

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नम्बर १० सूर्यविनायकमा पूर्व स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन बमोजिम ६७ शय्यामा सञ्चालनरत हिल्टेक (३५० बेडमा स्तरोन्नति) सहित निर्माण तथा सञ्चालनका लागि प्रस्तावित होटल होटल हिल्टेक आयोजना प्रस्तावको मस्यौदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि आह्वान गरिएको सार्वजनिक सूचना

प्रकाशित मिति:-२०८३/१/१४

श्री हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि., सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नम्बर १० सूर्यविनायकमा पूर्व स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन बमोजिम ६७ शय्यामा सञ्चालनरत होटल हिल्टेक (३५० शय्यामा) स्तरोन्नति तथा सञ्चालन सम्बन्धी आयोजना हो। आयोजनाले आफ्नै कम्पनीको नाममा र जग्गा भाडामा रहेको ४५३३२.५१ वर्ग मिटर (८९ रोपनी, १ आना, ३ पैसा ० दाम) जग्गामा कूल भवनले चर्चेको कुल क्षेत्रफल २५८६० वर्ग मिटरमा ९ भवन, ६० भिल्ला रहनेछ।

आयोजनाको लागि दैनिक रूपमा आवश्यक पर्ने ५५,९०० लिटर पानीमध्ये नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरस्वतीटारबाट ल्याइएको धाराको पानी-१८,००० लिटर, मूलको पानी-२२,९०० लिटर (मूलको पानी नभएको तथा हाल भइरहेको पानीको स्रोतले नपुगेको खण्डमा सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृति लिई भूमिगत पानी प्रयोग गरिनेछ) निजी आपूर्तिकर्ता र आकाशे पानीको सङ्कलनबाट आपूर्ति गरिनेछ। पानी प्रशोधनको लागि स्याण्ड फिल्टर, एक्टिभेटेड कार्बन फिल्टर र रिभर्स ओस्मोसिस (२,५०० लिटर प्रतिघन्टा प्रशोधन क्षमता) को प्रयोग गर्ने र फोहर पानी प्रशोधनको लागि १०० KLD क्षमताको STP जडान गरिएको भनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। मस्यौदा प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार सञ्चालन चरणमा प्रतिदिन २७५ के. जी. ठोस फोहोर उत्पन्न हुने र आयोजनाले ३०० दुडुपाङ्ग्रे र १०० चारपाङ्ग्रे सवारी साधनका लागि ४२०० वर्ग मिटर पार्किङ्ग क्षेत्र छुट्याएको छ। खुला क्षेत्र ३५६१७.१ वर्ग मिटर रहने प्रस्ताव गरिएको होटलका भवनको आगलागीजन्य विपद्को न्यूनिकरणका लागि वाटर हाईड्रेन्ट, फायर एक्सटिग्विशर र पानी स्पिंकलर एवं आपतकालिनद्वारहरु रहने उल्लेख गरिएको छ।

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ९ को उपनियम (६) बमोजिम यस प्रतिवेदनमा राय-सुझाव दिनका लागि सर्वसाधारणले प्रतिवेदन पढ्न वा उतार गरी लैजान पाउने व्यवस्था रहेकोले श्री हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. प्रस्तावक बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका वडा १० निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्तावित होटल हिल्टेक (३५० शय्या) आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन देहाय बमोजिमका स्थानहरूमा र वन तथा वातावरण मन्त्रालयको Website: www.mofe.gov.np मा समेत सार्वजनिक गरेको छ। प्रतिवेदनमा राय सुझाव प्राप्त भएमा यस मन्त्रालयले मस्यौदा प्रतिवेदनमा समावेश गर्न लगाउनेछ। अतः सार्वजनिक गरिएको प्रतिवेदनका सम्बन्धमा सर्वसाधारण व्यक्ति वा संस्थाको कुनै राय-सुझाव भए यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले सात (७) दिन भित्र आफ्नो राय सुझाव निम्न ठेगानामा पठाई दिनु हुन यसै सूचनाद्वारा आह्वान गरिन्छ।

प्रतिवेदन अध्ययन वा उतार गर्न सकिने स्थानहरू:

१. श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं।
२. श्री नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालय, हरिहर भवन, ललितपुर। हाल:- मुकाम सानोठिमि भक्तपुर।
३. श्री पुस्तकालय, सङ्घीय संसद सचिवालय, सिंहदरवार, काठमाडौं।
४. श्री वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रको पुस्तकालय, बबरमहल, काठमाडौं।
५. श्री त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय पुस्तकालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं।
६. श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, भक्तपुर।
७. श्री सूर्य विनायक नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कटुन्जे, भक्तपुर।

राय सुझाव पठाउने ठेगाना:

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण प्रभाव अध्ययन शाखा,
सिंहदरबार, काठमाडौं।

फोन. ०१-४२११५६७, ४२११६३८ फ्याक्स नं. ०१-४२११८६८

Email: -info@mofe.gov.np

पुचूअल फण्ड

लेत बन्दमुखी योजना

समृद्धि योजना

हिक सगानी कोष नियमावली, २०६७ बमोजिम

८/०५ मा योजना सञ्चालन अनुमति प्राप्त

१/१७ सम्म अवधि भएको १० वर्षे योजना

सम्पत्ति मूल्य सम्बन्धी विवरण

चैत्र मसान्त	फागुन मसान्त
२०८२ रकम (रु.)	२०८२ रकम (रु.)

५. हिमालयन लाइफ इन्स्योरेन्स लिमिटेड	२९,५००	१०,६५२,४५०.००
६. नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	२४,३२८	१८,९७५,८४०.००
जम्मा	२१३,६८५	१०३,६५६,६३५.४०
(घ) निर्जीवन बीमा कम्पनी समूह		
१. प्रभु इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	४४,२९२	
२. सिद्धार्थ प्रिमियर इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	३८,३९९	
३. एनएलजी इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	३५,५९५	
४. नेको इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	३५,३७७	
५. हिमालयन एभरेष्ट इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेड	३१,७५९	
जम्मा	१८५,४०६	१२१,२८९,७३४.५०
(ङ) हाइड्रोपावर कम्पनी समूह		

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नति)

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं.१०

पेस गरिएको निकाय

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं, नेपाल

मार्फत

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

पर्यटन विभाग

भृकुटीमण्डप, काठमाडौं, नेपाल

प्रस्तावक

हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि.

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला,

सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं.१०

वैशाख, २०८३

संक्षिप्त शब्दावली

%	प्रतिशत
AD	Anno Domini
AQM	Air Quality Monitoring
B.S.	Bikram Sambat
CCTV	Closed-Circuit Television
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CO ₂	Carbondioxide
CO	Carbon monoxide
CSR	Corporate Social Responsibilities
dB	Decibel
DHM	Department of Hydrology and Meteorology
EIA	Environmental Impact Assessment
EPA	Environment Protection Act
EPR	Environment Protection Rule
GDP	Gross Domestic Product
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Positioning System
IEE	Initial Environmental Examination
IUCN	International Union for Conservation of Nature
KLD	Kiloliters per day
LCD	Liquid-crystal display
LED	Light Emitting Diode
L.P.G	Liquified Petroleum Gas
Leq	Equivalent Continuous Sound Level
m/s	Meter per second
MBT	Main Boundary Thrust
NBC	National Building Code
No.	Number
NO ₂	Nitrogen dioxide
PGA	Peak Ground Acceleration
PM (पि.यम.)	Particulate Matter
PPE	Personal Protective Equipments
RMR	Rock Mass Rating
Pvt.Ltd	Private Limited
SO ₂	Sulphur dioxide
STP	Sewage Treatment Plant
TSP	Total Suspended Particles
WTTC	World Travel & Tourism Council

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

अ.प्र.क्षे.	अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
के.जी.	किलोग्राम
कि.मि.	किलो मिटर
के.भि.ए.	किलो भोल्ट अम्पायर
घ.मि.	घन मिटर
डि.से.	डिग्री सेल्सियस
नं.	नम्बर
ने.रु	नेपाली रुपैयाँ
ने.स.	नेपाल सरकार
प्र.प्र.क्षे	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
पि.एम.	पार्टिकुलेट म्याटर
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
मि.	मिटर
मि.मि.	मिलिमिटर
रा.ज.ग.	राष्ट्रिय जनगणना
रा.त.का.	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
व.वा.म.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
व.वा.मू.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
वा. व्य.क.यो.	वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना
स.प्र.क्षे	समग्र प्रभाव क्षेत्र
सि.नं.	सिरियल नम्बर

विषय सूची

कार्यकारी सारांश	क
अध्याय १: प्रतिवेदन तयार पार्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना.....	१
१.१. प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना	१
१.२. परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	१
१.३ प्रस्तावको सान्दर्भिकता.....	२
१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य	३
१.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरु	४
१.६. अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुराहरु	५
अध्याय २: प्रस्तावको परिचय	६
२.१ प्रस्तावको भूमिका	६
२.२ प्रस्तावको विवरण	८
क. आयोजनाको अवस्थिति र पहुँच.....	८
ख. आयोजनाको प्रमुख विशेषताहरु.....	१३
२.३ प्रस्तावको उद्देश्य	३७
अध्याय ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधिहरु	३८
३.१ प्रतिवेदन तयार गर्दा आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क.....	३८
३.२ तथ्याँक संकलनको विधि	३९
३.३ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण	४०
३.४ आवश्यक तथ्याङ्कको पहिचान/स्थलगत अध्ययन र निरीक्षण	४०
३.५ प्रभाव मूल्यांकन	४५
तथ्याङ्कको विश्लेषण.....	४५
३.६ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी.....	४७
३.७ सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई	४७
३.८ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव सङ्कलन	४८
३.८. स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरु	४९
३.९ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी.....	५५
अध्याय ४: प्रस्तावसँग सम्बन्धित कानुन तथा मापदण्डहरु	५६
४.१ नेपालको संविधान	५६
४.२ नीति /कार्ययोजना/कार्यविधिहरु	५६
४.३ रणनीतिहरु	६१
४.४ ऐनहरु.....	६२
४.५ नियम तथा नियमावलीहरु.....	७१
४.५ निर्देशिकाहरु.....	८१
४.६ महासन्धिहरु.....	८३

४.७ मापदण्डहरू.....	८५
अध्याय ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था	८८
५.१ भौतिक वातावरण	८९
५.२ जैविक वातावरण.....	९८
५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण.....	१०२
अध्याय ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण	१०९
अध्याय ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव	११५
७.१ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभावहरू	११५
निर्माण चरण	११५
सञ्चालन चरण.....	११७
७.२ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरू	१२१
७.३ जैविक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव	१२६
७.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव.....	१२७
७.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव.....	१३५
७.६ सांस्कृतिक वातावरण	१३५
अध्याय ८: अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय	१३६
८.१ प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरण योजना.....	१३६
(क) सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू	१३६
८.३ जैविक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू	१४७
८.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू.....	१४७
८.६ सांस्कृतिक वातावरण	१५६
८.४ वातावरणीय व्यवस्थापन एकाइ.....	२२३
८.५ अनुमान लगतको सारांश.....	२२३
अध्याय ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय.....	२२७
९.१ अनुगमनका प्रकार.....	२२७
९.२.वातावरणीय अनुगमनका सूचक	२२८
९.३.अनुगमनको विधि.....	२२९
९.३.१. निर्माण चरणको अनुगमन.....	२२९
९.३.२. सञ्चालन चरणको अनुगमन.....	२३०
९.४. अनुगमनको लागि समय तालिका.....	२३१
९.५.अनुगमन गर्ने निकायहरू.....	२३१
अध्याय १०: वातावरणीय परिक्षण	२३९
१०.१. वातावरणीय परीक्षण	२३९
१०.२. वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था	२३९
१०.३. वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा.....	२४१
१०.४. वातावरणीय परीक्षणको लागत.....	२४६
अध्याय ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता	२४७

प्रतिबद्धता.....	२४८
सन्दर्भ सामग्रीहरू.....	२४९
अनुसूचीहरू.....	२५३

तालिकाहरू

तालिका नं १: वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको अध्ययन टोली.....	१
तालिका नं. २: प्रस्तावको कानुनी औचित्यता	४
तालिका नं.३: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण	५
तालिका नं. ४:आयोजनाको पहुँच सडकको विवरण.....	९
तालिका नं. ५.आयोजनाको तुलनात्मक रूपरेखा	१३
तालिका नं. ६.प्रस्तावको प्रमुख विशेषता.....	१५
तालिका नं. ७.:भवन संरचनाको विवरण.....	२०
तालिका नं ८: विद्यमान अवस्थामा होटलमा आएका पर्यटकको तथ्याङ्क.....	२३
तालिका नं ९: होटलबाट उत्पन्न हुने फोहोरको स्रोत.....	२५
तालिका नं. १०: होटल संचालनको लागि आवश्यक उर्जाको विवरण.....	३०
तालिका नं.११: आवश्यक पर्ने जनशक्ति	३१
तालिका नं. १२:आयोजनाको निर्माण तालिका.....	३६
तालिका नं. १३ आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण.....	३६
तालिका नं.१४ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण	४०
तालिका नं १५:तथ्याङ्क संकलनमा अपनाइएको विधि.....	४३
तालिका नं. १६: प्रभाव मूल्याङ्कन मेट्रिक्स	४६
तालिका नं. १७: प्रभाव वर्गिकरण.....	४६
तालिका नं. १८:सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरू र ती सवालहरूलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी.....	४७
तालिका नं. १९: सिफारिसपत्रसँग आएका रायलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी	४९
तालिका २० स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू.....	४९
तालिका नं. २१: राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड	८५
तालिका नं. २२: वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९.....	८६
तालिका नं. २३: ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९	८७
तालिका नं.२४: नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड	८७
तालिका नं.२५ डिजेल जेनेरेटरका लागि उत्सर्जनको मापदण्ड, २०६९	८८
तालिका २९: प्रशोधित फोहोरपानीको मापदण्ड	८८

तालिका नं. २७: वायुको गुणस्तर.....	९६
तालिका नं. २८: ध्वनिको गुणस्तर.....	९७
तालिका नं. २९: क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको गुणस्तरको अवस्था.....	९७
तालिका नं. ३०: वनस्पतिको विवरण	९८
तालिका ३१ जडीबुटी र झाडीहरू.....	९९
तालिका ३२: स्थानीय क्षेत्र च्याउहरू	१००
तालिका नं. ३३: आयोजना क्षेत्र वरपर पाईने स्तनधरी.....	१००
तालिका नं. ३४ आयोजना क्षेत्र वरपर पाईने चराहरू.....	१००
तालिका नं ३५ आयोजना क्षेत्रको जनसंख्या	१०३
तालिका ३६ सूर्यविनायक नगरपालिकाको जातजातिको विवरण	१०३
तालिका नं. ३७: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको पानीको स्रोत.....	१०६
तालिका नं. ३८: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको शौचालय सुविधा.....	१०७
तालिका नं. ३९: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको उर्जाको किसिम.....	१०७
तालिका नं. ४०: भक्तपुर जिल्लाका महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरू	१०८
तालिका नं. ४१: आयोजनाको विकल्प विश्लेषण.....	११०
तालिका नं. ४२: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र बढोत्तरीका उपाय	१५७
तालिका नं. ४३: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय.....	१६४
तालिका नं. ४४: अनुकूल प्रभाव अधिकतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी.....	१९५
तालिका नं. ४५: नकारात्मक प्रभाव न्यूनतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी	२०१
तालिका नं. ४६: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि अनुमानित रकम.....	२२३
तालिका नं. ४७: अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू.....	२२९
तालिका नं. ४८: प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन.....	२३३
तालिका नं. ४९: वातावरणीय अनुगमनको लागि अनुमानित लागत	२३८
तालिका नं. ५०: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा	२४१
तालिका नं. ५१: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट	२४२

चित्रहरू

चित्र नं. १: आयोजना स्थलको गूगल नक्सा.....	१०
चित्र नं २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा.....	११

चित्र नं ३: आयोजना स्थलको टोपोग्राफिक नक्सा.....	१२
चित्र नं ४: होटलको सर्भिस डिजाईन.....	३०
चित्र नं.५ होटलको Greenary Plan.....	३४
चित्र नं. ६: भू-उपयोग नक्सा.....	९०
चित्र नं. ७ आयोजना क्षेत्रको जलाधार अवस्था.....	९१
चित्र नं. ८ आयोजना क्षेत्र आसपासको भौगर्भिक नक्सा	९२
चित्र नं. ९ नेपालको Seismic ZONING नक्सामा देखाइएको आयोजना क्षेत्र.....	९४
चित्र नं.१० काठमाडौँ उपत्यकाको भूकम्पीय जोखिम नक्सा	९५
चित्र नं. ११ काठमाडौँ उपत्यकाको Liquefaction संवेदनशील नक्सा.....	९५
चित्र नं. १२ प्रभाव अनुगमनको लागि निकायगत संरचना खाका	२३२

कार्यकारी सारांश

प्रस्तावको परिचय

यस प्रस्तावको नाम होटल हिल्टेकको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी होटल सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन हो भने यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको प्रस्तावक हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. रहेको छ। यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनलाई स्वीकृति प्रदान गर्ने निकाय नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय रहेको छ। प्रस्तावकले ग्रिनहेराल्ड ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. लाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि परामर्शदाताको जिम्मेवारी दिएको छ।

आयोजनाको विवरण

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा प्रस्तावित आयोजनाको मुख्य उद्देश्य होटल हिल्टेकको क्षमतावृद्धि गरी होटल सञ्चालन गर्ने रहेको छ। हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा मिति: २०७५/०८/१८ मा १०० कोठामा १०० शय्या क्षमताको होटल सञ्चालनका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएता पनि ६७ कोठामा ६७ शय्या क्षमतामा होटल निर्माण गरी केही समय सञ्चालनमा रहेको थियो तर वि.सं. २०७२ सालको भूकम्पका कारण क्षति भएपछि भित्र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएकाले बन्द गरिएको थियो। हाल सो होटलको पुनःनिर्माण सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भई वि.सं. २०८१ साल वैशाख १ गतेदेखि पुनः सञ्चालनमा आएको छ।

हाल कम्पनीले होटलको क्षमता विस्तार गरी ९ भवन र ६० भिल्ला सहित कुल २८० कोठा र ३५० शय्यामा वृद्धि गर्ने योजना अघि सारेको छ। प्रस्तावित आयोजनाबाट उल्लेख्य संख्यामा पर्यटकहरूलाई गुणस्तरीय आवास सेवा प्रदान हुने भएकाले यसले स्थानीय पर्यटन प्रवर्द्धनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनेछ। त्यसैगरी, यस क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक र पूर्वाधार विकासमा पनि सकारात्मक प्रभाव पार्ने अपेक्षा गरिएको छ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरू

यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य होटल निर्माण तथा सञ्चालन कार्यलाई वातावरणमैत्री बनाई यसको कारणले भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरणमा हुन सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गरी होटल निरन्तर सञ्चालन गर्ने रहेको छ।

आयोजनाको सान्दर्भिकता

यस प्रस्तावले बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा कुल ९ वटा भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठामा ३५० शय्या क्षमतामा होटलले थप निर्माण सहित होटलको क्षमताबृद्धि गरी सञ्चालन गर्ने योजना रहेको छ । आयोजनाले मिति: २०७५/०८/१८ मा होटल संचालनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गराएको थियो । उक्त स्वीकृत गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) अनुसार आयोजनाको १०० कोठामा १०० शय्यामा होटल संचालनको लागि स्वीकृत गरिएता पनि ६७ कोठामा ६७ शय्या क्षमतामा होटल निर्माण गरी केही समय संचालनमा रहेको थियो । प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गरी आयोजना संचालनको केही समयमा नै नेपालमा भूकम्प आएको कारण संचालनमा रहेको होटलमा केही क्षति भएका कारण भित्र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएकाले बन्द अवस्थामा रहेको थियो । हाल होटलको Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको र Delux Standard को दर्ता प्रक्रियामा रहेको छ ।

यस आयोजनाले भक्तपुर जिल्लामै पर्यावरणमा आधारित विकासको गतिविधि प्रदान गर्ने अपेक्षा गरेको छ । पर्यावरणलाई मध्यनजर गरेर दिगो विकास र आर्थिक लाभको लागि हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. ले भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, १० मा पर्यटकीय क्षेत्र साथै व्यस्त स्थानमा आयोजनाले यस स्थानमा आउने पर्यटकलाई सुविधायुक्त साथै आरामदायी आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव आवश्यक रहेको छ । भक्तपुरको साँगा भान्ज्याङ स्थित हिन्दु देवता शिवको १४३ फिट उचाइको मूर्ति एशियाको सबैभन्दा उच्च मानिने मूर्ति हो । यो क्षेत्र ७५ रोपनी जमिनमा स्थापित भएको छ । यस क्षेत्रमा दैनिक जसो आन्तरिक पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेको छ भने श्रावण महिना तथा महाशिवरात्रिमा यस क्षेत्रमा विशेष भिड लाग्ने गरेको छ । यस क्षेत्रमा एक सुन्दर बगैँचा तथा बालबालिकाका लागि खेल्ने पार्क समेत रहेको छ । काठमाण्डौ र काभ्रे जिल्लाको सिमानामा पर्ने यस ठाउँबाट काठमाण्डौ उपत्यकाका धेरै भागहरूको दृष्य अवलोकन गर्न सकिन्छ । शान्त र आत्मिय वातावरणमा स्थापित यस स्थान मानिसहरूको आगमन उत्तिकै उत्साहजनक रहेको छ । यो स्थान काभ्रे जिल्लाको बनेपाबाट ५ कि.मी. को दूरीमा र काठमाण्डौको शहिदगेटबाट २२ कि.मी. को दूरी पर्दछ । तसर्थ, यस क्षेत्रले काभ्रे, भक्तपुर र काठमाण्डौ तीनै जिल्लाबाट पर्यटक भित्राउन सक्दछ भने अन्य क्षेत्रबाट समेत यात्रुहरू आगमन गर्न सक्ने प्रचुर सम्भावना रहेको छ । यस क्षेत्रमा यातायातको सुविधा समेत राम्रो रहेको हुँदा धार्मिक साथै मनोरम र आरामदायिक समय बेतित गर्न यो आयोजना यस क्षेत्रमा आवश्यक

देखिन्छ । यस क्षेत्रमा होटल तथा रिसोर्टहरू कम रहेकाले आयोजनाले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई वातावरण मैत्री र स्वास्थ्यकर जीवनशैलीमा आरामदायी सुविधा प्रदान गर्ने हिसाबले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको हो । यस सन्दर्भमा यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने पर्यटकलाई आनन्दको अनुभूति गराउने र थकाई लागेको समयमा आरामदायी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको छ । तसर्थ यस क्षेत्रमा होटल हिल्टेकको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालन गर्नु सान्दर्भिक देखिएको छ ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को ३(२(क)) अनुसार संघीय सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्ने तथा पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० को परिच्छेद ८ बुदा नं. ८१(९) बमोजिम १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटल निर्माण तथा संचालनको लागि वातावरण संरक्षण नियमावली अनुसार तयार हुने वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। तसर्थ, प्रस्तावित आयोजनासम्बन्धी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन नेपाल सरकारको वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा स्वीकृतिको लागि पेस गर्न आवश्यक छ।

प्रस्तावित आयोजनाको क्षेत्रनिर्धारण र कार्यसूची स्वीकृतिसम्मको अवधिमा कुल ८ भवन र ८० भिल्लामा ३५० शय्या क्षमतामा होटल सञ्चालन गरिने उल्लेख भएतापनि आयोजनाको परिमार्जित डिजाइनमा ९ भवन र ६० भिल्लामा ३५० शय्या क्षमतामा होटल सञ्चालन गर्ने भनी प्रस्ताव भएको हुँदा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ को उपनियम १६ को बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन परिमार्जन गरी पेस गर्ने प्रावधान रहेको हुँदा आयोजनाको कुल कोठा र शय्या संख्या संशोधन गरी पेस गरिएको छ।

यस प्रस्तावको सन्दर्भमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ (घ(१)) अनुसार १०० बेड भन्दा बढीको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, ज(२) अनुसार १०,००० वर्गमिटर क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up Area वा Floor Area भएको आवासीय, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्न र ज(६) अनुसार २०,००० लिटर भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने

प्रावाधान रहेको छ। आयोजनाको सञ्चालन चरणमा कुल शय्या ३५० र दैनिक २७,९०० लिटर भूमिगत पानी आवश्यक पर्ने र रहेको हुँदा यस आयोजनालाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन आवश्यक पर्दछ। होटलको कुल Built up Area ९७१४.९ वर्ग मिटर रहेकाले वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको परिधि भित्र पर्दैन। यसै अनुसूची अनुसार हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. ले होटलको थप निर्माण सहित सञ्चालन कार्य गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने परिधिभित्र पर्दछ। सोही सन्दर्भमा प्रस्तावकले यो प्रतिवेदन तयार गरेको हो।

अध्ययन विधि

नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१०/२४ मा स्वीकृत कार्यसूची र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अध्ययन गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको हो। यसका साथै, स्थलगत भ्रमण मिति २०८२/०१/२२ देखि २०८२/०१/२६ गते सम्म भएको थियो। स्थलगत अध्ययनको समयमा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क विधि तल विस्तृत रूपमा दिइएको छ।

भौतिक वातावरण: भौतिक वातावरणको तथ्याङ्कहरू संकलन गर्नको लागि प्रथम र द्वितीय दुवै स्रोत विधि अपनाइएको थियो। वायुको गुणस्तर AQM 09 device द्वारा, ध्वनिको गुणस्तर Lutron Sound Level Meter बाट तथा पानीको गुणस्तर प्रयोगशाला परीक्षण विधिबाट मापन गरिएको थियो तथा आयोजना रहने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थाको बारेमा प्रथम स्रोत प्रयोग गरी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो। द्वितीय स्रोतबाट मुख्यता टोपोग्राफिकल नक्सा, जल तथा मौसम सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो साथ साथै आयोजना क्षेत्रको हावापानी, भौगोलिक अवस्था, जलाधर क्षेत्र र स्थिति, आदिको जानकारी पनि लिइएको थियो। आयोजना क्षेत्रको अध्ययन र स्थानीय समुदायसँगको छलफल साथै आयोजना क्षेत्रमा हुने वर्षा आदिको विवरणबाट बाढी पहिरोको जोखिम बारे अध्ययन गरिएको थियो।

जैविक वातावरण: प्रस्तावित आयोजनाको अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा अंगेरीघारी सामुदायिक वन भएकाले सो क्षेत्रमा पाइने वनस्पति, जीवजन्तु तथा चराचुरुङ्गी साथै सरिसृपको विवरण स्थलगत अध्ययनको क्रममा स्थानीयसँग छलफल तथा अध्ययन टोलीले पहिचान गरेको आधारमा संकलन गरिएको थियो।

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण: आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा व्यवसायिक भवनहरू रहेका छन् र कुनैपनि घरधुरी/बसोबास रहेको छैन, त्यसैले प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसंख्याको विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडाको विवरण राखिएको

छ। आयोजनासँग सम्बन्धित प्रकाशित तथा अप्रकाशित प्रतिवेदनहरू साथै सम्बन्धित नगरपालिकाको प्रोफाइल र राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अध्ययन गरी सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो। लक्षित समूह छलफल, मुख्य जानकारहरूसँग अन्तर्वार्ता र सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरिएको थियो।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१०/२४ मा कार्यसूची स्वीकृत भैइसकेपछि, मस्यौदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (६) बमोजिम मिति २०८२/०१/३० गते बिहान ९:०० बजे आयोजना क्षेत्रमा सूर्यविनायक नगरपालिका प्रभावित वडाका वडा अध्यक्ष सहित कुल ३५ जनाको उपस्थिति सार्वजनिक सुनुवाई आयोजना गरिएको थियो। सो सुनुवाईबाट प्राप्त गरिएको राय सुझाव संलग्न गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (७) बमोजिम स्थानीय तह सूर्यविनायक नगरपालिका तथा प्रभावित १० नं. वडा कार्यालयको सूचना पाटिमा सात दिन भित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको थियो र सोहि बमोजिमको मिति २०८२/०१/३१ गते "सौर्य" राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको थियो। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (८) को उपनियम (९) र (१०) बमोजिम सूर्यविनायक नगरपालिकाको कार्यालयबाट सिफारिस संकलन गरिएको थियो।

आवश्यक तथ्याङ्क संकलन पश्चात् वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची १२ मा दिएको ढाँचा अनुसार वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

प्रस्तावित होटल बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं १० मा कोओडिनेट २७°३८'४४.४३" उत्तरी अक्षांश र ८५°२८'२८.३९" पूर्वमा समुन्द्री सतहबाट करिब १५८० मिटर उचाईमा निर्माणका लागि प्रस्ताव गरिएको छ। आयोजना क्षेत्रको भौगर्भिक अध्ययनले आयोजना काठमाण्डौँ ग्रुपमा रहेको छ जुन Precambrian-Devonian युग देखि sediments थिएर बनेको हो। आयोजनको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै पनि आवासिय भवनहरू पर्दैन यद्यपि २०० मिटर आसपासको क्षेत्रमा खाली बाँझो जग्गा, Kailashnath Mahadev Statue, Fortune Resort & Wellness Spa र Greenhill rest Camp आदि पर्दछन्। होटल निर्माणका लागि कुल ४५३३२.५१ वर्ग मिटर क्षेत्रफल प्रस्ताव गरिएको छ। होटल परिसरको तीन स्थलमा soil test गरिएको थियो जसमा

आयोजना स्थलमा गरिएको ३ वटा Bore hole test बाट ५.५०, ३.५० र २.५ मिटर गहिराइमा क्रमश १५८ KN/m², १६५ KN/m² र १४४ KN/m² सम्म SBC रहेको पाइयो । प्रस्तावित आयोजना स्थलको प्रत्येक वर्ग मिटर माटोले १५८ KN दबाबलाई सुरक्षित रूपमा बहन गर्न सक्दछ । आयोजना क्षेत्र त्रिभुवन अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलबाट करिब १२.७ कि.मि.को दूरीमा पूर्व दिशामा रहेको छ । आयोजना हनुमन्ते खोलाको जलाधार क्षेत्र तथा चाकु खोला उप-जलाधार क्षेत्रमा रहेको छ । आयोजनाबाट २०० मिटरको दूरीमा सिद्धि खोल्सी (जुन खोल्सी चाकु खोलामा गएर मिसिन्छ) रहेता पनि उक्त खोल्सीबाट वर्षा समयमा आयोजना क्षेत्रमा उल्लेखीय प्रभाव पर्दैन । यसै गरी प्रस्तावित क्षेत्रमा हुने वायु तथा ध्वनि प्रदूषणको मुख्य स्रोत सवारी साधन हुन् । यस क्षेत्रको वायुको गुणस्तर (PM₁₀ ३७.९ µg/m³, PM_{2.5} २४.६ µg/m³, SO₂ २६.८ µg/m³, NO₂ १६.२ µg/m³, CO ७७९ µg/m³, O₃ ४५ µg/m³, TSP १५५.५ µg/m³) वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ अनुरूप रहेको छ भने ध्वनिको गुणस्तर (३६-६५ Leq (मिश्रित बसोबास क्षेत्र)), ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ अनुरूप रहेको छ । पानीको नमुना परीक्षण गर्दा राष्ट्रिय खानेपानीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड अनुरूप रहेको छ ।

जैविक वातावरण

आयोजनाको परिसरमा रहेका चिलाउने (*Schima wallichii*), सल्ला (*Pinus roburghii*), धूपी (*Juniperus indica*), कपुर (*Cinnamomum camphora*), अम्बा (*Psidium guajava*), आरू (*Prunus persica*), खुरपानी, आल्चा (*Malus domestica*), टिमिलो (*Ficus auriculata*), निगालो लगायतका विविध जातिका रूखहरूले वातावरणीय सन्तुलन र प्राकृतिक सौन्दर्य कायम राख्न उल्लेखनीय भूमिका खेलेका छन् । यसका साथै होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Cast Iron Plant, Dwarf umbrella tree, Money Plant जस्ता Indoor Plant हरूको व्यवस्था गरिएको छ ।

सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

प्रस्तावित आयोजनाको लागि सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० को होटलको निर्माण क्षेत्रबाट २०० मिटर आसपासको क्षेत्र प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र हो । प्रस्तावित होटलको निर्माण (क्षमतावृद्धि) तथा सञ्चालन क्षेत्र शहरी क्षेत्रमा अवस्थित रहेको छ र बस्ती तथा व्यापारिक क्षेत्रले घेरिएको क्षेत्रमा पर्दछ । आयोजना क्षेत्रमा नेवार, ब्राह्मण, क्षेत्री, तामाङ आदि जातिको बाहुल्यता रहेको छ । आयोजना क्षेत्र अधिकांश मानिसहरूले हिन्दु र बौद्ध धर्म मान्दछन् ।

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै पनि आवासिय भवनहरू पर्दैनन् यद्यपि २०० मिटर आसपासको क्षेत्रमा खाली बाँझो जग्गा, Kailashnath Mahadev Statue, Fortune Resort & Wellness Spa र Greenhill rest Camp आदि पर्दछन् । सूर्यविनायक नगरपालिकामा कुल ३५,८६५ घरधुरी रहेको छ, जसमा कुल जनसंख्या १,४०,०८५ रहेको छ । यस सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा कुल १,८१४ घरधुरीमा ७,४०१ जनसंख्या रहेको छ जसमा ३,६७६ पुरुष र ३,७२५ महिला बसोबास गर्दछन् । प्रस्तावित क्षेत्रका धेरै जसो घरपरिवारहरू कृषि, व्यापार व्यवसायमा संलग्न रहेका छन् । आयोजना क्षेत्रमा प्रमुख ऊर्जाको स्रोतको रूपमा एल.पि. ग्याँस र बिजुलीको उल्लेखनीय भूमिका रहेको छ ।

वातावरणीय प्रभावको पहिचान र अध्ययन

प्रस्तावित आयोजना स्थलको सर्वेक्षण र सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट सङ्कलित तथ्याङ्कहरूको आधारमा आयोजनाको कार्यान्वयन तथा सञ्चालनबाट प्रस्तावित क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रभावहरूको पहिचान र अध्ययन गरिएको छ । यस अध्ययनले पहिचान भएका प्रभावहरूलाई सकारात्मक र नकारात्मक गरी दुई भागमा विभाजन गरी परिमाण, अवधि र सीमाको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । यस विश्लेषण अनुसार प्रस्तावित होटल सञ्चालनबाट पर्न जाने सकारात्मक प्रभावहरूको उल्लेखनीयता धेरैजसो उच्च स्तरको रहेको छ ।

प्रभावहरूको पहिचान

अ. सकारात्मक प्रभाव

- सीप र ज्ञान विकास
- रोजगारीको अवसर
- आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि

सञ्चालन चरण

- ❖ पर्यटन प्रवर्द्धन
- ❖ स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर
- ❖ आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि
- ❖ स्थानीयहरूको सीपमा विकास
- ❖ राजस्व सङ्कलन

❖ सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका क्रियाकलाप

आ. नकारात्मक प्रभावहरू

क. सामाजिक-आर्थिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ मतभेद र विवाद
- ❖ निर्माण सामग्रीको बजार मूल्यामा परिवर्तन
- ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवाल
- ❖ लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल
- ❖ बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल
- ❖ गुनासो व्यवस्थापन
- ❖ कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धी मुद्दाहरू
- ❖ थप निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्न सक्ने प्रभाव

सञ्चालन चरण

- ❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम
- ❖ खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल
- ❖ होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल
- ❖ आगन्तुकको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल
- ❖ अवस्थित पूर्वधारमा दबाव
- ❖ यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी सवालहरू
- ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवाल
- ❖ पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल
- ❖ संक्रामक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल
- ❖ फोहरमैला व्यवस्थापन
- ❖ गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

ख. जैविक वातावरण (निर्माण / सञ्चालन चरण)

- ❖ शहरी सौन्दर्यताको सवाल
- ❖ नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी मिसिने सवाल

ग. भौतिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ वायु प्रदूषण
- ❖ कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल
- ❖ निर्माण सामग्री ओसापोसार गर्दा सवारी चाप बृद्धि
- ❖ भूमिगत पानीको मात्रामा हास
- ❖ भूमिगत पानीको प्रयोग गर्दा जमिन भासिने सम्भावना
- ❖ निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदूषण
- ❖ निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहोरमैलाको सवाल
- ❖ निर्माण सामग्री दुवानी तथा भण्डारणको सवाल
- ❖ बाढी तथा पहिरो जोखिमको सवाल
- ❖ भू-उपयोगमा परिवर्तन
- ❖ छरछिमेकको घर जग्गामा पर्ने प्रभाव
- ❖ प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन

सञ्चालन चरण

- ❖ ठोस, अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन
- ❖ तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव
- ❖ वायु प्रदूषण
- ❖ ध्वनि प्रदूषण
- ❖ प्रकोप/विपद् जोखिम
- ❖ प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन
- ❖ ट्राफिक जाम
- ❖ भूमिगत पानीको मात्रामा हास
- ❖ पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल

घ. रासायनिक वातावरण

(निर्माण/सञ्चालन चरण)

- ❖ रसायनको लिकेज
- ❖ इलेक्ट्रोनिक फोहोर

ड. सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

- ❖ पर्व, परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव
- ❖ मेला, जात्रा, महोत्सवमा पर्ने सक्ने प्रभाव

वैकल्पिक विश्लेषण

प्रस्तावको वैकल्पिक विश्लेषण स्थान, प्रविधि, वातावरणीय व्यवस्थापन प्रणाली तथा स्रोत सम्बन्धी "केही नगर्ने" विकल्पहरूसँग सम्बन्धित रूपमा गरिएको छ । यस प्रस्तावका लागि अपनाइएका विकल्पहरू वर्तमान परिस्थितिको दृष्टिले प्रविधि, आर्थिक तथा वातावरणीय दृष्टिकोणबाट उत्कृष्ट देखिएका छन् ।

वातावरणीय प्रभाव र न्यूनीकरणका उपायहरू

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण र सञ्चालनबाट यस क्षेत्रमा सकारात्मक तथा नकारात्मक दुवै प्रकारका प्रभावहरू पर्ने देखिन्छन् । सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरू तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनले गर्दा सकारात्मक प्रभाव बढ्न जानुका साथै नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सकिनेछ । यसले आयोजनालाई वातावरणमैत्री बनाउन समेत मद्दत गर्दछ । यस आयोजनाको निर्माण तथा होटल सञ्चालनले सकारात्मक प्रभावमा स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरमा पर्यटन प्रवर्धन हुनेछ, साथै स्थानीयले रोजगारीको अवसर प्राप्त गर्नेछन् । वातावरणीय प्रभाव बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू तल उल्लेख गरिएको छ ।

सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

प्रस्तावित आयोजनाको सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनले गर्दा सकारात्मक प्रभाव बढ्नेछ । यस प्रस्तावको निर्माण चरणमा स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध श्रमिक, साथै विपन्न र सीमान्तकृत वर्गलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ । यसका लागि स्थानीय कामदारहरूलाई सीप र दक्षताको आधारमा काममा लगाइनेछ । यस आयोजना निर्माणको काममा संलग्न हुँदा स्थानीय कामदारहरूले सीपमुलक काम गर्ने अवसर पाउनेछन् । आयोजना स्थलमा आवश्यक स्टाफ नियुक्तिका लागि स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राखेर रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिनेछ ।

आयोजनाको सञ्चालन चरणमा गुणस्तरीय सेवा तथा सुविधा साथै पर्यटन प्रवर्द्धन बढोत्तरीका लागि होटलमा काम गर्न दक्ष र व्यावसायिक जनशक्ति विकासका लागि नियमित तालिम र

क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि प्रविधिको प्रयोग 'जस्तै अनलाइन बुकिङ, डिजिटल पेमेन्ट, र ग्राहक सन्तुष्टि सर्वे' लाई प्रोत्साहन गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय उत्पादन, संस्कृति र खानपानलाई होटल सेवासँग जोडेर "नेपालीपन" झल्किने ब्रान्ड सिर्जना गर्न थप योजना बनाएर कार्य गरिनेछ । यसैगरी पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढाउनका लागि होटलको वेबसाइट र मोबाइल एपमार्फत नजिकका गन्तव्य, गतिविधि र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको डिजिटल प्रमोशन कार्य गरिनेछ साथै होटलमा आगन्तुकहरूका लागि "Tour Desk" स्थापना गरी स्थानीय गाइड सेवा र भ्रमण प्याकेज प्रदान गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय क्षेत्रमा नगद प्रवाहमा वृद्धिका लागि होटल वरपरका क्षेत्रमा साना उद्यम (जस्तै तरकारी तथा फलफुल व्यवसाय, खाद्यान्न स्टोर, हस्तकला पसल, यातायात सेवा) लाई प्रोत्साहित गर्न सहकार्य गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर (होटल) सिर्जना गरी बढोत्तरीका लागि स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई सीपमूलक तालिम तथा पेशागत दक्षता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै होटल सञ्चालनसँग सम्बन्धित सहायक व्यवसाय (जस्तै आपूर्ति, सरसफाइ, गार्डेनिङ, ट्रान्सपोर्ट, सांस्कृतिक मनोरञ्जन) मा स्थानीय उद्यमीलाई सहभागी गराइनेछ । आयोजनाले लैङ्गिक समानता र समावेशी रोजगार नीतिहरू लागु गरी महिला तथा पिछडिएका वर्गका व्यक्तिलाई रोजगारीमा संलग्न गराउनेछ । रोजगारीमा संलग्न स्थानीयहरूलाई नियमित पेशागत तालिम, कार्यशाला र सीप अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । आयोजनाले समयमै कर तिर्नेछ साथै अनलाइन बुकिङ र डिजिटल भुक्तानी प्रणालीलाई सुदृढ बनाई लेनदेनमा पारदर्शिता र राजस्व अभिलेखनमा सुधार गर्ने कार्य गर्नेछ । आयोजनाले स्थानीय उत्पादनलाई अझ प्रभावकारी रूपमा बजार पाउने वातावरण सिर्जना गर्नका लागि होटल र स्थानीय सहकारी संस्था वा किसान समूहबीच प्रत्यक्ष आपूर्ति सम्झौता गरिनेछ साथै स्थानीय उत्पादनको गुणस्तर र प्याकेजिङ सुधारका लागि तालिम तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ । आकस्मिक अवस्थामा प्रयोग हुने उपकरण र सञ्चार प्रणाली अद्यावधिक गरिनेछ साथै नजिकैका अस्पताल र सुरक्षा निकायसँग "Emergency Response Protocol" तयार गरी समन्वयित उद्धार प्रणाली स्थापना गरिनेछ । आयोजनाले सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका क्रियाकलापका लागि निश्चित बजेट छुट्याई योजनाबद्ध रूपमा स्थानीय प्राथमिकता अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै फोहोर व्यवस्थापन, ऊर्जा स्रोतको प्रयोग र पानी संरक्षणलाई सामाजिक उत्तरदायित्वको मुख्य अङ्ग बनाएर सो अनुसार कार्य गरिनेछ ।

नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

भौतिक वातावरण

- ❖ वायु प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न निर्माणको क्रममा प्रयोग हुने जेनेरेटर तथा निर्माण उपकरणको समय समयमा मर्मत गरिनेछ साथै सामग्री ढुवानी गर्ने क्रममा छोपेर ल्याइनेछ ।
- ❖ कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापनका लागि निर्माण अवधिका लागि अस्थायी ड्रेनेज प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ निर्माण कार्यमा सकेसम्म आवश्यक निर्माण सामग्री आवश्यकता अनुरूप ल्याइनेछ र काम नलाग्ने निर्माण सामग्री एक निश्चित ठाउँमा संकलन गरी फोहोर संकलकलाई पठाइनेछ । यसै गरी अधिक भएको खण्डमा निर्माण सामग्री फिर्ता गर्ने गरी विक्रेतासँग खरिदको समयमा सुरुवातमै सम्झौता गरिनेछ ।
- ❖ होटल परिसर भित्र नगरपालिकाबाट वितरित पानी, भूमिगत पानी, मूलको पानी, प्रशोधित पानी प्रयोग गरिनेछ भने आवश्यक परेको खण्डमा निजि वितरकहरूबाट पानी आपूर्ति गरी प्रयोग गरिदै गरिनेछ ।
- ❖ ध्वनि प्रदूषण कम गर्न low-noise मेसिनरी उपकरणको प्रयोगमा जोड दिइने, निर्माण समय तालिका बनाएर निर्माण कार्य गर्ने र सुरक्षा सूचना बोर्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहोरमैलालाई जैविक तथा अजैविक फोहोर वर्गिकरण गरी आयोजना स्थलमा छुट्टाछुट्टै संकलन गरिनेछ र जैविक फोहोरलाई खाल्डो खनेर आयोजना स्थलमै पुर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ भने अजैविक फोहोरलाई फोहोर संकलककोमा पठाउने व्यवस्था गरिनेछ । जथाभावि फोहोर गरिने छैन ।
- ❖ निर्माण सामग्री ढुवानी गर्ने क्रममा विक्रेताबाट आयोजना स्थलसम्म ल्याउने क्रममा सामग्री छोपेर ल्याइनेछ साथै आयोजना स्थलको निश्चित स्थानमा मात्र भण्डारणको व्यवस्था गरिनेछ, अवरोध सिर्जना हुने गरी जथाभावी भण्डारण गरिने छैन ।
- ❖ निर्माण अवधिमा भू-उपयोगमा हुने परिवर्तन न्यूनीकरण गर्न, अनावश्यक जग्गा अधिग्रहण गरिने छैन । यसका साथै निर्माण स्थानीय भू-आकृति अनुसार गरिनेछ ।
- ❖ निर्माण चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेसिनरी सामग्रीको समय समयमा निरीक्षण गरी मर्मत गरिनेछ ।

सञ्चालन चरण

- ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिनेछ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने फोहोर पानीलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन र पुनःप्रयोग गर्न योजना बनाइएको छ । होटलका बाथरूम, वासबेसिन, भान्सा र लन्ड्रीबाट उत्पन्न फोहर toilets and urinals बाट निस्कने फोहोर पानीलाई १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant पुऱ्याइनेछ जहाँ जैविक र भौतिक विधिबाट पानीलाई शुद्ध पारिनेछ, जसबाट लगभग ८०-८५ प्रतिशत पानी प्रशोधित भई पुनःप्रयोग योग्य बन्नेछ । सो प्रशोधित पानी होटल परिसरभित्रै शौचालय फ्लसिड, बगैचामा सिंचाई आदिका लागि प्रयोग गरिदै आइएको छ सो अभ्यासलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ भान्छाबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा इन्धनका लागि एल.पि.जी (L.P.G) को प्रयोग गरिनेछ भने नयाँ जेनेरेटर तथा सवारी साधन खरीद गर्नु परे नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषण मापदण्ड भित्र पर्ने गरी मात्र खरीद गरिएको छ । सवारी साधन र डिजेल जेनेरेटर सेटहरूको आवधिक मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सरमा जेनेरेटर जडान गरिएको छ र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग पावरमा काटिएको अवधिमा मात्र प्रयोग गर्दै आएको छ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material हरूको प्रयोग गरिएको छ ।
- ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइएको छ जसमा भूकम्प, आगलागी, तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरू र भिल्लाहरूमा पब्लिक एड्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिएको छ र थप निर्माण हुने संरचनामा पनि जडान गरिनेछ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिनेछ ।
- ❖ होटलको निर्माणका क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिनेछ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने भाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिएको छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिएको छ र सो व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- ❖ आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि नजिक अस्पताल (Suryabinayak Community Hospital and Dhulikhel Hospital) को आपतकालीन विभागको इन्चार्जसँग समन्वय गरिएको छ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससँग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा अस्पताल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको नम्बर पारदर्शी गरी राखिएको छ ।
- ❖ होटल परिसर भित्र नगरपालिकाबाट वितरित पानी, भूमिगत पानी, मूलको पानी, प्रशोधित पानी प्रयोग गरिनेछ भने आवश्यक परेको खण्डमा निजि वितरकहरूबाट पानी आपूर्ति गरी प्रयोग गरिदै आइएको छ । भूमिगत पानीमा पर्ने चाप न्यूनीकरणका लागि आकाशे पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा प्रयोग गरिने मिनरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिनेछ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिनेछ ।
- ❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking' 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि उल्लिखित बोर्डहरू होटल परिसरका सडकहरूमा राखिनेछ ।

जैविक वातावरण

निर्माण/सञ्चालन चरण

- ❖ आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी भई हरियाली कायम गर्न सहयोग पुऱ्याउनुका साथै अंगेरीघारी सामुदायिक वन जैविक विविधता संरक्षणका वार्षिक रू २,५०,०००/- आर्थिक सहयोग गर्नेछ ।
- ❖ होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

सामाजिक-आर्थिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ होटल निर्माणमा संलग्न हुने कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE—Presonel Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनेछ साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमा र स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिनेछ । यसका साथै आयोजना स्थलमा प्राथमिक उपचार किटको (First Aid Kit) व्यवस्था गरिनेछ ।

- ❖ निर्माण सामग्रीको बजार मूल्यमा परिवर्तन सम्बन्धी प्रभाव कम गर्न आयोजनाले स्थानीय स्रोतबाट बालुवा, गिट्टी, ढुङ्गा आदि संकलन गरी ढुवानी गर्नेछ, साथै आपूर्तिकर्तासँग निश्चित अवधिका लागि मूल्य निश्चित गरी सम्झौता गर्दा आकस्मिक मूल्यवृद्धिको असर कम गर्न सकिने देखिन्छ । यसका साथै बजार अध्ययन तथा पूर्वानुमान गरी मूल्य बढ्ने सम्भावना देखिएमा आवश्यक सामग्रीहरू अग्रिम खरिद गरी सुरक्षित रूपमा आयोजना स्थलमा भण्डारण गरिनेछ ।
- ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवालका लागि संलग्न कामदारहरूका लागि सुरक्षित बसोबास र पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ । यसै गरी कामदार शिविरमा सरसफाई र फोहोर व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिइनेछ साथै अस्थायी शौचालयको निर्माण गरिनेछ, जसले गर्दा सरुवा रोगहरू फैलने सम्भावना कम रहनेछ ।
- ❖ आयोजना क्षेत्रको क्षेत्रफल ठूलो भएकाले छरछिमेकको घर तथा जग्गामा असर पर्ने सम्भावना रहेको छैन । यसका साथै फोहोर निश्चित ठाउँमा संकलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ, जथाभावि फोहोर गरिने छैन ।
- ❖ होटल निर्माणको क्रममा महिला संलग्नतालाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै महिला र पुरुषमा समान काममा ज्यालमा भेदभाव गरिने छैन ।
- ❖ आयोजनाले होटल निर्माण गर्ने क्रममा बालबालिकालाई निर्माण कार्यमा संलग्न गराउने छैन ।
- ❖ आयोजनाले मतभेद र विवाद न्यूनीकरणका लागि स्थानीय समुदायलाई आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, कार्यतालिका बारे जानकारी गराउनेछ; यसका साथै स्थानीय प्रतिनिधिसँग छलफल; आचारसंहिता (अनुशासन, मदिरा सेवा गरी होहल्ला निषेध, फोहोर व्यवस्थापन, स्थानीय संस्कृतिको सम्मान) लागु गरिनेछ ।
- ❖ गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रभाव न्यूनीकरण गर्न GRM स्थापना गरिनेछ । निर्माणको क्रममा श्रमिक साथै छिमेकहरूको गुनासो सम्बोधन गर्न गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ र आएका गुनासोहरूको प्रस्तावक, स्थानीय तहको प्रतिनिधि, श्रमिक र स्थानीयहरूको उपस्थितिमा बैठक राखेर सम्बोधन गरिनेछ ।

सञ्चालन चरण

- ❖ होटल सञ्चालनका क्रममा व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य जोखिमलाई प्राथमिकताकामा राखेर आवश्यक नीति, तालिम, उपकरण र स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था

गरेमा सम्भावित दुर्घटना, चोटपटक, मानसिक तनाव र स्वास्थ्य समस्या घटाउन पहल गरिनेछ ।

- ❖ होटलका सबै कार्यस्थलहरूमा फायर अलार्म, धूवाँ सेन्सर यन्त्र, आगो निभाउने यन्त्र (fire extinguisher) र आपतकालिन निस्कने ढोका (emergency exit) को व्यवस्था गरिनेछ । यसका साथै कामदारहरूको स्वास्थ्य बीमा गरी नियमित स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था गरिनेछ । यस्ता उपकरणहरूको नियमित निरीक्षण र मर्मतसम्भार गर्नाले आकस्मिक दुर्घटना रोकथाममा सहयोग पुग्छ । प्राथमिक उपचार किटको (First Aid Kit) व्यवस्था गरिनुका साथै प्रकोपको समयमा आपतकालीन बहिर्गमन ढोकाबाट सुरक्षित खुल्ला स्थानमा भेला गरिनेछ ।
- ❖ फोहोरको वर्गीकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिएको छ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ भान्छाबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युत उपकरण तथा ईन्धनका लागि एल.पि.जी (L.P.G) को प्रयोग गरिदै आइएको छ भने नयाँ जेनेरेटर तथा सवारी साधन खरीद गर्नु परे नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषण मापदण्ड भित्र पर्ने गरी मात्र खरीद गरिनेछ । सवारी साधन र डिजेल जेनेरेटर सेटहरूको आवधिक मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई सूर्यविनायक नगरपालिकासँगको समन्वयमा पठाउदै आइएको छ र सोही अनुसार होटलको क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालन पश्चात् पनि व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइएको छ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका मुख्य भवनका सबै तल्लाहरू, कटेजहरू र भिल्लाहरूमा पब्लिक एड्ज्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिएको छ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ ।
- ❖ होटलको स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिनेछ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने भाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिनेछ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिनेछ ।

- ❖ आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि होटलले नजिकको आपतकालीन विभागको इन्चार्जसँग समन्वय गरिएको छ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससँग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा अस्पताल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको नम्बर पारदर्शी गरी राखिनेछ ।
- ❖ होटल परिसर भित्र नगरपालिकाबाट वितरित पानी, भूमिगत पानी, मूलको पानी, प्रशोधित पानी प्रयोग गरिनेछ भने आवश्यक परेको खण्डमा निजि वितरकहरूबाट पानी आपूर्ति गरी प्रयोग गरिदै आइएको छ । भूमिगत पानीमा पर्ने चाप न्यूनीकरणका लागि आकाशे पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरिनेछ ।
- ❖ आयोजना स्थलमा १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ जहाँ STP बाट फोहोरपानी शुद्धीकरण गरी निस्कासित पानी होटलको बगैँचा र शौचालय फलस गर्न प्रयोग गरिदै आइएको छ सो अभ्यासलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ होटलमा प्रयोग गरिने मिनरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिने छ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिएको छ ।
- ❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking' 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि उल्लिखित बोर्डहरू होटल परिसरका सडकहरूमा राखिएको छ र आवश्यकता अनुसार थपिने छन् ।
- ❖ होटल वरपर Street light को व्यवस्था रहेको छ ।
- ❖ उच्च आवाज क्षेत्रहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणको प्रावधान गरिएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सरमा जेनेरेटर जडान गरिएको छ र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनेरेटरको प्रयोग पावरमा काटिएको अवधिमा मात्र प्रयोग गर्दै आएको छ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material हरूको प्रयोग गरिएको छ ।

जैविक वातावरण

- ❖ आयोजनाको परिसरमा रहेका चिलाउने (*Schima wallichii*), सल्ला (*Pinus roburghii*), धूपी (*Juniperus indica*), कपुर (*Cinnamomum camphora*), अम्बा (*Psidium guajava*), आरू (*Prunus persica*), खुरपानी, आल्चा (*Malus domestica*), टिमिलो (*Ficus auriculata*) लगायतका विविध जातिका रूखहरूले वातावरणीय सन्तुलन र प्राकृतिक सौन्दर्य कायम राख्न उल्लेखनीय भूमिका खेलेका छन् ।

- ❖ होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरूको व्यवस्था गरिएको छ ।

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

- ❖ होटल संचालनका लागि प्रशिक्षित र दक्ष कर्मचारीहरूको नियुक्ति गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा आवश्यकता अनुसार दक्ष कर्मचारीहरू थप गरिने छ ।
- ❖ होटलको जोखिमपूर्ण क्षेत्रमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE-Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिएको साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ ।
- ❖ प्राथमिक उपचार किटको (First Aid Kit) र स्वास्थ्य बीमाको प्रावधान गरिएको छ । प्रकोपको समयमा आपतकालीन बहिर्गमन ढोकाबाट सुरक्षित खुल्ला स्थानमा भेला गरिनेछ ।
- ❖ भूमिगत पानी तथा मूलको पानीको प्रयोग गर्नु अघि प्रशोधन गरी मात्र प्रयोग गरिदै आइएको छ र होटलको स्तरोन्नति पश्चात् सोही कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिदै आइएको छ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेताको Policy बमोजिम फिर्ता गर्ने गरिएको छ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ ।
- ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू प्रत्येक प्रयोग पश्चात् सफा र सेनिटाइज गरिनेछ ।
- ❖ होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र सङ्कलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ र होटलको स्तरोन्नति पश्चात् पनि यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ❖ मुख्य प्रवेशद्वारमा सुरक्षा चौकीदारद्वारा प्रवेशद्वार नियन्त्रण गरिने गरिएको छ । अवैध गतिविधिहरूको निरीक्षणका लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी र अन्य सार्वजनिक क्षेत्रहरूमा सी.सी.टी.भी.को स्थापना गरिएको छ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्सन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय बनेपा) प्रदर्शन गरेर राखिएको छ ।

- ❖ कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरेर कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन हिंसा भए/नभएको सोधपुछ गर्न गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकिएको छ । कार्यस्थलमा कामदारहरूलाई यौन जन्य दुर्व्यवहार, लैङ्गिक हिंसा तथा मानव बेचबिखन बारे सचेत गराइदैं आइएको छ र आगामी दिनमा यस्ता समस्या हुन नदिन विद्यमान अवस्थामा अपनाइएका विधिहरूलाई निरन्तरा दिइने छ ।
- ❖ Safety & Hygiene Protocol को पालना गर्दै कार्यस्थलमा सामाजिक दुरी कायम राख्न प्रयास गरिएको छ, मास्क तथा सेनिटाइजरको अनिवार्य रूपमा प्रयोग गर्दै आइएको छ । यदि कसैलाई संक्रमण भइहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिइने व्यवस्था गरिएको छ साथै उपचारको लागि प्रबन्ध पनि गरिएको छ र यसलाई आगामी दिनहरूमा निरन्तरता दिइने छ ।
- ❖ Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिएको छ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिन्छ साथै होटलमा बास बस्न आएका पाहुनाहरूको गुनासो, सल्लाह, सुझाव आदिको लागि फर्म प्रत्येक कोठामा राखिएको छ ।

रासायनिक वातावरण

- ❖ निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिदै आइएको छ ।
- ❖ होटलमा स्नान गर्दा प्रयोग हुने साबुन, लुगा धुँदा र भाडा माइन प्रयोग हुने साबुन र डिटरजेंट आदिबाट फोहोर पानी निस्कन्छ, त्यस पानीबाट रासायनिक प्रभाव पर्न नदिन त्यस पानीलाई STP (Sewage Treatment Plant) बाट शुद्धीकरण गरी तरल फोहोर व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ र सोही व्यवस्थापन विधिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

सांस्कृतिक वातावरण

- ❖ स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ ।
- ❖ यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिएको छैन सबै धर्मालम्बीहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिदै आइएको छ र आगामी दिनहरूमा पनि होटलमा आउने सबै प्रकारका आगन्तुकहरूलाई समानजनक व्यवहार गरिनेछ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा प्रभावहरूको व्यवस्थापन योजना, अनुगमन योजना संलग्न गरी वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ। यस योजनामा नेपालमा विद्यमान प्रदूषण मापदण्डहरूलाई समेत मध्यनजर राखी सो सम्बन्धीको व्यवस्था समेत उल्लेख गरिएको छ। साथै वातावरणीय व्यवस्थापन प्रारूप अन्तर्गत अनुगमन गर्नुपर्ने दायित्वहरूलाई प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। त्यस्तै वातावरणीय परीक्षणको लागि आवश्यक रकम स्पष्ट साथ उल्लेख गरिएको छ। वातावरणीय अनुगमनका लागि वार्षिक कुल अक्षरेपी रू. ६,३०,०००/- मात्र विनियोजन गरिएको छ।

वातावरणीय परीक्षण योजना

वातावरणीय परीक्षण, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको एक अभिन्न अंग हो। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम १३ (१) बमोजिम प्रस्ताव वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन वर्षमा यसको कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ र कार्यान्वयन गरेको दुई वर्ष सम्म वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट यसको वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। वातावरणीय परीक्षणले वातावरणको विगत र वर्तमान वातावरणीय अवस्था र न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई दर्शाउने कार्य गर्दछ।

निष्कर्ष

यस प्रस्तावको मुख्य उद्देश्य भनेको सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं.१० मा कुल ९ वटा भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठामा ३५० शय्या क्षमतामा होटलले थप निर्माण सहित होटलको क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालन कार्यको विस्तृत अध्ययन गरी यस आयोजनाले त्यस क्षेत्रको भौतिक, जैविक, रासायनिक साथै सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सम्भावित प्रभाव पहिचान, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गरी आवश्यक न्यूनीकरण योजना बनाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार पार्नु हो। यस अध्ययनले धेरै महत्त्वपूर्ण लाभदायक प्रभावहरू र वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरू दर्शाएको छ। अध्ययन अवधिमा पहिचान गरिएको प्रतिकूल प्रभावहरू अस्थायी प्रकृतिका रहेका छन् र प्रस्तावित न्यूनीकरणका उपायहरू मार्फत सजिलै कम गर्न सकिन्छन्। प्रस्तावको नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू, प्रभावित स्थानीय समुदाय मार्फत र सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धिका उपायहरू कार्यान्वयन गरी होटल सञ्चालन गर्ने प्रतिबद्धता रहेको छ। वातावरण संरक्षणका उपायहरू तथा अनुगमन कार्यको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि तयार गरिएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र अनुगमन योजनाको सम्बन्धित निकायले अक्षरांश पालना गरेमा प्रस्तावित आयोजना सुचारु रूपले सञ्चालन हुनेछ।

EXECUTIVE SUMMARY

Proposal/Proponent

The name of the project is Environmental Impact Assessment (EIA) of Environmental Impact Assessment for Capacity Expansion and Operation of Hotel Hilltake with Additional Construction. Hilltake Health and Homes Pvt. Ltd. is the proponent of the project. Government of Nepal, Ministry of Forest and Environment is the concerned authority for the approval final EIA Report. The proponent of the project has entrusted Greenherald Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd. for undertaking the EIA of proposed project.

Project description

The main objective of the proposed project, located in Ward No. 10 of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur District, Bagmati Province, is to expand the capacity of Hotel Hilltake and bring it into operation. Although Hilltake Health and Homes Pvt. Ltd. had obtained approval for an Initial Environmental Examination (IEE) on 2075/08/18 B.S. for operating a hotel with a capacity of 100 rooms and 100 beds, only 67 rooms with 67 beds were constructed and operated for a certain period. However, the hotel was later closed due to internal repair and maintenance needs following the damage caused by the 2015 earthquake (2072 B.S.). The full reconstruction work has now been completed, and the hotel has resumed operations from 1st Baisakh 2081 B.S. (April 13, 2024).

Currently, the company has put forward a plan to expand the hotel's capacity to a total of 280 rooms and 350 beds, including 9 buildings and 60 villas. The proposed project is expected to provide high-quality accommodation services to a significant number of tourists, thereby directly contributing to the promotion of local tourism. Likewise, it is also anticipated to have a positive impact on the economic, social, and infrastructural development of the area.

Objectives of the EIA Study

The objective of the Environmental Impact Assessment (EIA) is to formulate the standard guiding document for environment friendly construction and operation of Hotel, minimizing possible negative impacts on socio-economic and Cultural, physical, biological, and chemical environment.

Relevancy of the Project

This proposal aims to expand and operate Hotel Hilltake, located in Ward No. 10 of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur District, Bagmati Province. The plan includes the construction of 9 new buildings and 60 villas, comprising 280 rooms with a total capacity of 350 beds.

The project had previously obtained approval for an Initial Environmental Examination (IEE) on 2075/08/18 B.S. (corresponding to December 4, 2018) for operating a hotel with 100 rooms and 100 beds. However, only 67 rooms with 67 beds were constructed and operated for a short period. Unfortunately, due to the earthquake in Nepal shortly after the operation began, the hotel suffered damage and had to be closed for internal repairs and maintenance. The renovation work has now been completed, and the hotel resumed operations from 2081/01/01 B.S. (April 13, 2024). It is currently in the process of registering under the Deluxe Standard category.

The project envisions promoting environmentally friendly development in Bhaktapur District. Hilltake Health and Homes Pvt. Ltd. has proposed this development in the touristic and high-traffic area of Suryabinayak Municipality with the objective of contributing to sustainable development and economic benefits. The location is near Sanga Bhanjyang, home to Asia's tallest statue of the Hindu deity Shiva, standing at 143 feet, which has become a significant attraction for domestic tourists. The site, spread over 75 ropani (approximately 3.8 hectares), includes a beautiful garden and a children's park. It attracts a high number of visitors daily, with particularly large crowds during the month of Shrawan and on the occasion of Maha Shivaratri.

The area, located on the border of Kathmandu and Kavre districts, offers panoramic views of many parts of the Kathmandu Valley. Known for its peaceful and welcoming environment, the site is situated 5 kilometers from Banepa, Kavre and 22 kilometers from Shahid Gate, Kathmandu. Due to this strategic location, it has the potential to attract tourists from all three districts-Kathmandu, Bhaktapur, and Kavre-as well as from other regions.

Given the well-developed transportation facilities in the area, the project is deemed essential for both religious and recreational purposes. As there are currently few hotels or resorts in the vicinity, this project aims to provide a comfortable, eco-friendly, and health-

conscious lifestyle experience for both domestic and international tourists. In this context, the project has been proposed to offer convenient accommodation facilities for visitors seeking rest and relaxation. Therefore, the capacity expansion and operation of Hotel Hilltake at this location is considered relevant and necessary.

Rationale of EIA

Environmental protection Act (EPA), 2076 and Environmental protection Rule (EPR), 2077 has mandatory provision of EIA study for the Construction and operation of hotels and business center with threshold built up area, building heights, per day water consumption within a commercial building and bed capacity related to Rule 3 of EPR, 2077.

Although the initial proposal mentioned that the hotel would be operated with a capacity of 350 beds in 8 buildings and 80 villas until the project area was finalized and the work schedule approved, the revised design of the project proposes operating the hotel with the same capacity of 350 beds but within 9 buildings and 60 villas. In accordance with Sub-rule (16) of Rule 8 of the Environmental Protection Regulations, 2020 (2077 B.S.), there is a provision to revise and resubmit the Environmental Protection Regulations. Therefore, the total number of rooms and beds in the project has been amended and submitted accordingly.

The Schedule 3 of EPR related to the Rule 3, Section D (1) has Provisioned required of EIA study for hotels as per bed capacity more than 100 beds, Section H(6) has provisioned required of EIA study for hotels as per consumption of water with more than 20,000 liters. As the project will operate a hotel with a total of 350 beds and will require 27,900 liters of underground water per day, an Environmental Impact Assessment is necessary. However, since the total built-up area of the hotel is 9,714.9 square meters, it does not fall under the EIA requirement based solely on floor area.

Nonetheless, considering the provisions of Schedule 3 and the scale of construction and operation, Hilltake Health and Homes Pvt. Ltd. falls within the scope of activities that require Environmental Impact Assessment. Therefore, the proponent has prepared this report accordingly.

Methodology

This EIA study is carried out in accordance with the EPR, 2077 and based on the Terms of Reference (ToR) approved by Department of Tourism on date 2081/10/24 . Likewise, the field visit was carried out from 2082/01/22 to 2082/05/26 and public hearing was held on 2082/01/30 to collect the suggestions and opinion of local and stakeholders. Similarly, 7 days public notice was published seeking suggestion and comment about development and operation of hotel from local organization. In addition, recommendation letter from ward office was also collected after 7 days of notice publication on the date of 2082/01/31 During field visit, study has identified the impacts regarding physical, biological, socio-economic and cultural environment and the long term effects of the project. Both primary data and secondary data were collected to understand the existing condition of the project area. For secondary data, information was collected from various literatures, journals and Municipal profile of Suryabinayak Municipality. In case of primary data, different methods like interview, focus group discussion, field observation, and questionnaire survey were done. Public involvement and participation was a major part of the EIA study.

Review of Acts, Regulations, Policies, Strategies and Conventions

The relevant Act, Rules, Regulations, Policies, Strategies and International Convention that are related with the proposed project have been included in this report. The lists of related by laws that can interrupt the implementation of the project have been included.

Existing environmental condition

Physical environment

The proposed hotel is located in Ward No. 10 of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur District, Bagmati Province. The project area falls within a temperate climatic zone. The maximum temperature in the area reaches up to 32°C during late May to early July, while the minimum temperature can drop to as low as -2°C during December to January. The average annual rainfall recorded in the surrounding area is 176.4 mm.

The hotel site is situated at 27°38'44.43" N latitude and 85°28'28.39" E longitude, and lies at an altitude of 1,533 meters above sea level. (*Source: District Profile, 2075 B.S.*)

The main source of air pollution in the project area is emissions from vehicles. The air quality measurements in the area are PM₁₀: 37.9 µg/m³, PM_{2.5}: 24.6 µg/m³, TSP (Total Suspended Particulates): 155.5 µg/m³ .These values fall within the limits set by the National Ambient Air Quality Standards, 2069 B.S. (2012 A.D.). Similarly, the noise level in the area ranges from 38–50 Leq dB(A), which is also within the standard limit for

suburb residential zones as per the National Noise Quality Standards, 2069 B.S. Water sample tests from the area have also been found to comply with generic national water quality standards.

Biological Environment

The project site encompasses a diverse range of tree species including *Schima wallichii* (Chilaune), *Pinus roxburghii* (Salla), *Juniperus indica* (Dhupi), *Cinnamomum camphora* (Kapoor), *Psidium guajava* (Guava), *Prunus persica* (Peach), Plum, *Malus domestica*, *Ficus auriculata* (Timilo), and Nigalo. These species contribute significantly to maintaining local ecological balance and enhancing the site's natural aesthetics. Furthermore, to promote a healthy and visually pleasing indoor environment, ornamental houseplants such as Snake Plant (*Sansevieria spp.*), Peace Lily (*Spathiphyllum spp.*), Cast Iron Plant (*Aspidistra elatior*), Dwarf Umbrella Tree (*Schefflera arboricola*), and Money Plant (*Epipremnum aureum*) have been incorporated into the hotel's interior landscaping plan.

Socio-economic and cultural Environment

The directly affected area of the proposed project site lies within a 50-meter radius of the construction zone of Hotel Hilltake, located in Ward No. 10 of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur District. The project site falls within a densely urbanized area, surrounded by both residential and commercial establishments. The dominant ethnic communities in the area include Newar, Brahmin, Chhetri, and Tamang, with the majority of the population adhering to Hindu and Buddhist religions. Although there are no residential buildings within the immediate 50-meter impact zone, several notable features lie within a 200-meter radius, such as: Vacant and fallow land parcels, Kailashnath Mahadev Statue (a major religious and touristic landmark), Fortune Resort & Wellness Spa and Greenhill Rest Camp. According to the District Profile (2075 B.S.), Suryabinayak Municipality comprises a total of 35,865 households with an overall population of 140,085. Specifically, in Ward No. 10, there are 1,814 households with a population of 7,401, including 3,676 males and 3,725 females.

The majority of households in the project vicinity are involved in agriculture and small to medium-scale businesses. The primary sources of energy in the area include electricity and liquefied petroleum gas (LPG), which are used extensively for domestic and commercial purposes.

Impact analysis

Impacts that can arise from the implementation of the project were predicted based on the baseline study. The impacts were categorized into two main issues of concern, namely beneficial impacts and adverse impacts.

Beneficial Impact: The beneficial Impact during the construction and operation phase of the project are given below

a. Construction Phase

- ❖ Employment opportunities
- ❖ Skill and Knowledge Enhancement
- ❖ Increase in economic activity

b. Operation Phase

- ❖ Tourism Promotion
- ❖ Employment opportunities at local level
- ❖ Increase cash flow around the project area
- ❖ Development skills of locals
- ❖ Increase in revenue of the country
- ❖ Social Responsibility (CSR) activities

Adverse Impacts: The adverse Impact during the Construction and operation phase of the project are given below

a. Socio-economic Environment

Construction Phase

- ❖ Disagreements and Disputes
- ❖ Health and sanitation around project area
- ❖ Gender and Pay Parity Issues
- ❖ Concerning the use of child labour
- ❖ Grievance management
- ❖ Workers health and safety issues
- ❖ Disagreements and disputes
- ❖ Impact of restructuring on incoming tourist flow

Operation Phase

- ❖ Occupational health and safety hazard
- ❖ Food hygiene and quality
- ❖ Management of commodities (Towel, soap) used in Hotel

- ❖ Noise related issues
- ❖ Visitors Security issues
- ❖ Pressure on existing premise
- ❖ Health and sanitation around project area
- ❖ Safety of the swimming pool
- ❖ Spread of infectious diseases
- ❖ Workers health and safety issues
- ❖ Impact on neighbourhood
- ❖ Grievance management

b. Biological Environment

Construction/operation phase

- ❖ Suburb beauty
- ❖ Issues related to contamination of nearby drainage by liquid waste

c. Physical environment

Construction Phase

- ❖ Air, water and noise pollution
- ❖ Pressure on the ground level
- ❖ Noise Pollution
- ❖ Traffic jams
- ❖ Disaster risk
- ❖ Impact of garbage disposal and Management

Operation Phase

- ❖ Solid/semi-solid waste management
- ❖ Air, water, noise and soil pollution
- ❖ Management of plastic waste
- ❖ Issues related to Disaster Risk Management
- ❖ Decrease in Groundwater level
- ❖ Parking area

d. Chemical environment

Construction/operation phase

- ❖ Leakage of chemicals
- ❖ Electronic garbage

e. Cultural environment

Operation phase

- ❖ Influence on festival, traditions, rituals
- ❖ Impact of fairs, procession, festivals
- ❖ Implications for religious tolerance

Alternative Analysis

The Alternative Analysis of the proposal has been made with respect to location, technology alternatives, environmental management system and resources do nothing alternatives. The alternatives adopted for this proposal seem to be the best alternatives in terms of technology, economic and environmental perspectives for current situation.

Beneficial Impact Augmentation Measures

The effective implementation of measures to enhance the positive impacts of the proposed project will result in significant benefits. During the construction phase, employment opportunities will be created for local labourers, including disadvantaged and marginalised groups. For this purpose, local workers will be engaged on the basis of their skills and competence, and training programmes will be provided to further develop their knowledge and expertise.

By being involved in the construction works, local workers will have the opportunity to acquire skill-based experience. In addition, the project will undertake maintenance works on the road section from Sanga Chowk to the project site.

For groundwater recharge, the proponent will coordinate with Suryabinayak Ward No. 10 and the Community Forest User Committee to identify suitable locations (as designated by the local authority and the user committee). At the identified site, a recharge pond measuring approximately 10 metres by 10 metres in area and 2 metres in depth will be constructed.

Furthermore, the hotel has expressed its commitment to carrying out various programmes under corporate social responsibility (CSR) in coordination with relevant authorities, local governments, and social organisations

Adverse Impact Mitigation Measure

Physical Environment

Construction Phase

- minimize air pollution, generators and construction equipment used during the construction period will be regularly maintained, and materials will be transported by properly covering them.
- For the management of wastewater generated from workers' camps, a temporary drainage system will be arranged during the construction period.
- Construction materials will be brought as per the required quantity, and the unused materials will be collected at a designated place and handed over to waste collectors. Likewise, in case of surplus materials, an agreement will be made with the supplier at the time of purchase to return the excess materials.
- Within the hotel premises, water supplied by the municipality, underground water, spring water, and treated water will be used. If necessary, water will also be supplied through private distributors.
- To reduce noise pollution, low-noise machinery and equipment will be prioritized, a construction schedule will be prepared, and safety information boards will be installed.
- Waste generated during construction will be segregated into organic and inorganic categories and collected separately at the project site. Organic waste will be disposed of in pits within the site, while inorganic waste will be handed over to waste collectors. Random disposal of waste will be strictly prohibited.
- During the transportation of construction materials from the supplier to the project site, materials will be properly covered, and storage will be done only at designated areas within the site to avoid obstruction.
- To minimize changes in land use during the construction phase, unnecessary land acquisition will not be carried out. Moreover, construction will be undertaken according to the local topography.
- During the construction stage, to prevent leakage of fuel, oil, and grease from vehicles and machinery used in the hotel, regular inspection and maintenance of such vehicles and equipment will be conducted.

Operation Phase

- Segregation of waste has been implemented by classifying waste into organic and inorganic categories. The 3R principles (Reduce, Reuse, Recycle) have been adopted, and separate color-coded dustbins have been arranged in each department. This practice will be continued in the coming days.
- A plan had been developed for the effective management and reuse of wastewater generated within the hotel. Wastewater from bathrooms, washbasins, kitchens, and laundry, as well as from toilets and urinals, is being directed to a Sewage Treatment Plant (STP) with a capacity of 100 KLD, where it is treated using biological and physical processes. Through this process, approximately 80–85 percent of the water will be purified and made reusable. The treated water is continuously used within the hotel premises for purposes such as toilet flushing and garden irrigation, which will be continued further after capacity expansion.
- To minimize air pollution from kitchens, LPG will be used for fuels, while generators and vehicles will be procured only if they meet the air quality standards set by Government of Nepal. Vehicles and diesel generator sets will be repaired periodically.
- Organic and inorganic waste generated in the hotel is being sent in coordination with the Suryabinayak Municipality, and similar waste management practices will be continued after the hotel's upgrade and operation.
- A preparedness plan has been developed to address potential disasters in the hotel, including earthquakes, fires, and other natural or human-made calamities. A Public Address (PA) system has been installed on all floors of the main building of hotel, cottage and villas which promptly provides earthquake or fire alerts, route guidance, and safety measures.
- During the hotel's upgrade and subsequent operation, a Fire Alarm System and Emergency Notification System will be installed. The alarm system will include a fire alarm for fire signals and a vibration/alert system for earthquake situations. Additionally, emergency guidance will be provided using display screens (such as LCD or LED displays) installed in the hotel lobby, reception, kitchen, restaurant, and central areas of each floor.
- For emergency health services, the hotel has coordinated with the Emergency Department In-charge of nearby Hospital. Additionally, coordination has been

established with the fire department and ambulance services. Emergency contact numbers for the hospital, fire department, and ambulance services will be displayed prominently in key areas of the hotel.

- The demand for water within the hotel premises will be supplied by the water supply system of the corporation, treated water and ground water and if required water will be bought from private water suppliers. Rain water harvestment system will be connected to reduce the pressure on ground water.
- A Sewage Treatment Plant (STP) with a capacity of 100 KLD has been installed at the project site, where wastewater is treated and discharged after purification.
- Mineral water used in the hotel will not be refilled, and the use of plastic bags will be minimized. If plastic bags must be used, those below 40 microns are strictly prohibited.
- Vehicle signs such as 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' and 'No Parking' etc. will be placed inside the hotel and outside the roads of the premises and will be added as required.
- Personal protective equipment will be provided for employees working in high noise areas. To reduce noise pollution it is planned to install low noise emission/ silencer generators and use sound insulation as well as diesel generators only during the cut off period. Soundproofing materials have been used during the construction of the hotel building.

Biological Environment

- The project will participate in tree plantation activities in collaboration with the surrounding communities to maintain greenery around its premises. In addition, it will provide an annual financial support of NPR 2,50,000 to the Angerighari Community Forest for biodiversity conservation
- Indoor plants such as Snake Plant, Peace Lily, Dwarf Umbrella Tree, Money Plant, Mimosa Tree, and Money Plant have been arranged for the hotel's interior decoration.

Socio-economic Environment

Construction Phase

- Personal protective equipment (PPE) such as masks, helmets, gloves, and safety gear will be provided to all personnel engaged in hotel construction. In addition,

accident and health insurance coverage will be ensured for every worker. A first-aid kit will also be made available at the project site.

- To minimize the impact of fluctuating market prices of construction materials, the project will source sand, gravel, and stones locally and transport them to the site. Furthermore, price agreements will be made with suppliers for a fixed period to reduce risks associated with sudden price hikes. Market studies and forecasts will be carried out, and essential materials will be procured and stored in advance if price increases are anticipated.
- Safe accommodation and drinking water facilities will be arranged for construction workers to maintain health and hygiene. Special attention will be given to sanitation and waste management within the workers' camp, and temporary toilets will be installed to minimize the spread of communicable diseases.
- To minimize impacts on neighboring houses and properties, the project site will be securely fenced before commencing construction. Preliminary surveys of nearby buildings will be conducted prior to deep excavation or piling works. Waste will be collected and disposed of at designated locations; random dumping will not be allowed.
- Priority will be given to the involvement of women in construction works, and equal wages will be ensured for equal work regardless of gender.
- Child labor will not be engaged in any part of the construction process.
- To minimize conflicts and misunderstandings, local communities will be informed about the project's objectives, duration, and work schedule. Consultations will be held with local representatives, and a code of conduct will be enforced, including rules on discipline, prohibition of alcohol-related disturbances, proper waste management, and respect for local culture.
- A Grievance Redress Mechanism (GRM) will be established to address complaints effectively. A complaint box will be installed for workers and community members. Received grievances will be addressed through meetings in the presence of complainants, local representatives, workers, and community members.

Operation Phase

- During hotel operation, priority will be given to occupational health and safety by implementing appropriate policies, providing training and necessary safety

- equipment, and conducting regular health check-ups. This will help reduce the risks of accidents, injuries, mental stress, and health-related issues.
- All functional areas of the hotel will be equipped with fire alarms, smoke detectors, fire extinguishers, and emergency exit doors. Workers will be insured and provided with routine health assessments. Regular inspection and maintenance of safety equipment will be carried out to prevent emergencies. First-aid kits will be accessible on-site, and emergency evacuation drills will be conducted to ensure safe assembly in designated open areas during crises.
  - The expiration dates of food items have been continuously checked. Packaged food items that have expired are returned according to the vendor's policy, while the remaining items are managed according to their nature.
  - Employees will be made aware of community health and hygiene practices, public health and hygiene and special attention will be paid to hygiene in and around the hotel premises.
  - In the event of disputes between the operator and construction workers, efforts will be made to resolve issues through mutual understanding and dialogue, with a focus on maintaining goodwill and cooperation. To facilitate transparency and address concerns effectively, complaint boxes will be placed for both local residents and workers to submit their grievances and suggestions.
  - The hotel will give priority to fresh, organic, quality food products found in the vicinity of the proposed area. The hotel will arrange a separate room for storing food. Equipment and utensils used for food will be cleaned and sanitized. The water used for cooking will be as suggested by the National Drinking Water Quality Standards and expiry date of the food items will be checked continuously.
  - The hotel area will be fenced off and there will be a security guard at the gate, so there is little chance of illegal activity. In addition, CCTV cameras will be installed at the main entrances, lobbies, restaurants, casino areas etc to monitor illegal entry and illegal activities. Security hotline number (nearest police station) will be kept in public areas.

Chemical Environment

- During the construction and operation phase, vehicles and machinery materials will be repaired from time to time to prevent leakage of fuel oil and grease from

vehicles used in hotels, leakage of oil from machinery etc. and washing of vehicles in river will be prohibited.

- Waste water is discharged from hotel soaps, laundry soaps and detergents etc. The water is purified by STP sewage treatment plant to prevent chemical effects.

Cultural Environment

- Public awareness will be spread in the local area that one should preserve ones traditional and make ones identity by considering ones festivals as rituals. Incentive program will also be carried out in conjunction with Suryabinayak Municipality Ward no. 10.
- Believers of any religion will not be prohibited in this hotel. All believers will be treated equally and respectfully.

Environmental Management Plan and Environmental Monitoring Plan

According to the Environmental Protection Regulation, 2077, this report clearly mentions the plans to enhance positive impacts and mitigate adverse impacts, along with the locations (project area), timeline (construction and operation phases), required budget, and responsible agencies for implementing these activities. This report has also prepared an environmental monitoring plan, which clearly outlines the monitoring components, indicators, methods, timeframe, and responsible institutions. A total annual budget of NPR 6,30,000/- only has been allocated for environmental monitoring.

Environmental Audit plan

Environmental Audit is an integral part of environmental impact assessment. Environmental Protection Rules, 2077 section 13 (1), it has been mentioned that the proposal should be implemented within three years from the date of approval of the Environmental Study Report and it should be inspected by the Ministry of Forest and Environment for two years after its implementation. Environmental Audit plan is the process of showing past and present environmental conditions of the environment and mitigation activities.

Conclusion

The primary objective of the proposed project, located in Ward No. 10 of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur District, Bagmati Province, is to expand the capacity of Hotel Hilltake and bring it into operation. Impact identification and analysis revealed that there

are many significant beneficial impacts whereas adverse impacts of high significance can be mitigated using propose measure in this report. As indicated by the alternative analysis, the implementation of the project is the best option, as it will produce more beneficial impacts than adverse impacts. For the impacts that have been predicted, the mitigation measures proposed by the study would be enough. Thus, the implementation of the project helps to promote tourism and increase the revenue of the country.

अध्याय १: प्रतिवेदन तयार पार्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१. प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना

हिलटेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा. लि.

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं १०

सम्पर्क व्यक्तिको नाम: किशोर श्रेष्ठ

फोन नं.: ९८०२०८७७७७

इमेल: reservation@hilltake.com.np

१.२. परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

वातावरण विद, विषयगत विज्ञ, वनस्पति विज्ञ, समाजशास्त्री लगायत विभिन्न विधामा विशेषज्ञहरूसँग परामर्श गरी प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ। यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची १२ मा दिइएको ढाँचा तथा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यसूची अनुसार वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची १३ बमोजिम विज्ञहरु संलग्न गराई यो प्रतिवेदन तयार पारिएको छ।

प्रिनहेराल्ड ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा. लि.

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

फोन नं.: ९८४६४०४११८

इमेल : geec.nepal@gmail.com

तालिका नं १: वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको अध्ययन टोली

क्र.नं.	नाम	विशेषज्ञता	योग्यता	वा.अ.अनुभव
१	सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)	वातावरण विद	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ भन्दा धेरै
२	आग्रह अर्याल	हस्पिटालिटी विज्ञ	स्नातकोत्तर हस्पिटालिटी म्यानेजमेन्ट	३ भन्दा धेरै
३	सुमन नेपाल	भौतिक वातावरण विज्ञ	स्नातकोत्तर स्ट्रक्चरल इन्जिनियरिङ (Regd.No.19698 "Civil" "A" Category)	३ भन्दा धेरै
४	निश्मा भट्ट	जैविक वातावरण विज्ञ	स्नातकोत्तर प्राणी शास्त्र	६ भन्दा धेरै

क्र.नं.	नाम	विशेषज्ञता	योग्यता	वा.अ.अनुभव
५	शोभा सापकोटा	समाजशास्त्री	स्नातकोत्तर समाजशास्त्र	६ भन्दा धेरै
६	साजन पुरी	वातावरण विद	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ भन्दा धेरै
७	शिवराम सापकोटा	वातावरण विद	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	५ भन्दा धेरै

१.३ प्रस्तावको सान्दर्भिकता

यस प्रस्तावले बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा कुल ९ वटा भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठामा ३५० शय्या क्षमतामा होटलले थप निर्माण सहित होटलको क्षमताबृद्धि गरी सञ्चालन गर्ने योजना रहेको छ । आयोजनाले मिति:२०७५/०८/१८ मा होटल संचालनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गराएको थियो । उक्त स्वीकृत गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) अनुसार आयोजनाको १०० कोठामा १०० शय्यामा होटल संचालनको लागि स्वीकृत गरिएता पनि ६७ कोठामा ६७ शय्या क्षमतामा होटल निर्माण गरी केही समय संचालनमा रहेको थियो । यद्यपि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गरी आयोजना संचालनको केही समयमा नै नेपालमा भूकम्प आएको कारण संचालनमा रहेको होटलमा केही क्षति भएका कारण भित्र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएकाले बन्द अवस्थामा रहेको थियो । हाल होटलको Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको र Delux Standard को दर्ता प्रक्रियामा रहेको छ । उक्त Renovation को कार्य गरिँदा मिति:२०७५/०८/१८ स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) उल्लेख भएको भन्दा थप संरचनाहरू निर्माण गरिएको छैन ।

यस आयोजनाले भक्तपुर जिल्लामै पर्यावरणमा आधारित विकासको गतिविधि प्रदान गर्ने अपेक्षा गरेको छ । पर्यावरणलाई मध्यनजर गरेर दिगो विकास र आर्थिक लाभको लागि हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. ले भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, १० मा पर्यटकीय क्षेत्र साथै व्यस्त स्थानमा आयोजनाले यस स्थानमा आउने पर्यटकलाई सुविधायुक्त साथै आरामदायी आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव आवश्यक रहेको छ । भक्तपुरको साँगा भान्ज्याङ स्थित हिन्दु देवता शिवको १४३ फिट उचाइको मूर्ति एशियाको सबैभन्दा उच्च मानिने मूर्ति हो । यो क्षेत्र ७५ रोपनी जमिनमा स्थापित भएको छ । यस क्षेत्रमा दैनिक जसो आन्तरिक पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेको छ भने श्रावण महिना तथा महाशिवरात्रिमा यस क्षेत्रमा विशेष भिड लाग्ने गरेको छ । यस क्षेत्रमा एक सुन्दर बगैँचा तथा बालबालिकाका लागि खेल्ने पार्क समेत रहेको छ । काठमाण्डौ उपत्यका र काभ्रे जिल्लाको

सिमानामा पर्ने यस ठाउँबाट काठमाण्डौ उपत्यकाका धेरै भागहरूको दृश्य अवलोकन गर्न सकिन्छ । शान्तिपूर्ण र आत्मिय वातावरणमा स्थापित यस स्थान मानिसहरूको आगमन उत्तिकै उत्साहजनक रहेको छ । यो स्थान काभ्रे जिल्लाको बनेपाबाट ५ कि.मी. को दूरीमा र काठमाण्डौको शहिदगोटेबाट २२ कि.मी. को दूरी पर्दछ । तसर्थ, यस क्षेत्रले काभ्रे, भक्तपुर र काठमाण्डौ तीनै जिल्लाबाट पर्यटक भित्राउन सक्दछ भने अन्य क्षेत्रबाट समेत यात्रुहरू आगमन गर्न सक्ने प्रचुर सम्भावना रहेको छ । यस क्षेत्रमा यातायातको सुविधा समेत राम्रो रहेको हुँदा धार्मिक साथै मनोरम र आरामदायिक समय बिताउन यो आयोजना यस क्षेत्रमा आवश्यक देखिन्छ। यस क्षेत्रमा होटल तथा रिसोर्टहरू कम रहेकाले आयोजनाले अन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई वातावरण मैत्री र स्वास्थ्यकर जीवनशैलीमा आरामदायी सुविधा प्रदान गर्ने हिसाबले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको हो । यस सन्दर्भमा यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने पर्यटकलाई आनन्दको अनुभूति गराउने र थकाई लागेको समयमा आरामदायी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको छ। तसर्थ यस क्षेत्रमा होटल हिल्टेकको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालन गर्नु सान्दर्भिक देखिएको छ ।

१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को ३(२(क)) अनुसार संघीय सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्ने तथा पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० को परिच्छेद ८ बुदा नं. ८१(९) बमोजिम १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटल निर्माण तथा संचालनको लागि वातावरण संरक्षण नियमावली अनुसार तयार हुने वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । तसर्थ आयोजना सम्बन्धी प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतको लागि नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेस गरिनु पर्ने रहेको छ ।

प्रस्तावित आयोजनाको क्षेत्रनिर्धारण र कार्यसूची स्वीकृतिसम्मको अवधिमा कुल ८ भवन र ८० भिल्लामा ३५० शय्या क्षमतामा होटल सञ्चालन गरिने उल्लेख भएतापनि आयोजनाको परिमार्जित डिजाइनमा ९ भवन र ६० भिल्लामा ३५० शय्या क्षमतामा होटल सञ्चालन गर्ने भनी प्रस्ताव भएको हुँदा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ को उपनियम

१६ को बमोजिम वातावरण संरक्षण नियमावली परिमार्जन गरी पेस गर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा आयोजनाको कुल कोठा र शय्या संख्या संशोधन गरी पेस गरिएको छ ।

यस प्रस्तावको सन्दर्भमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ (घ(१) अनुसार १०० बेड भन्दा बढीको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, ज(२) अनुसार १०,००० वर्गमिटर क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up Area वा Floor Area भएको आवासीय, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्न र ज (६) अनुसार २०,००० लिटर भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ । आयोजनाको सञ्चालन चरणमा कुल शय्या ३५० र दैनिक २७,९०० लिटर भूमिगत पानी आवश्यक पर्ने र कुल Built up Area २५८६० वर्ग मिटर रहेको हुँदा यस आयोजनालाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन आवश्यक पर्दछ । यसै अनुसूची अनुसार हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. ले होटलको थप निर्माण सहित सञ्चालन कार्य गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने परिधिभिन्न पर्दछ । सोही सन्दर्भमा प्रस्तावकले यो प्रतिवेदन तयार गरेको हो ।

तालिका नं. २: प्रस्तावको कानुनी औचित्यता

क्र.स.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (वा.प्र.मू.)	वास्तविक क्षमता	कैफियत	
१.	शय्या क्षमता	१०० भन्दा बढी	३५०	वा.प्र.मू. लागू हुने
२.	दैनिक भूमिगत पानीको आवश्यकता (लि.प्रति दिन)	२०,००० भन्दा बढी	२७,९००	वा.प्र.मू. लागू हुने
३.	Built up Area	१०,००० वर्गमिटर क्षेत्रलभन्दा बढी	२५८६० वर्ग मिटर	वा.प्र.मू. लागू हुने

१.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरू

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको मुख्य उद्देश्य भनेको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न सक्ने प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्दै आयोजनाको दिगोपनालाई सुनिश्चित गर्नु हो । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको मुख्य उद्देश्य निर्माण र सञ्चालनको चरणको अवधिमा आयोजनाको असरको बारेमा सरोकारवालालाई जानकारी दिएर वातावरण संरक्षण गर्ने हो र अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न अनुसार दिएका छन् ।

- आयोजना क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्थाबारे तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न,

- आयोजनाको भौतिक, जैविक, रासायनिक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणका सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्न,
- आयोजनाको नकारात्मक प्रभावहरूलाई कम गर्न र सकारात्मक प्रभावहरू बढाउन,
- अनुगमन लागत र योजना सहित वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको विकास गर्ने,

१.६. अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुराहरू

आयोजना प्रभावित क्षेत्रहरूलाई आयोजनाको गतिविधिहरूको असरहरूका आधारमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ । प्रस्तावित होटल “पोइन्ट प्रोजेक्ट” भएकाले होटल सञ्चालन गतिविधिहरूले उल्लेखनिय प्रभाव नहुने भएकाले आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर अर्धव्यास भित्रको क्षेत्र, होटलमा आउने आगन्तुकहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका तरकारी तथा फलफूल व्यवसायि प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको रूपमा लिइएको छ। आयोजनाको वातावरणीय प्रभावहरूमा आधारित, आयोजना प्रभावित क्षेत्रहरू निम्न रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ ।

तालिका नं.३: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

प्रभाव क्षेत्र	होटल हिल्टेक
प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर आसपासको भू-भाग, होटलमा आउने आगन्तुकहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रबाट २०० मिटरको भू-भाग
समग्र प्रभाव क्षेत्र	सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १० को भू-भाग

अध्याय २: प्रस्तावको परिचय

२.१ प्रस्तावको भूमिका

नेपाल प्राकृतिक सुन्दरता, सांस्कृतिक विविधता र भौगोलिक विशिष्टताका कारण विश्वको एक प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास हुँदै गएको छ । नेपाल पर्यटन बोर्डका अनुसार सन् २०२४ (२०७९/८०) मा नेपालमा कुल ११,४७,५६७ जना विदेशी पर्यटक आगमन भएका थिए, जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा करिब १४.५ प्रतिशतले वृद्धि हो (स्रोत: नेपाल पर्यटन बोर्ड, २०२४)। मासिक आधारमा हेर्दा, मार्च महिनामा सबैभन्दा धेरै १,२८,१६७ जना पर्यटक आएका थिए। पर्यटन क्षेत्रबाट पहिलो ८ महिनामा नेपालले करिब ५१ अर्ब ३९ करोड रूपैयाँ आम्दानी गरेको थियो, जुन अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ४२ प्रतिशतले वृद्धि भएको हो (स्रोत: राष्ट्र बैंक, २०२४)। नेपाल भ्रमण गर्ने पर्यटकहरूको मुख्य उद्देश्य अवकाशपछि भ्रमण, साहसिक, तीर्थयात्रा आदि रहेको छ । अघिल्लो वर्षको अनुमान अनुसार पर्यटन क्षेत्रले कुल GDP मा करिब ६.७ प्रतिशत योगदान दिएको उल्लेख गरिएको छ (स्रोत: WTTC, २०२३)।

पर्यटन क्षेत्र द्रुत गतिमा विकसित भइरहेको छ र हाल विश्वको ठूलो औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा अगाडि बढिरहेको छ । पर्यटन क्षेत्रले सम्बन्धित ठाउँको आर्थिक र सामाजिक पक्षलाई प्रभावित पारेको छ । एक हिसावले यस क्षेत्रले नयाँ रोजगारी अवसरहरूको सिर्जना गरी, सांस्कृतिक धरोहरको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी सकारात्मक असर पारिरहेको छ भने अर्कातिर वातावरण र मौलिक संस्कृति र मानिसको रहनसहनलाई परिवर्तन गरिरहेको छ । यस क्षेत्रले सकारात्मक र नकारात्मक दुवै प्रभाव पारिरहेको छ । नेपालको धरातलिय स्वरूप हिमाल, पहाड तराई यहाँका प्राकृतिक स्रोत नदी, नाला, तालतलैया, वन, जंगल, वन्यजन्तुहरूको विविधता, सुन्दर हिमालका परिदृश्य र अद्वितीय संस्कृति नेपालमा मुख्य पर्यटकका लागि आकर्षणको स्रोतहरू हुन । प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाको धनी देश नेपाल पर्यटकको आगमन दिनदिनै बढ्दै गएको छ । पर्यटनले राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान पुऱ्याउद छ । यसले कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनुका साथै ठूलो संख्यामा मानिसहरूलाई रोजगारीको अवसर पनि प्रदान गर्दछ ।

पर्यटकको लागि होटल एक प्राथमिक आवास स्थानको रूपमा रहेको छ । यस परिदृश्यमा प्रस्तावक हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि.ले भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०, चित्तापोलमा सुविधा सम्पन्न होटलको थप निर्माण सहित सञ्चालनका लागि यो

प्रस्ताव अगाडि सारेको हो । हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा १०० कोठा र १०० शय्या क्षमतामा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएता पनि ६७ कोठामा ६७ शय्या क्षमतामा होटल निर्माण गरी केही समय संचालनमा रहेको थियो। प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) स्वीकृत गरी आयोजना संचालनको केही समयमा नै नेपालमा भूकम्प आएको कारण संचालनमा रहेको होटलमा केही क्षति भएका कारण भित्र मर्मत संभार गर्नुपर्ने भएकाले बन्द अवस्थामा रहेको थियो । हाल होटलको Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको र Delux Standard को दर्ता प्रक्रियामा रहेको छ । होटलले थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी कुल ९ भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठा र ३५० शय्यामा होटल पूर्ण रूपमा सञ्चालन गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको हो । होटल हिल्टेकले थप निर्माण सहित होटल क्षमतावृद्धि पश्चात् पाँच तारे डिलक्स स्तरमा वर्गीकरण गर्ने उद्देश्य रहेको छ ।

काठमाण्डौ र काभ्रे जिल्लाको सिमानामा पर्ने यस ठाउँबाट काठमाण्डौ उपत्यकाका धेरै भागहरूको दृश्य अवलोकन गर्न सकिन्छ । शान्तिपूर्ण र आत्मिय वातावरणमा स्थापित यस स्थान यात्रुहरूको आगमन उत्तिकै उत्साहजनक रहेको छ । यो स्थान काभ्रे जिल्लाको बनेपाबाट ५ कि.मी. को दूरीमा र काठमाण्डौको सहिदगेट बाट २२ कि.मी. को दूरी पर्दछ। तसर्थ, यस क्षेत्रले काभ्रे, भक्तपुर र काठमाण्डौ तीनै जिल्लाबाट पर्यटक भित्राउन सक्दछ भने अन्य क्षेत्रबाट समेत यात्रुहरू आगमन गर्न सक्ने प्रचुर सम्भावना रहेको छ । यस क्षेत्रमा यातायातको सुविधा समेत राम्रो रहेको हुँदा धार्मिक साथै मनोरम र आरामदायिक समय बेतित गर्न यो आयोजना यस क्षेत्रमा आवश्यक देखिन्छ । आयोजना क्षेत्र नजिकका मुख्य बस्तिहरूमा भङ्गाले गाँउ, डा गाउँ, थासेटार गाउँ र साँगा बजार रहेका छन् । होटल क्षेत्र नजिक Fortune Resort and wellness Spa, Kailashnath Guest House र Green Hill Rest Camp रहेका छन् । आयोजना क्षेत्र आसपास धेरै होटलहरू रहेका छन् । होटल हिल्टेकमा विशिष्ट थिम, उत्कृष्ट सेवा सुविधाहरू, शुद्ध शाकाहारी खाना सहित स्थानीय खानपानको गुणस्तरहरूमा विशेष ध्यान दिनेछ । यस क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष रूपमा काठमाडौं जिल्लाको दृश्य अवलोकन गर्न सकिने साथै नजिकै एशियाको सबैभन्दा उच्च महादेवको मन्दिर, Suspension bridge, नजिकै काठमाडौं फन भ्याली साथै आयोजना क्षेत्र वरपरको दृश्य आँखालाई मोहित बनाउने र हरियाली देख्न सकिने हुँदा अन्य होटलको तुलनामा होटल हिल्टेकको पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य रहेको छ । होटल क्षेत्र नजिकै कैलाशनाथ महादेव मन्दिर अवस्थित रहेकाले पर्यटकहरू र भक्तजनहरूको लागि लोकप्रिय गन्तव्य हो । मन्दिर परिसरमा सार्वजनिक शौचालयहरूको व्यवस्था गरिएको छ, जसले आगन्तुकहरूको सुविधालाई

ध्यानमा राख्छ । होटल हिल्टेकको थप निर्माण कार्य मौलिक नेपाली कला, संस्कृति झल्किने गरी गरिनेछ । प्रस्तावक हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. एक निजी कम्पनी हो, जुन वि.स. २०६०/१०/२० मा कम्पनी दर्ता ऐन, २०५३ बमोजिम कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भएको छ । नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृति भए पश्चात् मात्र होटलको थप निर्माण कार्य सुरु गरिनेछ ।

आयोजना क्षेत्र भक्तपुर जिल्लाको प्रख्यात कैलाशनाथ महादेवको मन्दिर नजिक रहेको छ जहाँ वर्षेनि हजारैको संख्यामा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू आउने गर्छन् । कैलाशनाथ महादेव मूर्ति विश्वको सबैभन्दा अग्लो शिवको प्रतिमा मानिन्छ । उचाइको आधारमा मूर्तिहरूको सूची अनुसार, कैलाशनाथ महादेव विश्वको चालीसौँ-अग्लो मूर्ति हो । यो नेपालको भक्तपुर र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको सिमानामा रहेको साँगामा अवस्थित छ जुन काठमाडौँको सहिदगेट बाट करिब २२ किलोमिटर टाढा छ । तामा, जस्ता, कंक्रीट र स्टिलको प्रयोग गरी बनेको यो मूर्ति १४३ फिट अग्लो छ । यस क्षेत्रमा दैनिक जसो आन्तरिक पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेको छ भने श्रावण महिना तथा महाशिवरात्रिमा यस क्षेत्रमा विशेष भिड लाग्ने गरेको छ । यस क्षेत्रमा धार्मिक पर्यटन साथै नजिकै फन पार्क रहेकाले वर्षेनी हजारैको संख्यामा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू धार्मिक आनन्द लिन साथै फन पार्कमा मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलापहरू गर्ने आउने गर्छन् । यस सन्दर्भमा आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरू घुमफिर गर्न आउने पर्यटकलाई आनन्दको अनुभूति गराउने र थकाई लागेको समयमा आरामदायी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको छ । होटल हिल्टेक आधुनिक प्रविधि सहित मौलिक नेपाली कला, संस्कृति झल्किने गरी सञ्चालन गरिनेछ साथै कला, संस्कृतिको संरक्षण गर्न होटलमा समय समयमा सांस्कृतिक कार्यक्रमको आयोजना समेत गरिनेछ ।

प्रस्तावक हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. एक निजी कम्पनी हो, जुन वि.स.२०६०/१०/२० मा कम्पनी ऐन, २०५३ बमोजिम कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भएको छ । नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृति भए पश्चात् मात्र भवनको निर्माण कार्य सुरु हुनेछ ।

२.२ प्रस्तावको विवरण

क. आयोजनाको अवस्थिति र पहुँच

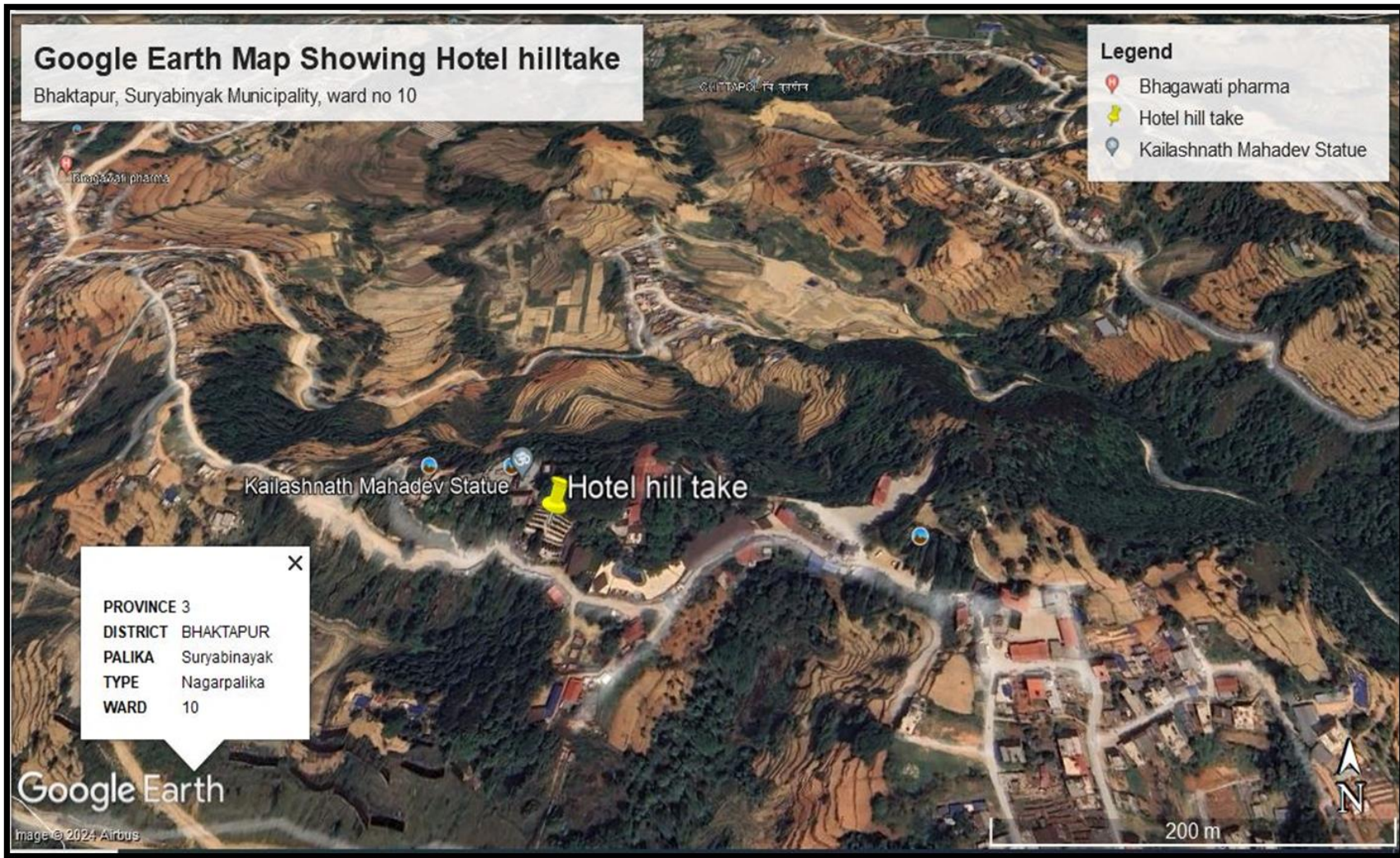
आयोजना सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं.१०, भक्तपुर जिल्ला, बागमती प्रदेशमा पर्दछ । आयोजना क्षेत्र काठमाडौँको सहिद गेट बस स्टपबाट अरनिको राजमार्ग हुँदै २२ कि.मि. पूर्व

तर्फबाट साँगा चोक पुग्न सकिन्छ । काभ्रे जिल्लाको बनेपाबाट ५ कि.मी. को दुरीमा पश्चिम तर्फ रहेको छ । होटल हिल्टेक साँगा चोकबाट ७०० मिटर उत्तरतर्फ स्थानीय सडक प्रयोग गरी पुग्न सकिन्छ । होटलको कोआर्डिनेट: २७°३८'४४.४३" उत्तरी अक्षांश र ८५°२८'२८.३९" पूर्वी देशान्तर रहेको छ । आयोजना स्थलको गूगल नक्सा र GIS नक्सा तल चित्र नं.१ र नं.२ मा दिइएको छ ।

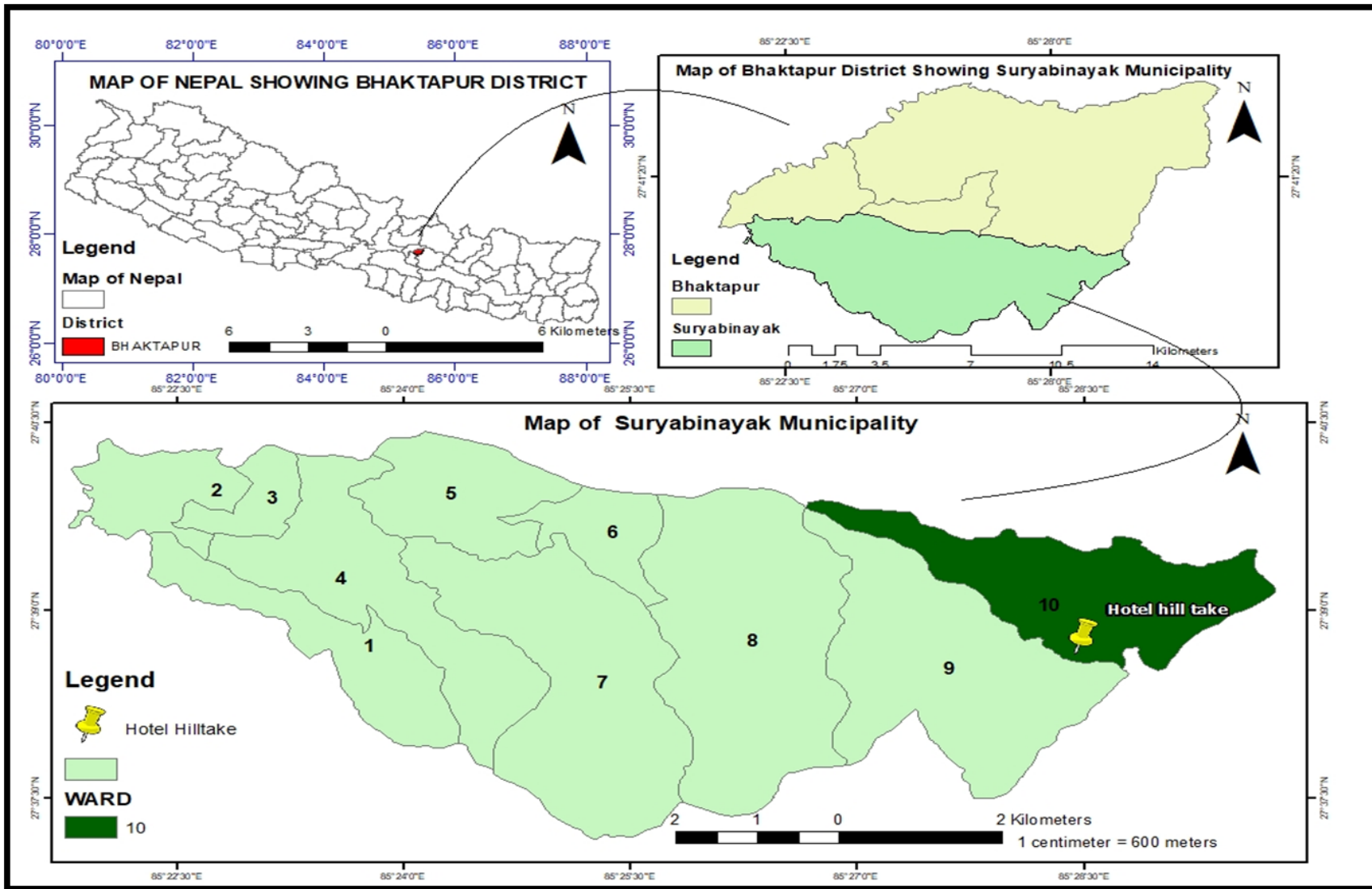
तालिका नं. ४:आयोजनाको पहुँच सडकको विवरण

क्र स.	विवरण	दुरी /दिशा
१	सहिद गेट बस स्टपबाट अरनिको राजमार्ग हुँदै	२२ कि.मि. पूर्व तर्फ
२	बनेपाबाट	५ कि.मि. पश्चिम तर्फ
३	साँगा चोकबाट स्थानीय सडक हुँदै	७०० मिटर उत्तर तर्फ
४	त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलबाट	१२.७ कि.मि. पूर्व तर्फ

होटल हिलटेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नति)
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन

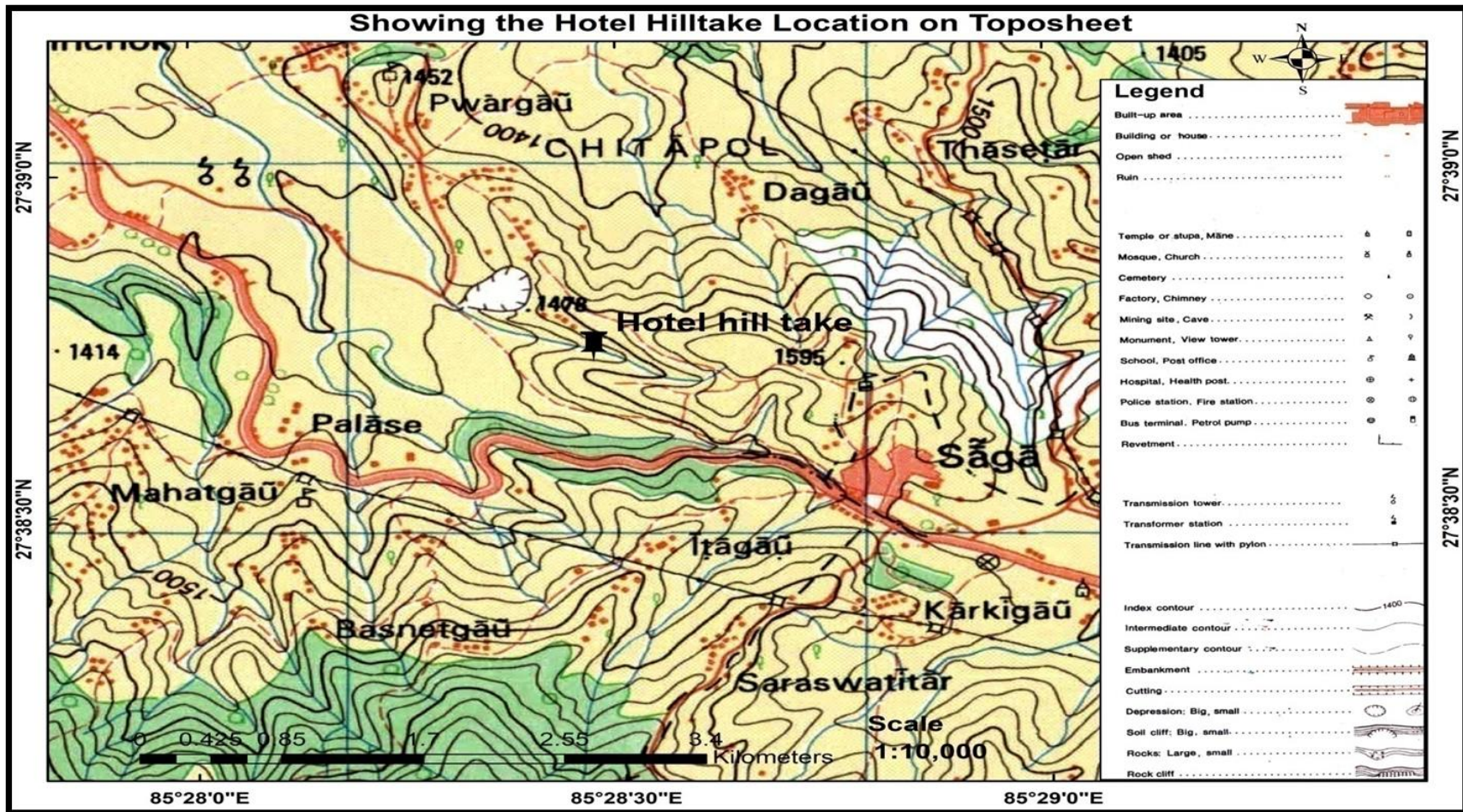
चित्र १: आयोजना स्थलको गुगल नक्सा (स्रोत: Google Earth)

(स्रोत: नापी विभाग, २०७६ र Arc GIS 10.5 मा विश्लेषण)

चित्र नं २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा

होटल हिलटेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३ & Overlay on Arc GIS 10.5)

चित्र नं ३: होटल क्षेत्र देखाइएको टोपोग्राफिक नक्सा

ख. आयोजनाको प्रमुख विशेषताहरू

यस प्रस्तावको प्रमुख उद्देश्य होटलको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालन पश्चात् यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने आन्तरिक र बाह्य पर्यटकलाई व्यवस्थित साथै आरामदायी आवास उपलब्ध गराउनु हो । हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा १०० कोठा र १०० शय्या क्षमतामा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएता पनि होटलको ८ भवनमा ६७ कोठा र ६७ शय्या क्षमतामा होटलको निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालन गरिरहेको अवस्थामा Renovation को कामका लागि होटल बन्द रहेको थियो भने हाल Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको छ। प्रस्तावकले हाल होटलको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी कुल ९ वटा भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठामा ३५० शय्या क्षमताको होटल सञ्चालन गर्ने रहेको छ । प्रस्तावको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ५.आयोजनाको तुलनात्मक रुपरेखा

विवरण	हाल	क्षमतावृद्धि पश्चात्
भवन संख्या	८	९ भवन, ६० भिल्ला
कोठा संख्या	१०० (IEE स्वीकृत)	६७(संचालनरत) २८०
शय्या संख्या	१०० (IEE स्वीकृत)	६७(संचालनरत) ३५०
ठोस फोहोर उत्पादन	६४ के.जि. प्रति दिन (स्रोत: Hotel Sampling, 2081)	२७५ के.जी. प्रति दिन (स्रोत: Extrapolate for Sampled Result)
दैनिक पानी आवश्यकता	औसत १३,००० लिटर प्रति दिन (स्रोत: Hotel Sampling, 2081)	५५,९०० लिटर प्रति दिन(स्रोत: Extrapolate for Sampled Result)
जग्गाको कुल क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)	४५,३३२.५१ वर्ग मिटर	आयोजनाको लागि जग्गा थप गरिने छैन।
भवनको प्रकार	RCC Frame Structure	RCC Frame Structure, wooden House
सेवा सुविधाहरू	Acommodation, Spa, Restaurant & Bar and other Tourism Activities	Villa, Wood House Swimming Pool
Hard Surface	२,७०० वर्ग मिटर	९७१४.९ वर्ग मिटर
Built up Area	२,७०० वर्ग मिटर	२५८६० वर्ग मिटर
Open space	४०,०८८.५१ वर्ग मिटर	३५६१७.१ वर्ग मिटर
Parking Area	२,५४४ वर्ग मिटर	४२०० वर्ग मिटर
पार्किङ्ग क्षमता	२०० दुडु पाङ्ग्रे र १०० चार पाङ्ग्रे	३०० दुडु पाङ्ग्रे र १०० चार पाङ्ग्रे
पानीको स्रोत	सरस्वतिटारमा रहेको स्थानीय धाराको पानी, नगरपालिकाबाट वितरीत खानेपानी आदिबाट र आकाशे पानी संकलन	सरस्वतिटारमा रहेको स्थानीय धाराको पानी, नगरपालिकाबाट वितरीत खानेपानीबाट आपूर्ति गरिदै आइएकोमा

	प्रणालीको विकास गरिएको छ ।	आयोजनाको थप क्षमतावृद्धि पश्चात् पानीको आवश्यकता धेरै हुने भएकाले नजिकै रहेको मुलको पानी, भूमिगत पानीको प्रयोग गरिनेछ ।
फोहोरको वर्गिकरण	ठोस फोहोर (जैविक तथा अजैविक), तरल फोहोर, इलेक्ट्रोनिक फोहोर, रासायनिक फोहोर, वायु तथा ध्वनि प्रदुषण	
फोहोर उत्सर्जनको स्रोत	पकाउने र सरसफाइबाट निस्कने ठोस तथा अर्धठोस फोहोर, इलेक्ट्रोनिक उपकरणको प्रयोगबाट निस्कने फोहोर, सरसफाईमा प्रयोग हुने सामग्रीबाट निस्कने, भान्सा, शौचालय, स्नानकक्ष आदिबाट निस्कने तरल फोहोर, खाना बनाउन प्रयोग गरिने LPG ग्याँसबाट निस्कने Oxides of Carbon, जेनेरेटर सञ्चालनबाट निस्कने Oxides of Carbon, Nitrogen oxide, Sulphur oxide	
फोहोर व्यवस्थापन योजना	जैविक फोहोरलाई प्राङ्गारिक मल बनाउन प्रयोग गरिएको छ भने अजैविक फोहोरहरू जस्तै लाई (प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिक झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू) नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिँदै आइएको छ, साथै आयोजना क्षेत्रमा प्लास्टिकजन्य सामग्रीमा प्रतिबन्ध लगाइएको छ । तरल फोहोरलाई जमिनमुनिको सेप्टिक टयाङ्कीमा संकलन गरी र प्रशोधन गरेर मात्र व्यवस्थापन गरिँदै आइएको छ ।	आयोजनाको थप क्षमतावृद्धि पश्चात् विद्यमान अवस्थाको फोहोर व्यवस्थापन योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
पानी प्रशोधन प्रणाली	Reverse Osmosis (RO) Plant (१००० लि. प्रति घण्टा प्रशोधन क्षमता जडान गरिएको ।	आयोजनाको क्षमतावृद्धि पश्चात् १,५०० लि. प्रति घण्टा प्रशोधन क्षमता भएको Reverse Osmosis (RO) Plant थप गरी जम्मा २,५०० लि प्रति घण्टा पानी प्रशोधन क्षमता बनाइनेछ ।
कुल लगानी ने.रु.	२५ करोड मात्र	५३ करोड मात्र

(स्रोत:आयोजना विवरण, २०८१ तथा प्रस्तावकसँगको छलफल)

तालिका नं. ६. प्रस्तावको प्रमुख विशेषता

सामान्य विवरण		
प्रस्तावको नाम		होटल हिल्टेकको थप निर्माण सहित संचालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन
प्रस्तावकको नाम		हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि.
क्षेत्र	स्थानीय तह	सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०
	जिल्ला	भक्तपुर
	प्रदेश	बागमती प्रदेश
GPS स्थान		अक्षांश: २७°३८'४४.४३" देशान्तर: ८५°२८'२८.३९"
आयोजनाको क्षमता विवरण		
कुल क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)	४५३३२.५१ वर्ग मिटर (८९ रोपनी, १ आना, ३ पैसा ० दाम)	
कित्ता नं:	कम्पनीको नाममा: ५७,१०,२१,४७,१८,१६,८३,८५,१९,२७,४४,५२, १५,५०,८८,१३,५१,१२,२३,५३,१४,११,८७,१७,४६,४,८,७, १३२, २०५, ४५, २२, ५४, ५५, १६४, १६२, १६७, १६०, २२९, ७२९, १३७, ३७१, ४३४	
	भाडामा: १६८, १५८, १६१, १५९, ५६, ४८, ६०	
जग्गाको स्वामित्व	कम्पनीको नाममा र जग्गा भाडामा	
विद्यमान भवनको क्षेत्रफल	२,७०० वर्ग मिटर	
थप भवनको क्षेत्रफल	२५८६० वर्ग मिटर	
भवनले चर्चेको कुल क्षेत्रफल	२५८६० वर्ग मिटर (57.05% of total land area)	काठमाण्डौ उपत्यका भित्रका नगरपालिका र नगरोन्मुख गा.वि.स. हरुमा गरिने निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ बमोजिम तारे होटलको लागि अधिकतम Ground Coverage 40% सम्म हुन सक्ने
फ्लोर एरिया रेसियो (FAR)	०.२२	काठमाण्डौ उपत्यका भित्रका नगरपालिका र नगरोन्मुख गा.वि.स. हरुमा गरिने निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ बमोजिम तारे होटलको लागि अधिकतम FAR २.५ हुन सक्ने
खुल्ला जग्गा क्षेत्रफल	३५६१७.१ वर्ग मिटर	
पार्किङ्ग जग्गाको क्षेत्रफल	४२०० वर्ग मिटर	
पार्किङ्ग क्षमता	३०० दुडु पाङ्ग्रे	

	१०० चार पाङ्ग्रे		
Seminar Hall	४५० जना		
भवन संख्या	हाल	थप	कुल
	८ भवन	१ भवन, ६० भिल्ला	९ भवन, ६० भिल्ला
कोठा संख्या	६७	२१३	२८० कोठा
शय्या संख्या	६७	२८३	३५० शय्या

(स्रोत: आयोजना विवरण, २०८०)

उपयोगिता विवरण

उपयोगिता विवरण	
कोठा तताउने/ चिस्याउने माध्यम	एयर कन्डिसनर (A.C)
पानी तताउने माध्यम	हिट पम्प
दैनिक पानी आपूर्ति	<p>नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरस्वतीटारबाट ल्याइएको धाराको पानी - १८,००० लिटर</p> <p>मूलको पानी-२२,९०० लिटर (मूलको पानी नभएको तथा हाल भइरहेको पानीको स्रोतले नपुगेको खण्डमा सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृति लिई भूमिगत पानी प्रयोग गरिनेछ)</p> <p>थप आवश्यक पानी निजी पानी बिक्रेताबाट खरीद गरिनुका साथै आकाशे पानी संकलन प्रणालीको विकास गरिनेछ । आकाशे पानी संकलनको लागि हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् थप ४ वटा ५०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीको निर्माण गर्ने योजना रहेको छ।</p> <p>जम्मा ५५,९०० लिटर</p>
पानीको स्रोत	<p>भूमिगत पानी (प्रावधान रहेको खण्डमा सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिइनेछ र दैनिक रूपमा अनुमति प्राप्त परिमाण अनुसार निकालिनेछ), नगरपालिकाबाट वितरीत खानेपानी, नपुगेको खण्डामा ट्याङ्करको पानी प्रयोग गरिएको छ र आकाशे पानी संकलन प्रणालीको विकास गरिएको छ । थप शय्या स्तरोन्नति पश्चात् आयोजना परिसभित्र रहेको मूलको पानी स्थानीय तहसँग समन्वय गरी प्रस्तावक स्वयमले व्यवस्थापन गरी होटल र स्थानीयले प्रयोग गर्ने योजना रहेको छ । मूलको पानी नभएको तथा</p>

	हाल भइरहेको पानीको स्रोतले नपुगेको खण्डमा सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी प्रयोग गरिनेछ ।		
दैनिक पानी आवश्यकता	हाल-१३,००० लिटर प्रति दिन (स्रोत:Required water Sampling on Hotel, 2081)		
	क्षमतावृद्धि पश्चात्-५५,९०० लिटर प्रति दिन (स्रोत:Extrapolate for Sampled Result) (आयोजनाको दैनिक पानी आवश्यकता होटलमा आउने पर्यटक, कर्मचारी तथा होटलभित्र विभिन्न प्रयोजनका लागि सबै समावेश गरी NBC २०८:२००३ अनुसार अनुमान गरिएको हो ।)		
पानी भण्डारण क्षमता		Under Ground	Overhead
	Raw Water Tank	१,२०,००० लिटर	
	Treated Water Tank	८०,००० लिटर	५०,००० लिटर
	Fire Storage Tank	४०,००० मिटर	
पानी प्रशोधन प्रणाली	विद्यमान अवस्थामा १००० लि. क्षमताको Reverse Osmosis (RO) Plant जडान गरिएको छ। क्षमतावृद्धि पश्चात् थप १५०० लि. क्षमताको Reverse Osmosis (RO) Plant जडान गरी २,५०० लि. प्रति घण्टा प्रशोधन क्षमता बनाइने छ।		
वर्षातको पानी संकलन तथा व्यवस्थापन	पानी संकलन Raw Water Tank मा संकलन गरेर प्रशोधन पश्चात् होटलका विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिनेछ ।		
आयोजना स्थलमा रहेको Treatment Plant को क्षमता	आयोजना स्थलमा १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ । होटलको थप क्षमतावृद्धि पश्चात् Plant को क्षमतावृद्धि नगरी यही क्षमतालाई निरन्तरता दिइनेछ।		
ऊर्जा खपत	नेपाल विद्युत प्राधिकरण		
व्याकअप ऊर्जा	१००० के.भि.ए. को जेनरेटर जडान गरिएको छ।		
ठोस फोहोर उत्पन्न	होटलबाट हाल - ६४ के.जि.प्रति (स्रोत: Waste Sampling on Hotel, 2081)		
	होटलबाट क्षमतावृद्धि पश्चात् २७५ के.जी. प्रति दिन (स्रोत: Extrapolate for Sampled Result)		
तरल फोहोर उत्पन्न	होटलबाट हाल-८५०० लिटर प्रति दिन (होटलमा ९०% होटलको Occupancy हुँदा)		
	होटलबाट क्षमतावृद्धि पश्चात्- ३२,००० लिटर प्रति दिन (होटलमा ९०% होटलको Occupancy भएमा)		

तरल फोहोर व्यवस्थापन	विद्यमान अवस्थामा ८०,००० लिटर क्षमता भएको सेप्टिक ट्याङ्की निर्माण गरिएको छ भने १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ । फोहोर पानी Treatment (शुद्धिकरण) पश्चात् होटलकै पर्याप्त खुल्ला क्षेत्र रहेकाले आफ्नै बगैँचामा प्रयोग गरिदै आइएको छ। होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् यो विधिलाई निरन्तरता दिइने छ।
भान्साको फोहोर तेल व्यवस्थापन	विद्यमान अवस्थामा Sewage Treatment Plant मा तेल ग्रिज ट्र्याप राखिएको छ जसले पानीमा भएको तेल तथा floating पर्दार्थ trap गरिरहेको छ। क्षमतावृद्धि पश्चात् पश्चात् पनि निरन्तरता दिइनेछ।
ठोस फोहोर व्यवस्थापन योजना	विद्यमान अवस्थामा जैविक फोहोरलाई प्राङ्गारिक मल बनाउने गरिएको छ तथा अजैविक फोहोर (प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिक झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, मन्जन, ब्रस, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू) लाई हुने फोहोरलाई नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्दै आएको छ साथै आयोजना क्षेत्रमा प्लास्टिकजन्य सामग्रीको न्यूनतम प्रयोग गरिएको छ र प्रयोग गर्दा पनि ४० काइक्रोन भन्दा बाक्लो मात्र प्रयोग गरिएको छ । क्षमतावृद्धि पश्चात् विद्यमान फोहोर व्यवस्थापन योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
आपतकालीन तयारी र प्रकोप व्यवस्थापन योजना	सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाइड्रिन्ट, फायर एक्सटिङ्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिएको छ साथै आपतकालिन भन्दा होटल भवनको बाहिरबाट राखिएको छ । दुर्घटनाको जोखिम घटाउन र यसबाट बच्न सुरक्षाको विधिहरू अपनाइने छ । भवन संहिता, २०६० को प्रावधान अनुसार भूकम्प प्रतिरोधक भवन निर्माण गरिएको छ । होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् पनि निर्माण हुने भवनको प्रत्येक तल्लामा पनि strategic point मा वाटर हाइड्रिन्ट, फायर एक्सटिङ्विशर (fire extinguisher) जडान गरिनेछ।
गुनासो व्यवस्थापन	विद्यमान अवस्थामा Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिएको छ भने विद्युतीय

	माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिने गरिएको छ साथै होटलमा बास बस्न आएका पाहुनाहरुको गुनासो, सल्लाह, सुझाव आदिको लागि फर्म प्रत्येक कोठामा राखिएको छ। होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् पनि विद्यमान व्यवस्थापन योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ।	
हरियाली व्यवस्थापन	आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम गर्न त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याएको छ। आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएको छ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Indoor Plants हरुको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको थप निर्माण पश्चात् पनि वृक्षारोपण कार्यक्रममा सहभागी भइनेछ।	
संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरु अन्तर्गतका कार्यक्रम	होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरु अन्तर्गतका कार्यक्रममा आयोजना क्षेत्र नजिक शिवको मन्दिर निर्माण गरिएको छ। मन्दिरमा जाने पहुँच सडक निर्माण गरी मर्मत सम्हार गर्दै आइएको छ भने मन्दिरमा चौबिसै घण्टा पानी बहने धाराको व्यवस्था गरिएको छ। आयोजना क्षेत्र वरपरको हरियाली कायम गर्न सडक छेउ वृक्षारोपण पनि गरिएको छ। होटलले आगामी दिनमा सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर यस्तै संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरु अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ।	
पार्किङ क्षेत्रको सवाल	आयोजना क्षेत्रमा Seminar Hall ४५० जना क्षमताको रहेको हुँदा पार्किङ क्षमता पर्याप्त रहेको छ।	
आवश्यक मानव जनशक्ति	थप निर्माणको क्रममा (प्रति दिन, २ वर्ष)	२७,९६० (मानव दिन)
	सञ्चालन चरणमा	६० (दैनिक)
होटलका कर्मचारीहरुको विवरण	होटलमा हाल ६०% दक्षताका आधारमा स्थानीयहरुलाई रोजगारीमा प्राथमिकता दिइएको छ भने होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् पनि स्थानीयको योग्यता, दक्षता र चाहाना भएमा स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ।	
कामदारहरुको जोखिम न्यूनीकरण	उच्च आवाज क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारलाई PPE को व्यवस्था गरिएको छ। स्वास्थ्य बिमा, प्राथमिक उपचार किट (First Aid Kit) र Sick Room को व्यवस्था गरिएको छ।	

लगानी ने.रु.	हाल सम्मको लगानि: २५,००,००,०००/- (पच्चिस करोड मात्र) क्षमतावृद्धि पश्चातको लगानि: २८,००,००,०००/- (अष्टाईस करोड मात्र) कुल लगानी नेरु: ५३,००,००,०००/- (त्रिपन्न करोड मात्र)
लगानीको स्रोत	६०% बैंक/ वित्तिय संस्थाबाट ऋण र ४०% निजि लगानी
Payback Period	१० वर्ष
Internal Rate of Returns	१५.९ प्रतिशत
Benefit Cost Ratio	२.१

(स्रोत: आयोजना विवरण, २०८१ तथा प्रस्तावकसँगको छलफल)

विद्यमान भवन संरचनाको विवरण

तालिका नं. ७.: भवन संरचनाको विवरण

भवन संरचनाको	तल्ला	कोठा		शय्या			विशेषताहरु
		विद्यमान	थप	विद्यमान	थप	कुल	
मुख्य भवन	भुँइ तल्ला	-		-			LAUNDRY, RECEPTION, OFFICE ROOMS
	पहिलो तल्ला	१३	०	१३	५	१८	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	दोस्रो तल्ला	२०	०	२०	६	२६	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता) इन्टरकनेक्टिङ रुम
	तेस्रो तल्ला	१४	०	१४	११	२६	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
कटेज घर A	भुँइ तल्ला	२	-	२	१	३	स्ट्यान्डर रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	पहिलो तल्ला	२	-	२	१	३	स्ट्यान्डर रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

भवन संरचनाको	तल्ला	कोठा		शय्या			विशेषताहरु
		विद्यमान	थप	विद्यमान	थप	कुल	
							क्षमता)
कटेज घर B	भुँइ तल्ला	२	-	२	१	३	स्ट्यान्डर रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	पहिलो तल्ला	२	-	२	१	३	स्ट्यान्डर रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
कटेज घर C	भुँइ तल्ला	२	-	२	१	३	अपाङ्गमैत्री रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	पहिलो तल्ला	२	-	२	१	३	सुइट रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
कटेज घर D	भुँइ तल्ला	२	-	२	१	३	सुइट रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	पहिलो तल्ला	२	-	२	१	३	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
काठको घर	भुँइ तल्ला	२	-	२	१	३	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	पहिलो तल्ला	२	-	२	१	३	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
स्पा भवन	Lower Basement	-		-			LT PANEL ROOM

भवन संरचनाको	तल्ला	कोठा		शय्या			विशेषताहरु
		विद्यमान	थप	विद्यमान	थप	कुल	
	Upper Basement	-		-			MASSAGE FLOOR
	Lower Ground	-		-			SPA FLOOR, GYM
व्याङ्केट हल	Ground, First, Second	-		-			Hall
कुल क्षेत्रफल	२,७०० वर्ग मिटर						

थप भवन संरचनाको विवरण

तल्ला	कोठा	शय्या	विशेषताहरु	
मुख्य भवन ख (६८ कोठा, १२८ शय्या)				
भुँड तल्ला (१० कोठा, २० शय्या)	१०	१८	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
		२	Suite (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
पहिलो तल्ला (१० कोठा, १९ शय्या)	१	१	Suite	
	१	२	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	२	४	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
	६	१२	टुवीन रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
दोस्रो तल्ला (१० कोठा, १९ शय्या)	१	१	Suite	
	३	६	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
	६	१२	टुवीन रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
तेस्रो तल्ला (१९ कोठा, ३४ शय्या)	८	१६	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
		११	१४	टुवीन रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
		४	४	स्ट्याण्डर्ड रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
चौथो तल्ला (१९ कोठा, ३६ शय्या)	७	१४	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
		१२	१८	टुवीन रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
		४	४	स्ट्याण्डर्ड रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
पाँचौ तल्ला	-	-	Banquet Hall, Kitchen, Store Rooms	
भिल्ला A (१-३० वटा)				
भुँड तल्ला	१	१	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)	
पहिलो तल्ला	१	१	Suite room	

भिल्ला B (३१-५५ वटा)			
भुइँ तल्ला	१	१	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
पहिलो तल्ला	१	१	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)
	१	१	Suite room
भिल्ला B (५६-६० वटा)			
भुइँ तल्ला	१	१०	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
पहिलो तल्ला	१	१०	डिलक्स रुम (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
	कोठा संख्या		शय्या संख्या
भवन	१३५		२००
भिल्ला	१४५		१४५
कुल	२८०		३५०

(स्रोत: Architectural Drawing ,2080)

विद्यमान अवस्थामा होटलमा आएका पर्यटकको तथ्याङ्क

होटलको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सञ्चालन गरिरहेको अवस्थामा होटलको Renovation को कामका लागि होटल बन्द रहेको थियो भने हाल Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको छ । २०८१ साल मंसिरसम्मको occupancy तथ्याङ्क अनुसार यस होटलमा भारतीय पाहुना धेरै आउने गरेका छन् । पछिल्लो ८ महिनाको तथ्याङ्क हेर्दा होटलमा बस्न आएका कुल पाहुना मध्ये भारतीय: ६२%, अन्य देशका नागरिक २६% र १२% नेपाली नागरिक रहेका छन् । होटलमा आउने सबै पाहुनाहरूलाई एकसमान सेवा सुविधा दिइँदै आइएको छ । पछिल्लो ८ महिनाको तथ्याङ्क हेर्दा पर्यटकको सङ्ख्या पहिलो महिना भन्दा अन्य महिनामा सिजनमा क्रमिक रूपले बढ्दो क्रममा रहेको छ । विद्यमान अवस्थामा होटलमा आउने पर्यटकहरूको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका नं ८: विद्यमान अवस्थामा होटलमा आएका पर्यटकको तथ्याङ्क

क्र.स	महिना	Room Night	No. of PAX
१	वैशाख	३	५ जना
२	जेष्ठ	७०	१५४ जना
३	आषाढ	१६१	३४८ जना
४	श्रावण	९५	२२३ जना
५	भाद्र	७७	१५७ जना

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

६	आश्विन	१४४	२९६ जना
७	कार्तिक	१९५	३७२ जना
८	मंसिर	२०८	३९५ जना
९	पौष	१६५	३२० जना
१०	माघ	१७१	३६२ जना
११	फाल्गुन	१२१	२३९ जना
१२	चैत्र	३४१	६९५ जना
जम्मा		१२,२७६ जना नेपाली: १६% भारतीय: ५८% अन्य: २६%	

(स्रोत: होटल हिल्टेक, २०८१)

माथि उल्लिखित पाहुना लगायत यस होटलमा Destination Wedding, Conference, Seminar, Get-together, Press meet, Anniversary, Workshop, Hotel Visit, Family Gathering, Annual General Meeting जस्ता विभिन्न कार्यक्रमहरूका लागि पनि पाहुनाहरू आउँछन् ।

होटल सञ्चालन हुँदा निष्कासन हुने फोहोरको किसिम

होटल संचालनको क्रममा होटलबाट तीनै अवस्थाका तरल, ठोस र ग्याँस फोहोरहरू उत्सर्जन हुनेछन् । होटलको विभिन्न उत्पादन प्रक्रियाहरूको कारण उत्सर्जन हुने प्रकृति तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं ९: होटलबाट उत्पन्न हुने फोहोरको स्रोत

फोहोरको अवस्था	स्रोत	उत्पन्न फोहोर	कुल उत्पन्न हुने फोहोर
ठोस फोहोर	<ul style="list-style-type: none"> भान्सा तथा सरसफाइ, प्याकेजिङ् बाट निस्कने इलेक्ट्रोनिक उपकरणको प्रयोगबाट 	<ul style="list-style-type: none"> जैविक फोहोर: भान्साबाट निस्कने फोहोर अजैविक फोहोर: प्याकेजिङ् सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू आदि बिग्रिएको वा टुटेफुटेको ट्यूबलाईट, बल्ब, टेलिभिजन, ब्याट्री आदि 	<ul style="list-style-type: none"> होटलबाट २७५ के.जि. प्रति दिन (स्रोत: <i>Extrapolate on Waste Sampled Result of Hotel</i>)
तरल फोहोर	<ul style="list-style-type: none"> शौचालय तथा बाथरुम प्रयोग गर्दा निस्कने फोहोर पानी भान्सा क्षेत्रबाट निस्कने तरल फोहोर 	<ul style="list-style-type: none"> सतहमा रहेको धूलो सावुन, स्याम्पु मिश्रित पानी (Grey water) सावुन, सरफ तथा सफा गर्ने केमिकल मिसिएको फोहोर पानी 	<ul style="list-style-type: none"> ५०,३१० लिटर प्रति दिन (होटलमा १००% होटलको Occupancy भएमा) कुल फोहोर पानी ५०,३१० लिटर (जसमा करिब ७० प्रतिशत :३५,२१७ लिटर Greywater र ३० प्रतिशत: १५,०९३ Blackwater हुने अनुमान गरिएको छ, स्रोत: Nicholas, 2015)
वायु उत्सर्जन	<ul style="list-style-type: none"> खाना बनाउन प्रयोग गरिने LPG ग्याँसबाट मासिक अनुमानित (६५ सिलिन्डर प्रयोग हुँदा) 	<ul style="list-style-type: none"> Oxides of Carbon 	<ul style="list-style-type: none"> २,७१४.७१ के.जि. मासिक (स्रोत: <i>USEPA-42 gaseous fuel combustion emission fifth edition, 1996</i>)
	<ul style="list-style-type: none"> जेनेरेटर संचालनबाट वार्षिक (२५०० लिटर डिजेल तथा पेट्रोल प्रयोग हुँदा) 	<ul style="list-style-type: none"> Oxides of Carbon, Nitrogen oxide, Sulphur oxide 	<ul style="list-style-type: none"> ५६२ मे.ट. CO₂, ४.१६ मे.ट. CO, ०.०१ मे.ट. NO₂, १.०४ मे.ट. SO₂ मासिक (स्रोत: <i>USEPA-42 liquid fuel combustion emission fifth edition, 1996</i>)
ध्वनि प्रदूषण	<ul style="list-style-type: none"> जेनेरेटर सञ्चालन गर्दा 	<ul style="list-style-type: none"> 65 db भन्दा कम स्तरको ध्वनि 	-

होटल सञ्चालन हुँदा निष्कासन हुने फोहोरको प्रशोधन गर्ने विधि

अ. तरल फोहोर

प्रस्तावित आयोजनाबाट उत्पन्न हुने तरल फोहोरको स्रोत भनेको खाना पकाउँदा भान्साबाट निस्कने पानी, सरसफाई गर्दा निस्कने फोहोरपानी, शौचालय तथा स्नानकक्षमा प्रयोग गर्दा निस्कने सावन, सरफ, केमिल मिश्रित फोहोर पानी आदि पर्दछन् । यस होटलमा तरल फोहोर पानी सेप्टी ट्याङ्कीमा जम्मा गरी १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant बाट पानी शुद्धिकरण गरी सार्वजनिक ढलमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टको मापदण्ड पुरा गरी आयोजनाको बगैँचा र शौचालय फलस गर्न प्रयोग गरिँदै आइएको छ । Sewage Treatment Plant मा फोहोर पानीको प्रभावकारी ट्रिटमेन्टमा भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइन्छ ।

आ. वायु उत्सर्जन

यस होटलमा खाना पकाउँदा, व्याकअप ऊर्जाकोको स्रोत डिजेल जेनेरेटर सञ्चालन गर्दा उच्च मात्रामा वायु उत्सर्जन हुने छ जसमा oxides of Nitrogen, oxides of Carbon, oxides of sulfur आदि उत्सर्जन हुने छ साथै फ्रिज तथा AC बाट Carbondioxide तथा Ammonia उत्सर्जन हुनेछ । होटलमा विद्युत कटौतीको समयमा मात्र जेनेरेटर सञ्चालन गरिने गरिएको छ भने विद्युत आउना साथ स्वतः जेनेरेटर बन्द हुने प्रणाली जडान गरिएको छ । जेनेरेटरबाट हुने उत्सर्जन छान्नको लागि Diesel Particulate Filter जडान गरिएको छ । किचेनमा energy efficient stoves को प्रयोग गरिएको छ भने किचेनमा local exhaust fan (chimney) जडान गरिएको छ । होटल परिसर हरियाली बनाउने योजना चित्र नं ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

इ. ठोस फोहोर/इलेक्ट्रोनिक फोहोर

यस होटलबाट उत्पन्न हुने ठोस फोहोर मुख्यतः जैविक फोहोर: भान्साबाट निस्कने फोहोर र अजैविक फोहोर: प्याकेजिड सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू, इलेक्ट्रोनिक फोहोर आदि पर्दछन् । होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् यस्ता ठोस फोहोर २७५ के.जी. प्रति दिनमा उत्पन्न हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न हुने जैविक फोहोरलाई विद्यमान अवस्थामा प्राङ्गारिक मल बनाउने गरिएको छ तथा अजैविक फोहोरलाई (प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिक झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू) लाइ नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि.सँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिँदै आइएको छ साथै आयोजना क्षेत्रमा सकेसम्म प्लास्टिककका झोलाको सट्टा कपडाको झोला प्रयोग गर्न

सुझाइदै आइएको छ यदि प्लास्टिक झोलाहरूको प्रयोग गर्नु पर्ने नै भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिएको छ। होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् ठोस फोहोर व्यवस्थापन गर्नलाई विद्यमान अवस्थामा अपनाइएको विधिलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

ई. ध्वनि प्रदूषण

यस होटलमा मुख्यत ध्वनि उत्पादन गर्ने भनेको डिजेल जेनेरेटर र पानी तान्ने पम्प रहेको छ। यसबाट निस्केको ध्वनि, ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले व्यवसायीक क्षेत्रमा तोकेको अधिकतम सिमा दिनमा ६५ डेसिबल र रातमा ५५ डेसिबल रहनेछ बनाउन ध्वनि उत्सर्जन हुने मेसिन वा स्रोतमा साइलेन्सर जडान गरिएको छ, होटल भित्र तथा बाहिर विरुवा हुर्काइएको छ (विवरण र संख्या Greenery शिर्षकमा), भवन निर्माणमा Sound proof समग्री प्रयोग गरिएको छ भने थप निर्माणमा पनि Sound proof समग्री प्रयोग गरिनेछ । डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग विद्युत काटिएको अवधिमा मात्र प्रयोग गर्दै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

ग. आयोजनाको लागि आवश्यकता

❖ आयोजना सम्बन्धी क्रियाकलापहरू

आयोजनाको क्रियाकलापहरू निर्माणको चरण र सञ्चालन चरणको तल उल्लेख गरिएको छ।

निर्माण पूर्व

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण पूर्वको चरणमा गरिने क्रियाकलापको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

- ❖ प्रचलित कानून बमोजिम स्थानीय सरकारबाट नक्सा स्वीकृति गर्ने, भवन निर्माण ईजाजत लिने ।
- ❖ भूमिगत पानी तथा मूल पानी प्रयोगका लागि अनुमति लिने तथा समन्वय गर्ने ।
- ❖ स्थानीय/सरोकारवालाहरूलाई आयोजनाबारे जानकारी दिने ।
- ❖ सरोकारवालाहरू तथा आयोजनाबाट प्रभावित हुने समुदायहरूसँग परामर्श गर्ने ।
- ❖ आयोजनासँग सम्बन्धित कागज सूचना पाटीमा टाँस गरी, सम्बन्धित कागजात स्वीकृति गराई सङ्कलन गर्ने ।
- ❖ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृति गर्ने ।

निर्माण चरण

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण चरणमा गरिने क्रियाकलापको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

- ❖ श्रमिक आवास तथा कामदारका लागि चाहिने आधारभूत सुविधा तयार गर्ने ।
- ❖ निर्माण सामग्री भण्डारण डिपोको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ❖ विविध कार्य: ट्रफिक सूचक, आयोजनासँग सम्बन्धी सुरक्षाका कामहरु र वायोइन्जिनियरिङ्ग कार्य ।
- ❖ निर्माण व्यवसायीद्वारा वातावरण मैत्री रुपमा काम भए नभएको निरीक्षण गर्ने ।
- ❖ आयोजनाको निर्माण र सञ्चालन कार्य स्वीकृत डिजाइन तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अनुसार आयोजनाको निर्माण अघि बढाउने ।

सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको चरणमा

- ❖ होटल सञ्चालन गर्ने, नियमित अनुगमन गर्ने
- ❖ नियमति सेवा प्रदान गर्ने
- ❖ नियमित सरसफाई तथा ढल निकास व्यवस्थापन गर्ने
- ❖ ठोस फोहोर व्यवस्थापन कार्य गर्ने
- ❖ आयोजना स्थलको नियमित मर्मत सम्भारको कार्य

❖ **Service Design of Hotel**

Arrival and Welcome

- **Valet Parking/Porter Services:** Staff warmly greet guests, assist with luggage, and provide parking services if needed.
- **First Impressions:** The lobby design is welcoming, with comfortable seating, pleasing scents, and refreshments available.
- **Check-In Process:**
  - Quick and efficient check-in at the front desk or via digital kiosks.
  - Personalized greetings, welcome drinks, and clear communication of hotel amenities.
  - For VIPs or returning guests, special attention is provided.

Stay Experience

Room Design and Comfort

- Rooms are clean, well-organized, and equipped with modern facilities such as smart TVs, Wi-Fi, comfortable bedding, and climate control.
- Guests find welcome kits or notes with a personalized touch.

Dining Services

- On-site restaurants offer diverse cuisines, room service, and dietary accommodations (e.g., vegan, gluten-free).

- Rooftop dining or unique food experiences (e.g., live cooking stations, themed nights) are available.

Recreational Activities

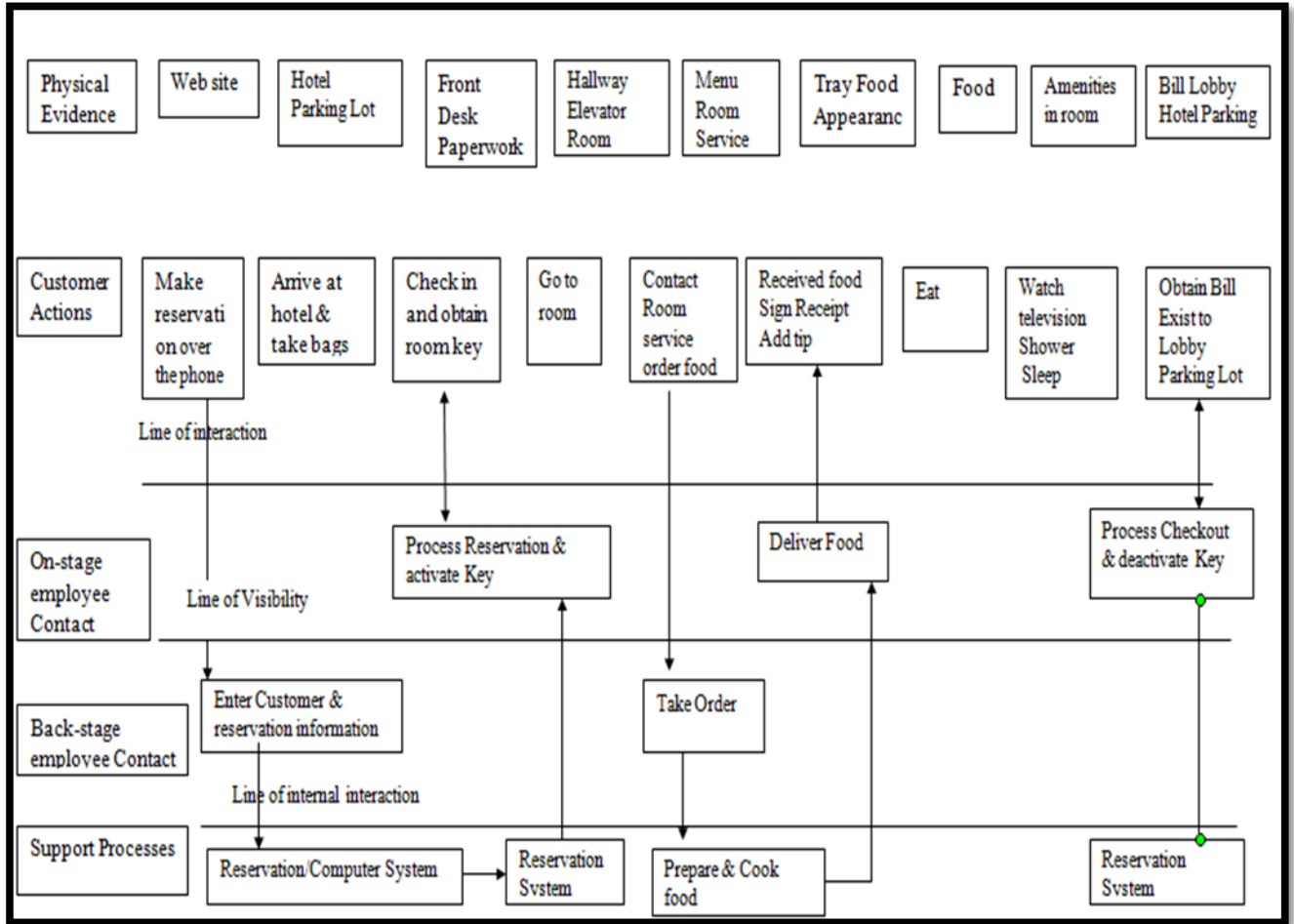
- Guests can enjoy spas, gyms, pools, or wellness sessions like yoga or massages.
- Hotels offer local tour packages, cultural experiences, or in-house activities for entertainment.

Technology Support

- Mobile apps or in-room tablets allow guests to order services, book activities, and control room settings or 24/7 help lines assist with queries.

Exit (Departure)

- **Check-Out Process:**
  - Fast and smooth check-out with digital or express options.
  - Assistance with luggage and transport arrangements for onward journeys.
- **Feedback Collection:**
  - Guests are encouraged to provide feedback via surveys or digital forms to ensure continuous improvement.
- **Parting Gifts or Messages:**
  - Hotels may offer small mementos, handwritten thank-you notes, or loyalty rewards to leave a lasting impression.

चित्र नं ४: होटलको सर्भिस डिजाईन

❖ आवश्यक ऊर्जा

प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालनका लागि ऊर्जाको मुख्य स्रोतको रूपमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली आपूर्ति गरिनेछ । व्याकअप ऊर्जाको लागि १००० के.भि.ए. जेनेरेटर र एल.पी ग्याँस प्रयोग गरिनेछ । वैकल्पिक ऊर्जा स्रोतको लागि सोलार इनर्जी जडान गरिएको छ । सोलार इनर्जी बत्ती बाल्न र पानी तताउनको लागि प्रयोग गरिदै आइएको छ । होटलमा प्रयोग हुने fossil fuel बाट उत्सर्जन हुने कार्बन कम गर्न भन्सामा विद्युत उपकरणका साथै बत्ती बाल्न र पानी तताउन सोलार इनर्जी प्रयोग गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइनुका साथै विद्युत सवारी साधन प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

तालिका नं. १०: होटल संचालनको लागि आवश्यक ऊर्जाको विवरण

क्र.स.	ऊर्जा स्रोत	कुल
१.	प्राधिकरणको विद्युत आपूर्ति	नेपाल विद्युत प्राधिकरण
२	डिजेल जेनेरेटर	१००० के.भि.ए
३	सवारी साधन + डिजेल जेनेरेटरको लागि आवश्यक ईन्धन	२५०० लिटर (मासिक)

क्र.स.	उर्जा स्रोत	कुल
४	खाना पकाउनको लागि इन्धन (LPG)	६५ वटा सिलिन्डर मासिक

(स्रोत: संचालनकसँगको छलफल, २०८१)

❖ आवश्यक जनशक्ति र यसको प्रकार

आयोजनाको थप निर्माण कार्य सुरु भएको २ वर्ष भित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ, उक्त कार्यमा लगभग ७,२०० दक्ष, २०,७६० अदक्ष गरी जम्मा २७,९६० (मानव दिन) जनशक्ति आवश्यक पर्ने छ । होटलमा हाल संचालनको विभिन्न तहका कर्मचारीहरू कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहेका छन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइएको छ । ट्रेड युनियन ऐन, २०४९ ले व्यवस्था अनुसार होटलमा आगामी दिनमा कामदारहरूलाई शिक्षा दिने सम्बन्धमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने छ र कामदारहरूको हक हितको संरक्षण र संवर्धन गर्ने सम्बन्धमा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही कामदारको हकमा काम अगाडि बढाइने छ । होटलको थप निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा बालबालिकाहरूलाई श्रममा प्रयोग गरिने छैन, साथै काममा संलग्न महिला/पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन । आयोजनाको थप निर्माण तथा सञ्चालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं.११: आवश्यक पर्ने जनशक्ति

क्र.स.	मानव जनशक्ति	थप निर्माण चरण (मानव दिन)	सञ्चालन चरण (दैनिक)	
१	दक्ष	कार्यकारी निर्देशक	-	१
		प्रबन्ध निर्देशक	-	२
		सेफ	-	१४
		वेटर	-	१९
		रिसेप्सनिष्ट	-	४
		सुपरभाइजर	१४४०	-
		इन्जिनियर	१४४०	-
		मिस्त्री	४३२०	-
		जम्मा	७,२००	४०
२	अदक्ष	सरसफाई गर्ने	४९६०	७
		हाउस किपिड	-	६
		सुरक्षा गार्ड	-	४
		ज्यामी	१०२००	-
		हेल्पर	५६००	-
		गार्डेनर	-	३
		जम्मा	२०७६०	२०
३	कुल	२७,९६०	६०	

स्रोत: (संचालनकसँगको छलफल, २०८१)

पानी व्यवस्थापन कार्य

❖ पिउने पानी आपूर्ति

प्रस्तावित आयोजना स्थलमा पानीको मुख्य स्रोत भनेको नगरपालिकाको खानेपानी तथा आयोजना नजिकै रहेको सरस्वतीटारबाट ल्याइएको धाराको पानी र आकाशे पानी रहेको छ। होटल सिजनल रूपमा व्यस्त हुने तथा दैनिक रूपमा सबै कोठाहरू पूर्ण रूपमा नभरिने भएकाले हालसम्म धाराबाट प्राप्त पानी र वर्षातमा रिजर्भ गरिएको पानीले नै होटलमा आवश्यक पानीको माग सहज रूपमा पूरा भइरहेको छ। होटलको शय्या स्तरोन्नति पश्चात् होटलले आफ्नै परिसरभित्र रहेको मूलको पानी र आवश्यक परेको खण्डमा भूमिगत पानी प्रयोग गर्ने योजना बनाएको छ। प्रस्तावकले होटलको मुख्य भवनबाट करिब १.५ कि.मि. को दुरीमा आयोजनाको परिसरमा रहेको मुलको पानीलाई पाइप लाइन मार्फत वितरण गरी होटल र स्थानीयले प्रयोग गर्ने योजना बनाएको छ। आयोजनाले मुलको पानी प्रयोग गर्न स्थानीय बासिन्दा तथा तल्लो तटीय क्षेत्रका स्थानीयहरू तथा वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्नेछ। विभिन्न स्रोतबाट संकलित पानीलाई RO Plant बाट प्रशोधन पछि मात्र प्रयोग गरिनेछ। भूमिगत पानीको प्रयोग गर्न नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिने योजना रहेको छ।

❖ वर्षाको पानी सङ्कलन (Rain water Harvesting)

आयोजनाले होटल परिसरमा पर्ने आकाशे पानी सङ्कलन गर्नको लागि विद्यमान अवस्थामा २०,००० लिटर क्षमताको ट्याङ्की निर्माण गरेको छ भने होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् थप ४ वटा ५०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्की निर्माण गर्ने योजना बनाइनेछ। आकाशे पानी असार देखि भाद्र सम्म सङ्कलन र प्रयोग गरिनेछ अन्य महिनाको आकाशे पानीमा अत्याधिक वायु प्रदुषक हुने हुँदा सङ्कलन गरिने छैन। यसरी सङ्कलन गरिएको वर्षाको पानीले होटलको पानी आपूर्ति मागलाई पुर्ण गर्न सहयोग गर्दछ र केही हदसम्म भूमिगत पानी प्रयोगलाई कटौती गर्दछ। भूमिगत पानीमा पर्ने दबाबलाई कम गर्न होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास, ५ मिटर गहिरो भएको) रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ।

❖ फोहोर पानी व्यवस्थापन

होटलबाट निष्कासन हुने फोहोर पानी सिधै नगरपालिकाको ढलमा मिसाउँदा पानी प्रदुषण हुने समस्या निवारण गर्न विद्यमान अवस्थामा नै ८०,००० लिटर क्षमता भएको सेप्टी ट्याङ्की निर्माण गरिएको छ सेप्टी ट्याङ्की निर्माण गर्दा (waterproof) सामग्री प्रयोग गरिएको छ जसमा कंक्रीट, आरसीसी (Reinforced Cement Concrete) र प्लास्टिक प्रयोग गरिएको छ। सेप्टी

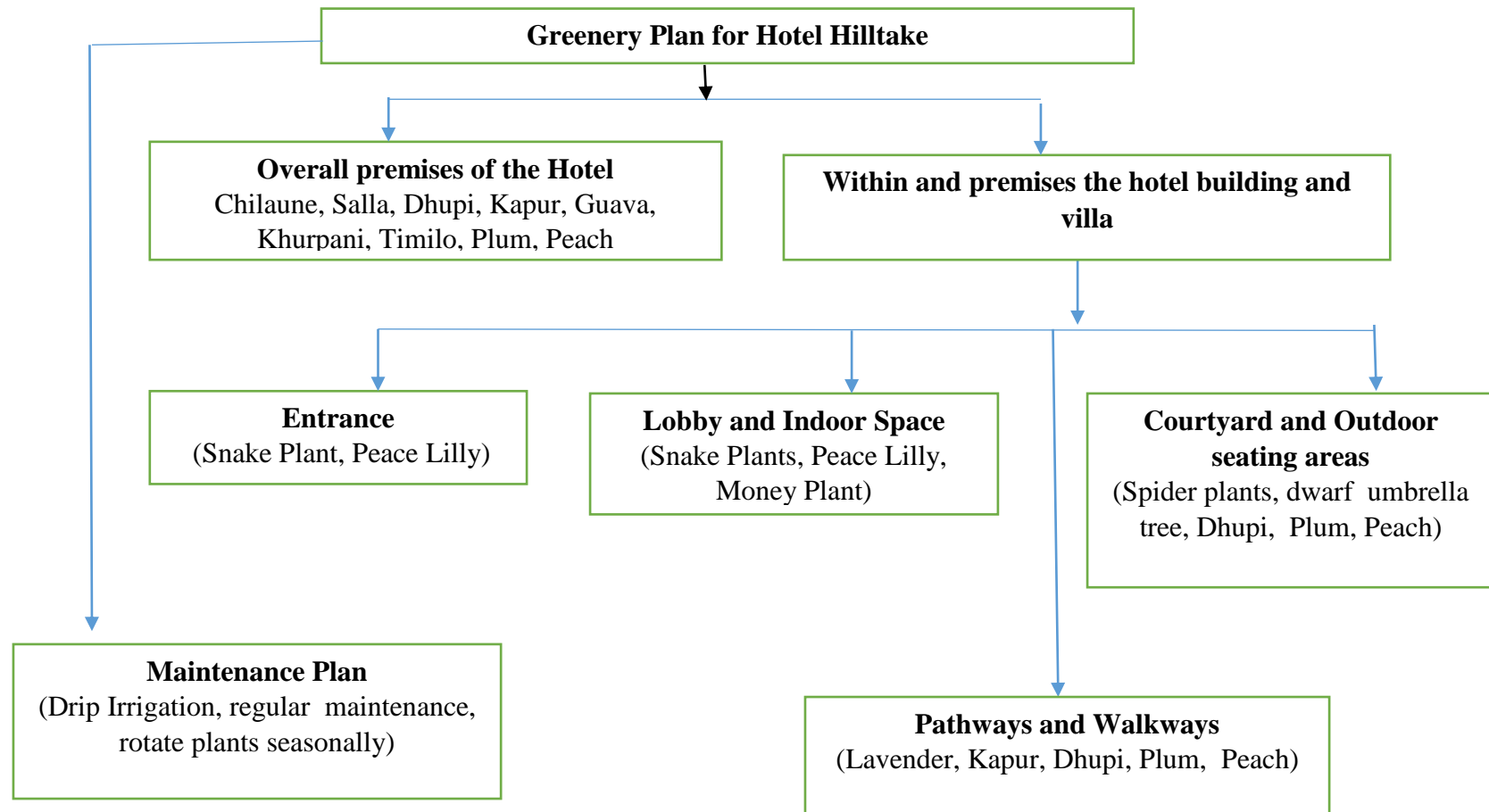
ट्याङ्कीलाई लिकेज हुन नदिन यसको भित्ताहरू र तल्लो भागमा राम्रो सीलन (sealant) गरिएको छ । सेफ्टी ट्याङ्कीमा जम्मा भएको पानीलाई १०० KLD क्षमता भएको Sewage Treatment Plant ले फोहोर पानी शुद्धिकरण गरी होटलकै पर्याप्त खुल्ला क्षेत्र रहेकाले आफ्नै बगैँचामा प्रयोग गरिदै आइएको छ । होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् यो विधिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

आयोजनाका लागि आवश्यक जग्गा

होटलको थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी सञ्चालनको लागि प्रस्तावकले सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं.१० मा कम्पनीको नाममा रहेको कित्ता नं. ५७,१०,२१,४७,१८,१६, ८३,८५,१९,२७,४४,५२, १५,५०,८८,१३,५१, १२, २३,५३, १४, ११, ८७, १७, ४६, ४, ८, ७, १३२, २०५, ४५, २२, ५४, ५५,१६४,१६२,१६७,१६० र भाडामा रहेको कित्ता नं. १६८,१५८,१६१,१५९,५६,४८,६० को कुल ४५३३२.५१ वर्ग मिटर (८९ रोपनी, १ आना, ३ पैसा ० दाम) क्षेत्रफल प्रयोग गर्नेछ । आयोजनाको भवनको चर्चेको जग्गा बाहेकको जग्गा Garden, Greenery Maintatance, Open Space र आवश्यकता अनुसार होटलको अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिनेछ । आयोजनाको जग्गा कम्पनीको नाममा र केही जग्गा भाडामा लिई निर्माण तथा सञ्चालन गरिनेछ । होटल हिल्टेकको जग्गाभाडा सम्झौता अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

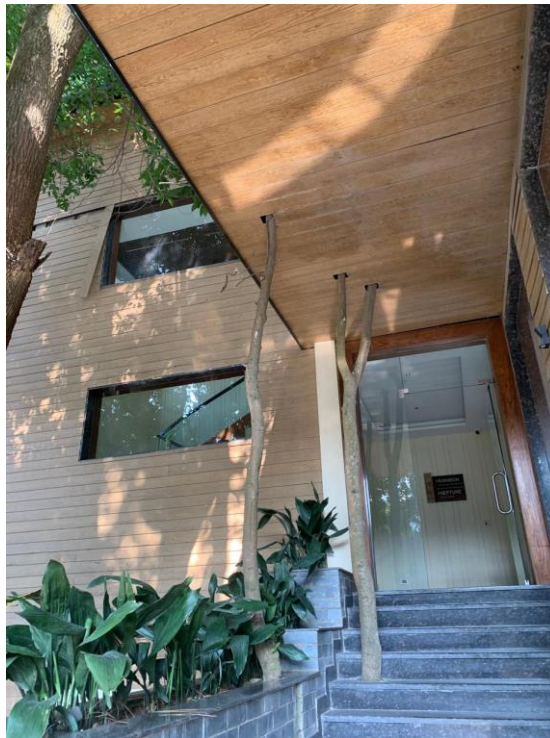
होटलको Greenary Plan

प्रस्तावित होटलमा विद्यमान अवस्थामा पनि होटल हरियाली बनाउनको लागि विभिन्न प्रजातिका विरुवाहरू हुर्काइरहेको छ भने क्षमतावृद्धि पश्चात् पनि हुर्काउनेछ जसको विस्तृत विवरण तलको चार्टमा देखाई व्याख्या गरिएको छ ।

चित्र नं.५ होटलको Greenary Plan

होटलले होटल परिसर हरियाली बनाउनको लागि होटलको परिसर भित्र चिलाउने, सल्ला, धूपी, आल्चा, आरू, कपुर, टिमिलो, अम्बा; मुख्य प्रवेश द्वारमा Snake Plant, Peace Lilly हुर्काएको छ भने होटलको Lobby (होटल भित्र) गमलामा Money Plant, Snake Plant, Lilly हुर्काएको छ । होटलले आँगन/Courtyard मा spider tree, umbrella tree, dwarf tree प्रजातिका विरुवा हुर्काएको छ । क्षमतावृद्धि पश्चात् उक्त क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार होटल भित्र तथा बाहिर विभिन्न स्थानमा विरुवा (spider tree, umbrella tree, dwarf tree, Money Plant, Snake Plant, Lilly प्रजातिका) हुर्काइनेछ भने होटल निर्माणको क्रममा परिसरभित्र रहेका रूखविरुवाहरू नहटाई, ती विरुवाहरूलाई समेटेर नै भवन डिजाइन तथा निर्माण कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।

चित्र नं ६ परिसरमा रहेका रूखहरूलाई विद्यमान संरचनाको डिजाइनमा समेटि निर्माण गरिएको भवन

होटल परिसरको हरियाली कायम गर्न बनाइएको Greenary Plan को flow chart माथि चित्र नं ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

निर्माण तालिका

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण अवधी २ वर्षको रहेको छ, जसको पूर्ण रूपमा व्याख्या तलको तालिकामा गरिएको छ ।

तालिका नं. १२: आयोजनाको निर्माण तालिका

सि.नं	आयोजनासँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू	महिना							
		३	६	९	१२	१५	१८	२१	२४
१	आयोजनाको ठेक्का								
२	आयोजनाको निर्माण चरण								
३	आयोजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन								
४	आयोजनाको सञ्चालन चरण								

आयोजनाका सहायक संरचना

❖ कामदार शिविर

आयोजना निर्माणका क्रममा कामदार दैनिक आउने जाने तरिकाले भरणा गरिने हुँदा छुट्टै कामदार शिविर निर्माण गरिने छैन ।

❖ विग्रन व्यवस्थापन क्षेत्र

आयोजना निर्माणको क्रममा उत्पन्न हुने फोहोर व्यवस्थापन गर्नको लागि आयोजना क्षेत्रको निश्चित स्थानमा जम्मा गरिन्छ, जसमा पुर्न प्रयोग गर्न मिल्नेलाई पुर्न प्रयोग गरिन्छ भने बेचन मिल्ने फलामको टुक्रालाई बेचिनेछ । कुनै पनि फोहोरलाई खुल्ला जलाउने कार्य पूर्णतया प्रतिबन्धित हुनेछ । अरु बाँकी फोहोर त्यहाँको नियम अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।

निर्माण सामग्रीको परिणाम र भण्डारण स्थल

प्रस्तावित आयोजना निर्माणको काम सुरु भएको २ वर्ष भित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ ढुङ्गा, माटो, गिट्टी, बालुवा आदि कानुनी रूपमा मान्यता प्राप्त निर्यात कर्ताबाट ल्याइनेछ । निर्माणका लागि आवश्यक सामग्री भण्डारणका लागि साथै सवारी साधन राख्नका लागि आयोजना स्थल भित्रको जग्गा प्रयोग गरिनेछ । भवनको निर्माणका लागि अनुमानित आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण तल दिइएको छ ।

तालिका नं. १३ आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण

S.N	Materials	Quantity
1	Concrete (Foundation, Roof, Flooring)	634.4 cubic meters
2	Reinforcing Steel (Foundation & Roof)	13,176 kg
3	Bricks/Blocks	360,000 units
4	Cement (for Mortar)	12 cubic meters

S.N	Materails	Quantity
5	Roof Covering Material	5858.4 sq.m
6	Flooring Tiles/Marble	4882.2 sq.m
7	Windows	720 units
8	Doors	720 units
9	Wiring	15,000 meters
10	Plumbing Pipes	6000 meters
11	Plastering	978.44 cubic meters
12	Paint	488.22 liters

(स्रोत: विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन, २०८०)

२.३ प्रस्तावको उद्देश्य

भक्तपुर नेपालको एक आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्य हो, जहाँ प्राकृतिक सौन्दर्य र सांस्कृतिक सम्पदाको समृद्ध विरासत पाइन्छ। यसै क्षेत्रको शान्त र स्वच्छ वातावरणमा अवस्थित "होटल हिल्टेक" गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने प्रतिष्ठित होटलका रूपमा परिचित छ। काठमाडौं र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको सिमानामा अवस्थित यस स्थानबाट काठमाडौं उपत्यकाका विभिन्न भागहरूको मनोरम दृश्य अवलोकन गर्न सकिन्छ। हरियालीले ढाकिएको शान्त परिवेश र स्वाभाविक सौन्दर्यले भरिपूर्ण यस स्थानमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू विश्राम र आनन्दको अनुभूति गर्न आउने गरेका छन्।

होटल हिल्टेकको मुख्य उद्देश्य भनेको उच्चस्तरीय सेवा सुविधा उपलब्ध गराई सञ्चालनमा रहेको होटलको स्तरोन्नति गर्दै राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नु हो।

अध्याय ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधिहरू

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रियाहरूको अनुसरण गरी प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन गरिएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा बहुआयामिक अध्ययन टोलीका साथ भ्रमण गरिएको थियो जसमा भौतिक विज्ञ, जैविक विज्ञ र सामाजिक तथा आर्थिक विज्ञ सम्मिलित रहेका थिए । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट जैविक, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक वातावरणमा आउन सक्ने असरहरू र त्यसको सम्बन्धित आवश्यक जानकारी, प्रभाव पहिचान प्रश्नावली, आयोजनाको विस्तृत विवरण फारम, प्रमुख सूचनादाता, अन्तर्वार्ता, लक्षित समूह छलफलबाट लिइएको थियो । वडाका कर्मचारी, प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू, समान प्रकारको होटल सञ्चालन गर्ने उद्यमीहरूसँग सूचनाका लागि अन्तर्वार्ता गरिएको थियो । लक्षित समूह छलफल आयोजना क्षेत्रको वरिपरिको स्थानीयवासीहरू, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरूसँग गरिएको थियो ।

३.१ प्रतिवेदन तयार गर्दा आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क

भौतिक वातावरण

- स्थलाकृति (टोपोग्राफी)
- भौगर्भिक विवरण
- भुकम्पिय जोखिमको विवरण
- भू-उपयोग तथा प्रयोगको विवरण
- जलवायु/मौसमको विवरण
- वायुको गुणस्तर
- ध्वनिको गुणस्तर
- पानीको गुणस्तर

जैविक वातावरण

- वनस्पतिको विवरण
- आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने वन्यजन्तु तथा घरपालुवा जनावरहरूको विवरण
- चराचुरूङ्गीको विवरण
- संबेदनशील क्षेत्रको विवरण

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

- प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा भएको जनसांख्यिक विवरण
- जात/जातिहरूको विवरण
- आयोजना क्षेत्रमा साक्षरताको विवरण
- आयोजना क्षेत्रका स्थानीयको पेशा/व्यावसायको विवरण
- आम्दानीको विवरण
- सरसफाई तथा पिउने पानीको स्रोत
- प्रयोग हुने उर्जाको विवरण
- सार्वजनिक सवालहरू
- सांस्कृतिक विवरण:मन्दिर, चर्च, मस्जिद, ऐतिहासिक महत्त्वका स्थानहरू, मसानघाट / चिहानघारी, धार्मिक महत्त्वका स्थानहरू,पुरातात्विक महत्त्वका स्थानहरू, मेला लाग्ने स्थानहरू, पर्यटकिय स्थानहरू आदिको विवरण

३.२ तथ्याङ्क संकलनको विधि

सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन

सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको महत्त्वपूर्ण कामहरू मध्ये एक हो जसमा कानुनी प्रावधान, अभ्यास र आयोजनाको विवरणहरू, आयोजना क्षेत्रको जानकारी र समान वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको समीक्षाको बारेमा जानकारी सङ्कलन समावेश गरिएको छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्न चाहिने दोस्रो क्रमको तथ्याङ्क सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा प्रोफाइल र सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिएको थियो भने प्रथम तहको आयोजना डिजाइन र सम्भाव्यता अध्ययनबाट सङ्कलन गरिएको थियो । सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनको लागि निम्न सामग्रीहरू अध्ययन गरिएको छः

- आयोजनाको विस्तृत योजनाहरू
- विस्तृत इन्जिनियरिङ विवरण
- नगरपालिका र वडा प्रोफाइल
- समान किसिमको अन्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
- यस आयोजनासँग सम्बन्धित नेपाल सरकारको नियम, कानून र निर्देशिकाहरू
- प्रतिवेदन तयार पार्न आवश्यक प्राथमिक क्रमका भौतिक र जैविक वातावरण सम्बन्धित तथ्याङ्कहरू

३.३ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

आयोजना प्रभावित क्षेत्रहरूलाई आयोजनाको गतिविधिहरूको असरहरूका आधारमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा विभाजन गरिनेछ । यस होटल निर्माण आयोजनाका प्रत्यक्ष प्रभावहरू 'जस्तै धूलो, आवाज, कम्पन तथा यातायातजन्य असरहरू' सीमित दूरीभित्रै बढी देखापर्ने भएकाले यस अध्ययनमा प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको सीमा २०० मिटर तोकिएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासअनुसार ध्वनि, धूलो तथा कम्पनको प्रभाव तीव्र रूपमा क्षय हुने भएकाले प्रायः १००-२०० मिटर दूरीसम्मलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मान्ने गरिन्छ (João, २००२)। चीनमा गरिएको एक अध्ययनले भवन निर्माणका प्रत्यक्ष प्रभावहरू २००-३०० मिटर भित्रै प्रमुख हुने देखाएको छ (Sandanayake et al., २०१९), र होटल तथा भवनसम्बन्धी जीवनचक्र मूल्याङ्कन अध्ययनले समेत २०० मिटर वरिपरिको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानेर विश्लेषण गरेको पाइन्छ (Li, २००६)। तसर्थ, वैज्ञानिक प्रमाण, अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास तथा पूर्व-अध्ययनहरूको आधारमा २०० मिटर प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र सीमा यस आयोजनाका लागि व्यावहारिक, यथार्थपरक र संरक्षण-मैत्री मानी निम्नानरसार वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका नं. १४ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

प्रभाव क्षेत्र	होटल हिल्टेक
प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर आसपासको भू-भाग, होटलमा आउने आगन्तुकहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका तरकारी तथा फलफुल व्यवसायी
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रबाट २०० मिटरको भू-भाग
समग्र प्रभाव क्षेत्र	सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १० को भू-भाग

३.४ आवश्यक तथ्याङ्कको पहिचान/स्थलगत अध्ययन र निरीक्षण

आयोजनाको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणको बारेमा जानकारी संकलनको लागि वातावरण विद्, समाजशास्त्री र अन्य टोली सदस्यहरूको विज्ञ टोलीले प्रभावित क्षेत्रको सर्वेक्षण गरिएको छ । विज्ञ टोलीहरूले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको निम्न लिखित भौतिक, जैविक र सामाजिक-आर्थिक वातावरणको सम्बन्धमा तथ्यांकहरू सङ्कलन गरेका छन् ।

क. भौतिक वातावरण

स्थलाकृति र भौगोलिक अवस्थिति

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको कोअर्डिनेट अक्षांश: २७°३८'४४.४३" उत्तर र देशान्तर: ८५°२८'२८.३९" पूर्व आसपास पर्ने टोपोग्राफी नक्सा GIS (TopoMap Sheet No. 2785 06B; ArcMap 10.5) प्रयोग गरी बनाइयो र उक्त नक्साबाट त्यस क्षेत्रको भू बनावट तथा आकारको अध्ययन गरिएको थियो ।

भू-उपयोग तथा प्रयोगको विवरण

स्थलगत अध्ययन तथा सार्वजनिक परामर्शको क्रममा प्रस्तावित आयोजनाबाट प्रभावित हुने भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण तयार पारियो ।

जलवायु/मौसमको विवरण

प्रस्तावित क्षेत्रको वर्षा तथा तापक्रमको तथ्याङ्क सूर्यविनायक नगरपालिका प्रोफाइल, (२०७४) र वर्षा, DHM बाट सङ्कलन गरियो ।

वायुको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजना रहने क्षेत्रमा वायुको गुणस्तर AQM 09 प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो । यस उपकरणको प्रयोग गरी पीएम १०, पीएम २.५, SO₂, NO₂ तथा ओजोनको तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो ।

ध्वनिको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजना रहने क्षेत्रमा ध्वनिको स्तर (Lutron Sound Level Meter) Device को प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो र तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो । **हसन र आलम, २०१३ का अनुसार निम्न बमोजिमको इम्पेरिकल समीकरणको प्रयोग गरी ध्वनिको गुणस्तर मापन गरिएको थियो ।

$$\text{Equivalent Noise Level (Leq)} = 10 \log [1/n \sum f * \text{antilog} (Li/10)]$$

Where,

Li = Instantaneous noise level for sample i

n = Number of samples in the sampling period

f = frequency of each range

पानीको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजनामा फोहोर पानी उत्पन्न हुने भएकाले र यसको शुद्धिकरण गर्नको लागि STP प्रयोग गरिएको छ । उक्त STP बाट निष्कासन हुने पानी र आयोजना क्षेत्रमा प्रयोग गरिने Raw पानीको नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा रङ्ग, विद्युतिय सुचालन, अम्लियपना

(पि.यच.), टोटल सोलिड्स, टोटल सस्पेन्डेड सोलिड्स, टर्बिडीटी, क्लोरिन, फलाम, नाइट्रेट-यन, टोटल हार्डनेस, कोलिफर्म सूचकहरूको परीक्षण गरिएको थियो ।

ख) जैविक वातावरण

वनस्पतिको विवरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा पर्दछ । स्थलगत अध्ययन र सार्वजनिक परामर्शको क्रममा स्थानीयहरूसँग छलफलको क्रममा र अध्ययन टोलीले देखेको र परामर्शको आधारमा वनस्पतिको नामवलीको सूची बनाइयो ।

वन्यजन्तुको विवरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा पर्दछ । अध्ययन टोलीको स्थलगत अध्ययन तथा स्थानीयहरूसँग परामर्शको क्रममा यस आयोजना क्षेत्रमा पाउने वन्यजन्तुको सूची बनाइयो ।

ग) सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

उल्लिखित वातावरणको जानकारीका लागि सूर्यविनायक नगरपालिकाको वडाको सूचना शाखाबाट प्राप्त वडाको जनसङ्ख्या तथा प्रभावित वडाहरूको सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो । प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा Fortune Resort and wellness Spa, Kailashnath Guest House र Green Hill Rest Camp भएकाले, प्रभावित वडाको सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई नै प्रस्तावको सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क मानिएको छ । सबै सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नको लागि द्वितीय स्रोतको तथ्याङ्क प्रयोग गरिएको छ । जस अन्तर्गत निम्न शिर्षकहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ ।

प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा व्यवसायिक भवनहरू रहेका छन् र कुनैपनि घरधुरी/बसोबास रहेको छैन, त्यसैले प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडाको विवरण राखिएको छ । यस जनसङ्ख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट समावेश गरिएको छ ।

आयोजना क्षेत्रमा जाति/जातिहरूको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा व्यवसायिक भवनहरू रहेका छन र कुनैपनि घरधुरी/बसोबास रहेको छैन, त्यसैले प्रभावित क्षेत्रको जाति/जातिहरूको विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडाको विवरण र राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट राखिएको छ ।

आयोजना क्षेत्रका स्थानीयको पेशा/व्यवसायको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा व्यवसायिक भवनहरू रहेका छन र कुनैपनि घरधुरी/बसोबास रहेको छैन, त्यसैले प्रभावित क्षेत्रको स्थानीयको पेशा/व्यवसायको विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडाको विवरण राखिएको छ । यस स्थानीयको पेशा/व्यवसायको विवरण सूर्यविनायक नगरपालिकाको कार्यालयमा रहेको रेकर्ड र राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट राखिएको छ ।

धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल

आयोजना पर्ने सूर्यविनायक नगरपालिकाको पर्यटकिय स्थलहरूको विवरण स्थलगत अध्ययनको क्रममा स्थानीयसँग छलफलको क्रममा टिपोट गरिएको छ ।

तालिका नं १५: तथ्याङ्क संकलनमा अपनाइएको विधि

वातावरण	विषयहरू	तथ्याङ्क संकलन विधि
भौतिक वातावरण	स्थलाकृति (टोपोग्राफी)	स्थलगत अध्ययन, टोपोग्राफिकल नक्सामा कन्टुर अध्ययन गरी आयोजना क्षेत्रको भिरालोपन अध्ययन गरिएको थियो ।
	भौगर्भिक विवरण (चट्टान, माटो आदि)	स्थलगत अध्ययन, खानी तथा भूगर्भ विभागबाट जारी गरिएको बागमती प्रदेशको भौगर्भिक नक्सा अध्ययन गरिएको छ, भौगर्भिक ग्रुपमा पाइने चट्टान प्रकार, माटोको प्रकारको अध्ययन गरिएको छ
	भूकम्पीय विवरण	राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता, एन.बि.सि. १०५:२०२० मा रहेको शहरी विकास मन्त्रालयले जारी गरेको नक्सा अध्ययन गरी आयोजना क्षेत्रको भूकम्पिय जोखिमको विवरण संकलन गरिएको छ
	खोला खोल्सीको विवरण	स्थलगत अध्ययन तथा टोपोग्राफिक र गुगल अर्थ नक्सालाई GIS बाट विश्लेषण गरियो जसबाट बाढीको जोखिम अध्ययन गरिएको, स्थानीयहरूसँग छलफल गरी उक्त खोला/खोल्सीमा वर्ष भरिनै पानी बग्ने नबग्ने विवरण संकलन गरिनुका साथै बाढीको जोखिमको पनि अध्ययन गरिएको छ

वातावरण	विषयहरू	तथ्याङ्क संकलन विधि
	जलवायु/मौसमको विवरण	सबैभन्दा नजिकको मेट्रोलेजिकल स्टेशनबाट विगत बिस वर्षको वर्षा तथा तापक्रमको तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।
	वायुको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलमा २४ घण्टाको वायुको गुणस्तर AQM-09 प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो ।
	ध्वनिको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलमा दिन र रातको ध्वनि गुणस्तर Lutron Sound Level Meter SQL-04 को प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो ।
	पानीको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलको पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षण गरिएको थियो ।
	वनस्पतिको विवरण	आयोजना आसपास पाउने स्थलगत अध्ययनको क्रममा र आयोजना रहेको स्थानीयतहमा पाउने द्वितीय स्रोतबाट संकलन गरिएको थियो ।
	चराचुरुङ्गी/जीवजन्तुको विवरण	आयोजना आसपास पाउने स्थलगत अध्ययनको क्रममा र आयोजना रहेको स्थानीय तहमा पाउने द्वितीय स्रोतबाट संकलन गरिएको थियो ।
	दुर्लभ तथा संरक्षित वनस्पती/जीवजन्तुको विवरण	राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु विभागले २०७५ मा प्रकाशन गरेको विवरण तथा IUCN र CITES ले प्रकाशन गरेको सूची अध्ययन गरिएको थियो ।
सामाजिक- आर्थिक तथा सांस्कृतिक	प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको, जातजातिको विवरण	अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्रकाशित राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट तथ्याङ्क संकलन गरिनुका साथै वडा कार्यालयबाट पनि संकलन गरिएको थियो ।
	पूर्वाधारको अवस्था	सडक सुविधा, स्वास्थ्य संस्था तथा सुविधा, खानेपानी, सरसफाई तथा शौचालयको अवस्था, बजार क्षेत्र आदिको विवरण स्थानीयतहको प्रोफाइलबाट स्थानीयहरूसँग छलफल गरिएको थियो ।
	धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक क्षेत्र	स्थानीयतहको प्रोफाइल तथा स्थानीयहरूसँगको छलफलबाट संकलन गरिएको थियो ।
	सार्वजनिक सवालहरू	सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक छलफल गरी, लक्षित समूह छलफल गरी, मुख्य सूचनादाता सर्वेक्षण गरी ।

३.५ प्रभाव मूल्यांकन

❖ तथ्याङ्कको विश्लेषण

प्रस्तावित क्षेत्रको अध्ययन गरी प्राप्त भएका प्रथम र दोस्रो क्रमका तथ्याङ्क तथा जानकारीलाई संक्षिप्तीकरण गरी आवश्यकता अनुसार तालिकामा राखी तथा प्रतिवेदनको उपयुक्त भागहरूमा विश्लेषण गरी समावेश गरिएको छ। तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा निम्न कुराहरूलाई विशेष ध्यान दिइएको थियो:

- वातावरणीय प्रभावको पहिचान
- प्रभाव अनुमान
- प्रभाव महत्त्वको आंकलन
- वातावरण व्यवस्थापन योजना
- सार्वजनिक परामर्श तथा सुनुवाई
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको समिक्षा र स्वीकृति
- वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको र अनुगमनको कार्यान्वयन

❖ प्रभावहरूको पहिचान/अनुमान/विश्लेषण

यस प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रबारे रहेको सन्दर्भ सामग्री जस्तै: सूर्यविनायक नगरपालिकाबाट प्राप्त नक्साहरू, टोपो नक्सामा प्रस्तावित क्षेत्रको तथा फिल्डको निरीक्षणबाट प्राप्त विवरण, फारम, प्रभाव पहिचान सूची जस्ता सामग्रीहरूलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने सम्भाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरूको पहिचान गरी त्यसको जैविक, भौतिक, सामाजिक आर्थिक गरी तीन शीर्षक अन्तर्गत छुट्याइएको छ। पहिचान गरिएका सम्भाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरूको स्थानीय वातावरणमा भविष्यमा हुन सक्ने परिवर्तनहरूको अनुमान गरिएको छ। वातावरणीय पद्धतिको विश्लेषण गर्न मेट्रिक्स प्रणाली अपनाइएको छ। प्रस्तावसँग सम्बन्धित नीति, कानून, नियम, निर्देशिका, फिल्डबाट प्राप्त सामग्रीहरू, पूर्व अनुभव तथा विशेषज्ञताको आधारमा प्रभावहरूको विश्लेषण गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावलि, २०७७ बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति (Nature), मात्रा (Magnitude), सीमा (Location) र समायावधि (Duration) मा वर्गीकरण गरिए बमोजिम प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष (Direct) र अप्रत्यक्ष (Indirect), मात्रालाई उच्च, मध्यम र न्यून, सीमालाई स्थानीय, स्थान विशेष, क्षेत्रीय र अवधिलाई दीर्घकालीन, मध्यम र अल्पकालीन गरी ३ भागमा विभाजन गरी प्रभावहरू कुल अंकको आधारमा अति, मध्यम महत्त्वपूर्ण र कम असर रहेको ठहर गरिएको छ।

तालिका नं. १६: प्रभाव मूल्याङ्कन मेट्रिक्स

परिमाण	मान	सीमा	मान	अवधी	मान	प्रकार
उच्च	६०	क्षत्रिय	६०	दीर्घकालीन	२०	प्रत्यक्ष
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यकालीन	१०	अप्रत्यक्ष
न्यून	१०	क्षेत्र विशेष	१०	अल्पकालीन	५	

(स्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०)

प्रभावको महत्त्व

माथिको मेट्रिक्स अनुसार प्रभावको मूल्याङ्कन गर्दा, प्रभावको परिमाण, सीमा र अवधिको मानलाई जोड्दा आउने जम्मा मानलाई विज्ञहरूको विशेषज्ञ निर्यण अनुसार प्रभाव वर्गीकरण गरिएको छ ।

तालिका नं. १७: प्रभाव वर्गीकरण

जम्मा मान	प्रभावको महत्त्व
४० भन्दा कम	कम महत्त्वपूर्ण प्रभाव
४० देखि ८० सम्म	महत्त्वपूर्ण प्रभाव
८० भन्दा माथि	धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभाव

प्रभाव वर्गीकरण र न्यूनीकरण उपायहरू

विद्यमान भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरणमा आयोजनाको कार्यान्वयनबाट उत्पन्न हुने सम्भावित प्रतिकूल असरहरूको परिमाण, सीमा र अवधिका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । परिमाण, सीमा र अवधिको सम्बन्धमा सम्भावित प्रभावहरू निर्धारित गर्न म्याट्रिक्स विकसित गरिएको छ । प्रभावको परिमाण तीव्रता र प्रभावको डिग्रीको आधारमा उच्च, मध्यम र कममा वर्गीकृत गरिएको छ । प्रभावको विस्तार क्षेत्रद्वारा संकेत गरिएको छ जुन प्रभाव फैलिने सम्भावना छ र क्षेत्रीय, स्थानीय र क्षेत्र विशिष्टमा वर्गीकृत गरिएको छ । प्रभाव कति समयसम्म हुने आधारमा प्रभावलाई छोटो अवधि, मध्यम अवधि र दीर्घकालीनमा वर्गीकृत गरिएको छ । भौतिक, जैविक, सामाजिक तथा आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणमा हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूको न्यूनीकरणको लागि उपायहरू म्याट्रिक्स विकसित गरिएको छ ।

३.६ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

स्थलगत सर्वेक्षण तथा सङ्कलित प्राथमिक र द्वितीय तथ्याङ्कको आधारमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

३.७ सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रक्रियालाई पारदर्शी र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उक्त क्षेत्र वरिपरिका समुदायमा पर्न सक्ने सकरात्मक असरको उपभोग र नकरात्मक असरको न्यूनीकरण उक्त क्षेत्रको समुदायबाटै राय सुझाव सङ्कलन गरी सुशासनको प्रत्याभूति गराउन र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित क्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण वातावरणीय असरहरूको लेखाजोखा गर्न वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ६ बमोजिम मिति २०८२/०१/३० गते सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व सार्वजनिक सुनुवाईमा स्थानीय र सरोकारवालाहरूको उपस्थितिको लागि सूचना प्रकाशन गरिएको थियो । उक्त सार्वजनिक सुनुवाईबाट आएका राय सुझावलाई प्रतिवेदनको मस्यौदा बनाउने सिलसिलामा समावेश गरिएको छ, साथै वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यालय, सरोकारवाला संघ संस्थाहरूको कार्यालयमा ७ दिनभित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन सूचना टाँस गरी मुचुल्का सङ्कलन गरियो र सोही बमोजिमको सूचना प्रकाशन गरिएको थियो र स्थलगत निरीक्षण गरी ध्वनिको गुणस्तर, वायुको गुणस्तर तथा पानीको नमुना सङ्कलन गरी पानीको गुणस्तर मापन गरियो । आयोजना क्षेत्रमा त्यहाँका स्थानीय बासिन्दासँग स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरूका बारेमा जानकारी लिइएको थियो र प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि सुझाव सङ्कलन गरिएको थियो । साथै वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ को उपनियम ८ बमोजिम प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय, भक्तपुर र महेन्द्र मा.वि. बाट सिफारिस सङ्कलन गरिएको थियो ।

तालिका नं. १८: सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरू र ती सवालहरूलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी

क्र. सं.	निर्णय तथा सुझावहरू	पृष्ठ
१.	होटल हिल्टेकको स्तरोन्नति कार्य गरी सञ्चालन गर्दा वडा कार्यालयसँग समन्वय गरी सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनु पर्नेछ । सामाजिक उत्तरदायित्व गर्दा कुलदेवताको मन्दिर,	पृष्ठ १३७

क्र. सं.	निर्णय तथा सुझावहरू	पृष्ठ
	महेन्द्र मा.वि विद्यालय र सडक मर्मतलाई प्राथमिकतामा राखिनु पर्नेछ।	
२.	उत्पादन हुने फोहोरलाई वैज्ञानिक विधिबाट व्यवस्थापन भइरहेकोमा उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिइनु पर्नेछ	पृष्ठ १४९ र १४०
३.	स्थानीयलाई सडक प्रयोग गर्ने प्रयोजनार्थ free entrance को व्यवस्था गरिनु पर्नेछ ।	पृष्ठ १३८
४.	होटल (Resort) को बाललाई नियमित रूपमा मर्मत सम्भार गरिनु पर्नेछ। स्थानीयलाई रोजगारी दिइदै आएकोमा निरन्तरता दिइनु पर्नेछ।	पृष्ठ १५२
५	होटल हिल्टेकको स्तरोन्नति कार्य गरी सञ्चालन गर्दा वडा कार्यालयसँग समन्वय गरी सामाजिक उत्तरदायित्व समबन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनु पर्नेछ । सामाजिक उत्तरदायित्व गर्दा कुलदेवताको मन्दिर, महेन्द्र मा.वि विद्यालय र सडक मर्मतलाई प्राथमिकतामा राखिनु पर्नेछ।	पृष्ठ १३८

(स्रोत: सार्वजनिक सुनुवाइ, २०८२)

३.८ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव सङ्कलन

सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त राय सुझावहरू संगलन गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ बमोजिम अनुसूची ९ को ढाँचामा सात (७) दिन भित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन स्थानीय तह सूर्यविनायक नगरपालिका, सूर्यविनायक नगरपालिका १० नं. वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय, भक्तपुर र महेन्द्र मा.वि., चित्तपोल स्वास्थ्य चौकीमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का उठाइएको छ ।

❖ सार्वजनिक सूचना प्रकाशन तथा सिफारिस पत्र सङ्कलन

सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयारी पश्चात् अनुसूची ९ को ढाँचा बमोजिमको सार्वजनिक सूचना मिति २०८२/०१/३१ गते "सौर्य राष्ट्रिय दैनिक" मा प्रकाशित गरिएको थियो । प्रकाशन भएको सूचनाको डिजिटल संस्करण प्रस्तावकको वेबसाइटमा समेत सार्वजनिक गरिएको थियो । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची- १४ बमोजिमको ढाँचामा स्थानीय तह सूर्यविनायक नगरपालिका १० नं. वडा कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय, भक्तपुर र महेन्द्र मा.वि. बाट सिफारिस पत्र सङ्कलन गरिएको थियो ।

तालिका नं. १९: सिफारिसपत्रसँग आएका रायलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी

क्र. सं.	निर्णय तथा सुझावहरू	पृष्ठ
१.	रोजगारीमा स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राखिनु पर्नेछ	पृष्ठ १३७
२.	सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने	पृष्ठ १३८
३.	ध्वनी/वायु प्रदुषण न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनु पर्नेछ	पृष्ठ १५०

३.८. स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू

वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१२/१८ गते वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ५ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) बमोजिम क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम कार्यसूची निम्नानुसार शर्तसहित स्वीकृत गरेको थियो ।

तालिका २० स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
१.	वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा कुनै नयाँ थप सवाल पहिचान हुन आएमा तिनलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बोधन गर्नु पर्नेछ ।		वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा आयोजनाले पार्न सक्ने प्रभाव क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।
२.	कार्यसूचीले औल्याएका सवालहरू अनुसार असर तथा असर न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।		आयोजनाले पार्ने प्रभाव र न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।
३.	वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव निराकरणका उपायहरू के, कहाँ, कसरी, कसले र कहिले गर्ने बारे स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ ।		तालिका ४४ र ४५ स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ ।
४.	स्थानीय निकायको सिफारिस संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ ।		सार्वजनिक सुनुवाई २०८२/०१/३१ मा गरिएको थियो र सिफारिस २०८२/०२/११ र २०८२/०३/०४ मा लिएको थियो ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
५.	वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा आयोजनाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना समावेश गर्नु पर्नेछ ।	१५१- १५२	
६.	सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरूलाई माईन्युटिङ्ग गरी सरोकारवालाहरू (आयोजनाको वरिपरि रहेका स्थानीय बासिन्दा) को हस्ताक्षर सहित प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ र ती सवालहरूको सम्बोधन हुनुपर्ने तथा यदि सम्बोधन नगरिने भएमा के कति कारणले सम्बोधन नहुने हो सो को उल्लेख गरिनु पर्नेछ ।		अनुसूची २ मा सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुट राखिएको छ र सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरूलाई क्रमवद्ध रूपमा तालिका १९ मा राखी सवालहरूको सम्बोधन गरिएको विवरण उल्लेख गरिएको छ ।
७.	प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरूको पुर्ण पालना गरी तयार कार्यसूचीमा संलग्न समय तालिकाभित्र अध्ययन गरी सम्बन्धित निकायमा पेस गर्नु पर्नेछ ।		प्रस्तावक वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरूको पुर्ण पालना गर्न प्रतिवद्ध रहेको छ ।
८.	प्रस्तावित आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र वायु, ध्वनि तथा पानी र माटोको नमुना प्रचलित मापदण्डको व्यवस्था बमोजिम परीक्षण गरी सो विश्लेषण सो को समेत प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।		तालिका २७, २८ र २९ मा वायु, ध्वनि तथा पानी गुणस्तर मापन गरिएको तथ्याङ्क संलग्न गरिएको छ ।
९.	प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरू सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।		प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरू सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गरिनेछ ।
१०.	प्रभावित क्षेत्रको कम्तिमा दुई तिहाई घरघूरी सार्वजनिक सुनुवाईमा उपस्थित हुनुपर्नेछ । सार्वजनिक सुनुवाईमा वडा कार्यालयको वडा अध्यक्ष/नगरपालिका/गाउँपालिकाको		अनुसूची २ मा सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुट राखिएको छ ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	अध्यक्षको उपस्थिति गराई उपस्थित मानिसको सक्कल सहीछाप नाम तथा मोवाईल नम्बर उल्लेख हुनुपर्नेछ । साथै सार्वजनिक सुनुवाईमा छिमेकी कित्ताहरुको जग्गाधनी तथा अन्य सरोकारवालाहरुको उपस्थिति अनिवार्य हुनुपर्नेछ ।		
११.	प्रस्तावित आयोजना वन क्षेत्रमा पर्ने भएमा वा वन क्षेत्रसँग जोडिएको भएमा प्रदेशस्थित वन क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय, डिभिजन वन कार्यालय, वन तथा भू-संरक्षण विभागको राय तथा सहमतिपत्र संलग्न हुनु पर्नेछ ।		आयोजना वन क्षेत्र नजिक रहेकाले डिभिजन वन कार्यालय भक्तपुरबाट लिएको अनुसूची ५ मा संलग्न गरिएको छ ।
१२.	प्रस्तावित आयोजना संरक्षित क्षेत्रमा पर्ने भएमा वा जोडिएको भएमा संरक्षित क्षेत्रको कार्यालय तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको राय तथा सहमति पत्र संलग्न हुनुपर्नेछ ।		प्रस्तावित आयोजना कुनैपनि संरक्षितमा पर्दैन ।
१३.	प्रस्तावित आयोजना कसैको निजी जग्गा पर्ने भएमा वा निजी जग्गालाई असर पर्ने भएमा प्रचलित कानून अनुसार सम्बन्धित वडा कार्यालयको रोहबरमा सहमति कायम भएको प्रमाण संलग्न हुनुपर्नेछ ।		भाडा सम्झौता अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ र
१४.	प्रस्तावकले Geological अध्ययन, माटो परीक्षण, पहिरोको अवस्था तथा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा जान सक्ने पहिरो आदिको बारेमा आधुनिक प्रविधि प्रयोग गरी यर्थाथ आँकलन गर्नुपर्नेछ ।	८३	
१५.	अध्ययनको सिलसिलामा जैविक वातावरण, भौतिक वातावरण, सामाजिक वातावरण लगायत प्रस्तावसँग सम्बन्धित प्रारम्भिक तथा प्राथमिक सूचनाहरु आयोजना क्षेत्रमा नै गई वैज्ञानिक विधि अपनाई सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्नुपर्नेछ । गलत, अधुरो सूचना सङ्कलन गरी		अध्ययनको सिलसिलामा जैविक वातावरण, भौतिक वातावरण, सामाजिक वातावरण लगायत प्रस्तावसँग सम्बन्धित प्रारम्भिक तथा प्राथमिक सूचनाहरु आयोजना क्षेत्रमा नै गई वैज्ञानिक विधि

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	प्रतिवेदन तयार गरिएको भएमा प्रस्तावक/परामर्शदाता स्वयम् जिम्मेवार हुनुपर्नेछ र नियमानुसार कारवाहीको भागिदार हुनु पर्नेछ।		अपनाई सङ्कलन गरी विश्लेषण गरिएको छ।
१६.	प्रस्तावसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क विश्लेषण तथा प्रभावहरूको आँकलन गलत भई यसबाट जनधनको हानी नोक्सानी भएमा प्रस्तावक/परामर्शदाता/सिफारिस गर्ने मन्त्रालय स्वयम् जिम्मेवार हुनुपर्ने हुनाले यथार्थपरक तथ्याङ्क तथा योग्य विज्ञहरूबाट अध्ययन गराउनु पर्नेछ। यसरी जनधनको क्षति भएमा प्रस्तावक परामर्शदाताले नै सम्पूर्ण क्षतिपूर्ति बहन गर्नुपर्ने र प्रचलित कानून अनुसार सजायको भागिदार हुनु पर्नेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ।
१७.	प्रस्तावक/परामर्शदाता नै सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्कको विश्वसनीयता र यथार्थता पछि सम्म फरक नपर्ने गरी जवाफदेही हुनुपर्नेछ। संकलन गरिएको तथ्याङ्कहरू गलत साबित भएमा परामर्शदातालाई कालोसूचीमा राखिनेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ।
१८.	आयोजनाको विकल्प विश्लेषण यथार्थ परक हुनुपर्नेछ। विकल्प विश्लेषण चित्त बुझ्दो नभएमा पुनःविकल्प विश्लेषण गर्नुपर्नेछ। यसबाट प्रस्तावक/परामर्शदातालाई थप आर्थिक तथा सामाजिक भार पर्न गएमा मन्त्रालय जवाफदेही हुने छैन।		आयोजनाको विकल्प विश्लेषण यथार्थ परक रहेको छ।
१९.	प्रस्तावक/परामर्शदाता नै सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्कको विश्वसनीयता र यथार्थताप्रति जवाफदेहि हुनुपर्नेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ।
२०.	स्थानीय जनता तथा आदिवासी जनताको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्नको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रियामा		आयोजना सम्बन्धी जानकारीका लागि सार्वजनिक सुनुवाई तथा सूचना टाँस गरिएको र सोको

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	तिनीहरूको स्वतःपूर्व स्वीकृति तथा सूचित सहमति र समुदायको सहभागिता अनिवार्य भएकोले जैविक, भौतिक, सांस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धित सूचना सङ्कलन सार्वजनिक सुनुवाई लक्षित समूह छलफल, परामर्श जस्ता प्रक्रियामा तिनीहरूको सहभागिता अनिवार्य गराउने र यसको पुष्ट्याई हुने कागजात समेत पेश गर्नुपर्नेछ ।		सम्बन्धी कागजात अनुसूची २ र ३ मा राखिएको छ ।
२१.	यदि आयोजनाबाट स्थानीय समुदाय सरकारको सम्पत्ति, भूमि वा संशाधनमा असर पर्दछ भने तिनीहरूको स्वतः पूर्व स्वीकृति तथा सूचित सहमती भएको सिफारिस वा कुनै कागजात अनिवार्य पेस गर्नुपर्नेछ ।		आयोजनाले सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै प्रकारको हानी नोक्सानी पुऱ्याउने छैन
२२.	योजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय संस्कार, परम्परा, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको सुरक्षा तथा सम्मान सुनिधित गर्नुपर्नेछ । यदि आयोजनाले परम्परागत जिविकोपार्जनमा प्रभावित गर्दछ भने त्यसको उचित वैकल्पिक व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।		आयोजनाले परम्परागत जिविकोपार्जन तथा संस्कार, परम्परा, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदामा कुनै असर पाउँदैन ।
२३.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनमा समग्र सामाजिक प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा सांस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक धरोहर तथा आदिवासी/स्थानीय जनताको परम्परागत अभ्यासहरूको रक्षाका उपायहरू समावेश हुनुपर्छ । यसको सार्वजनिक सुनुवाई तथा घरधुरी सर्वेक्षणको प्रमाण पेस गर्नु पर्नेछ ।	१०९	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक सुनुवाई अनुसूची २ प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै पनि घरधुरी नभएकाले घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको छैन ।
२४.	योजनामा स्थानीय समुदायका नागरिकहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।	१३७	
२५.	योजनाले जलस्रोत तथा नदी प्रणालीलाई असर नपार्ने गरी प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ र यदि असर पार्ने भएमा उचित संरक्षण योजना लागू		योजनाले जलस्रोत तथा नदी प्रणालीलाई असर पार्ने छैन ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	गर्नु पर्नेछ ।		
२६.	प्रस्तावित योजना क्षेत्रमा वर्षात पानीको संकलन तथा पानीको पुनःचार्ज प्रणाली स्थापना गर्नु पर्नेछ, जसमा वर्षातको जल संकलनका लागि संरक्षण ट्याङ्की, रिचार्ज पिटर जल प्रवाह नियन्त्रण संरचनाहरूको निर्माण गर्नु पर्नेछ ।	१५२ र १५३	
२७.	योजना कार्यान्वयन गर्दा निस्कने फोहोर पदार्थहरूको विसर्जन तथा आयोजना सञ्चालन गर्दा सृजना भएको पहिरो वा भविष्यमा जान सक्ने पहिरोहरू तथा संभावित प्रकोपहरूको उचित व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।	१४९, १५२	आयोजना संचालनबाट कुनै पनि किसिमको अस्थिरता उत्पन्न हुँदैन
२८.	प्राकृतिक प्रकोप, भूस्खलन, प्रदूषण तथा अन्य जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वतयारी योजना अनिवार्य गर्नुपर्नेछ ।	१४९, १५२	
२९.	आयोजनामा जीवाष्मा इन्धन तथा अन्य प्रदूषक ऊर्जा स्रोतको सट्टा नवीकरणीय तथा हरित ऊर्जा स्रोतहरूको उपयोग प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ ।		आयोजनाको लागि प्रयोग गरिने ऊर्जाका स्रोतहरूमा नवीकरणीय तथा हरित ऊर्जाका स्रोतलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
३०.	आयोजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीयहरूको समस्या समाधान तथा गुनासोहरूको समाधानको लागि गुनासो समाधान प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ । यसको लागि स्थानीय निकायको प्रतिनिधि, प्रभावित समुदाय र प्रस्तावक सहितको संयन्त्र बनाउनु पर्नेछ ।	२१८	
३१.	प्रस्तावले योजना कार्यान्वयन पूर्व, आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा तथा आयोजना पुरा भएपछि समेत सम्भावित वातावरणीय प्रभावहरूको स्पष्ट पहिचान गरी छोटो/मध्यम/लामो अवधिको स्पष्ट कार्य योजना बनाउनु पर्नेछ । कार्य योजना अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि बजेटको		तालिका ४४ र ४५ मा समावेश गरिएको छ ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	व्यवस्था योजनाको कुल लागतमा नै समावेश गर्नु पर्नेछ।		
३२.	वातावरण संरक्षण ऐन बमोजिम योजना कार्यान्वयन गर्नु पूर्व वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने हुँदा प्रस्तावकबाट आयोजना हालसम्म निर्माण नभएको र वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएपछी मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नेछु भनी प्रस्तावकले स्व:घोषणा गर्नु पर्नेछ।		प्रस्तावकले स्व:घोषणा अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ।
३३.	माथि उल्लेखित शर्तहरूका अतिरिक्त वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमवली, २०७७ मा उल्लेख भएका सम्पूर्ण प्रक्रिया पुरा गर्नु पर्नेछ तथा तोकिएको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ।		वातावरण संरक्षण नियमावलीको अनुसूची १२ अनुसार प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

३.९ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

स्थलगत सर्वेक्षण तथा सङ्कलित प्रथम र द्वितीय तथ्याङ्कहरूको आधारमा तथा सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त भएका थप राय सुझाव समेटी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

अध्याय ४: प्रस्तावसँग सम्बन्धित कानून तथा मापदण्डहरू

नेपाल सरकारले वातावरणको यथोचित संरक्षण गर्दै विकास कार्यलाई अघि बढाउनका निम्ति विभिन्न नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाको तर्जुमा गरी लागू गरेको छ । प्रस्तुत आयोजनाको हकमा वा.प्र.मू. अध्ययन तयार गर्दाको समयमा आकर्षित हुने कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थालाई यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

४.१ नेपालको संबिधान

नेपालको संबिधान	धारा	सम्बन्धित बुँदा
नेपालको संबिधान	धारा ३०	स्वच्छ वातावरणको हक: नेपाली जनताको स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्दै वातावरणीय प्रदूषण वा क्षयीकरणबाट क्षति पुग्ने पीडितलाई कानून सम्मत ढंगले क्षतिपूर्ति पाउने अधिकार समेत सुनिश्चित गरेको छ ।
	धारा ३४	श्रमको हक: प्रत्येक श्रमिकलाई उचित श्रम अभ्यासको हक सुनिश्चित गर्दै प्रत्येक श्रमिकलाई उचित पारिश्रमिक, सुविधा तथा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षाको हक समेत सुनिश्चित गरेको छ ।
	धारा ५१(ठ)	पर्यटन सम्बन्धी नीति: नेपालका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्धन एवं प्रचार प्रसार मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण आधारको रूपमा पर्यावरण अनुकूल पर्यटन उद्योगको विकास गर्ने, पर्यटन संस्कृतिको विकास गर्न आवश्यक वातावरण एवं नीति निर्माण गर्ने तथा पर्यटन उद्योगको लाभ वितरणमा स्थानीय जनतालाई प्राथमिकता दिने छ ।

४.२ नीति/कार्ययोजना/कार्यविधिहरू

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
सोहो योजना (२०८१/८२-२०८५/८६)	❖ दीर्घकालीन विकास रणनीतिको माध्यमबाट सबै प्रकारका विभेद बहिष्करण एवं वंशितिकरणका अवशेष र विकासका अवरोध समाप्त गरी समाजवाद उन्मुख समृद्ध अर्थव्यवस्था निर्माण गर्न र संबिधानले अङ्गीकार गरेका विकास केन्द्रित सोचलाई आवधिक योजनामा आन्तरिकीकरण गर्न नेपाल सरकारले २५ वर्षे दीर्घकालीन सोच (२०७६-२१००) अगाडि सारेको छ । दीर्घकालीन सोचअनुरूप यस अवधिमा पन्ध्रौँदेखि उन्नाइसौँ योजना समेत गरी ५ वटा आवधिक योजना कार्यान्वयन गरिन्छन् ।	
	❖ दीर्घकालीन सोच २१०० ले तय गरेको समृद्धि र सुखका मुलभूत तत्वहरूलाई आत्मसात गर्दै सोहो योजनाले सुशासन सामाजिक न्याय र समृद्धिको सोच राखेको छ । सुशासन मार्फत नै सामाजिक न्याय र समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ ।	

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		❖ पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम: पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटन बजारको विकास, विस्तार तथा सुदृढीकरण, गुणस्तरीय लगानी आकर्षण र पर्यटकीय क्रियाकलाप तथा गन्तव्यको विविधीकरण गर्ने: पर्यटन व्यावसायबाट उच्च मूल्य अभिवृद्धि गर्ने: वातावरणीय उत्तरदायित्व र दिगो अभ्यासको सुनिश्चितता, एक जिल्ला न्यूनतम एक पर्यटकीय गन्तव्य र एक स्थानीय तह बहुपर्यटन गाउँ प्रवर्द्धन गर्ने: पर्यटन विस्तारित लेखा तयारी, पर्यटक सुरक्षा, प्रचारप्रसार तथा पर्यटन सूचना सञ्जालीकरण गर्ने।
पर्यटन नीति, २०८२	परिच्छेद २ को खण्ड (२.३)	❖ राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको छ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.३)	❖ गुणस्तरीय एवं बहुपक्षीय पूर्वाधार विकासका लागि सार्वजनिक, निजी तथा वैदेशिक लगानी प्रवर्द्धन गरिनेछ। पर्यटन सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न हवाई सेवालाई थप सुरक्षित व्यवस्थित र नियमित बनाइ पर्यटन स्रोतबजारमा स्वा विस्तार गरिनेछ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.४)	❖ पर्यटन गतिविधिलाई वातावरणमैत्री, समतामुलक, जिम्मवार बनाउदै पर्यापर्यटनको विकास तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.५)	❖ पर्यटक सम्बद्ध कानून नितिलाई समयानुकूल बनाउदै समन्वय र क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.६)	❖ पर्यटक व्यवसायबाट रोजगारी तथा स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गर्दै पर्यटन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरिनेछ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७९		❖ नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक सुनिश्चित गर्ने लक्ष्यका साथ फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन मार्फत स्वच्छ, स्वस्थ र समुन्नत समाजको स्थापना गर्ने दूरदृष्टि लिईएको छ।
	खण्ड ९ को उपखण्ड ९.४	❖ फोहोरमैलालाई स्रोतमै न्यूनीकरण गरी विसर्जन स्थलको उपयोगलाई दिगो बनाउने।
	खण्ड ९ को उपखण्ड ९.३	फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नागरिक दायित्व अभिवृद्धि गर्न।
मुलुकी देवानी संहिता,		❖ मुलुकमा कानून र व्यवस्था कायम गरी सर्वसाधारणको नैतिकता, शिष्टाचार, सदाचार र

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
२०७४		सुविधा एवं आर्थिक हित कायम राख तथा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गरी विभिन्न जात, जाति वा सम्प्रदायहरू बीचको सुसम्बन्ध कायम राखको लागि मुलुकी ऐन तथा अन्य कानूनमा रहेका देवानी सम्बन्धी व्यवस्थालाई संशोधन र एकीकरण समेत गरी समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा संचालनका बखत मुलुकी देवानी संहिताको पालना गरिनेछ ।
मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४		❖ देवानी मुद्दाको दायरी, कारवाही, सुनुवाइ र किनारा तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य कार्यविधि र त्यस्ता मुद्दामा भएको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गरी कार्यविधि कानूनलाई सरलीकृत र समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा संचालनका बखत मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिताको पालना गरिनेछ ।
मुलुकी अपराध संहिता, २०७४		❖ मुलुकमा कानून तथा व्यवस्था कायम गरी सर्वसाधारणको नैतिकता, शिष्टाचार, सदाचार, सुविधा, आर्थिक हित कायम राख, विभिन्न धार्मिक तथा सांस्कृतिक समुदायविकको सुसम्बन्ध तथा शान्ति कायम गर्न, फौजदारी कसूर निवारण र नियन्त्रण गर्न र तत्सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गरी समयानुकूल फौजदारी कसूर सम्बन्धी संहिताको व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा संचालनका बखत मुलुकी अपराध संहिताको पालना गरिनेछ ।
मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४		❖ फौजदारी मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन, दायरी, कारवाही, सुनुवाइ र किनारा तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य कार्यविधि र त्यस्ता मुद्दामा भएको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई सरलीकृत र समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा संचालनका बखत गर्न मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताको पालना गरिनेछ ।
प्लास्टिक झोला प्रतिबन्ध सम्बन्धी कार्ययोजना, २०७८		❖ वातावरण तथा मानव स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनिकरण गर्नको लागि नेपाल सरकारले आ.व. २०७८/७९ को आय-व्ययको सार्वजनिक जानकारी वक्तव्यको बुँदा नं. १६० मा चालिस माइक्रोन भन्दा पातलो प्लास्टिकको उत्पादन, आयात, विक्री वितरण र प्रयोगमा मिति २०७८ श्रावण १ गतेदेखि पूर्णरूपमा प्रतिबन्ध लगाउने नीतिगत उदघोष र सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट मिति २०७८ श्रावण २८ मा नेपाल सरकारले घोषणा गरेको प्रतिबन्धलाई प्रभावकारी रूपमा पालना गराउन कार्यान्वयनयोग्य कार्ययोजना तयार गरी प्लास्टिक झोलाको उत्पादन, आयात, विक्री वितरण र प्रयोगमा देशभर प्रतिबन्ध लागू गर्ने छ ।
राष्ट्रिय वातावरण नीति,		❖ यस नीतिले प्रदूषण नियन्त्रण, फोहोरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
२०७६		लिई नेपालको संविधान अन्तर्गत नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको सुनिश्चितता गर्दछ ।
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.१	❖ सबै प्रकारका प्रदूषण रोकथाम, नियन्त्रण र न्यूनीकरणका लागि प्रभावकारी प्रणाली स्थापना गर्न उद्योग, कलकारखाना, अस्पताल तथा सवारी साधनहरूको संचालनमा वातावरणमैत्री प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
	उपखण्ड ८.३	❖ स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । वातावरण प्रदूषण गर्नेले सृजित वातावरणीय प्रभावमा परेका समुदायलाई न्यायोचित ढंगबाट क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
	उपखण्ड ८.५	❖ भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्दा वातावरण मैत्री संरचना निर्माण गरिने छ ।
राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति, २०७६	यसको लक्ष्य हरियाली, प्रदूषण नियन्त्रण र फोहोर व्यवस्थापन प्रवर्धन गरी स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा नागरिकहरूको अधिकारको रक्षा गर्नु हो । यसको उद्देश्य वर्तमान र भविष्यको पुस्ताका लागि प्राकृतिक र मानव निर्मित स्रोतहरूको दिगो प्रयोगको लागि हो र यसले प्रदूषण पीडितहरूलाई वातावरणीय न्याय सुनिश्चित गर्दछ । यसले संसाधनको पुन प्रयोगका लागि सुझाव दिन्छ । यसका साथै यसले सार्वजनिक सहभागिता प्रयोग गरी अनुसन्धान, वातावरणीय व्यवस्थापन र संरक्षणको लागि योग्यता सुनिश्चित गर्दछ । स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँच (Universal Health Coverage) को अवधारणा अनुरूप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनस्थापनात्मक सेवालाई एकिकृत रूपमा विकास र विस्तार गर्दछ । स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी निजी गैर सरकारी क्षेत्रबीचको सहकार्य तथा साझेदारीलाई प्रवर्धन व्यवस्थापन तथा नियमित गर्नुका साथै स्वास्थ्य शिक्षा सेवा र अनुसन्धानका क्षेत्रमा निजी आन्तरिक तथा बाह्य लगानीलाई प्रोत्साहन एवं संरक्षण गर्दछ ।	
राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६	❖ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण र अनुकूलनसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एवम् जलवायुमैत्री विकासद्वारा नेपाल सरकारले लिएको "समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" को अवधारणालाई टेवा पुऱ्याउन यो नीतिको पालना गरिनेछ । यस नीतिको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको विकास गरी राष्ट्रको सामाजिक आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु हो ।	
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.५	❖ भरपर्दो, दिगो र न्यून कार्बन प्रविधियुक्त उद्योग, यातायात र भौतिक पूर्वाधारको विकास गरी जलवायु उत्थानशील आर्थिक विकासको अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ ।
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.६	❖ पर्यटन क्षेत्रलाई जलवायुमैत्री बनाउँदै महत्वपूर्ण प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गरिने छ ।

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.७	❖ जलवायुजन्य प्रकोपबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्दै स्वस्थ जीवनयापनको वातावरण तयार गरिनेछ ।
राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६		❖ सुरक्षित तथा स्वस्थ कार्य वातावरणमा काम गर्न पाउने श्रमिकको अधिकार सुनिश्चित एवम् उत्पादात्व अभिवृद्धि गर्ने दूरदृष्टिका साथ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको मापदण्ड र उपायहरूको अवलम्बन एवम् अभ्यास गर्दै सुरक्षित कार्यस्थल सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य यस नीतिले लिएको छ ।
	रणनीति १	❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी नीतिगत एवं कानुनी सुधार तथा परिमार्जन गरिनेछ ।
	रणनीति २	❖ सुरक्षित तथा स्वस्थ कार्यस्थलका लागि नियमन तथा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
	रणनीति ३	❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यसँग सम्बद्ध सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
	रणनीति ४	❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी अनुगमन, निरीक्षण, अध्ययन र अनुसन्धान लगायतका विषयमा सम्बद्ध निकायहरूबीच सहकार्य र समन्वय गरिनेछ ।
राष्ट्रिय भूमि नीति, २०७५		❖ भूमिको न्यायिक वितरण, महत्तम उपयोग र सुशासन मार्फत मुलुकको आर्थिक समृद्धि र जनताको जीवनस्तरमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउने दिर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ ।
	खण्ड ५ उपखण्ड ७	❖ भूमिको उत्पादनशील प्रयोगका माध्यमबाट देशको आर्थिक समृद्धि तथा नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन ।
	खण्ड ६ उपखण्ड ६.३	❖ वातावरणीय सन्तुलन, खाद्य सुरक्षा, व्यवस्थित पूर्वाधार विकास तथा सुरक्षित बसोबासका लागि भूमिको महत्तम उपयोग र व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्नुका साथै विकास निर्माणका लागि भूमि प्राप्तिलाई सहज वातावरण सिर्जना गर्ने र विकास आयोजनाको लागत जग्गा प्राप्तिका कारण बढ्न नदिने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ ।
विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५		❖ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूलाई सन्तुलित रूपमा कार्यान्वयन गरी विपद् वाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका स्रोतसाधनहरूका साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधार र सांस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्य रूपमा कमी गर्नु तथा तिनीहरूको उत्थानशीलता वृद्धि गर्नु यस नीतिको ध्येय रहेको छ ।
	खण्ड ७ उपखण्ड ७.६	❖ शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन, ऊर्जा, आवास, यातायात, खानेपानी, सरसफाइ लगायतका पूर्वाधार र ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदामा पर्नसक्ने विपद् जोखिमका प्रभाव सम्बन्धमा विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गरी प्रचारप्रसार गरिनेछ ।
राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति,	खण्ड ८	❖ जलवायु परिवर्तनको असरलाई समेत ध्यानमा राखी दिगो विकासका

नीति र कार्य योजना	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
२०७२	उपखण्ड ८.४ बुँदा ८.४.४	सिद्धान्तका आधारमा विकास निर्माणका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछन् ।
श्रम सम्बन्धी: राष्ट्रिय नीति, २०७१	खण्ड ८ उपखण्ड ८.२ बुँदा ८.२.२	❖ सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास तथा रोजगार सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि मार्फत रोजगारसँग सम्बन्धित नीतिहरू र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।
	खण्ड १० उपखण्ड ३२	❖ पर्यटनहरूको बसाईको अवधि बढाउन संख्यात्मक र गुणात्मक पर्यटनलाई लक्षित गरी प्रभावकारी कार्यक्रमहरू ल्याइने छ ।
राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१		❖ पर्यटन क्षेत्र विकासका निम्ति लगानी प्रवृद्धन गर्दै ट्राभल तथा होटल व्यवसायमा सेवा तथा उत्पादनमूलक रोजगार र पेसागत दक्षता अभिवृद्धिका उपायहरू कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
<u>व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२</u>		❖ मुलुकमा स्थापना भएका उद्योगले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ५४ बमोजिम समुदाय उपभोक्ता, श्रमिक, वातावरण र अन्य सरोकारवालाप्रति निर्वाह गर्नुपर्ने व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारीलाई व्यवस्थित, पारदर्शी, अनुमानयोग्य र प्रतिफलमुखी बनाउँदै औद्योगिक पर्यावरणलाई सुदृढ गर्न वाञ्छनीय भएकोले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ६८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले यो कार्यविधि बनाई लागू गरेको छ ।
सूर्यविनायक नगरपालिकाको भू-उपयोगको कार्यविधि, २०७९		❖ सूर्यविनायक नगरपालिका क्षेत्रभित्रको भूमिको वर्गीकरण, समुचित उपयोग र प्रभावकारी व्यवस्थापनको माध्यमबाट अधिकतम र दिगो लाभ हासिल गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, भूउपयोग ऐन, २०७६ को दफा ३३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नगरकार्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाई लागू गरेको छ।

४.३ रणनीतिहरू

रणनीती	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
१० वर्षे पर्यटन रणनीति, (२०७२/७३- २०८१/८२)	परिच्छेद २ र खण्ड २.२.४	❖ रोजगारीको अवसर सिर्जना हुने छ ।
राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति, बि.स. २०५८		❖ राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति योजनाले देशको जैविक दृष्टिबाट विविध संसाधनहरूको संरक्षण र प्रयोग, पारिस्थितिक प्रक्रिया र प्रणालीहरूको संरक्षण, जनताको हितका लागि दिगो आधारमा सुनिश्चित हुने सबै लाभहरूको बराबरी साझेदारी, र जैविक विविधता सम्मेलन अन्तर्गत सबै दायित्वहरूको सम्मान गर्दछ। नेपालमा जैविक विविधता अधिकांश व्यक्तिको जीविका, आर्थिक विकास, कृषि उत्पादकत्व र दिगोपन, मानव स्वास्थ्य र पोषण, स्वदेशी ज्ञान, लैंगिक समानता, निर्माण सामग्री, जल स्रोत, र समाजको सौन्दर्य र सांस्कृतिक कल्याणसँग

	सम्बन्धित छ।
सूर्यविनायक नगरपालिकाको स्थानीय रोजगार रणनीति, (२०८१/८२-२०८५/८६)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नगरपालिकामा आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरू सृजना गर्न सक्ने मुख्य सम्भावित क्षेत्रहरू निर्माण, उत्पादन, यातायात, पर्यटन, उद्यमशीलता विकास र सीप तथा क्षमता विकास हुन उक्त क्षेत्रहरूमा के कति लगानी गर्दा वा के-कति लगानी वृद्धि गर्दा आन्तरिक रोजगारी अवसरहरू अधिक रूपमा वृद्धि गर्न सकिन्छ । नगरपालिकाले के केस्तो रणनीति अपनाउँनु पर्छ वा कुन क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राख्नु पर्छ । ❖ अदक्ष तथा सीप नभएका बेरोजगार युवाहरूलाई सीप मूलक तालिमको माध्यमबाट दक्ष एवं सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी उद्योग तथा कलकारखानाहरूमा आपूर्ति गरी औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि गर्नुको साथसाथै लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको माध्यमबाट स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, सीप, स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन तथा उपयोग गरी स्थानीय तहभित्रै स्वरोजगारी वा रोजगारीका थप अवसरहरू सिर्जना गर्नु आवश्यक रहेको छ । त्यसै गरि नगरपालिकामा हुने विभिन्न निर्माण क्षेत्रहरूमा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको रूपमा काम गर्ने ईलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, पेन्टर, कारपेन्टर, मेसन, स्काफोल्डर, मार्बल फिटिङ लगायत अन्य श्रमिक मजदुरहरू मध्ये अधिकांश भारतीय मुलुकका रहेका छन् । यी क्षेत्रमा नेपाली श्रमिक मजदुरहरू अदक्ष कामदारको रूपमा काम गर्ने गर्दछन् । यी क्षेत्रमा रोजगारीका सम्भावनाहरू प्रशस्त रहेकोले बजारको मागको आधारमा दक्ष, सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी बजारमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्ति गरी भारतीय मुलुकका श्रमिक मजदुरहरूलाई विस्थापित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

४.४ ऐनहरू

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
तथ्याङ्क ऐन, २०७९	दफा ५ उपदफा (१) र (२)	❖ नेपाल सरकारले कुनै विषयमा तथ्याङ्क संकलन गर्न सूचित आदेश जारी गर्न सक्नेछ र सोही आदेश बमोजिम राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले कुनै व्यक्ति, घर परिवार, संस्था वा सरकारी निकायसंग सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने छ ।
	दफा ५ उपदफा (३)	❖ कार्यालयले कुन व्यक्ति, घर परिवार, संस्था वा सरकारी निकायलाई तिनीहरूको भोगचलन वा नियन्त्रणमा रहेको वस्तुको तथ्याङ्क पेस गर्न लिखित सूचना दिन सक्नेछ ।
	दफा ५ को उपदफा (४)	❖ उपदफा (१), (२) वा (३) बमोजिम आदेश वा सूचना बमोजिम तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।
वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ प्रस्तावकले तोकिए बमोजिमको प्रस्तावको प्रावधान बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	दफा ३ को उपदफा २(१)	❖ यसरी तयार गरिएको अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि सम्बन्धित निकाय समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ४	❖ सम्बद्ध व्यक्ति, समुह वा संस्थालाई प्रदूषण न्यूनीकरण वा निराकरणको उपाय अवलम्बन गर्न वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनै कार्य गर्न नपाउने गरी रोक लगाउन सक्ने छ
	दफा ८	❖ कसैले पनि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न र गराउन हुँदैन ।
	दफा १३	❖ कसैले पनि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन प्रतिवेदन भन्दा विपरीत हुने गरी आयोजना कार्यान्वयन गरेमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो आयोजना कार्यान्वयन गर्न तत्काल रोक लगाउन सक्नेछ ।
	दफा १५ को उपदफा (२)	❖ कसैले पनि जनजीवन, जनस्वास्थ्य एवं वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने गरी प्रदूषण गर्न वा उपदफा (१) बमोजिम नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड विपरितको कुनै काम गर्न वा गराउनु हुँदैन ।
	दफा १५ को उपदफा (२)	❖ सम्बद्ध व्यक्ति, समुह वा संस्थालाई प्रदूषण न्यूनीकरण वा निराकरणको उपाय अवलम्बन गर्न वातावरण विभागले निर्देशन दिन, आवश्यक शर्त तोक्न वा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनै कार्य गर्न नपाउने गरी रोक लगाउन सक्नेछ ।
औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६	दफा ३	❖ कसैले यस ऐन बमोजिम दर्ता नगराई उद्योगको स्थापना वा सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।
भू-उपयोग ऐन, २०७६	दफा ८ उपदफा १	❖ नेपालको भूबनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तता, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकता समेतका आधारमा एउटा प्रयोजनको लागि वर्गिकरण गरिएको जग्गा अर्को प्रयोजनमा प्रयोग गर्ने गरी भूउपयोग परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।
बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ७ को उपदफा (९)	❖ चौध वर्ष मुनिका बालबालिकालाई जोखिमपूर्ण काममा लगाउन वा कमलरीको रूपमा राखा पाइने छैन ।
उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु वा सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार हुनेछ ।
	दफा ७ को उपदफा (१) को खण्ड (क)	❖ गुणस्तरीय वस्तु वा सेवा उत्पादन गर्नु पर्नेछ ।
	दफा १६ को उपदफा (१)	❖ कसैले पनि अनुचित व्यापारिक तथा व्यावसायजन्य क्रियाकलाप गर्न वा गराउन पाउने छैन ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ४ को उपदफा (३)	❖ कसैले पनि कुनै नागरिकलाई निजको इच्छा विपरित वा निजले नचाहेको रोजगारीमा लगाउन वा जबरजस्ती गर्न वा बाध्य बनाउन पाउने छैन ।
	दफा ६	❖ कसैले पनि बेरोजगार व्यक्तिलाई रोजगारी दिने सम्बन्धमा प्रचलित कानूनले कुनै खास वर्ग वा सामुदायको लागि विशेष व्यवस्था गरेको अवस्थामा बाहेक त्यस्तो व्यक्तिको उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जातजाति, लिङ्ग, भाषा, क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै कुनै आधारमा भेदभाव गर्न पाउने छैन ।
	दफा ७ उपदफा (१)	❖ रोजगारीमा रहेको व्यक्तिलाई प्रचलित कानून बमोजिम बिना कारण रोजगारीबाट हटाउन पाउने छैन ।
वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी २०७५ ऐन,	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ प्रत्येक व्यक्तिको शारीरिक र मानसिक अवस्था सम्बन्धी विषयको गोपनीयता अनतिक्रम्य हुनेछ ।
	दफा १२ को उपदफा (२)	❖ कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक वा पारिवारिक तथ्याङ्क संकलन गर्दा निजको मन्जुरी लिनुपर्ने छ ।
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४	दफा ७ उपदफा १	❖ सूचीकृत रोजगारदाताले आफ्ने तर्फबाट वा योगदानकर्ताको योगदानयोग्य आयबाट गर्नु पर्ने योगदानको दर निर्धारण गरी तोकिए बमोजिमको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ८ उपदफा १	❖ कुनै श्रमिकले कुनै कारणले पारिश्रमिक नपाउने अवस्था श्रृजना भई नियमित रूपमा कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने योगदान जम्मा गर्न नसक्ने भएमा त्यस्तो श्रमिकको बढीमा तीन महिनासम्म निजले जम्मा गर्नु पर्ने योगदान सम्बन्धित सूचीकृत रोजगारदाताले कोषमा जम्मा गरिदिनु पर्नेछ ।
	दफा २०	❖ श्रमिकको सूचिकरण गराउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसै गरी दफा २४ ले कुनै योगदानकर्ता कुनै कारणले रोजगारीमा नरहेमा सूचीकृत रोजगारदाताले सोको जानकारी १ महिनाभित्र कोषलाई गराउनु पर्नेछ ।
श्रम ऐन, २०७४	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा उल्लिखित पारिश्रमिक वा सुविधा भन्दा कम पारिश्रमिक वा सुविधा लिने दिने गरी वा यस ऐनमा उल्लिखित शर्त विपरित हुने गरी रोजगारदाता तथा श्रमिक विच रोजगार सम्झौता यो ऐन विपरीत भएको मानिनेछ र सो हदसम्म त्यस्तो रोजगार सम्झौता बदर हुनेछ ।
	दफा ४ को उपदफा (१)	❖ कुनै पनि श्रमिकलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा बाँधा श्रममा लगाउन पाउने छैन ।
	दफा ५	❖ कसैले पनि बालबालिकालाई कानून विपरित हुने गरी कुनै काममा लगाउन पाउने छैन ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	दफा ६ उपदफा (१)	❖ रोजगारदाताले श्रमिकलाई धर्म, वर्ण, लिङ्ग, जाल जाति, भाषा वा वैचारिक आस्था वा अन्य त्यस्तै आधार मध्ये कुनै कुराको आधारमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
	दफा ७ को उपदफा (१)	❖ लिङ्गको आधारमा श्रमिकबीच समान मूल्यको कामको लागि पारिश्रमिकमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
	दफा ८ को उपदफा (१)	❖ यस ऐन तथा अन्य कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक श्रमिकलाई ट्रेड युनियन गठन गर्ने, सञ्चालन गर्ने, त्यस्तो युनियनको सदस्यता लिने वा सो युनियनमा आवद्ध हुने वा ट्रेड युनियन सम्बन्धी अन्य गतिविधिमा संलग्न हुने अधिकार हुनेछ ।
	दफा ११ उपदफा १	❖ रोजगारदाताले रोजगार सम्झौता नगरी कसैलाई काममा लगाउन पाउने छैन ।
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	दफा ११ को उपदफा (२)	❖ स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनसंग सम्बन्धित विषयमा नीति निर्माण गर्ने र संघीय र प्रादेशिक कानूनको अधिनमा रहि घर जग्गा बहाल, सवारी, पर्यटन, व्यवसायीक र भूमि कर तोक्ने लागू तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोहि दफाले स्थानीय सरकारलाई वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी नीति निर्माण गर्ने अधिकार सहित स्थानीय तहलाई वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण, प्रदूषण नियन्त्रण तथा जोखिमयुक्त सामग्रीको लागि जिम्मेवारी दिएको छ ।
	दफा २७ को उपदफा १	❖ कसैले पनि गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट नक्सा पास नगराई भवन निर्माण गर्नुहुँदैन ।
	दफा २८ को उपदफा १	❖ गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्रमा भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति वा सरकारी कार्यालयले भवन निर्माण गर्ने अनुमतिको लागि भवनको नक्सा सहित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले तोकेको ढाँचामा गाउँपालिका वा नगरपालिका समक्ष दरखास्त दिनुपर्नेछ
अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी (पहिलो संशोधन २०७५) ऐन, २०७४	दफा २४ उपदफा १	❖ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई अपाङ्गताको आधारमा भेदभाव वा निजलाई वैयक्तिक स्वतन्त्रताबाट बञ्चित गरिने छैन ।
	दफा २४ उपदफा ३	❖ कुनै प्रतिष्ठानले अपाङ्गता भएका व्यक्ति विरुद्ध रोजगारी तथा सोसँग सम्बन्धित कुनै विषयमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
	दफा २४ उपदफा ७	❖ रोजगारी दिने निकाय तथा संस्थाले रोजगारीका सिलसिलामा अपाङ्गता भएको कामदार तथा कर्मचारीलाई रोजगारीबाट हटाउने वा पदबाट घट्टुवा गर्न पाइने छैन ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४	दफा २० को उपदफा १ को खण्ड (क)	❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यावसायिक केन्द्रमा विपद्का घटना हुन नदिन विपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकास लगायत तोकिए बमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्नुपर्नेछ साथै आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रधिकरणले तोके बमोजिमका आधारभूत अभिमुखीकरण तालिम दिनु पर्नेछ भने आफ्नो भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा आदेशानुसार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ। यी संस्थाहरूले फोहोरमैला तथा प्रदूषणको यथोचित व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउनुपर्ने छ ।
	दफा २१ को खण्ड (ख)	❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने खालको कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
कार्यास्थलमा हुने यौन जन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१	दफा ३	❖ कसैले पनि कार्यास्थलमा यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्न वा गराउन पाइने छैन ।
	दफा १२	❖ कसैले कुनै कर्मचारी वा सेवाग्राहीलाई यौनजन्य दुर्व्यवहार गरेको ठहरेमा निजलाई कसूरको प्रकृति हेरी छ महिनासम्म कैद वा पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ ।
सूर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) ऐन, २०६८	दफा ४ उपदफा १	❖ कसैले पनि सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान तथा सूति सेवन गर्न पाउने छैन। ❖ उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यवस्थापनकले कारागार, विमानस्थल वा पर्यटकीय स्तरको होटलको कुनै खास ठाउँमा अन्य व्यक्तिलाई प्रतिकूल असर नपर्ने गरी धूम्रपान तथा सूतिजन्य पदार्थ सेवन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।
	दफा ३	❖ फोहरमैला व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई तोकेको छ। यस अन्तर्गत ऐनले स्थानान्तरण केन्द्र, ल्याण्डफिल साईट, प्रशोधन प्लाण्ट लगायत फोहरमैलाको संकलन, अन्तिम विसर्जन तथा प्रशोधनका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तथा संरचनाको निर्माण तथा संचालनका कामहरूको परिकल्पना गरेको छ ।
फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	दफा ४	❖ हानिकारक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला, रासायनिक फोहरमैला वा औद्योगिक फोहरमैला प्रशोधन र

ऐनहरु	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		व्यवस्थापन गर्ने दायित्व निर्धारित मापदण्डको अधीनमा रही त्यस्तो फोहरमैला व्यवस्थापनको दायित्व त्यस्ता फोहरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति वा निकायमा निहित गरेको छ ।
	दफा ६	❖ फोहरमैलालाई कम्तीमा जैविक र अजैविक लगायत विभिन्न प्रकारमा विभाजन गरी स्रोतमै छुट्टयाउनु पर्नेछ
	दफा ७	❖ फोहरमैला निष्काशनको समय, स्थान र तरिका तोक्ने अधिकार सम्बन्धित स्थानीय तहले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
	दफा १०	❖ फोहरमैलाको न्यूनीकरण, पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रीय प्रयोगको विधिलाई व्यवस्था गर्दै सोको प्रोत्साहन सम्बन्धी क्रियाकलापको लागि स्थानीय तहलाई जिम्मेवार निकायको रूपमा तोकिएको छ ।
	दफा ३८	❖ कसैले फोहरमैला व्यवस्थापनको विपरित कुनै कार्य गरेमा ऐन बमोजिम कसूर गरेको मानिने छ ।
	दफा ३९	❖ ऐनले तोके अनुसारको कसूर गरेमा रु ५०० देखि १ लाखसम्मको नगद जरिवाना र बढीमा तीन महिनासम्मको कैद सजाय गर्न सक्नेछ ।
घरेलु हिसा (कसुर र सजाय ऐन), २०६६	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ कसैले पनि घरेलु हिसा गर्न गराउन वा घरेलु हिसाको निमित्त कसैलाई दुरुत्साहन गर्न पाईने छैन ।
कम्पनी ऐन, २०६३	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ मुनाफाको उद्देश्य लिई कुनै उद्यम गर्न चाहने व्यक्तिले एकलौ वा अरुसंग समुहबद्ध भई प्रवन्धपत्रमा उल्लेख भए बमोजिम एक वा एक भन्दा बढी उद्देश्यका प्राप्तिका लागि कम्पनी संस्थापन गर्न सक्नेछ ।
	दफा ९	❖ प्राईभेट कम्पनीको शेयरधनीहरूको संख्या एकसय भन्दा बढी हुन नमिल्ने प्रावधान कायम गरेको छ
बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ चौध वर्ष उमेर नपुगेका कुनै पनि बालबालिकालाई श्रममा लगाउन निषेध गरेको छ ।
	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ बालकलाई जोखिमपूर्ण व्यवसाय वा काममा (ऐनको अनुसूचीले परिभाषित गरे अनुसार) लगाउन निषेध गरेको छ ।
	दफा ५	❖ बालकलाई काममा लगाउँदा दैनिक छ घण्टा भन्दा बढी लगाउन नहुने र लगातार ३ घण्टा काम गरेपछि आधा घण्टा आराम गर्ने समय दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।
भवन ऐन, २०५५	दफा १०	❖ भवन संहिता अनुसार भवन निर्माण गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ११	❖ भवनको डिजाईन तथा नक्सा स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३	दफा ५ को खण्ड (ग)	❖ पर्यटन व्यवसायको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनद्वारा राष्ट्रिय उत्पादन तथा विदेशी मुद्रा आर्जनमा अभिवृद्धि गरी बढी भन्दा बढी रोजगारीका अवसरहरूको सृजना गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।
ट्रेड युनियन ऐन, २०४९	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ सम्बन्धित प्रतिष्ठानका कामदारहरूले आफ्नो पेशागत हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न प्रतिष्ठानस्तरको ट्रेड युनियनहरूको गठन गर्न सक्ने छ ।
जलस्रोत ऐन, २०४९	दफा ४०	❖ नेपाल भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य कुनै अवस्थामा रहेको जलस्रोतको समुचित उपयोग, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्न एवं जलस्रोतको लाभदायक उपयोगहरूको निर्धारण गर्ने, त्यस्तो उपयोगबाट हुने वातावरणीय तथा अन्य हानीकारक प्रभावको रोकथाम गर्ने एवं जलस्रोतलाई प्रदूषण मुक्त राखे सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले जलस्रोतको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
पर्यटन ऐन, २०३५	दफा १० को उपदफा (१)	❖ कुनै व्यक्तिले आफ्नो होटेल, लज, रेष्टरो रिजर्ट वा बारलाई पर्यटक स्तरमा दर्ता गराउन चाहेमा नेपाल सरकार समक्ष तोकिए बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ
मदिरा ऐन, २०३१	दफा ४	❖ कुनै व्यक्तिले अनुमति वेगर र अनुमतिपत्र पाएकोले पनि अनुमति पत्रमा तोकिएको शर्त बमोजिम बाहेक मदिरा बिक्री वितरण गर्न वा मदिरा खुवाउने बार वा पसल थाप्न पाउने छैन ।
होटेल व्यवस्था तथा मदिराको बिक्री वितरण (नियन्त्रण) ऐन, २०२३	दफा ३ को उपदफा १	❖ मदिरा खुवाउने व्यवस्था भएको होटेल वा पसलको मालिकले यो ऐन प्रारम्भ भए पछि दिउँसो १२ बजे भन्दा पहिले र शुक्रबारको हकमा राती १ बजे पछि र अन्य वारको हकमा राती १ बजे पछि र अन्य वारको हकमा राती १२ बजे पछि आफ्नो होटेल वा पसलमा कसैलाई मदिरा बिक्री गर्न वा खुवाउन पाउने छैन ।
	दफा ३ को उपदफा २	❖ होटेल मालिकले शुक्रबारको दिन राती १ बजे पछि र अन्य वारको हकमा राती १२ बजे पछि ग्राहकहरूको निमित्त मनोरञ्जन वा नाच गान गर्न गराउन पाउने छैन
	दफा ४	❖ होटेल मालिकले आफ्नो होटलमा सार्वजनिक सदाचार वा नैतिकतामा नराम्रो असर पर्ने किसिमका मनोरञ्जन वा त्यस्ता नाच गाना देखाउन पाउने छैन ।
खाद्य ऐन, २०२३	दफा ३	❖ कुनै व्यक्तिले दुषित खाद्य पदार्थ वा न्यूनस्तरको खाद्य पदार्थको उत्पादन, बिक्री वितरण, निकासी वा पैठारी गर्न वा

ऐनहरु	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		सो मध्ये कुनै कामका लागि त्यस्तो खाद्य पदार्थ राख हुँदैन।
	दफा ४	❖ कसैले कुनै एक खाद्य पदार्थलाई अर्को खाद्य पदार्थ हो भनी वा न्यून गुणस्तरको खाद्य पदार्थलाई उच्च गुणस्तरको खाद्य पदार्थ हो भनी ढाँटी वा झुक्याई वा अखाद्य पदार्थ वा कुनै उच्च गुणस्तरको खाद्य पदार्थमा न्यून गुणस्तरको खाद्य पदार्थ वा अखाद्य पदार्थ मिसावट गरी बिक्री वितरण गर्न हुँदैन।
	दफा ४ (क) उपदफा १	❖ कुनै खाद्य पदार्थ दूषित वा न्यूनस्तरको हो भन्ने शंका लागेमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो खाद्य पदार्थ सिलबन्दी गरी सो खाद्य पदार्थका धनीलाई नै जिम्मा लगाई त्यसको भर्पाई लिई रोक्का राख सक्नेछ।
	दफा ५ उपदफा १	❖ दफा ३ वा ४ विपरितको कार्य गर्ने व्यक्तिलाई पाँच वर्षसम्म कैद वा पचास हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ।
संक्रामक रोग ऐन, २०२०	दफा २	❖ प्रदेशभर वा त्यसको कुनै भागमा कुनै संक्रामक रोग उब्जेमा वा फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा प्रदेश सरकारले सो रोग निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्न आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ र सर्वसाधारण जनता वा व्यक्तिहरूको समूह उपर लागू हुने गरी आवश्यक आदेश जारी गर्न सक्नेछ।
सूर्यविनायक नगरपालिकाको वन, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७८		❖ स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाच्न पाउने नागरिकको मौलिक अधिकारको संरक्षण गर्न, प्राकृतिक स्रोतको समुचित उपयोग एवं दीगो व्यवस्थापन गर्न, वातावरण र विकास बीच सन्तुलन कायम गर्न तथा वन, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत र जैविक विविधताको संरक्षण गर्न वाञ्छनीय भएकाले, नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) बमोजिम अनुसूची-८ र अनुसूची-९ मा उल्लेखित वन, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत र जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय तहको अधिकार कार्यान्वयनका लागि कानुनी व्यवस्था गर्न, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम सूर्यविनायक नगरपालिकाको नगरसभाको दशौं अधिवेशनबाट यो ऐन तर्जुमा गरिएको छ।
	परिच्छेद २ को दफा ३	❖ दफा ३ उपदफा १ बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरण संरक्षण गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ।
	परिच्छेद २ को दफा ४	❖ दफा ४ को उपदफा २ बमोजिम कुनै सडक, भवन, नदी व्यवस्थापन वा अन्य कुनै भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यको प्रारम्भिक अध्ययन प्रक्रिया सुरु हुन अगाडी नै संघ र प्रदेशका सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी कार्यपालिकाले कुनै क्षेत्र विशेषलाई वातावरण संरक्षण गर्ने उद्देश्यले खुल्ला वा

ऐनहरु	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		हरियाली क्षेत्रको रूपमा तोक्न सक्ने छ ।
	परिच्छेद २ को दफा ६	❖ दफा ६ को उपदफा १ बमोजिम प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिम प्रस्तावकले प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने छ । उपदफा २ बमोजिम प्रस्तावकले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य वा आयोजना सम्बन्धी प्रस्तावको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि कार्यपालिका समक्ष पेस गर्नुपर्नेछ । उपदफा ३ बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेस गर्दा त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभाव र त्यसको न्यूनीकरणको लागि अपनाउन सकिने विभिन्न विकल्पहरूको विस्तृत विशेषण गरी त्यस्ता विकल्प मध्ये प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त हुने विकल्प र सो विकल्प कार्यान्वयन गर्न सकिने आधार र करण सहित सिफारिस गर्नुपर्ने छ । उपदफा ६ बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो प्रस्तावको थप वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्न गराउन आदेश दिन सक्नेछ । उपदफा ८ बमोजिम कुनै प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पूर्व सम्बन्धित निकायबाट कार्यसूची स्वीकृत गर्नुपर्नेछ ।
	परिच्छेद २ को दफा ७	❖ प्रस्तावकले यस ऐन बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड एवं गुणस्तर कायम हुने गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तयार गर्नुपर्ने छ ।
	परिच्छेद २ को दफा ८	❖ प्रस्तावकले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु अगाडि वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु पर्नेछ र वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू कुनकुन आयोजना निर्माणको क्रममा र कुनकुन उपायहरू सम्पन्न भएपछि र कुनकुन कार्यान्वयनको क्रममा गर्ने हो सोको अवलम्बन गर्नु पर्ने र वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि स्पष्ट कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरी सोको प्रगति विवरण आयोजना सुरु भएपछि प्रत्येक छ महिनामा कार्यपालिका समक्ष पेस गर्नुपर्नेछ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	परिच्छेद २ को दफा १०	❖ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन हुने प्रस्तावहरू सम्बन्धी कार्यविधि यस ऐन वा प्रचलित संघीय तथा प्रादेशिक कानून बमोजिम हुनेछ ।
सूर्यविनायक नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५		<ul style="list-style-type: none"> ❖ विपद्को जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित, सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदाय, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने, ❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले प्रचलित ऐन बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने, ❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको प्रतिकूल नहुने गरी नगरकार्यपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने, गराउने, ❖ विभिन्न संघसंस्था, व्यक्तिबाट प्राप्त हुने राहत तथा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका बिषयवस्तुलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको स्थान र मापदण्ड अनुसार गर्ने, गराउने । ❖ नगर वडा तथा समुदायीक विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको मातहत मा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न आवश्यक स्वयंसेवक समुह गठन गरी गराई त्यस्ता समुहको सदस्यहरूलाई विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारी सम्बन्धी सिप दक्षता तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी परिचालन गर्ने गराउने । ❖ विपद्को समयमा जोखिममा रहेका समूह विशेष गरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति उपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचबिखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

४.५ नियम तथा नियमावलीहरू

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
तथ्याङ्क नियमावली, २०८०	नियम ३	कार्यालयले देहायका आधार पूरा गर्ने सरकारी निकाय वा सार्वजनिक संस्थालाई राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली आवद्ध गर्नेछः क) प्रचलित कानून बमोजिम नियमित रूपमा तथ्याङ्कीय क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने ख) राष्ट्रिय मानक र गुणस्तर बमोजिम तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने ग) तथ्याङ्कीय नतिजा प्रकाशन गर्ने ।
	नियम ५	❖ परिषद्ले राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको समग्र विकास व्यवस्थापन र सञ्चालनका लागि आवधिक रूपमा राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली विकास यवजना तर्जुमा गर्नेछ । उपनियम (२) बमोजिम योजना नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भए पछि

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		लागू हुनेछ । उपनियम (३) बमोजिम स्वीकृत योजनामा आधारित भएर तथ्याङ्क उत्पादनकर्ताले तथ्याङ्क सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । उपनियम (४) बमोजिमको राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली विकास योजनाको सम्बन्धमा कार्यालयले मध्यावधि र अवधि समाप्त भएपछि समीक्षा प्रतिवेदन तयार गरी परिषद् समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ६	❖ आधिकारिक तथ्याङ्कको मुख्य उत्पादनकर्ताको रूपमा कार्यालय रहनेछ । नियम ३ बमोजिम राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा आबद्ध सरकारी निकाय वा सार्वजनिक संस्था आधिकारिक तथ्याङ्कका अन्य उत्पादनकर्ता हुनेछन् । उपनियम (२) बमोजिमका तथ्याङ्क उत्पादनकर्ताको विवरण कार्यालयको अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचा तयार गरी वार्षिक रूपमा कार्यालयको वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
भूउपयोग (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७९	नियम १४	❖ विकास निर्माणका कार्य गर्दा वा भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भू-उपयोग योजना अनुकूल हुने गरी गर्नु पर्ने छ ।
औद्योगिक व्यवसाय नियमावली, २०७८	औद्योगिक व्यवसाय ऐन २०७६ को दफा ६७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारको देहायका नियमहरू बनाएको छ ।	नियम ३
		❖ ऐनको दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम उद्योग स्थापना गर्न चाहने व्यक्ति फर्म वा कम्पनीले देहायका कागजात र विवरणसहित उद्योग दर्ताको लागि उद्योग दर्ता गर्ने निकायमा अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ : क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि वा विदेशी नागरिक भएमा राहदानीको प्रतिलिपि, ख) निवेदन फर्म भएमा फर्म दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि वा कम्पनी भएमा कम्पनी दर्ताको प्रमाणपत्र, प्रबन्धपत्र र नियमावलीको प्रतिलिपि, ग) निवेदन दिन प्रतिनिधि नियुक्त गरेको भूमा सोको अख्तियारी पत्र घ) विदेशी लगानीमा उद्योग सञ्चालन गर्ने भएमा विदेशी लगानी स्वीकृति भएको पत्र

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		ड) साझेदारीमा उद्योग स्थापना गर्न चाहने भएमा साझेदारबीच भएको सम्झौताको प्रतिलिपि च) ऐनको अनुसूची १ मा उल्लेखित उद्योगको हकमा बोर्डबाट प्राप्त अनुमति पत्र ।
	नियम ६	❖ ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम बोर्डबाट अनुमति लिनुपर्ने कुनै उद्योग दर्ता गराउन चाहने व्यक्तिले अनुमतिको लागि निवेदन दिँदा नियम ३ बमोजिम उद्योग दर्ताको लागि आवश्यक पर्ने विवरण र कागजात संलग्न गरी अनुसूची ७ बमोजिमको ढाँचा विभागमार्फत बोर्डमा निवेदन दिनु पर्नेछ । उपदफा २) बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर बोर्डबाट उद्योग दर्ता गर्न अनुमति दिने निर्णय भएमा विभागले अनुसूची ८ बमोजिम ढाँचामा सम्बन्धित निवेदकलाई अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ ।
	नियम ११	❖ कुनै उद्योगीले ऐनको दफा १४ बमोजिम उद्योग बन्द वा उत्पादन वा कारोबार स्थागन गरेमा सोको जानकारी उद्योग दर्ता गर्ने निकायमा अनुसूची १४ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।
वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७	नियम ३	❖ अनुसूची १ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, अनुसूची २ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण र अनुसूची ३ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने छ ।
	नियम ४	❖ प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु अघि क्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ५	❖ प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको सिलसिलामा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा प्रस्तावको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाई आयोजना गरी राय सुझाव संकलन गर्नु पर्ने छ ।
	नियम ७(२,३)	❖ प्रतिवेदन तयार गर्दा स्थानीयवासी तथा सरोकारवालाहरूको राय सुझाव संकलनको लागि सार्वजनिक स्थलहरूमा सूचना टाँस पश्चात् राष्ट्रिय दैनिकमा ७ दिने सूचना प्रकाशित गर्नु पर्ने छ ।
	नियम १३	❖ प्रस्तावकले कुनै प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तिन वर्षभित्र त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ४५	❖ प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने चरणमा सोबाट

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		<p>वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय वा विभागमा पेस गर्नु पर्ने छ ।</p>
<p>पर्यटन विकास नियमावली, २०७७</p>	<p>नियम २०</p>	<p>❖ होटल, लज, रेष्टुराँ, रिसोर्ट, बार तथा पार्टी प्यालेसको दर्ता:</p> <p>(१) सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको होटल वा लज वा रेष्टुराँ वा रिसोर्ट वा बार वा पार्टी प्यालेसलाई ऐनको दफा १२ को उपदफा (२) बमोजिम कुनै होटल व्यवसायीले नियम २८ को वर्गीकरणमा पर्ने गरी पर्यटकस्तरको भनी दर्ता गराउन चाहेमा २८. अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा देहायका कागजात संलग्न गरी मन्त्रालयमा दरखास्त दिनु पर्नेछः</p> <p>(क) प्रचलित कानून बमोजिम उद्योग दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी र त्यसको बोधार्थ पत्र,</p> <p>(ख) कम्पनी वा फर्म दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,</p> <p>(ग) व्यवसाय संचालन गर्ने भवनको नक्सा र भवन सम्पन्नताको प्रमाणपत्र,</p> <p>(घ) फर्म वा व्यक्ति भए त्यस्तो फर्मको संचालक वा व्यक्तिको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी र व्यक्तिगत विवरण,</p> <p>(ङ) शेयर धनी भए शेयर धनीको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी र व्यक्तिगत विवरण,</p> <p>(च) जग्गाधनी प्रमाणपूजाको प्रतिलिपी,</p> <p>(छ) घरजग्गा भाडामा लिएको भए घरजग्गा धनीसँग भएको सम्झौताको प्रमाणित प्रतिलिपी,</p> <p>(ज) सम्बन्धित स्थानीय तहको व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी,</p> <p>(झ) प्रवन्धपत्र र नियमावलीको प्रतिलिपी (कम्पनीको हकमा मात्र),</p> <p>२९ (ञ) पर्याप्त पार्किङको सुविधा भएको ।</p> <p>३० (ट) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट मान्यता प्राप्त 'क' वर्गको वाणिज्य बैंकले मन्त्रालयको नाममा जारी गरेको एक लाख रुपैयाको बैंक जमानत पत्रको सक्कल प्रति.</p> <p>(ठ) अनुसूची-५ बमोजिमको विवरण खुलेको सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस पत्र,</p>

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		<p>(ड) प्रचलित वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली बमोजिमको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन, (ढ) स्थायी लेखा नं. (PAN) / VAT दर्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी ।</p> <p>❖ (२) उपनियम (१) बमोजिमका कागजात सहित दरखास्त प्राप्त भएमा मन्त्रालयले सिफारिसका लागि नियम २२ बमोजिम गठित स्तर निर्धारण समितिमा पेश गर्नुपर्नेछ र त्यस्तो समितिले होटल, लज, रेष्टुराँ, रिसोर्ट, बार तथा पार्टी प्यालेसको स्थलगत निरीक्षण गरे पश्चात् वर्गीकरण गरी स्तर निर्धारण गर्नेछ ।</p> <p>❖ (३) समितिले नियम २८ बमोजिम गरिएको वर्गीकरणको आधारमा मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्नेछ ।</p> <p>२९: दोस्रो संशोधनबाट संशोधित ३०: दोस्रो संशोधनबाट संशोधित</p>
वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी नियमावली, २०७७	नियम ४	<p>❖ विद्युतीय सूचनाको गोपनीयता: (१) ऐनको दफा १९ को उपदफा (१) बमोजिम विद्युतीय माध्यममा रहेको कुनै व्यक्तिको वैयक्तिक सूचना कुनै प्रकारले अन्य कुनै व्यक्तिले प्रयोग गर्नु परेमा सम्बन्धित व्यक्तिको मञ्जुरी लिनु पर्नेछ । (२) ऐनको दफा १९ को उपदफा (१) बमोजिम कुनै निकाय वा संस्थामा विद्युतीय माध्यममा रहेको सूचना कानून बमोजिम पहुँच हुने व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिको अनधिकृत पहुँच नहुने गरी गोप्य र सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ ।</p>
	नियम ६	<p>❖ सिसिटिभि क्यामेरा जडान गर्न सकिने: (१) सार्वजनिक हित, सार्वजनिक सुरक्षा, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण वा सार्वजनिक आवागमनलाई व्यवस्थित गर्न सङ्घ, प्रदेश वा स्थानीय तहका सरकारी कार्यालयले नजिकको प्रहरी कार्यालयसँग समेत समन्वय गरी सार्वजनिक स्थल वा सार्वजनिक सवारी साधनमा सिसिटिभि क्यामेरा जडान एवं सञ्चालन गर्न वा गराउन सक्नेछ ।</p> <p>❖ (२) उपनियम (१) बमोजिम सिसिटिभि क्यामेरा जडान गरेको जानकारी सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।</p>

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ (३) व्यापारिक वा व्यावसायिक कार्य हुने बैङ्क वा वित्तीय संस्था, सपिङ्ग मल, होटल, सेवा सेन्टर, मूल्यवान वस्तु तथा गरगहना व्यवसाय हुने स्थान, उद्योग, कलकारखाना वा यस्तै किसिमका अन्य व्यापारिक वा व्यावसायिक स्थलमा सिसिटिभि क्यामेरा जडान गर्न सकिनेछ । ❖ (४) उपनियम (३) बमोजिम सिसिटिभि क्यामेरा जडान गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिको लागि सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ । ❖ (५) उपनियम (४) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा निवेदकलाई अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।
	नियम ८	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिसिटिभि क्यामेराको प्रयोग (१) नियम ६ वा ७ बमोजिम सिसिटिभि क्यामेरा जडान गर्ने निकाय, संस्था वा व्यक्तिले त्यस्तो सिसिटिभि क्यामेराबाट लिइएका दृश्यहरू गोप्य र सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ र त्यस्ता दृश्यहरू सार्वजनिक सार्वजनिक गर्न वा व्यावसायिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न हुँदैन । ❖ (२) नियम ६ बमोजिम जडान भएको सिसिटिभि क्यामेराबाट लिइएका दृश्यहरू त्यस्तो सिसिटिभि क्यामेराको भण्डारण क्षमता अनुसार सुरक्षित रहने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । ❖ (३) नियम ६ बमोजिम जडान भएको सिसिटिभि क्यामेरा मर्मत गर्नु पर्ने भएमा, हटाउनु पर्ने भएमा वा परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा नजिकको प्रहरी कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई सूचना दिनु पर्नेछ । ❖ (४) नियम ६ बमोजिम जडान भएको सिसिटिभि क्यामेरा मर्मत गर्नु पर्ने, हटाउनु पर्ने वा परिवर्तन गर्नु पर्ने भई त्यस्तो सिसिटिभि क्यामेराबाट लिइएका दृश्य मेटिन सक्ने भएमा दृश्य उतार गरी कम्तीमा तीस दिनसम्म सुरक्षित रहने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो ❖ (५) नियम ६ बमोजिम जडान भएका सिसिटिभि

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		क्यामेराबाट लिइएका दृश्यहरू प्रचलित नेपाल कानून अन्तर्गत चल्ने मुद्दाको अनुसन्धान वा सुनुवाईको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित अनुसन्धान अधिकारी, अदालत वा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले सङ्कलन गर्न, हेर्न वा प्रयोग गर्न सक्नेछ ।
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६	नियम ३	❖ संघीय, प्रदेशीय, जिल्ला र स्थानीय तहका सम्बन्धित निकायहरू र सरोकारवालाहरू संग समन्वय गरी एकीकृत र क्षेत्रीय नीतिहरू, योजनाहरू, रणनीतिक योजनाहरू कार्यान्वयन को अनुगमन गरिनेछ ।
श्रम नियमावली, २०७५	नियम १६	❖ कामको प्रकृति अनुसार काम गर्ने समयको निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ३४	❖ कार्यस्थलमा हुनसक्ने व्यवसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा जोखिमका बारे जोड दिदै व्यवसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा जोखिमका सम्बन्धमा मार्गनिर्देशन बनाउनु पर्नेछ ।
	नियम ३९	❖ आँखामा लाग्न सक्ने चोटपटक, रसायनका कारण पर्न सक्ने प्रभाव र आगलागी जस्ता जोखिमका सुरक्षात्मक प्रबन्ध अपनाउनु पर्ने छ ।
	नियम ५३	❖ श्रमिकहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षाको सामग्री र प्राथमिक उपचार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५	नियम ३	❖ नेपाल सरकारको कोषबाट तलब सुविधा लिने व्यक्तिले योजदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐनको दफा १० ले तोके बमोजिमको सामाजिक सुरक्षा योजनामा भाग लिन पाउनु पर्ने छ ।
	नियम ४	❖ अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिक तथा स्वरोजगार व्यक्तिले समेत सामाजिक सुरक्षा योजनामा भाग लिन पाउनु पर्ने छ ।
	नियम ५	❖ सामाजिक सुरक्षा योजना अनुसार सामाजिक सुरक्षा कोषमा जम्मा हुन आउने रकमको संकलनका लागि कुनै बैंक वा वित्तिय संस्थासंग सम्झौता गर्न सकिने छ
रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५	नियम ३ (घ)	❖ नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न निजी क्षेत्र तथा गैर सरकारी संघ संस्थासँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गर्न सक्नेछ ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	नियम ३ उपनियम (२)	❖ हानिकारक तथा रसायनिक फोहरलाई छुट्टै संकलन गर्ने र कुहिने तथा नकुहिने फोहरलाई स्रोतमा नै छुट्टयाउने प्रावधान गर्दै हानिकारक तथा रसायनिक फोहरको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी उत्सर्जकमा नै निहित हुनु पर्ने छ ।

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
	नियम ५	❖ हानिकारक, रसायनिक, कुहिने र नकुहिने फोहरलाई एकै ठाउँमा मिसाउन पाइने छैन र त्यस्ता फोहरहरू एकै ठाउँमा मिसिन गएमा समग्र फोहरको संकलन, भण्डारण तथा व्यवस्थापन सावधानीपूर्वक गर्नु पर्ने छ।
	नियम २४ को उपनियम (२)	❖ स्थानीय तहले फोहर उत्पादकलाई स्रोतमा फोहरको उत्पादन घटाउने, न्यूनीकरण गर्ने, फोहर व्यवस्थापन शुल्क समयमा तिर्ने सम्बन्धी आदेश दिनसक्ने र फोहर उत्पादकले स्थानीय निकायले त्यस्तो आदेशको पालना गर्नुपर्ने छ।
	नियम २५	❖ फोहोरमैला व्यवस्थापनको अनुगमनका सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गरेको छ।
सूर्तीजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) नियमावली, २०६८	नियम ३	<p>❖ १) पर्यटकीयस्तरको होटलको व्यवस्थापकले मानिसको आवत जावत कम हुने र धुम्रपान तथा सुर्ती सेवन नगर्ने व्यक्तिलाई प्रतिकूल असर नपर्ने गरी होटल बाहिरको कुनै एक ठाउँ धुम्रपान तथा सुर्ती सेवन गर्ने प्रयोजनका लागि तोक्न सक्नेछ। तर, त्यसरी तोकिएको ठाउँ होटलको झ्याल तथा होटलमा प्रवेश गर्ने ढोका भन्दा टाढा हुनु पर्नेछ र त्यस्तो ठाउँमा धुम्रपान गर्दा उत्सर्जन हुने धुँवा र गन्ध होटलभित्र नपस्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।</p> <p>स्पष्टीकरण. यस नियमको प्रयोजनको लागि "पर्यटकीय स्तरको होटल" भन्नाले पर्यटन ऐन, २०३५ बमोजिम दर्ता भएको होटल सम्झनु पर्छ।</p> <p>(२) व्यवस्थापकले ऐनको दफा ४ को उपदफा (३) बमोजिम कारागार र विमानस्थलमा धुम्रपान तथा सुर्ती सेवन गर्न छुट्याइएको ठाउँमा कायम गर्नु पर्ने आधारभूत कुराहरू देहाय बमोजिम हुनेछ</p> <p>(क) आफै बन्द हुने ढोकाको व्यवस्था गरी धुम्रपान तथा सुर्ती सेवन गर्न कोठा निर्माण गर्नु पर्ने,</p> <p>(ख) धुम्रपानबाट उत्सर्जन हुने धुँवा कोठाबाट सिधै बाहिर जाने व्यवस्था गर्ने,</p> <p>(ग) एकपटकमा सकभर एकभन्दा बढी व्यक्तिले घुम्रपान तथा सुर्ती सेवन गर्न नमिल्ने गरी कोठाको व्यवस्था गर्ने।</p> <p>(३) पर्यटकीयस्तरको होटलले स्थान अभावको कारण उपनियम (१) बमोजिम धुम्रपान तथा सुर्ती सेवनको लागि छुट्टै ठाउँको व्यवस्था गर्न नसकेमा उपनियम (२) बमोजिमको</p>

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		<p>व्यवस्था गरी कुनै खास ठाउँमा धुम्रपान तथा सूती सेवन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।</p> <p>(४) उपनियम (१) र (२) बमोजिम धुम्रपान तथा सूती सेवन गर्न तोकिएको ठाउँ र बनाइएको कोठामा कुसी, टेबल लगायतका कुनै फर्निचर राख्न पाइने छैन।</p> <p>(५) व्यवस्थापकले उपनियम (१) र (२) बमोजिम धुम्रपान तथा सूती सेवन गर्न तोकिएको ठाउँ र बनाइएको कोठामा धुम्रपान तथा सूती सेवन स्वास्थ्यको लागि हानिकारक छ भन्ने व्योहोराको सूचना सजिलै देख्न र पढ्न सक्ने गरी टाँस गर्नु पर्नेछ।</p>
भवन नियमावली, २०६६	नियम ३ को उपनियम (१)	❖ भवन निर्माण गर्न चाहिने व्यक्ति, संस्था तथा सरकारी निकाएले नक्सा स्वीकृतिका लागि नगरपालिका समक्ष देखास्त दिँदा भवनको डिजाईन समेल पेस गर्नु पर्ने छ
बाल-श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२	नियम ४ (१)	❖ बालकलाई श्रमिकको रूपमा काममा लगाउनु अघि निजले सो काम गर्न सक्ने नसक्ने विषयमा बालकको स्वास्थ्य परीक्षण गर्न प्रतिष्ठानले कामको प्रकृति र बालकको उमेर समेत उल्लेख गरी श्रम कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ।
	नियम ६	❖ प्रतिष्ठानमा काम गर्ने बालकले श्रम ऐन, २०४८ बमोजिम नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी समय समयमा तोकिएको पारिश्रमिक र भत्तामा कम नहुने गरी मासिक पारिश्रमिक र भत्ता पाउनेछ।
नेपाल बोर्ड नियमावली, २०५५	नियम ३	<p>बोर्डले पर्यटन ऐनको दफा ७ बमोजिम पर्यटक तथा पर्यटन व्यवसायीसँग लिने सेवा शुल्क देहाय बमोजिम हुनेछः</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ बोर्डले पर्यटकलाई प्रदान गर्ने सेवा वापत समितिले निर्धारण गरे बमोजिम सेवाको सेवा शुल्क ❖ समितिले तोकेको पर्यटन व्यवसाय संचालन गर्ने पर्यटन व्यवसायीलाई प्रत्येक पर्यटकले भुक्तानी गरेको कुल रकमको दुई प्रतिसतले हुन आउने शुल्क लिन सक्नेछ।
	नियम ४	बोर्डले पर्यटक तथा पर्यटन व्यवसायीहरूलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्रदान गरेको परामर्श तथा सेवा वापत सम्बन्धित पर्यटक तथा पर्यटन व्यवसायीसँग सेवा
ट्रेड युनियन नियमावली, २०५०	नियम ३	❖ प्रतिष्ठानस्तरको ट्रेड युनियन दर्ताका लागि दरखास्त दिन सक्नेछ।
होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक	नियम ३	❖ होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिजर्ट तथा बारलाई पर्यटक स्तरको भनी दर्ता गराउन चाहेमा विभाग समक्ष दरखास्त दिनु पर्ने छ।

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
नियमावली, २०३८	नियम ४	❖ होटललाई त्यसमा रहेको सुविधाको आधारमा विभागले पर्यटक स्तरको साधारण होटल वा पर्यटक आवास (टुरिष्ट रिजर्ट) वा एक तारादेखि पाँच तारासम्मको कुनै एक वर्गिकरणमा तोक्नेछ।
होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८	नियम ३	❖ होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिजर्ट तथा बारलाई पर्यटक स्तरको भनी दर्ता गराउन चाहेमा विभाग समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ।
	नियम ४	❖ होटललाई त्यसमा रहेको सुविधाको आधारमा विभागले पर्यटक स्तरको साधारण होटल वा पर्यटक आवास (टुरिष्ट रिजर्ट) वा एक तारादेखि पाँच तारासम्मको कुनै एक वर्गिकरणमा तोक्नेछ।
मदिरा नियम, २०३३	नियम ३	❖ मदिराको उत्पादन, बिक्री वितरण वा निकासी पैठारी गर्न चाहने व्यक्तिले अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा अन्तःशुल्क अधिकारी समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ। (२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको दरखास्तमा अन्तःशुल्क अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी मनासिव देखेमा अनुसूची २ बमोजिमको ईजाजतपत्र दिन सक्नेछ।
खाद्य नियमावली, २०२७	नियम ५ (१)	❖ नेपाल सरकारले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिदिएको खाद्य पदार्थको सम्बन्धमा ऐन र यस नियमावलीमा उल्लेखित काम कुराहरू गर्न निमित्त विभागले खाद्य निरीक्षक नियुक्ति गर्नेछ।
	नियम ७ (१)	❖ खाद्य निरीक्षकले ऐन वा यो नियमावली उल्लंघन गरी खाद्य पदार्थ उत्पादन गरिएको वा संचय गरिएको वा बिक्रीवितरण गरिएको वा त्यस्तो काम कुरा गर्न लागेको शंका लागेमा त्यस्तो खाद्य पदार्थको नमूना लिई अनुसूची २ बमोजिमको सूचना खाद्य पदार्थ धनीलाई दिने र विश्लेषण परीक्षणको लागि सार्वजनिक विश्लेषक समक्ष पठाउने र विश्लेषण गरी नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही गरेको ठहर भएमा रेकर्ड राख्ने
	नियम ९ (१), (२)	❖ सरूवा तथा संक्रामक रोग लागेको वा त्स्तो रोग फैलाउन सक्ने खालको कुनै व्यक्तिबाट खाद्य पदार्थ बिक्री भै राखेको वा तैयार भै राखेको छ भन्ने खाद्य निरीक्षकलाई लागेमा त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउने

४.५ निर्देशिकाहरु

निर्देशिका	खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२		<ul style="list-style-type: none"> ❖ औद्योगिक व्यवसाय ऐन २०७६ ऐनको दफा ५४ को उपदफा (१) बमोजिम मझौला, ठूला उद्योग वा वार्षिक पन्ध्र करोड रुपैयाभन्दा बढी कारोबार हुने घरेलु वा साना उद्योगले व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी बहनका क्रममा खर्च गर्ने प्रयोजनका लागि प्रत्येक आर्थिक वर्षमा वार्षिक खुद मुनाफाको कम्तीमा एक प्रतिशत रकम छुट्याउनु पर्नेछ। ❖ (२) उपदफा (१) बमोजिम छुट्याइएको रकम नियमावलीको नियम ४३ को उपनियम (१) मा उल्लिखित देहायका क्षेत्रमा खर्च गर्नु पर्नेछ:- ❖ विपद्को रोकथाम, नियन्त्रण तथा उद्धार, ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थालाई औषधि तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरण वितरण, स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन लगायतका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम, ❖ नेपाली कला, साहित्य, संस्कृति, पुरातात्विक धरोहरको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन, ❖ न्यून आय भएका, पिछडिएका, ग्रामीण महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायका लागि सीपमूलक र आयमूलक कार्यक्रम, ❖ सामुदायिक विद्यालय तथा विश्वविद्यालयका लागि छात्रवृत्ति, शैक्षिक उपकरण तथा कार्यक्रम ❖ सामाजिक विकृति, विसङ्गति, कुरीति र सामाजिक पछ्यौटेपन विरुद्धको अभियान
पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७०		<ul style="list-style-type: none"> ❖ पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० नेपालको कुनै पनि स्थानमा सञ्चालन हुने तारेस्तरका होटल तथा पर्यटक आवास (रिसोर्ट) संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, पर्यटन उद्योग महाशाखामा दर्ता तथा स्तर वर्गीकरण हुनु पर्नेछ ।
शहरी वातावरण व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६७		<ul style="list-style-type: none"> ❖ यस निर्देशिकाले पूर्वाधार विकास र मानवीय क्रियाकलापले गर्दा हुने वातावरणीय प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूमा जोड दिइन्छ। यस निर्देशिकाले प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, स्थानीयको स्वास्थ्य, स्वच्छ र पर्यावरण मैत्री दिगो शहरी विकास सुनिश्चित गर्ने अधिकार जस्ता वातावरणीय प्रभावहरूका उपायहरू पनि सुझाव दिन्छ।

निर्देशिका	खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०		<ul style="list-style-type: none"> ❖ यस निर्देशिकाले आयोजनाको स्क्रिनिङ (Screening), क्षेत्र निर्धारण कार्यसूची तयारी, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको तयारी, प्रभाव पहिचान, आँकन तथा प्रभाव न्यूनीकरणको सम्बन्धमा मार्गनिर्देश गरेको छ । त्यसैगरी वातावरणीय अध्ययनको पुनरावलोकन, वातावरणीय अनुगमन तथा लेखा परिक्षण गर्ने सम्बन्धी पनि मार्गनिर्देशन गरेको छ । यो निर्देशिका कुनै ऐन वा नियममा भएमा प्रावधानहरूको जगमा तयार नभएको हुँदा कानुनी दृष्टिकोणले यसको प्रयोग बाध्यकारी छैन यद्यपि प्रभाव पहिचान र त्यसको भार गणना गर्ने विधिको लागि यो निर्देशिकाको प्रयोग गरिएको छ ।
राष्ट्रिय भवन संहिता, १०५-२०७७		<ul style="list-style-type: none"> ❖ नेपालमा २०७२ सालमा गएको भूकम्प, विगत २५ वर्षमा विश्वका विभिन्न देशमा गएका भूकम्प, विभिन्न मुलुकमा प्रचलित भवन संहिता एवं यस सम्बन्धमा गरिएका विभिन्न नयाँ अनुसन्धान, प्रविधि र ज्ञानको विकासका आधारमा भूकम्प प्रतिरोधी सुरक्षित भवन निर्माण गर्न भवन संहिता १०५- २०७७ बनाएको हो। यस संहिताले विभिन्न किसिमका निर्माण सामग्री प्रयोग हुने गरी सानादेखि अग्ला भवनहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाउनका लागि गर्नु पर्ने इन्जिनियरिङ डिजाइनका लागि आवश्यक प्रकृया र मापदण्डहरू प्रदान गर्दछ। यस संहिताले स्थापित इन्जिनियरिङ मान्यता र सिद्धान्त अनुरूप भूकम्प प्रतिरोधी भवनको विश्लेषण र डिजाइन विधिलाई मार्गदर्शन गर्न मद्दत गर्दछ ।
सूर्यविनायक नगरपालिका, भवन निर्माण निर्देशिका, २०७८		<ul style="list-style-type: none"> ❖ नगरपालिका क्षेत्रमा निर्माण हुने सबै किसिमका भवनहरू (नयाँ निर्माण वा तल्ला थप) नगरपालिकाबाट पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र निर्माण गर्नु पर्छ । ❖ संरचनात्मक डिजाइन गरिएको हुनुपर्ने: नगरपालिका क्षेत्रभित्र बन्ने सम्पूर्ण भवनहरूको भूकम्प एवं अन्य प्रकोप जोखिमबाट सुरक्षाको सुनिश्चितताका लागि संरचनात्मक डिजाइन (Structural Design) गरिएको हुनु पर्दछ। यसका लागि निम्नानुसार भएको हुनु पर्दछ । ❖ सबै वर्गमा पर्ने भवनहरू भूकम्पीय सुरक्षाको दृष्टिकोणले राष्ट्रिय भवन संहिताका प्रावधान अनुसार डिजाइन र निर्माण गर्नु पर्छ । नयाँ निर्माणका अतिरिक्त पुनःनिर्माण, आंशिक निर्माण तथा मोहोडा परिवर्तन कार्यमा समेत निर्माण संहिता अनुसार गर्नु पर्छ ।

४.६ महासन्धिहरु

महासन्धिहरु	सम्बन्धित बुँदा
होटलहरुको वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना, वि.सं. २०७६ तथा संसोधन २०७७	❖ यो सूचना होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र बेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरणको लागि मापदण्ड प्रदान गर्दछ। खण्ड क मा लेण्डस्केपिङ, क्षेत्रफल, वातावरण, पार्किङ क्षमता, होटेल सञ्चालन, विजुली आपूर्ति, पानी व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन आदिको आधारमा होटेललाई तारा (१-५) को वर्गीकरण गरेको छ। त्यस्तै गरी खण्ड ख ले होटेल डिजाइन, बुटीक वातावरण, सुत्ने कक्षको संख्या, संग्रहालय, स्टाफ ड्रेस, खाना र पेय पदार्थ, ध्यान कक्ष पार्किङ क्षमता, इत्यादिको आधारमा साधारण, डिलक्स र लक्जरी गरी ३ वर्गमा हेरिटेज एवं बुटिक होटेलहरुको वर्गीकरण गरेको छ। त्यस्तै खण्ड ग: मा रिसोर्टहरुको, खण्ड घ: मा साधारण पर्यटक स्तरका होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र बेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरण गरेको छ।
होटलहरुको वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना, वि.सं. २०७६ तथा संसोधन	❖ यो सूचना होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र बेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरणको लागि मापदण्ड प्रदान गर्दछ। खण्ड क मा लेण्डस्केपिङ, क्षेत्रफल, वातावरण, पार्किङ क्षमता, होटेल सञ्चालन, विजुली आपूर्ति, पानी व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन आदिको आधारमा होटेललाई तारा (१-५) को वर्गीकरण गरेको छ।
जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, सन् १९९२	❖ सन् १९९२ मा वातावरण र विकास सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सम्मेलन (रियो "पृथ्वी शिखर" सम्मेलन) को समयपारी ५ जुन १९९२ का दिन जैविक विविधता महासन्धि हस्ताक्षरणका लागि खुला गरियो र २९ डिसेम्बर १९९३ देखि लागु भयो। जैविक विविधतालाई व्यापकरूपमा सम्बोधन गर्नका लागि यो महासन्धि एक मात्र अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो। यस महासन्धिको ३ वटा उद्देश्यहरुमा (क) जैविक विविधताको संरक्षण (ख) यसका सम्पूरक अङ्गहरुको दिगो उपयोग र (ग) आनुवंशिक स्रोतहरुमा पहुँच र तीबाट प्राप्त हुने लाभको पारदर्शी र समन्यायिक बाँडफाँड रहेका छन्। जैविक विविधता संरक्षण, सन् २००२ सम्बन्धित सबै सरोकारवालाको उच्च एवम सक्रिय सहभागिताका लागि उक्त संयुक्त राष्ट्रसंघको आहवानमा प्रत्येक वर्ष मे २२ का दिन अन्तरराष्ट्रिय जैविक विविधता दिवस संसारभर मनाईदै आएको छ। आयोजना संचालनको बखत यस सन्धि र सन्धिको उद्देश्यको पूर्ण रूपमा पालना गरिनेछ।
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघिय संरचना महासन्धि, १९९२	❖ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघिय संरचना महासन्धि सन् १९९२ मे ९ मा न्यूयोर्कमा ग्रहण गरिएको थियो। यस महासन्धिको ३ वटा लक्ष्यहरुमा (क) जलवायु परिवर्तनको जोखिम तथा असरलाई उल्लेखनीय रूपमा घटाउने,

	<p>(ख) खाद्य उत्पादनमा कमी हुन नदीने गरी जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावलाई अनुकूलन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र (ग) न्यून हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन तथा जलवायु समानुकूलन विकासमूलक कार्यप्रणाली अनुरूप लगानी प्रवाह गर्ने रहेका छन्। यस सम्झौताको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विकासोन्मुख राष्ट्रलाई सहयोग गर्नु पर्ने आवश्यकतालाई आत्मसात गर्दै सबै पक्षका प्रयत्न समयको क्रमसँगै प्रगतिशील हुनेछन्। आयोजना संचालनको चरणमा यस सन्धि र सन्धिको उद्देश्यको पूर्ण रूपमा पालना गरिनेछ ।</p>
<p>Convention Concerning Forced or Compulsory Labor, 1930 (ILO Convention No 29)</p>	<p>❖ अन्तरराष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर चौधौं अधिवेशन (१० जून १९३०) मा भेला भएको थियो र उक्त भेलामा जबर्जस्ती वा जबर्जस्ती श्रमको सम्बन्धमा केही प्रस्तावहरू स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको थियो, जुन एजेण्डाको पहिलो वस्तुमा समावेश गरिएको छ। ILO Convention २९ अन्तर्गत ३३ वटा लेखहरू रहेका छन्, जसमध्ये लेख ३-२४ जबर्जस्ती श्रम महासन्धि, १९३० को प्रोटोकल २०१४ को धारा ७ बमोजिम हटाईएको छ।</p>
<p>Convention Concerning Equal Remuneration For Man and Women Worker of Equal value, 1951 (ILO Convention No. 182)</p>	<p>❖ अन्तरराष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर आफ्नो तेहौं अधिवेशन (६ जून १९५१) मा भेला भएको थियो र उक्त भेलामा समान मूल्यका कामका लागि पुरुष तथा महिला श्रमिकका लागि समान पारिश्रमिकको सिद्धान्तको सम्बन्धमा केही प्रस्तावहरू स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको थियो, जुन एजेण्डाको सातौं वस्तुमा समावेश गरिएको छ। ILO Convention १०० अन्तर्गत १४ वटा लेखहरू रहेका छन्। लेख २ अनुसार, प्रत्येक सदस्यले पारिश्रमिकको दर निर्धारण गर्नका लागि सञ्चालनमा रहेका विधिहरू, प्रवर्द्धन र त्यस्ता विधिहरूसँग मेल खाने गरी सबै श्रमिकलाई समान मूल्यको कामका लागि पुरुष तथा महिला श्रमिकका लागि समान पारिश्रमिकको सिद्धान्तको आवेदन सुनिश्चित गर्नेछन् । यो सिद्धान्त राष्ट्रिय कानून वा नियमावली, पारिश्रमिक निर्धारणका लागि कानुनी रूपमा स्थापित वा मान्यता प्राप्त यन्त्र रोजगारदाता र श्रमिकबीच सामूहिक सम्झौता जस्ता माध्यमद्वारा लागू गर्न सकिन्छ ।</p>
<p>Convention Concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour, 1999 (ILO Convention No 182)</p>	<p>❖ अन्तरराष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर १ जून १९९९ मा ८७ औं अधिवेशनमा भेला भएको थियो। ILO Convention १८२ अन्तर्गत १६ वटा लेखहरू रहेका छन्, जसमा बाल श्रम विरुद्धको वस्तुहरू समावेश गरिएको छ।</p>

४.७ मापदण्डहरू

मापदण्डहरू	सम्बन्धित बुँदा
वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२	❖ नेपाल सरकार, सहरी विकास मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ अनुसार भवन निर्माण मापदण्डहरूको पालना गरिनेछ ।

❖ राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९

जलस्रोत ऐन, २०४९ को दफा १८ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी खानेपानी गुणस्तर निर्धारण गरिएको छ । मिति (२०७९/०३/०२) मा खानेपानी गुणस्तर नेपालमा लागू भएको छ । मापदण्डहरूले पन्ध्र भौतिक मापदण्ड, बिस रासायनिक प्यारामिटर र दुई सुक्ष्म कीटाणुहरूको पिउने उद्देश्यको लागि अधिकतम एकाग्रता सीमा प्रदान गर्दछ । आयोजनाले यस मापदण्डको पालना गर्नुपर्ने हुन्छ ।

तालिका नं. २१: राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड

वर्ग	प्यारामिटर	इकाई	अधिकतम सघनन् सीमा	कैफियत
भौतिक	धमिलोपन	NTU	५	NHBGV
	हाइड्रोजनविभव (pH)		६.५-८.५	NHBGV
	रङ्ग	TCU	५	NHBGV
	स्वाद तथा गन्ध		आपत्तिजनक हुन नहुने	NHBGV
	कुल धुलित ठोस पदार्थ	मि.ग्रा. लिटर	१०००	NHBGV
	विद्युतिय संवाहकता	माईक्रोसिमेन्स/ सेन्टीमिटर	१५००	NHBGV
रासायनिक	फलाम	मि.ग्रा. लिटर	०.३०	NHBGV
	मेन्गानिज	मि.ग्रा. लिटर	०.२०	NHBGV
	आर्सेनिक	मि.ग्रा. लिटर	०.०५	HBGV
	फ्लोराइड	मि.ग्रा. लिटर	०.५-१.५	HBGV
	अमोनिया	मि.ग्रा. लिटर	१.५	NHBGV
	क्लोराइड	मि.ग्रा. लिटर	२५०	NHBGV
	सल्फेट	मि.ग्रा. लिटर	२५०	NHBGV
	नाइट्रेट	मि.ग्रा. लिटर	५०	HBGV
	तामा	मि.ग्रा. लिटर	१	NHBGV
	जस्ता	मि.ग्रा. लिटर	३	NHBGV
	अलुमिनियम	मि.ग्रा. लिटर	०.२	NHBGV
	कुल कडापन	मि.ग्रा. लिटर	५००	NHBGV
	क्लोरिन अवशेष	मि.ग्रा. लिटर	०.१-०.५	HBGV (क्लोरिन)

वर्ग	प्यारामिटर	इकाई	अधिकतम सघनन् सीमा	कैफियत
				प्रयोग हुने प्रणालीमा मात्र)
	क्याल्सियम	मि.ग्रा. लिटर	२००	NHBGV
	सीसा	मि.ग्रा. लिटर	०.०१	HBGV
	क्याडमियम	मि.ग्रा. लिटर	०.००३	HBGV
	क्रोमियम	मि.ग्रा. लिटर	०.०५	HBGV
	सायनाइड	मि.ग्रा. लिटर	०.०७	HBGV
	पारो	मि.ग्रा. लिटर	०.००१	HBGV
	नाइट्राइट्स	मि.ग्रा. लिटर	३	HBGV
सूक्ष्म जिव	इ.कोली	सि.एफ.यु/१०० मि.लि.	०	HBGV
	कुल कोलिफर्म	सि.एफ.यु/१०० मि.लि.	० (९५ प्रतिशत नमुनाहरूमा)	HBGV

(स्रोत: खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९)

वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

यस आयोजना क्षेत्रबाट उत्सर्जन हुने धुँवाले आयोजना आसपासको वातावरणको वायुको गुणस्तर विर्गान्न सक्ने हुँदा यस आयोजनाले वायुको राष्ट्रिय गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड पालना गर्नु पर्ने हुन्छ ।

तालिका नं. २२: वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

Parameter	Units	Time	Max. Limit
TSP (total suspended particulars)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	-
		24-hours	230 (High Volume sampling)
PM ₁₀	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	-
		24-hours	120
Sulphur Dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	50
		24-hours	70
Nitrogen Dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	40
		24-hours	80
Carbon Monoxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	10,000
Lead	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	0.5
Benzene	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	5
PM _{2.5}	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	40
Ozone	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	157

❖ ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

यस आयोजना संचालनको चरणमा विभिन्न मेशिनरी उपकरणहरू सञ्चालन हुने हुँदा ध्वनि उत्पन्न हुन्छ यस प्रकारको ध्वनि लाई ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड भित्र सिमित गर्न पर्ने यस होटलको कर्तव्य हो ।

तालिका नं. २३: ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

क्षेत्र	ध्वनिको सीमा Leq(db)	
	दिन	रात
उद्योग	७५	७०
व्यवसाय	६५	५५
ग्रामीण वसोवास क्षेत्र	४५	४०
सहरी आवासीय क्षेत्र	५५	५०
मिसिएको आवास क्षेत्र	६३	५५
शान्तिपूर्ण क्षेत्र	५०	४०

❖ नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०८२

यो मापदण्डले कुनै पनि ट्रयाक्टर, पावर टिलर तथा डोजर, क्रेन, /रोलर, एक्सक्याभेटर जस्ता निर्माण उपकरण तथा रक्षा मन्त्रालयको सिफारिसमा आयात हुने सैनिक प्रयोजनका विशेष सवारी बाहेकका नेपालमा उत्पादन एसेम्बल वा पैठारी गरिने सवारीमा इन्जिनको क्षमता बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ जसको विभिन्न चरणमा उत्सर्जनको सीमा तल दिइएको छ । यो मापदण्ड उद्योगले पूर्ण रूपमा पालना गर्नेछ।

तालिका नं. २४: नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड

परीक्षण चक्र (प्रज्वलन प्रकार)	CO	NMHC	CH ₄	THC	NO _x	NH ₃	PM
	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	PPM	Mg/kwh
WHTC (सकारात्मक प्रज्वलन)	400	160	500		460	10	10
WHSC (सम्पीडन प्रज्वलन)	1500			130	400	10	10
WHTC (सम्पीडन प्रज्वलन)	400			160	460	10	10

(स्रोत:वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०८२)

❖ डिजेल जेनेरेटरबाट निष्कासन भई हावामा जाने धुवाको लागि उत्सर्जन सीमा मिति

२०६९/०७/१३ मा डिजेल जेनेरेटरको लागि उत्सर्जन मापदण्ड राजपत्रमा प्रकाशित गरिएको थियो । त्यो मापदण्ड अनुसार नयाँ आयातित डिजेल जेनेरेटर सेटको ग्याँसीयस उत्सर्जनको लागि सहिष्णुता सीमा निम्न अनुसार छ:

तालिका नं. २५ डिजेल जेनेरेटरका लागि उत्सर्जनको मापदण्ड, २०६९

Category (KW)	CO	HC+NO _x	PM
$KW < 8$	8.00	7.50	0.80
$8 \leq KW < 19$	6.60	7.50	0.80
$19 \leq KW < 37$	5.50	7.50	0.60
$37 \leq KW < 75$	5.00	4.70	0.40
$75 \leq KW < 130$	5.00	4.00	0.30
$130 \leq KW < 560$	3.50	4.00	0.20

(स्रोत: डिजेल जेनेरेटरको लागि उत्सर्जन मापदण्ड, २०६९)

❖ प्रशोधित फोहोर पानी मापदण्ड, २०८०

नेपाल सरकारले खानेपानी तथा सरसफाइ ऐन, २०७९ को दफा ३६ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्रबाट प्रशोधन भई उत्सर्जन हुने प्रशोधित फोहोरपानीको मापदण्ड देहाय बमोजिम तोकिएको छ ।

१. फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्रबाट प्रशोधन भई उत्सर्जन हुने प्रशोधित फोहोरपानी नदी-नाला, ताल तलैया र जलाशयमा मिसाउँदा वा सार्वजनिक जग्गामा निष्काशन गर्दा देहाय बमोजिमको मापदण्ड कामय गर्नु पर्ने :-

तालिका २६: प्रशोधित फोहोरपानीको मापदण्ड

प्यारामिटरहरू (Parameters)	एकाई (Unit)	अत्यधिक सघनन् सीमा (Concentration not to exceed)	विश्लेषण विधिहरू (Analysing Methods)
pH	Standards Unit	6.0-9.0	4500-HB, APHA*22 nd edition
Total Suspended Solids (TSS)	mg/L	60	2540 D, APHA 22 nd edition
Biological Oxygen Demand (BOD ₅)	mg/L	50	5210 B, APHA 22 nd edition
Chemical Oxygen Demand (COD)	mg/L	Monitor and report only	5220, APHA 22 nd edition
<i>E.Coli</i>	CFU/100ml	1000	9222, APHA 22 nd edition

APHA**: AmericaAPHA**: American Public Health Association

होटल सञ्चालनका क्रममा माथि उल्लिखित नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिका साथ अन्य सान्दर्भिक कानूनहरू पालना गरिनेछ ।

अध्याय ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था

यस अध्याय अन्तर्गत यो आयोजना कार्यान्वयन गर्दा आयोजना प्रभावित क्षेत्रको वातावरणका अवयवहरू भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव पर्न सक्ने भएकाले आयोजना प्रभावित क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था स्पष्ट हुने आधार प्रस्तुत गरिएको छ ।

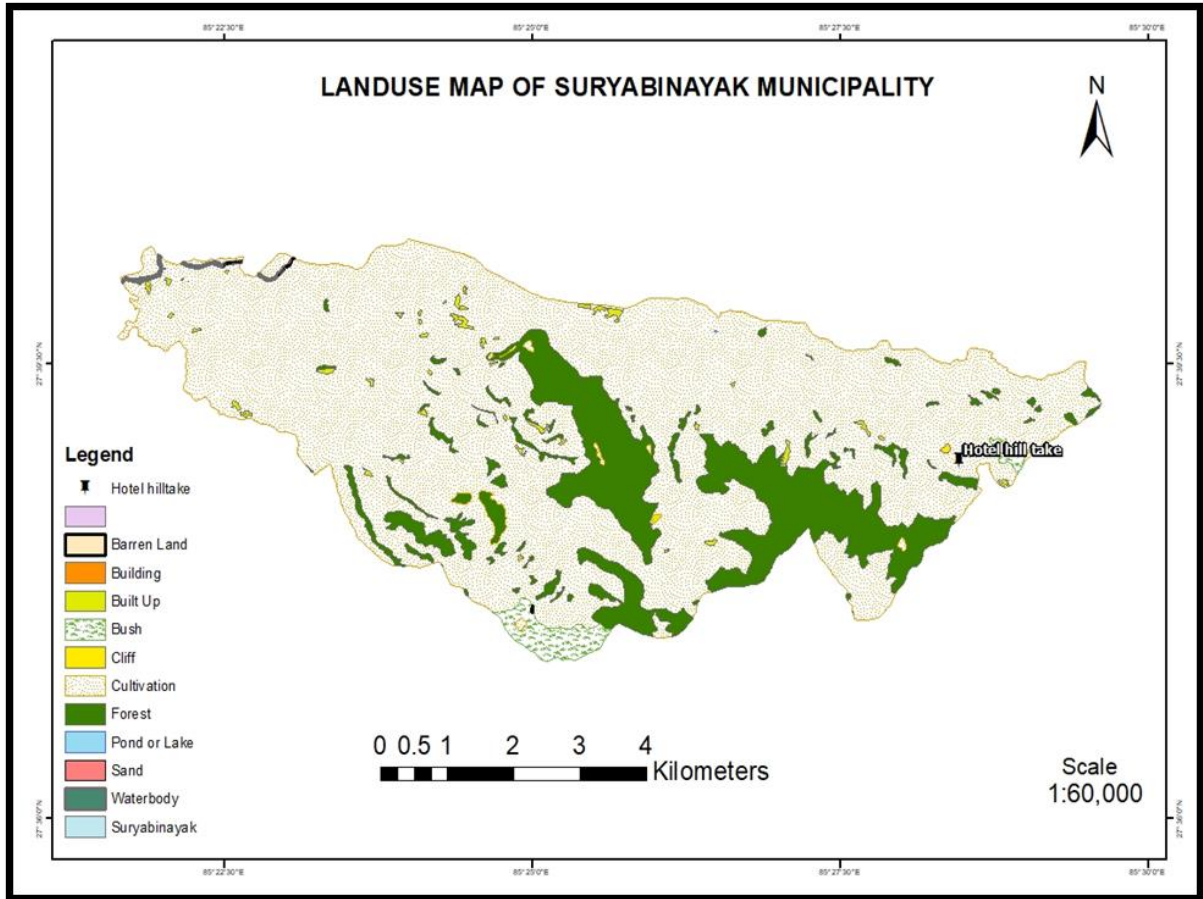
५.१ भौतिक वातावरण

५.१.१ भौगोलिक अवस्था

सूर्यविनायक नगरपालिका काठमाडौं उपत्यकाबाट करिब १४ कि.मि दक्षिण पूर्वमा अवस्थित छ। यो ८५°२९'३८" पूर्वी देशान्तर देखि ८५°२९'३६" पूर्वी देशान्तर र २७°४०'३०" उत्तरी अक्षांश देखि २७ डिग्री ३७ मिनेट १२ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांशमा अवस्थित छ। यस नगरपालिकाको उच्चतम उचाई २०२२ मि. र कम उचाई १२७६ मि. रहेको छ । आयोजना स्थल भिरालो भू-भागमा अवस्थित रहेको छ जसको कारण पहिरोको जोखिम रहेको देखिन्छ। आयोजना भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा अवस्थित रहेको छ। प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र २७°३८'४४.४३" उत्तरी अक्षांश र ८५°२८'२८.३९" पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ। प्रस्तावित आयोजना स्थलको उचाई १५८० मि. रहेको छ।

५.१.२ भू-उपयोग

होटल हिल्टेक बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १० मा रहेको छ । आयोजनको केही भवन निर्माण कार्य पहिले नै निर्माण भैसकेको र हाल थप भवन निर्माण गरी होटलको क्षमताबृद्धि गरी संचालनको लागि प्रस्ताव गरिएको हो । होटलको थप निर्माण सहित क्षमताबृद्धि गरी संचालनको लागि सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० को कम्पनीको नाममा रहेको जग्गाको कित्ता नं ७,१०,२१,४७,१८,१६,८३,८५,१९,२७,४४,५२,१५,५०,८८,१३,५१,१२,२३,५३,१४,११,८७,१७,४६,४,८,७,१३२,२०५,४५,२२,५४,५५,१६४,१६२,१६७,१६० र भाडामा रहेको कित्ता नं. १६८,१५८,१६१,१५९,५६,४८,६० को कुल ४५३३२.५१ वर्ग मिटर (८९ रोपनी, १ आना,३ पैसा ० दाम) क्षेत्रफल जग्गा रहेको छ । आयोजनाको क्षेत्र शहरी क्षेत्र रहेको छ । आयोजना क्षेत्र वरपर कृषि योग्य जमिन र वन क्षेत्र रहेको छ । आयोजना स्थल आसपासको भू-उपयोग नक्सा तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

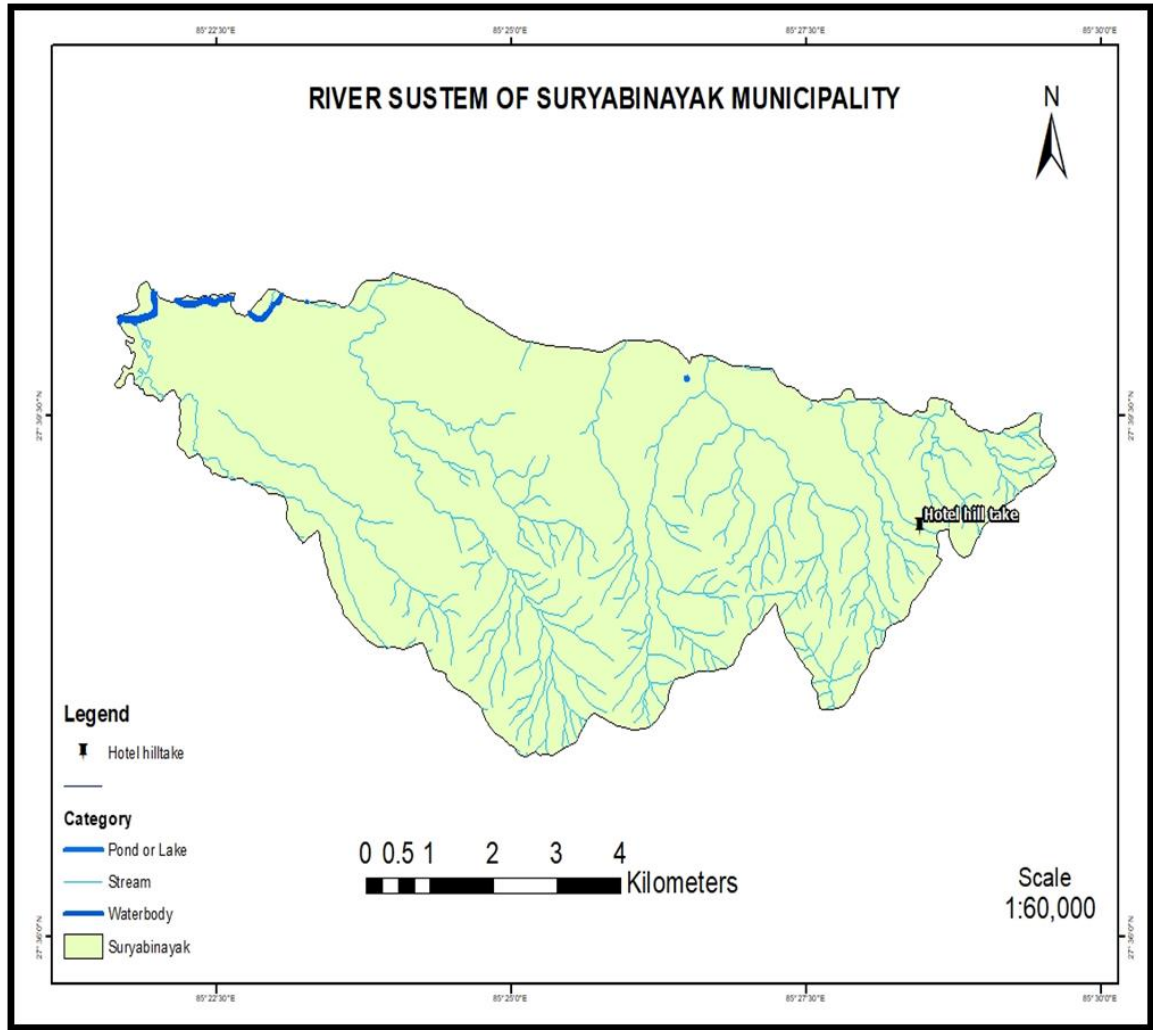

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Analyzed on GIS 10.5)

चित्र नं. ७: भू-उपयोग नक्सा

५.१.३ जल तथा जलाधार क्षेत्र

आयोजना हनुमन्ते खोलाको जलाधार क्षेत्र तथा चाकु खोला उप-जलाधार क्षेत्रमा रहेको छ । आयोजनाबाट सबैभन्दा नजिक २०० मिटरको दुरीमा सिद्धि खोल्सी रहेको छ जुन खोल्सी चाकु खोलामा गएर मिसिन्छ । भक्तपुर जिल्ला अन्तर्गत पर्ने मुख्य नदीहरुमा महादेव खोला, हनुमन्ते, घट्टे खोला, चाखु खोला, सिपाडोल खोला, चरखण्डी खोला, काल्का खोला, तब्याखुसी र अन्य साना खोल्सा खोल्सीहरु समेत रहेका छन् । आयोजना स्थलको जलाधारको अवस्था तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

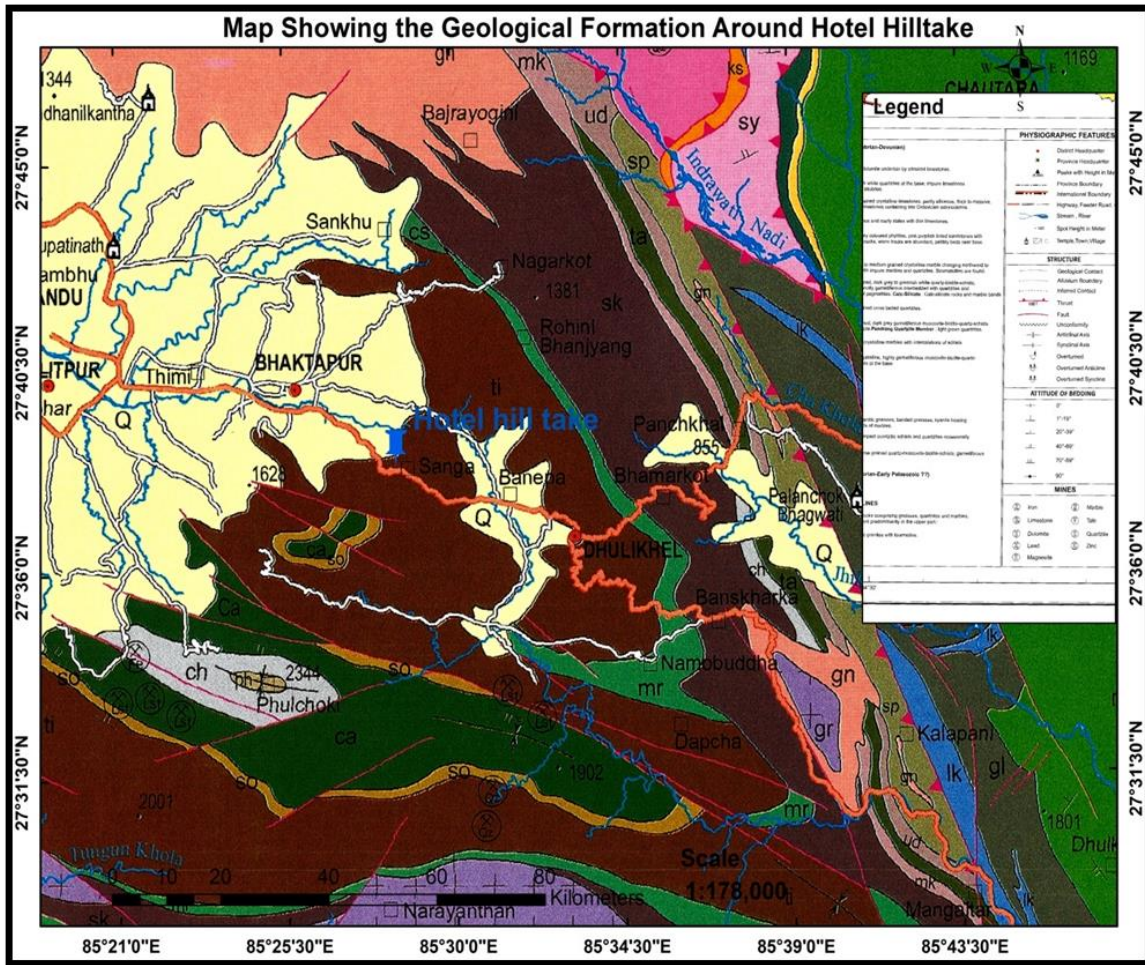

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Analyzed on GIS 10.5)

चित्र नं. ८ आयोजना क्षेत्रको जलाधार अवस्था

५.१.४ भूगर्भ तथा माटो

होटल स्थल सूर्यविनायक नगरपालिकाको हल्का भिरालो भूभागमा अवस्थित रहेको छ । आयोजना क्षेत्रको भौगर्भिक अध्ययनले आयोजना काठमाण्डौँ ग्रुपमा रहेको छ जुन Precambrian-Devonian युग देखि sediments थिग्रिएर बनेको हो । आयोजना काठमाण्डौँ ग्रुपको फुलचोकी सब-ग्रुपमा रहेको छ जुन सब-ग्रुपमा फुलचोकी फर्मेशन, चित्लाड फर्मेशन, चन्द्रागिरी फर्मेशन, सोपाड फर्मेशन र टिस्टुड फर्मेशन रहेका छन् भने आयोजना क्षेत्र टिस्टुड फर्मेशनमा रहेको छ । आयोजना क्षेत्र भौगर्भिक रूपमा टिस्टुड फर्मेशनमा पर्दछ जहाँ fine grained phyllite and slate interbedded with meta-sandstone and quartzite containing thin bands of argillaceous limestone. पाइन्छन् र bedrock को माथिल्लो भाग highly weathered छ र residual soil top मा बनेको छ ।

(स्रोत: खानी तथा भुगर्भ विभाग, २०७६, Analyzed on GIS 10.5)

चित्र नं. ९ आयोजना क्षेत्र आसपासको भौगर्भिक नक्सा

प्रस्तावित आयोजनाको जियोटेक्निकल प्रतिवेदन अनुसार १८ मिटर सम्मको गहिराईमा विभिन्न प्रकारको माटो रहेको पाईयो जसको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

Bore Hole: 1

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-2.5	Light red brown, fine sandy silts 9 Rock Bed)
2	2.5-18.0	White brown, fine sands with sits (Sludge Sample)

Bore Hole: 2

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-4.5	Lights red brown to white brown, fine sand with sand stone rock (Sludge Sample)
2	4.5-18.0	White Grey, sand stone weathered soft rock (Sludge Sample)

Bore Hole: 3

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-2.5	Lights red brown to white brown, fine sand with sand stone

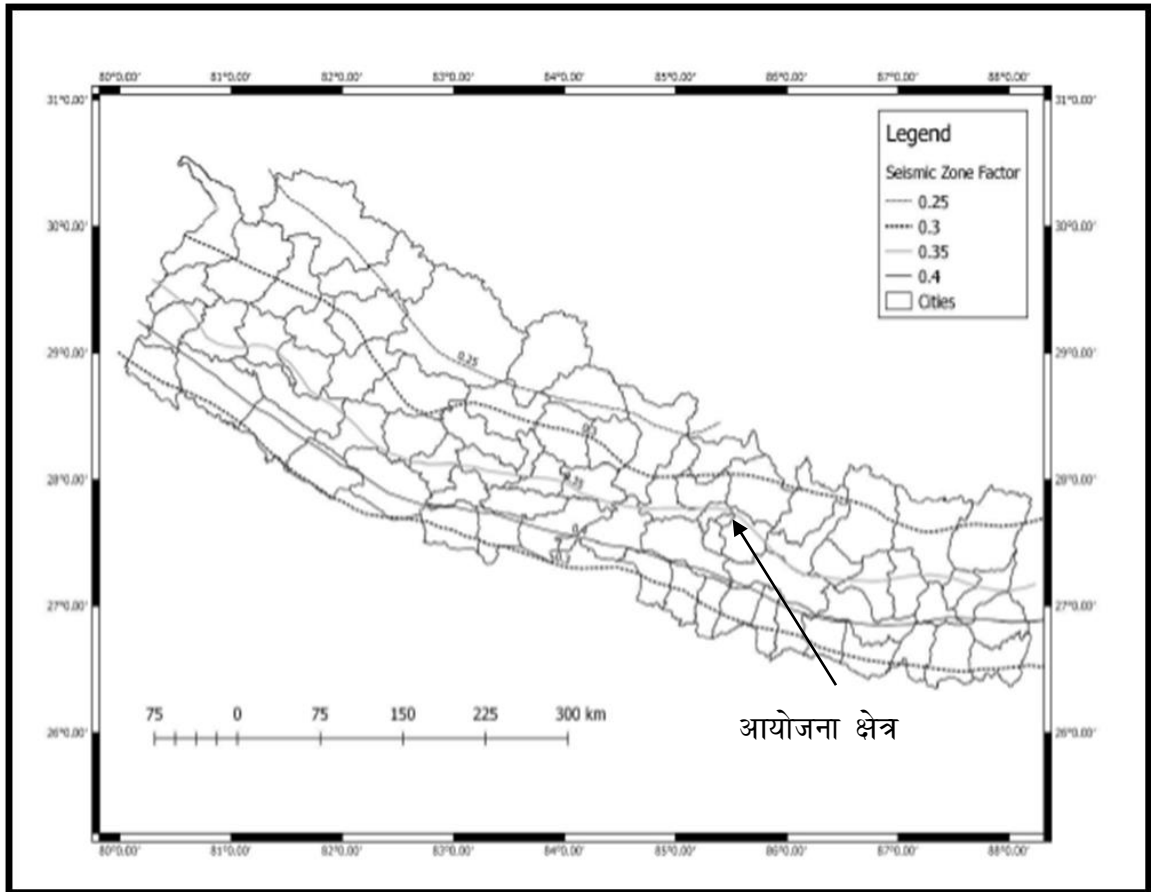
		rock (Sludge Sample)
2	4.5-18.0	Lights red brown to white brown, fine sand with sand stone rock

(स्रोत: माटो परीक्षण प्रतिवेदन, २०८२)

होटल परिसरको तीन स्थलमा soil test गरिएको थियो जसमा आयोजना स्थलमा गरिएको ३ वटा Bore hole test बाट ५.५०, ३.५० र २.५ मिटर गहिराइमा क्रमश १५८ KN/m², १६५ KN/m² र १४४ KN/m² सम्म SBC रहेको पाइयो । प्रस्तावित आयोजना स्थलको प्रत्येक वर्ग मिटर माटोले १५८ KN दबाबलाई सुरक्षित रूपमा बहन गर्न सक्दछ ।

५.१.५ भूकम्पीय विवरण (सेस्मिसिटी)

भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिकोणले समग्र नेपाल उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रमा पर्दछ । नेपालको उच्च भूकम्पीय जोखिम चलायन टेक्टोनिक प्लेट (Movement of Tectonic Plate) का कारण हुने गरेको छ, जसका कारण पूर्व पश्चिम फैलिएको हिमालयका विभिन्न स्थानमा सक्रिय फल्टहरू (Active Faults) को निर्माण भएका छन् । मेन सेन्ट्रल थ्रस्ट (Main central thrust), मेन बाउण्ड्री थ्रष्ट (Main Boundary Thrust) र हिमालयन फ्रण्टल थ्रस्ट (Himalayan Frontal Thrust) को उपस्थितिले भूकम्पीय जोखिमलाई थप बढाएको छ । आयोजना क्षेत्र भौगर्भिक रूपमा टिस्टुड फरमेसनमा पर्दछ जहाँ fine grained phyllite and slate interbedded with meta-sandstone and quartzite containing thin bands of argillaceous limestone. पाइन्छन् र bedrock को माथिल्लो भाग highly weathered छ र residual soil top मा बनेको छ । यस्तो भूगर्भ भएको ठाउँमा liquefaction को सम्भावना कम हुन्छ जसका कारण भूकम्पीय क्षति कम हुने सम्भावना रहन्छ (Stocklin and Bhattarai, 1978) ।

(स्रोत: खानी तथा भू-गर्भ विभाग, २०७६)

चित्र नं. १० नेपालको Seismic ZONING नक्सामा देखाइएको आयोजना क्षेत्र

स्थानीय भूकम्पीय जोखिमको आधारमा नेपाललाई विभिन्न भूकम्पीय क्षेत्र (seismic zones) मा विभाजन गरिएको छ। प्रत्येक क्षेत्र (zone) भित्र भूकम्पीय जोखिम स्थिर रहेको मानिन्छ। Seismic Zoning Factor (Z) ले ४७५ वर्ष return period का लागि peak ground acceleration (PGA) जनाउँदछ। उल्लिखित चित्रमा नेपालको seismic zoning नक्सा प्रस्तुत गरिएको छ, जसमा होटल क्षेत्रको Seismic Zoning Factor ०.३५ रहेको छ।

भक्तपुर जिल्ला तल्लो हिमाली क्षेत्र (Lesser Himalayan one) मा पर्दछ, जुन मेन सेण्ट्रल थ्रस्ट (Main Central Thrust) र मेन बाउण्ड्री थ्रस्ट (Main Boundary Thrust) को बिचमा पर्दछ। काठमाण्डौं उपत्यका soft sedimentary rock मा रहेकाले उक्त rock ले seismic wave लाई amplify गर्ने भएकाले काठमाण्डौं उपत्यका भूकम्पीय दृष्टिकोणले जोखिमयुक्त क्षेत्रमा पर्ने भएता पनि आयोजनाको geotechnical report अनुसार आयोजना क्षेत्र खनिएका पाँचवटा bore hole मा १८ मिटरको गहिराईसम्म पनि भूमिगत पानी नभेटिएका कारण प्राकृतिक भूमिगत पानीका तथा liquefaction potential index का आधारमा liquefaction को सम्भावना नरहेको पुष्टि गरिएको छ। यसका साथै काठमाण्डौं उपत्यकाको भूकम्पीय जोखिम नक्सा र

Liquefaction संवेदनशील नक्सा अध्ययनका क्रममा प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र Liquefaction Susceptibility low क्षेत्रमा पर्दछ । काठमाण्डौ उपत्यकाको Liquefaction संवेदनशील नक्सा तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

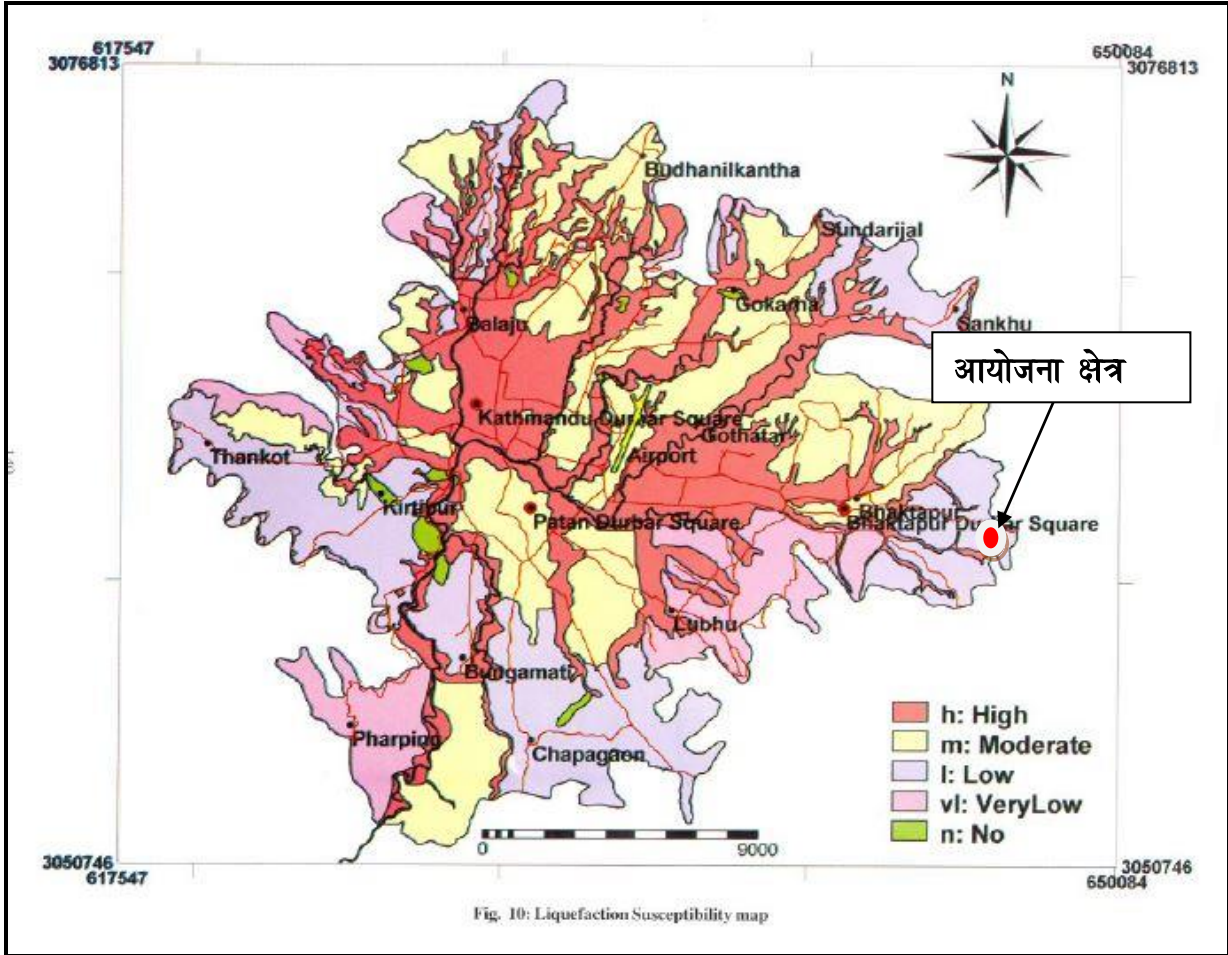

Fig. 10: Liquefaction Susceptibility map

(स्रोत:Piya, B., et al. 2006)

चित्र नं. ११ काठमाण्डौ उपत्यकाको Liquefaction संवेदनशील नक्सा

५.१.६. हावापानी तथा मौसम

सूर्यविनायक नगरपालिकाको हावापानी समशितेष्ण किसिमको पाइन्छ । सूर्यविनायक नगरपालिकामा सबैभन्दा गर्मी जेष्ठ महिनामा हुन्छ जसको औसत उच्च तापक्रम २९.१ डिग्री सेल्सियस र औसत न्यून तापक्रम ४.१ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । सबैभन्दा जाडो पुस महिनामा हुन्छ जसको औसत उच्च तापक्रम १९.१ डिग्री सेल्सियस र औसत न्यून तापक्रम २.४ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। सूर्यविनायक नगरपालिकाको औसत न्यून तापक्रम ४.१ डिग्री सेल्सियस र औसत उच्च तापक्रम २९.४ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । काठमाण्डौ उपत्यकाको औसत वार्षिक वर्षा १४०० मि.मि हुन्छ र २/३ तिहाई जुन, जुलाई र अगस्टमा पर्दछ। यस क्षेत्रद्वारा प्राप्त औसत वर्षा ३६० मिलि लिटर रहेको छ ।

५.१.७. बाढी तथा पहिरोको अवस्था

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र आसपास ठूला नदी पर्देन साथै आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै खहरे खोला रहेको छैन । आयोजनाबाट २०० मिटरको दुरीमा सिद्धि खोल्सी (जुन खोल्सी चाकु खोलामा गएर मिसिन्छ) रहेता पनि उक्त खोल्सीबाट वर्षा समयमा आयोजना क्षेत्रमा उल्लेखीय प्रभाव पर्देन । तसर्थ आयोजना क्षेत्रमा बाढीको जोखिम न्यून रहेको छ । प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने टिस्टुड फरमेसनमा चट्टानहरूमा multiple joint sets (including foliation-parallel joints) and soft filling material, Blocky rock masses ((edge, planar, or toppling failures (सम्भावना भएको क्षेत्र)) तथा RMR वर्गीकरण fair to good रहेको छ जहाँ भारी वर्षा, अव्यवस्थित भौतिक संरचना निर्माण भएको खण्डमा पहिरो जाने उच्च सम्भावना रहन्छ (Arju Bhattarai, 2024) ।

५.१.८. वायुको गुणस्तर

वायु गुणस्तरका प्यारामिटरहरू होटल रहेको स्थलमा जि.एस.पि. (27°38'44.57"N, 85°28'28.32"E) मा AQM09 Device मिति:२०८२/०१/२८ बिहानको १०:३० बजे देखि मिति:२०८२/०१/२९ को बिहान १०:३० बजे सम्म २४ घण्टाको नमुना संकलन गरिएको थियो । साँगा क्षेत्रमा हुने वायु प्रदूषणको मुख्य स्रोत सवारी साधनबाट निस्कने उत्सर्जकहरू हुन् । आयोजा क्षेत्रमा वायुको प्रदूषण खासै रहेको पाइएन । यस क्षेत्र वरपर धेरै कृषि योग्य जमिन रहेका छन् । वायु गुणस्तरका प्यारामिटरहरू जस्तै पीएम_{१०}, पीएम_{२.५} र टि.एस.पि. लाई आधार मानिएको थियो ।

तालिका नं. २७: वायुको गुणस्तर

प्यारामिटर	एकाई	राष्ट्रिय मापदण्ड	होटल क्षेत्रको मान
मिति २०८२/०१/२८ बिहान १०:३० -२०८२/०१/२९ बिहान १०:३० जि.पि.एस. (२७°३८'४४.५७"N, ८५°२८'२८.३२"E)			
PM ₁₀	µg/m ³	120 (24 Hours)	37.9
PM _{2.5}	µg/m ³	40 (24 Hours)	24.6
NO ₂	µg/m ³	80 (8 Hours)	26.8
SO ₂	µg/m ³	70 (24 Hours)	16.2
CO	µg/m ³	10000 (24 Hours)	779
O ₃	µg/m ³	157 (8 Hours)	42
TSP	µg/m ³	230 (24 Hours)	155.5
Relative Humidity	%		45
Temperature	°C		30

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

५.१.९. ध्वनिको गुणस्तर

आयोजना स्थलको (27°38'44.57"N, 85°28'28.32"E) मा Device मिति:२०८२/१/२८ बिहानको १०:३० बजे देखि मिति:२०८२/१/२९ को बिहान १०:३० बजे सम्म २४ घण्टाको Lutron Sound Level Meter प्रयोग गरी होटल क्षेत्रमा दिउँसो र राति गरी मापन गरिएको थियो । आयोजना क्षेत्र सहरी क्षेत्रमा पर्ने भएकाले ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ पालना गर्न पर्ने रहेको छ। ध्वनि मापन गर्दाको समयमा आयोजना स्थलमा ध्वनिका मुख्य स्रोतहरूमा मोटरसाइकल/गाडी गुड्दा निस्केका आवाज, मानव सिर्जित ध्वनि आदि रहेको छ । विद्यमान अवस्थामा यस क्षेत्रको ध्वनिको अवस्था ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ अनुरूप रहेको छ ।

तालिका नं. २८: ध्वनिको गुणस्तर

क्र.स.	मापन गरिएको स्थल	ध्वनिको स्तर (dBA)			
		Lmax	Lmin	Leq	NNQS (Leq)
१	होटल क्षेत्रमा (दिउँसो)	४५	३४	४०	६५ (व्यावसायिक क्षेत्र)
२	होटल क्षेत्रमा (राती)	४२	३१	३६	५५ (व्यावसायिक क्षेत्र)

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

५.१.१०. पानीको गुणस्तर

पानीको गुणस्तर मापनका लागि मिति:२०८१/४/४ मा आयोजना क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षणको लागि पठाइएको थियो । होटल हिल्टेकमा प्रयोग गरिने पानीको नमुना परीक्षण गर्दा उक्त क्षेत्रको पानीको गुणस्तर राष्ट्रिय खानेपानीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड अनुरूप रहेको छ, जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा राखिएको छ ।

तालिका नं. २९: क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको पानीको गुणस्तरको अवस्था

S.N.	Parameter	Test Methods	Observed Value	NDWQS Nepal
1	pH	Electrometric, 4500-H ⁺ B, APHA	6.7	6.5 – 8.5
2	Electrical Conductivity, (µS/cm)	Conductivity Meter, 2510 B, APHA	427	1500
3	Turbidity, NTU	Nepelometric, 2130 B, APHA	0.9	5
4	Total Hardness as CaCO ₃ , (mg/L)	EDTA Titrimetric, 2340 C, APHA	136	500
5	Total Alkalinity as CaCO ₃ , (mg/L)	Titrimetric, 2320 B, APHA	72	-
6	Chloride, (mg/L)	Argentometric Titration, 4500-Cr B, APHA	9.25	250
7	Ammonia, (mg/L)	Direct Nesslerization, 4500-NH ₃ C, APHA	0.5	1.5
8	Nitrate, (mg/L)	UV Spectrophotometric Screening 4500-	9.7	50

S.N.	Parameter	Test Methods	Observed Value	NDWQS Nepal
		NO ₃ B, APHA		
9	Nitrite, (mg/L)	NEDA Colorimetric, 4500-NO ₂ B, APHA	0.06	3
10	Calcium, (mg/L)	EDTA Titrimetric, 3500-Ca B & 3500-	12	200
11	Magnesium, (mg/L)	Mg B APHA	3	-
12	Iron, (mg/L)	Direct Air-Acetylene AAS, 3111, APHA	<0.05	0.3
13	Manganese, (mg/L)		<0.05	0.2
14	Arsenic, (mg/L)	SDDC, 3500-As, C: APHA	<0.05	0.05
15	E. coli Count, (CFU/100ml)	Membrane Filtration, 9222D, APHA	Nil	Nil

(स्रोत: प्रयोगशाला परिक्षण, २०८१)

५.२ जैविक वातावरण

वनस्पति

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा समशितोष्ण हावापानीमा पाईन्छ । आयोजनाको परिसरमा रहेका चिलाउने (*Schima wallichii*), सल्ला (*Pinus roburghii*), धूपी (*Juniperus indica*), कपुर (*Cinnamomum camphora*), अम्बा (*Psidium guajava*), आरू (*Prunus persica*), खुरपानी, आल्चा (*Malus domestica*), टिमिलो (*Ficus auriculata*), निगालो लगायतका विविध जातिका रूखहरूले वातावरणीय सन्तुलन र प्राकृतिक सौन्दर्य कायम राख्न उल्लेखनीय भूमिका खेलेका छन्। यसका साथै होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Cast Iron Plant, Dwarf umbrella tree, Money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिएको छ । प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रबाट करिब २.८ कि.मि. उत्तरतर्फ अंगेरीघारी सामुदायिक वन रहेको छ यस क्षेत्र र आसपासको वन क्षेत्रमा पाइने वनस्पति, जिवजन्तु तथा चराचुरूङ्गीको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ३०: वनस्पतिको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
१	चिलाउने	<i>Schima Wallichii</i>			-
२	लप्सी	<i>Choerospondias axillaris</i>			
३	धुपी	<i>Juniperus indica</i>		LC	-
४	उत्तिस	<i>Alnus nepalensis</i>		LC	
५	कटुस	<i>Castanopsis indica</i>		LC	
६	फलाट	-			
७	मैवा	-			
८	हाडिबेल	<i>Limonia acidissima</i>			
९	मयल	<i>Pyrus pyrastrer</i>			
१०	पौयु	<i>Prunus cerasoids</i>			

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
११	बेल	<i>Aegle marmelos</i>			
१२	शिरीष	<i>Albizia lebbeck</i>			
१३	पिपल	<i>Ficus religiosa</i>			

(स्रोत:स्थलगत अध्ययन, २०८२)

जडीबुटी र झाडीहरू

तालिका ३१ जडीबुटी र झाडीहरू

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
१	रातिगेडी	<i>Abrus precatorius L.</i>			
२	भेडे कुरो	<i>Achyranthes aspera</i>			
३	बोझो	<i>Acorus calamus L.</i>			
४	बनमारा	<i>Ageratina adenophora</i>			
५	गन्धे झार	<i>Ageratum Conyzoides</i>			
६	तितेपाती	<i>Artemisia vulgaris</i>			
७	ठुलो ओक्ति	<i>Astilbe volaris</i>			
८	घोडताप्रे	<i>Centella asiatica</i>			
९	गुर्जो गाना	<i>Cissampelos pareira</i>			
१०	वन धनिया	<i>Coriandrum sativum</i>			
११	आकाशे बेली	<i>Cuscuta reflexa</i>			
१२	असुरो	<i>Justicia adhatoda</i>			
१३	टाउके झार	<i>Leucas cephalotes</i>			
१४	पुदिना	<i>Mentha arvensis</i>			
१५	रुदिलो	<i>Pogostemon bengalensis</i>			
१६	नरकट	<i>Arundo donax</i>			
१७	अम्रिसो	<i>Thysanolaena latifolia</i>			
१८	सिस्नो	<i>Urtica dioica</i>			

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२ र Bhaila et.al.(2022))

च्याउहरु

तालिका ३२: स्थानीय क्षेत्र च्याउहरु

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
१	खाने च्याउ	<i>pleurotus ostreatus</i>			
२	गोब्रे च्याउ	<i>Agaricus bisporus</i>			
३	शिताके	<i>lentiniula edodes</i>			

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२, स्थानीयसँग छलफल)

जिवजन्तुहरु

तालिका नं. ३३: आयोजना क्षेत्र वरपर पाईने स्तनधरी

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
१	चितुवा	<i>Panthera pardus</i>			
२	रतुवा मृग	<i>Odocoileus virginianus</i>			
३	लोखर्के	<i>Sciuridae</i>			
४	मल साप्रो	<i>Martes Flavigula</i>		LC	
५	विरालो	<i>Felis chaus</i>			
६	स्याल	<i>Canis aureus</i>			
७	बादर	<i>Macaca mulatta</i>		LC	
८	जंगली विरालो	<i>Felis chaus</i>		LC	
९	बँदेल	<i>Sus scrofa</i>			

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२; स्थानीयसँग छलफल)

चराचुरूङ्गीहरु

तालिका नं. ३४ आयोजना क्षेत्र वरपर पाईने चराहरु

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES	कैफियत
१	ढुकुर	<i>Pycnonotus cafer</i>	-	LC	-	
२	भंगेरा	<i>Passer domesticus</i>	-	LC	-	Resident
३	काग	<i>Corvus splendens</i>	-	LC	-	
४	गौथली	<i>Hirundo rustica</i>				
५	परेवा	<i>Columba livia</i>		LC		
६	सुंगा	<i>Psittaciformes.</i>				Full Migrant
७	सारौं	<i>Acrodothis tristis</i>		LC		
८	वन कुखुरा	<i>Gallus gallus</i>				
९	कालिज	<i>Phasianus colchicus</i>	संरक्षित	LC		

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES	कैफियत
१०	धवाँसे चीबे	<i>Dicrurus Leucophaeus</i>		LC		Full Migrant
११	कालो चीबे	<i>Dicrurus Macrocerus</i>				Resident
१२	कल्चौडे	<i>Myophonus Caeruleus</i>		LC		Altitudinal Migrant
१३	वस्तु बकुल्ला	<i>Bubulcus ibis</i>				Full Migrant
१४	फुस्रो टाउके सारौं	<i>Sturnia malabarica</i>				Resident
१५	मलेवा	<i>Columba livia</i>				Resident
१६	डाङ्ग्रे रूपी	<i>Acridotheres tristis</i>		LC		Resident
१७	पात सिउने फिस्टो	<i>Orthotomus sutorius</i>				Resident
१८	कन्ठे ढुकुर	<i>Streptopelia decaocto</i>		LC		Resident
१९	गाजले सुनचरी	<i>Oriolus oriolus</i>				Full Migrant
२०	रूख भंगेरा	<i>Passer montanus</i>				Resident
२१	काष्ठकुट	<i>Dendrocopos macei</i>		LC		Resident
२२	चिचिलकोटे	<i>Parus Major</i>				Resident
२३	चन्चले अर्जुनक	<i>Culicicapa ceylonensis</i>				Resident
२४	तुमलकारे फिस्टो	<i>Phylloscopus xanthoschistos</i>				Resident
२५	जुल्फे जुरेली	<i>Pycnonotus leucogenys</i>		LC		Full Migrant
२६	घर भंगेरा	<i>Passer domesticus</i>				Resident
२७	कांकिर	<i>Zosterops palpebrosus</i>				Resident
२८	आसकोटे बकुल्ला	<i>Ardeola grayii</i>				Resident
२९	बन रूपी	<i>Acridotheres Fuscus</i>				Resident
३०	भद्राइ	<i>Lanius schach</i>				Full Migrant
३१	धोबिनी चरा	<i>Copsychus saularis</i>		LC		Resident
३२	तामे ढुकुर	<i>Streptopelia orientalis</i>		LC		Full Migrant
३३	काले इयाप्सी	<i>Saxicola caprata</i>				Full Migrant
३४	गेरुकटी गौथली	<i>Cecropis daurica</i>				Full Migrant
३५	जुरेली	<i>Pycnonotus Cafer</i>				Resident
३६	सानो तामे ढुकुर	<i>Streptopelia tranquebarica</i>		LC		Full Migrant
३७	कन्ठे सुगा	<i>Alexandrinus krameri</i>		LC		Resident
३८	पालकोटे	<i>Erythrogonys erythrogonys</i>		LC		Resident
३९	कुर्ले ढुकुर	<i>Spilopelia suratensis</i>				Full Migrant

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	नेपाल सरकार	IUCN	CITES	कैफियत
४०	सेतो कन्ठे माटीकोरे	<i>Halcyon gularis</i>		LC		Resident

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२, Celements et.al. 2023)

Herpeto Fauna

S.N.	Common Name	Scientific Name	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
1	Skittering Frog	<i>Euphlyctis cynoplyctis</i>	-	-	-
2	Indian Bull Frog	<i>Hoplobatrachus tigerinus</i>	-	-	II
3	Common Garden Lizard	<i>Calotes versicolor</i>	-	-	
4	Common rat snake	<i>Ptyas mucosa</i>	-	-	II

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

S.N.	Common Name	Scientific Name	नेपाल सरकार	IUCN	CITES
1	Indian Common core	<i>Euploea core core</i>			-
2	Common Four-ring	<i>Ypthima huebneri</i>			-
3	Oriental Common Grass yellow	<i>Eurema hecabe hecabe</i>			-
4	Comon Jester	<i>Symbrenthia lilaea</i>			
5	Indian Common Mormon	<i>Papilio Polytes</i>			
6	Common Sailer	<i>Nyptis hylas</i>			
7	Fulvous Pied Flat	<i>Pseudocoladenia dan</i>			
8	Pea Blue	<i>Lampides boeticus</i>			
9	Newar Three ring	<i>Ypthima newara</i>			
10	Indian Tortoiseshell	<i>Agrias caschmirensis</i>			
11	Metallic Cerulean	<i>Jamides alecto</i>			
12	Dark Clouded Yellow	<i>Colias fieldii</i>			

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२, Bohm et al 2018)

Legend: P- Protected/ IUCN Threat Category: VU- Vulnerable, NT- Near threatened, LC-Least concerned/ CITES Category: Appendix-I, II, III (Classified according to the threat due to trade)

५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

यस आयोजनाबाट प्रभावित जिल्ला भक्तपुर नेपालको बागमती प्रदेश अर्न्तगत पर्दछन् । आयोजनाले सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा केही मात्रामा प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

क. जनसंख्याको विवरण

यस आयोजना भक्तपुर जिल्ला बागमती प्रदेशमा अवस्थित छ । यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्र क्षेत्रफल ४२.४५ वर्ग कि.मि. छ । आयोजनको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै पनि आवासिय भवनहरू पर्दैन यद्यपि २०० मिटर आसपासको क्षेत्रमा खाली बाँझो जग्गा, Kailashnath Mahadev Statue, Fortune Resort & Wellness Spa र Greenhill rest Camp आदि पर्दछन् । सूर्यविनायक नगरपालिकामा कुल ३५,८६५ घरधुरी रहेको छ, जसमा कुल जनसंख्या १,४०,०८५ रहेको छ । यस सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा कुल १,८१४ घरधुरीमा ७,४०१ जनसंख्या रहेको छ जसमा ३,६७६ पुरुष र ३,७२५ महिला बसोबास गर्दछन् ।

तालिका नं ३५ आयोजना क्षेत्रको जनसंख्या

क्र.स.	नगरपालिका/वडा	घरधुरी	जनसंख्या			औषत घरधुरी संख्या	लैङ्गिक अनुपात
			पुरुष	महिला	जम्मा		
१	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	बाँझो जग्गा, Kailashnath Mahadev Statue, Fortune Resort & Wellness Spa र Greenhill rest Camp					
२	वडा नं १०	१,८१४	३,६७६	३,७२५	७,४०१	४.०८	९८.६८
३	सूर्यविनायक नगरपालिका	३५,८६५	६९,९१५	७०,१७०	१,४०,०८५	३.९१	९९.६४

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

ख. जातजाति

आयोजना क्षेत्रमा स्थलगत अध्ययनका क्रममा मुख्य गरी क्षेत्री, नेवार, ब्राह्मण, तामाङ्ग समुदायका मानिसहरूको बहुलियता रहेको पाइयो । यसका साथै राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार सूर्यविनायक नगरपालिकाको जातजातिको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३६ सूर्यविनायक नगरपालिकाको जातजातिको विवरण

क्र.स.	जातजाति	पुरुष	महिला	जम्मा
१	क्षेत्री	२०२१४	२०५८३	४०७९७
२	ब्राह्मण पहाडी	१३६१९	१३३३०	२६९४९
३	मगर	२१६७	२१८३	४३५०
४	थारू	३७१	३१५	६८६
५	तामाङ्ग	८६०७	९०६१	१७६६८
६	नेवार	१७०७०	१७२४३	३४३१३
७	विश्वकर्मा	१००३	९८७	१९९०
८	मुस्लमान	२१२	१११	३२३

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

क्र.स.	जातजाति	पुरुष	महिला	जम्मा
९	यादव	३०३	१७२	४७५
१०	राई	११६५	१३७९	२५४४
११	गुरुङ	२२१	२६३	४८४
१२	परियार	६२२	६५४	१२७६
१३	ठकुरी	३१०	२७९	५८९
१४	लिम्बु	३६०	४३३	७९३
१५	मिजार	६०३	६७६	१२७९
१६	तेली	१५५	९७	२५२
१७	चमार/हरीजन/राम	६	६	१२
१८	कोइरी/कुशवाहा	१०७	६८	१७५
१९	मुसहर	१७	५	२२
२०	कुर्मि	१९	११	३०
२१	सन्यासी/दशनामी	२९१	२९३	५८४
२२	धानुक	४९	२७	७६
२३	दुसध/पासावन/पसी	१३	३	१६
२४	मल्ल	१६	१०	२६
२५	केवट	७	३	१०
२६	कथाबनिया	२५	१५	४०
२७	ब्राहमण तराई	२६१	२१६	४७७
२८	कलवार	४३	३४	७७
२९	कानु	१४	३	१७
३०	कुमाल	२२	१६	३८
३१	घर्ती/भुजेल	३७८	३६५	७४३
३२	हजम/ठाकुर	१७८	१२७	३०५
३३	राजवंसी	२२	१९	४१
३४	शेर्पा	८८	१३२	२२०
३५	धोवी	१०	८	१८
३६	तत्मा/तत्वा	११	३	१४
३७	लोहार	३८	२८	६६
३८	खट्वा	५	५	१०
३९	सुनदी	७८	७४	१५२
४०	दनुवार	५९	४८	१०७
४१	हलुवाई	२३	२२	४५
४२	माझी	१३८	१३१	२६९
४३	बाराई	८	३	११

क्र.स.	जातजाति	पुरुष	महिला	जम्मा
४४	बिन	१०	३	१३
४५	चेपाड/प्रजा	१८	२५	४३
४६	सोनार	२५	१६	४१
४७	सुनुवार	१७२	१६३	३३५
४८	बन्तार/सरदार	२२	११	३३
४९	सन्थाल	७	४	११
५०	मारवाडी	१२	६	१८
५१	कायस्थ	४३	३६	७९
५२	राजपूत	२६	१८	४४
५३	बधाइ/बधे	१०	१३	२३
५४	थामी	६०	६४	१२४
५५	गदेरी/भेडियार	९	२	११
५६	धिमाल	१६	१४	३०
५७	याक्खा	६	७	१३
५८	घले	४८	५३	१०१
५९	खवास	९	१०	१९
६०	पहारी	३७	३२	६९
६१	कोरी	७	५	१२
६२	Hyalmo/Yholmopa	२८	२१	४९
६३	जिरेल	२०	२०	४०
६४	थुलुड	५	७	१२
६५	कुसुण्डा	४	६	१०
६६	भूमिहार	२३	१८	४१

ग. धर्म र चाडपर्व

यस आयोजना क्षेत्रमा हिन्दु, बौद्ध, किरात, ईस्लाम, क्रिश्चियन धर्म मान्ने बसोबास गर्दछन्। हिन्दुहरूले मनाउने मुख्य चाडपर्वहरूमा दशैं, तिहार आदि हुन भने नेवार समुदायको मुख्य बसोबास रहेकोले विभिन्न जात्राहरू जस्तै बिसकेट जात्रा, ईन्द्र जात्रा, घोडे जात्रा, मोहनी (वडा दशैं), मह पुजा, योगाम्बर जात्रा आदि जात्राहरू पनि मनाइन्छ ।

घ. पेशा

उक्त क्षेत्रका धेरैजसो घरपरिवारहरू कृषि, व्यापार व्यवसायमा संलग्न रहेका छन् । यस क्षेत्रमा बस्ने मानिसहरूको आयआर्जनको मुख्य स्रोत भनेको कृषि, व्यापार, पर्यटन, उद्योग आदि रहेको छ । आयोजना क्षेत्रमा सडक, संचार र खानेपानीको राम्रो सुविधा रहेको छ ।

ड. शिक्षा

यस सूर्यविनायक नगरपालिकामा ८८.६३ प्रतिशत मानिसहरू साक्षर रहेका छन् जसमा पुरुष ९४.९० प्रतिशत र महिला ८२.४५ प्रतिशत रहेका छन् भने वडा नं १० मा ८२.७५ प्रतिशत मानिसहरू साक्षर रहेका छन् जसमा पुरुष ९२.०८ प्रतिशत र ७३.६७ प्रतिशत रहेका छन् । (स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना-२०७८)

च. स्वास्थ्य तथा सरसफाईको स्थिति

प्रस्तावित आयोजनामा खानेपानीको लागि नगरपालिकाबाट वितरित तथा सरस्वतीटारबाट ल्याइएको धाराको पानी साथै वैकल्पिक रूपमा ट्याङ्करको पानी र जारको पानी प्रयोग गरिने गरिएको छ। राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७८ अनुसार सूर्यविनायक नगरपालिकाको कुल ३५८६५ घरधुरी मध्ये २१,७५६ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर भित्र), ३७०५ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर बाहिर), ६,१३३ घरधुरीले जारको पानी, ४६१ घरधुरीले ट्यूबवेल, १,८२८ घरधुरीले छोपिएको ईनार/कुवा, ८५७ घरधुरीले नछोपिएको ईनार/कुवा, ६५६ घरधुरीले मुलको पानी र ६४९ घरधुरीले अन्य पानीको स्रोत प्रयोग गरेको देखिन्छ । यसैगरी सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं १० को कुल १८१४ घरधुरी मध्ये ७५९ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर भित्र), ३१२ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर बाहिर), २१२ घरधुरीले जारको पानी, ३ घरधुरीले ट्यूबवेल, २ घरधुरीले छोपिएको ईनार/कुवा १४५, २०७ घरधुरीले नछोपिएको ईनार/कुवा, १७४ घरधुरीले मुलको पानी र २ घरधुरीले अन्य पानीको स्रोत प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३७: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको पानीको स्रोत

नगरपालिका / वडा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
	जम्मा घरधुरी	धारा/पाइप (परिसर भित्र)	धारा/पाइप (परिसरबाहिर)	ट्यूबवेल	छोपिएको ईनार/कुवा	नछोपिएको ईनार/कुवा	मुलको पानी	जारको पानी	अन्य
सूर्यविनायक	३५८६५	२१७५६	३७०५	४६१	१८२८	८५७	६५६	६१३३	४६९
वडा नं १०	१८१४	७५९	३१२	३	१४५	२०७	१७४	२१२	२

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

छ. शौचालय सुविधा

सूर्यविनायक नगरपालिकाको कुल ३५,८६५ घरधुरी मध्य ७० घरधुरीमा शौचालय सुविधा छैन । यसै गरी सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं १० को कुल १,८१४ घरधुरी मध्य २५६ घरधुरीले फलस भएको सार्वजनिक ढल जडान भएको शौचालय, १३९७ घरधुरीले

फलस भएको सेप्टिक ट्याङ्की भएको शौचालय, १४१ घरधुरीले खाल्डे शौचालय, १९ घरधुरीले सार्वजनिक शौचालय र १ घरधुरी शौचालय नभएको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३८: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको शौचालय सुविधा

क्र.स.	नगरपालिका / वडा	प्रयोग गरिने शौचालयको प्रकार				शौचालय नभएको घरधुरी
		फलस भएको सार्वजनिक ढल जडान भएको शौचालय	फलस भएको सेप्टिक ट्याङ्की भएको शौचालय	खाल्डे शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	
१	सूर्यविनायक नगरपालिका	१६४८३	१६५४४	२७१८	५०	७०
२	वडा नं १०	२५६	१३९७	१४१	१९	१

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

ज. ऊर्जा खपतको परिदृश्य

सूर्यविनायक नगरपालिकामा ३२,२६५ घरधुरीले इन्धनका रूपमा एल.पी. ग्यासबाट खाना पकाउनको लागि प्रयोग गरेको देखिन्छ । यसै गरी सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं १० मा १,४७० घरधुरीले इन्धनका रूपमा एल.पी. ग्यासबाट खाना पकाउनको लागि प्रयोग गरेको देखिन्छ साथै ३२४ घरधुरीले दाउरा र अन्य इन्धनको स्रोतहरूमा ५ घरधुरीले विद्युत, ९ घरधुरीले मट्टितेल, ६ घरधुरीले वायो ग्याँस प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३९: आयोजना प्रभावित क्षेत्रको उर्जाको किसिम

नगरपालिका / वडा	जम्मा	खाना पकाउनको लागि प्रयोग हुने उर्जाको किसिम						
		दाउरा	एल पी. ग्यास	विद्युत	गुईठा	वायो ग्याँस	मट्टितेल	अन्य
सूर्यविनायक नगरपालिका	३५,८६५	३,०७५	३२,२६५	२५९	२	२३२	१६	१६
वडा नं १०	१८१४	३२४	१,४७०	५	०	६	९	०

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

झ. धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय वातावरण

भक्तपुर जिल्ला देशको व्यापारिक तथा पर्यटकीय केन्द्रको रूपमा चिनिन्छ । भक्तपुर दरवार स्क्वायर ऐतिहासिक दृष्टिकोणबाट मात्र होइन साँस्कृतिक प्राचिन शिल्पकला एवं हस्तकलाको लागि समेत महत्वपूर्ण स्थल रहेको छ । साँस्कृतिक सम्पदामा समृद्ध बनेपा र साँगा क्षेत्रका नेवारी समुदायको नजिक अवस्थित छ । यस क्षेत्रका बासिन्दाले बिस्का जात्रा, गाई जात्रा, चण्डेश्वरी जात्राजस्ता परम्परागत पर्वहरू धुमधामका साथ मनाउने गर्दछन्, जसले गर्दा यस्ता

जात्राहरू अवलोकन गर्न आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको आकर्षण दिन प्रति दिन बढ्दो छ। सूर्यविनायक नगरपालिका रहेका विदेशी तथा स्वदेशी पर्यटकले घुम्न रुचाएका महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरू निम्न रहेका छन्।

तालिका नं. ४०: भक्तपुर जिल्लाका महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरू

धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय स्थल	विशेषता
सूर्यविनायक मन्दिर	सूर्यविनायक क्षेत्र धार्मिक एवं ऐतिहासिक दृष्टिकोणबाट अति महत्वपूर्ण छ। यहाँको प्रसिद्ध सूर्यविनायक (गणेश) मन्दिर लिच्छवि कालमा शिखरशैलीमा निर्माण भएको पाइन्छ। काठमाण्डौ, पाटन, बनेपा, भक्तपुर जिल्लाका भक्तजनहरू हरेक मंगलवार र माघ महिनामा ठूलो घुइँचोका साथ यस गणेश मन्दिरको दशनार्थ आउने गरेको पाइन्छ। सूर्यविनायकको पूजाबाट भाग्य निर्माण हुने र सद्बुद्धि आउने आम धारणा रहेको छ। हरियाली रमणिय डाँडा रहेको कारणले यो क्षेत्र पर्यटकिय एवं पिकनिक स्थलको रूपमा पनि प्रख्यात छ।
कैलाशनाथ महादेव मन्दिर	कैलाशनाथ महादेव मन्दिर नेपालमा भक्तपुर जिल्लामा अवस्थित एक प्रमुख पर्यटकिय स्थल हो। यस मन्दिरको प्रमुख आकर्षण यसको विशाल महादेवको मूर्ति हो, जुन विश्वकै सबैभन्दा अग्लो महादेवको मूर्तिहरू मध्ये एक हो। यो मूर्ति करिब १४३ फिट अग्लो छ र यो चाँदी र तामाका टुक्राहरूबाट बनाइएको छ। विशाल महादेवको मूर्ति, ऐतिहासिक र धार्मिक महत्व, नेपाली वास्तुकला, सुन्दर प्राकृतिक दृश्य र उत्कृष्ट पर्यटक सुविधाहरूका कारण पर्यटकहरूको लागि प्रमुख आकर्षण हो।
डोलेश्वर महादेव	भक्तपुर नगरको आग्नेय कोणमा रहेको श्री डोलेश्वर महादेवलाई हिमवत्खण्डमा विमलेश्वर भनी उल्लेख गरेको पाइन्छ। हिमवत्केदार वैराग्य सिंहासनाधिश्वर रावल पदवी विभूषित श्री श्री श्री १००८ जगत् गुरु भीमाशङ्करलिङ्ग शिवाचार्य महास्वामीबाट २०६६ साल भदौ ६ गतेका दिन केदारनाथको शिरोभाग डोलेश्वर महादेव भएको विधिवत् घोषणा गरेपछि हाल डोलेश्वर महादेव दर्शन गर्न आउने स्वदेशी तथा विदेशी विशेषतः भारतबाट हिन्दूधर्मावलम्बीहरूको सङ्ख्या बढ्दो छ।

अध्याय ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण

वैकल्पिक विश्लेषणको उद्देश्य भनेको विकास लक्ष्य हासिल गर्दै अधिकतम फाइदाको साथ वातावरणमा कम नकारात्मक प्रभाव पार्नु हो । यसलाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको अभिन्न अंगको रूपमा लिइन्छ । यस अध्ययनबाट आयोजनासँग सम्बन्धी विभिन्न अवयवहरूको विभिन्न कोणबाट विश्लेषण गरी उत्तम सम्भावना र विकल्पहरू जसले वातावरणमा सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीकरण र नकारात्मक प्रभावहरू घटाउने कार्यमा जोड दिन्छ । वैकल्पिक विश्लेषणले न्यूनतम अवाच्छनीय वातावरणीय प्रभावको साथ आयोजनाको विकल्प सुझाव दिन्छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन टोलीले यो आयोजनाको लागि आयोजना स्थल, आयोजना डिजाइन, प्रयोग हुने प्रविधि, सञ्चालन तालिका र प्रयोग हुने सामग्रीको विकल्पहरू अध्ययन गरिएको थियो । यसका साथै प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई पनि अध्ययन गरिएको थियो ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प (शून्य प्रस्ताव विकल्प)

शून्य विकल्पले कुनै पनि प्रस्तावको कार्यान्वयनमा रोक लगाउछ । यो आयोजनाको शून्य प्रस्ताव विकल्पले स्रोतभन्दा नगरी विद्यमान अवस्थामा नै सञ्चालन गर्ने जनाउँछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन नहुँदा सूर्यविनायक तथा साँगाका स्थानीय जनतालाई प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने लाभबाट बन्चित गराउछ यसका साथै सृजना हुने ६० वटा रोजगारीको अवसर गुम्नेछ । सूर्यविनायक नगरपालिका प्राकृतिक तथा धार्मिक पर्यटनका लागि प्रसिद्ध गन्तव्य स्थल हो । विशेषगरी साँगा क्षेत्रमा अवस्थित कैलाशनाथ महादेवको विशाल मूर्ति दर्शन गर्न आन्तरिक तथा बाह्य विशेषतः भारतबाट हजारौं पर्यटक प्रत्येक वर्ष आउने गर्दछन् । साथै, साँगाबाट नजिकै रहेका डोलेश्वर महादेव, आशापुरी मन्दिर, चण्डेश्वरी मन्दिर, इन्द्रेश्वर महादेव मन्दिर, धागपो श्रेद्रुव लिड गुम्बा, श्राङ्गु तासी गुम्बा जस्ता धार्मिक स्थलहरू तथा बनेपा र पनौतीका ऐतिहासिक एवं नेवारी कला-संस्कृतिले भरिपूर्ण बस्तीहरू भ्रमण गर्ने आउने समूहलाई आरामदायी र सुरक्षित आवासको अभाव हुनुका साथै पर्यटनको प्रवर्द्धन नहुने हुँदा समग्र राष्ट्रको नै अर्थतन्त्र विकासमा असर गर्नेछ । त्यसैले प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प असान्दर्भिक रहेको पाइयो ।

आयोजनाको सबै अवयवहरूको दुई वटा विकल्प विश्लेषण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४१: आयोजनाको विकल्प विश्लेषण

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष	
१	आयोजना स्थल	विकल्प १	यो आयोजनालाई हाल रहेको क्षेत्रभन्दा अन्यत्र निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना बजार क्षेत्रबाट टाढा शान्त वातावरणमा निर्माण तथा सञ्चालन गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण तथा संचालनको लागि जग्गा खरिद गर्नु पर्ने हुँदा लागत भार बढ्ने आयोजना निर्माणले थप कृषियोग्य जमिन नास हुने
		विकल्प २	यो आयोजना प्रस्तावित आयोजना स्थलमा निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको लागि थप जग्गा आवश्यक नपर्ने स्थान छनौटको समस्या नआउने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको थप निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्न सक्ने प्रभाव
२	भवनको डिजाइन	विकल्प १	भिल्ला संरचनाहरु सहित भवन निर्माण गरी होटलको सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> पाहुनाहरुको Privacy हुने अन्य पाहुनाले disturb नगर्ने भिल्ला जम्मा दुई तल्ला सम्म मात्र हुने हुँदा भूकम्पीय जोखिम न्यून हुने भिल्ला निर्माणमा लागत कम लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको लागि ठूलो क्षेत्रफलको चाहिने हुँदा हाल भएको भन्दा खुल्ला क्षेत्र र हरियालो क्षेत्र कम हुने हरेक भिल्लामा सेवा सुविधा पुऱ्याउन आयोजनालाई लागत र कर्मचारी धेरै लाग्ने
		विकल्प २	होटलको multi storey को RCC भवन निर्माण गरिने	<ul style="list-style-type: none"> सानो क्षेत्रफलमा पनि ठूलो होटल सञ्चालन गर्न सकिने आयोजना क्षेत्रमा सकभर धेरै खुला क्षेत्र राख्न सकिने होटलमा सेवा सुविधा पुऱ्याउन सहज हुने र कर्मचारी कम लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पाहुनाहरुलाई Privacy कम हुने साथै अन्य पाहुनाबाट disturb हुने भवन निर्माणमा लागत धेरै लाग्ने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष
	विकल्प	multi storey सहित भिल्ला संरचनाहरू होटलको सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> • Privacy खोज्ने कुनै परिवार तथा convenience खोज्ने कुनै एकल व्यक्ति दुबै प्रकारका पहुनालाई सुविधा प्रदान गर्न सक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • आयोजनाको लागि ठूलो क्षेत्रफलको चाहिने हुँदा हाल भएको भन्दा खुल्ला क्षेत्र र हरियालो क्षेत्र कम हुने
३	विकल्प १ सञ्चालन गरिने विधि	प्रस्तावित होटललाई independently (यो होटलसँग अन्य कुनै होटलको सम्बन्ध नहुने) सञ्चालन गरिने	<ul style="list-style-type: none"> • संचालकले आफुले चाहे बमोजिम सञ्चालन विधि, मूल्य, डिजाइन तोक्न सक्ने • होटलको आफ्नै छुट्टै पहिचान हुने • बजारको आवश्यकता र अवस्थालाई मध्यनजर गरेर होटलको सेवा, सुविधा परिवर्तन गर्न सकिने • Parent company लाई franchise fee दिनु नपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • Recognized brand नभएको हुँदा पाहुना आकर्षण गर्न समस्या हुने • Brand guidelines नहुने हुँदा सेवा सुविधामा एकरूपता नहुने • संचालकको व्यवस्थापन क्षमतामा होटलको सफलता निर्भर हुने हुँदा लगानी जोखिम रहने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष	
	विकल्प २	प्रस्तावित होटललाई कुनै एक nationally/internationally recognized होटलको chain/franchise होटलको रूपमा सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> Recognized brand हुने हुँदा पाहुनालाई आकर्षण गर्न सकिने विश्वभरिबाट नै होटललाई online book गर्न सकिने प्रचार प्रसार र विज्ञापनमा सहजता होटल संचालनमा र व्यवस्थापनमा parent company बाट सहयोग पाउने 	<ul style="list-style-type: none"> संचालकले franchise लिन र हरेक वर्ष आम्दानीको केही हिस्सा parent company लाई बुझाउनु पर्ने होटलको डिजाइन, मूल्य, म्यन्युमा सिमित मात्र flexibility हुने Brand guidelines बमोजिम सेवा सुविधा डिजाइन गर्न लागत धेरै लाग्ने देशको कुनै एउटा franchise मा नकारात्मक प्रभाव परेमा सबैलाई असर गर्ने 	
४	सञ्चालन समय तालिका	विकल्प १	परम्परागत fixed shift (बिहान ७ बजे देखि दिउँसो ३ बजे सम्म, दिउँसो ३ बजे देखि बेलुका ११ बजे सम्म, बेलुका ११ बजे देखि बिहान ७ बजे सम्म)	<ul style="list-style-type: none"> होटलमा कार्यरत कर्मचारीको भूमिकाहरू स्पष्ट, होटलमा निरन्तर सेवा/कभरेज होटलमा जनशक्ति तथा भूमिका पूर्वानुमानयोग्य हुने 	<ul style="list-style-type: none"> Guest flow सँग पूर्ण रूपमा मेल नखान सक्छ
		विकल्प २	Split shifts: <ul style="list-style-type: none"> कर्मचारी सेट A: बिहान ६:००-११:०० (Breakfast Service) + बेलुकी ६:००-राति १०:०० (Dinner Service) कर्मचारी सेट B: दिउँसो 	<ul style="list-style-type: none"> Peak Guest Flow वा Peak demand अनुसार स्टाफको duty hour निर्धारण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> कर्मचारीहरू प्रशासनसँग कम सन्तुष्ट कर्मचारीहरू कायम राख्न गाह्रो हुने कर्मचारी व्यवस्थापनमा समस्या आउने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष
		१२:००-३:०० (Lunch Service) + राति ८:००-१२:०० (Late Dinner/Bar Support) • कर्मचारी सेट C: राती १२:००-बिहान ६:०० (Late night customer service)		
५	होटलमा खुवाइने खाद्यान्नहरू	विकल्प १ होटलमा आउने पाहुनाहरूलाई नेपालमा विद्यमान विभिन्न जात जातिहरूको बनाउँदै र खाँदै गरेका परिकारहरू खुवाउने गरी होटल सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> • खानाको परिकाले होटलको USP (Unique Selling Point) बनाउने • पाहुनाको लागि नयाँ परिकाले आकर्षण गर्न सक्ने • स्थानीय परिकारको प्रवर्द्धन गर्ने • बजारमा कम प्रतिस्पर्धा हुने 	<ul style="list-style-type: none"> • केही पाहुनाले continental dish मात्र रुचाउने हुँदा पाहुनाको संख्या कम हुन सक्ने • स्थानीय क्षेत्रमा खानाको परिकार बनाउनको खाद्यान्न व्यवस्थापनमा समस्या • विभिन्न परिकार बनाउनको लागि धेरै प्रसिक्षण गर्न पर्ने वा धेरै कर्मचारी चाहिने
		विकल्प २ होटलमा आउने पाहुनाहरूलाई केही नेपाली परिकार सहित continental food का परिकारहरू खुवाउने गरी होटल सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> • विश्वका कुनै पनि देशका पाहुनाको लागि सहज खाना परिकार हुने • विश्व भरी नै चलीरहेको standardized recipe हुने हुँदा गुणस्तर कायम गर्न सहज हुने • अन्य देशको खानको परिकार चाख/अनुभव लिन खोज्ने पाहुनाको संख्यामा वृद्धि हुने 	<ul style="list-style-type: none"> • Continental dish बनाउनको लागि आवश्यक पर्ने ingredients उपलब्ध नहुने • Skilled chefs को आवश्यकता थप गर्ने • संस्कृतिक मूल्य मान्यता बुझ्न खोज्ने पाहुनालाई हत्तोसाहित गर्ने

विकल्पहरू विश्लेषण गर्दा प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई अस्वीकार गरियो ।
आयोजनाको अन्य अवयवमा विश्लेषण गर्दा निम्न बमोजिमको विकल्प उत्तम देखिएकाले
छानियो ।

आयोजना स्थल: यो आयोजना हाल सञ्चालनरत रहेको हुँदा अन्यत्र स्थानान्तरण गर्ने विकल्प
अस्वीकार गरी आयोजनाका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं १० मा
गरिने

आयोजनाको डिजाइन: ६० भिल्ला संरचनाहरू र एक भवन निर्माण गरी होटलको सञ्चालन गर्ने
सञ्चालन गरिने विधि: प्रस्तावित होटललाई कुनै एक independently होटलको रूपमा सञ्चालन
गरिने

समय तालिका: प्रस्तावित आयोजना Deluxe Standard मा दर्ता भई सञ्चालन गर्ने योजना
रहेकाले Split shifts विकल्प सान्दर्भिक नहुने भएकाले होटल परम्परागत fixed shift (बिहान ७
बजे देखि दिउँसो ३ बजे सम्म, दिउँसो ३ बजे देखि बेलुका ११ बजे सम्म, बेलुका ११ बजे
देखि बिहान ७ बजे सम्म) मा सञ्चालन गरिने ।

होटलमा खुवाइने खाद्यान्न: होटलमा आउने पाहुनाहरूलाई केही नेपाली परिकार, स्थानीय क्षेत्रमा
प्रचलित परिकार सहित continental food का परिकारहरू खुवाउने गरी होटल सञ्चालन
गरिनेछ । होटल हिल्टेकमा kitchen vegetarian र non-vegetarian का लागि अलग अलग
रहेको छ ।

अध्याय ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव

प्रस्तावित होटल हिल्टेकको शय्या स्तरोन्नति सहित सञ्चालनले आयोजना क्षेत्रमा आन्तरिक तथा वैदेशिक पर्यटकलाई सुविधायुक्त आवास सहज रूपमा उपलब्ध गराउँदछ । यसका साथै आयोजनाले रोजगारीको अवसर श्रृजना गर्दछ भने निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरणमा सामाजिक-आर्थिक गतिविधिहरू बढाई यस आयोजना क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याउनेछ सक्छ । यद्यपि आयोजनाले यसको निर्माण र सञ्चालन चरणमा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरू तल सूचीकृत गरिएको छ । विशेषज्ञहरूले पहिचान गरेका प्रभावहरू साथै स्थानीय व्यक्तिहरूले उठाएका सवालहरू यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

७.१ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभावहरू

निर्माण चरण

आयोजनाको निर्माणको अवधिमा निम्न लाभदायक प्रभावहरू हुन सक्ने सम्भावना छ ।

रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने

निर्माण चरणको अवधिमा योग्यता भएका करिब २७,९६० मानव दिन जनशक्ति आवश्यक पर्ने देखिएको छ । आयोजना क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा पर्ने हुँदा उपलब्ध भएसम्म स्थानीय क्षेत्रबाट रोजगारीमा प्राथमिकता दिइनेछ भने आवश्यकता अनुसार अन्य क्षेत्रबाट दक्ष जनशक्ति नियुक्त गरिनेछ । निर्माण अवधिमा आवश्यक पर्ने कामदारहरूको विवरण तल तालिकामा पेस गरिएको छ ।

क्र.स.	मानव जनशक्ति		थप निर्माण चरण (मानव दिन)
१	दक्ष	सुपरभाइजर	१४४०
		इन्जिनियर	१४४०
		मिस्त्री	४३२०
		जम्मा	७,२००
२	अदक्ष	सरसफाई गर्ने	४९६०
		ज्यामी	१०२००
		हेल्पर	५६००
		गार्डेनर	-
		जम्मा	२०७६०
३	कुल		२७,९६०

आयोजनाले निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण कार्य अगाडी बढाउने हुँदा विभिन्न क्षेत्रबाट कामको खोजिमा आएका कामदारहरूले निर्माण कार्यमा सहभागी भई आयआर्जन गर्न सक्ने देखिएको छ । निर्माण कार्यमा उपलब्धता तथा इच्छाका आधार स्थानीय श्रमिकहरूलाई सहभागी गराइनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सीप र ज्ञानको उपयोग

मेशिनरी उपकरणको प्रयोग बिना सम्पन्न गर्न सकिने कार्यहरूमा इच्छुक, दैनिक ज्याला मजदुरी गर्ने तथा प्राविधिक ज्ञान भएका स्थानीय श्रमिकलाई संलग्न गरिनेछ । निर्माण कार्यको क्रममा उनीहरूको सीप र ज्ञानको उपयोग गरिनेछ, जसको माध्यमबाट निर्माणसम्बन्धी कार्य डन्डी बान्ने, ढलान भर्ने, गारो लगाउने जस्ता सीपहरूको प्रयोग हुँदै ती सीपहरू थप सुदृढ र अभिवृद्धि हुने अवसर प्राप्त हुनेछ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि

निर्माण चरणमा विभिन्न श्रेणीका जनशक्तिको आवश्यकता हुने भएकाले आयोजनास्थल, विशेषतः साँगा क्षेत्र आसपास कामदारहरूको उपस्थिति उल्लेखनीय रूपमा बढ्नेछ । ती कामदारहरूको खाना, पेय र अन्य दैनिक उपभोग्य वस्तुहरूको आपूर्ति स्थानीय स्तरमै हुने भएकाले यसले साँगा क्षेत्रका व्यापारी तथा साना व्यवसायीहरूको आमदानीमा प्रत्यक्ष रूपमा वृद्धि गर्नेछ । कामदारहरूका लागि दैनिक आवश्यक वस्तुहरू तथा भोजनस्थलको माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाह्य व्यक्तिहरूले साँगा क्षेत्रमा किराना पसल, चिया पसल, होटल र रेस्टुरेन्ट सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले स्थानीय व्यापारलाई प्रोत्साहन दिनेछ र साना उद्यमको अवसर सिर्जना गर्नेछ । फलस्वरूप, यस्ता व्यवसाय सञ्चालन गर्ने साँगा क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दाहरूले आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभ उठाउन सक्नेछन् । यसले स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा गतिशिलता ल्याउनुका साथै रोजगारीको अवसरसमेत विस्तार गर्नेछ । प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सञ्चालन चरण

यस आयोजनाको सञ्चालन चरणमा हुने सकारात्मक प्रभावहरू निम्नानुसार छन्:

गुणस्तरीय होटलको उपलब्धता

होटल हिल्टेक शान्त र प्राकृतिक वातावरणमा अवस्थित रहेको छ, जसले पर्यटकहरूलाई विशेष आकर्षित गर्दछ। होटलको परिसरभित्रको हरियाली तथा सौन्दर्यपूर्ण वातावरणले प्राकृतिक अनुभव प्रदान गर्दछ। साथै, वातानुकूलित कोठा, स्पा, रेस्टुरेन्ट, बैठक कक्ष, तथा २४ घण्टा सुरक्षा सेवा लगायतका आधुनिक सुविधाहरूले पाहुनाहरूको सन्तुष्टि स्तर उच्च देखिएको छ। सेवा गुणस्तर र स्वच्छताका दृष्टिकोणले समेत होटलप्रति सकारात्मक समीक्षाहरू प्राप्त भएका छन्। तसर्थ, थप शय्या स्तरोन्नति र सेवा विस्तारमार्फत आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई अझ उत्कृष्ट सेवासहितको गुणस्तरीय होटलको उपलब्ध गराउने लक्ष्य लिइएको छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

पर्यटन प्रवर्द्धन

होटल सञ्चालनले पर्यटकहरूको लागि आधुनिक सुविधाहरू र गुणस्तरीय सेवाहरूको उपलब्धतामा विशेष ध्यान पुऱ्याउँछ। सञ्चालन चरणमा होटलले प्रति दिन न्यूनतम २२५-२५० जना व्यक्तिहरूलाई सेवा उपलब्ध हुनेछ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना

सूर्यविनायक नगरपालिका प्राकृतिक तथा धार्मिक पर्यटनका लागि प्रसिद्ध गन्तव्य स्थल हो। विशेषगरी साँगा क्षेत्रमा अवस्थित कैलाशनाथ महादेवको विशाल मूर्ति दर्शन गर्न आन्तरिक तथा बाह्य विशेषतः भारतबाट हजारौं पर्यटक प्रत्येक वर्ष आउने गर्दछन्। साथै, साँगाबाट नजिकै रहेका डोलेश्वर महादेव, आशापुरी मन्दिर, चण्डेश्वरी मन्दिर, इन्द्रेश्वर महादेव मन्दिर, धागपो श्रेदुव लिड गुम्बा, श्राङ्गु तासी गुम्बा जस्ता धार्मिक स्थलहरू तथा बनेपा र पनौतीका ऐतिहासिक एवं नेवारी कला-संस्कृतिले भरिपूर्ण बस्तीहरू भ्रमण गर्ने पर्यटकको आगमनले होटल तथा आतिथ्य व्यवसायलाई उल्लेखनीय रूपमा प्रवर्द्धन गरिरहेको छ। यसर्थ, घुमफिरका लागि आगमन गर्ने पर्यटकलाई विश्राम गर्न सुविधा सम्पन्न होटल उपलब्ध भएमा उनीहरूको बसाइ थप सन्तोषजनक हुनेछ। साथै, सामाजिक सञ्जालमार्फत यस्ता होटलमा

प्राप्त सकारात्मक अनुभवको प्रवाहले सूर्यविनायक नगरपालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धनमा थप योगदान पुऱ्याउनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि

आयोजना सञ्चालनले स्थानीय जनताको दैनिक आर्थिक क्रियाकलाप बढाउँदछ । यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । विशेष गरी विभिन्न देशबाट आएका पर्यटकहरूको ठूलो संख्याले वरिपरि आर्थिक लेनदेनमा उल्लेखनीय वृद्धि गराउन सक्दछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्थानीयहरूको सीपमा विकास

होटल सेवाहरूमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् । होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक कार्यहरू जस्तै टेलरिग, सजावट, कुशन बुन्न, ब्यूटी पार्लर आदिको तालिम दिनेछ । प्रशिक्षण पछि स्थानीय महिलाहरू साना व्यवसायमा संलग्न हुन सक्नेछन् । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

आयोजनाका सेवाहरू प्रदान गर्न होटलमा पेशेवरहरू जनशक्ति संलग्न हुन जरूरी छ । होटलमा आवश्यक पर्ने ६० जनशक्ति मध्ये दक्षताका आधारमा सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० का स्थायी बासिन्दाले आयोजना सञ्चालनका क्रममा प्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर पाउनेछन् भने आवश्यक परेको खण्डमा अन्य जिल्लाबाट कामदार ल्याइनेछ । यस रोजगारीले स्थानीयको आम्दानी बढाउनेछ साथै सञ्चालन चरणमा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन । प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालन चरणमा बालबालिकाहरूलाई श्रममा प्रयोग गरिने छैन । सञ्चालनको समयमा आवश्यक पर्ने कामदारहरूको विवरण तल तालिकामा पेस गरिएको छ ।

क्र.स.	मानव जनशक्ति	सञ्चालन चरण (दैनिक)	
१	दक्ष	कार्यकारी निर्देशक	१
		प्रबन्ध निर्देशक	२
		सेफ	१४
		वेटर	१९
		रिसेप्सनिष्ट	४
		जम्मा	४०
२	अदक्ष	सरसफाई गर्ने	७
		हाउस किपिड	६
		सुरक्षा गार्ड	४
		ज्यामी	-
		हेल्पर	-
		गार्डेनर	३
		जम्मा	२०
३	कुल	६०	

उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

राजस्वमा वृद्धि

होटल सञ्चालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ, जसले स्थानीय अर्थव्यवस्था वृद्धि गर्न मद्दत गर्दछ। त्यस्तै सुविधाजनक होटलको संचालनले देशलाई पर्यटनबाट आय आर्जन गर्न लाभान्वित गर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्थानीयले उत्पादन गरेको खाद्यन्नले बजार पाउने

होटल हिल्टेक एक विशुद्ध शाकाहारी खाना उपलब्ध गराउने (शाकाहारी खानाका लागि छुट्टै भन्सा रहेको) होटलका रूपमा प्रसिद्ध छ। हाल स्वास्थ्यप्रति जागरूक व्यक्तिहरू स्थानीय जैविक कृषि पद्धतिबाट उत्पादन गरिएका कृषिजन्य वस्तुहरूलाई प्राथमिकता दिने गरेका छन्। तसर्थ, होटलमा स्थानीय जैविक खेतीबाट उत्पादित खाद्यान्नको प्रयोग गर्नाले साँगामा फस्टाइरहेको जैविक खेतीलाई थप प्रोत्साहन मिल्नेछ र स्थानीय उत्पादनले सुनिश्चित बजार पाउनेछ। साथै, प्रस्तावकले दूधजन्य वस्तुहरू स्थानीय बजारबाट खरिद गर्दा प्रत्यक्ष फाइदा

पुग्नेछ, जसले स्वतः स्थानीय खाद्यान्न बजारको उत्थानमा टेवा पुऱ्याउनेछ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका गतिविधि

प्रस्तावित होटलले सञ्चालन चरणमा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि सहयोगको गतिविधिहरू गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछ । प्रस्तावकले सामाजिक कार्यक्रम, जागरूकता अभियान तथा पर्यावरण संरक्षण अभियान आदिका लागि बजेट विनियोजन गर्नेछ। त्यस्ता कार्यक्रमहरूमा स्वास्थ्य, शिक्षा, पानी आपूर्ति र सरसफाइ, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण गर्न सहयोग, नजिकको पहुँच सडकहरूको मर्मतका लागि लागत विनियोजन आदि समावेश छन्। उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

मेला, जात्रा, महोत्सवको प्रवर्द्धन / जगेर्ना हुने

यस आयोजना स्थल विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भक्तपुर दरबार क्षेत्र तथा ऐतिहासिक, सांस्कृतिक सम्पदामा समृद्ध बनेपा र साँगा क्षेत्रका नेवारी समुदायको नजिक अवस्थित छ। यस क्षेत्रका बासिन्दाले बिस्का जात्रा, गाई जात्रा, चण्डेश्वरी जात्राजस्ता परम्परागत पर्वहरू धुमधामका साथ मनाउने गर्दछन्, जसले गर्दा यस्ता जात्राहरू अवलोकन गर्न आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको आकर्षण दिन प्रति दिन बढ्दो छ। पर्यटन प्रवर्द्धन तथा कला-सांस्कृति संरक्षणका लागि स्थानीय तह र समुदायका प्रतिनिधिसँग समन्वय गरी भक्तपुर, साँगा र बनेपाका नेवार समुदायका परम्परागत पर्व, नृत्य तथा सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्ने योजना बनाइनेछ। विशेष पर्व र जात्राका अवसरमा पर्यटकहरूलाई ती क्षेत्रहरूमा भ्रमण गराउने व्यवस्था मिलाई स्थानीय मेला, जात्रा र महोत्सवको प्रवर्द्धन तथा जगेर्नामा योगदान पुऱ्याउन सकिनेछ। उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.२ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरू

निर्माण चरण

मतभेद र विवाद

बाहिरबाट कामदारहरूको आगमनले निर्माण टोली र स्थानीय समुदायहरू माझ विवाद उत्पन्न हुन सक्छ । विवाद स्रोत साधनहरूको उपयोग, स्थानीयलाई हुने र स्थानीयले बाहिरी कामदारलाई गर्ने व्यवहार, वैचारिक भिन्नता कारण हुन सक्छ । यसले आयोजना निर्माण गति ढिलाई गर्न सक्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोर जथाभावी ढंगले फालेमा आयोजना क्षेत्रको वातावरणमा नराम्रो असर पर्नेछ । यस्ता समस्यालाई उचित नियम र सार्वजनिक जागरूकता कार्यक्रम मार्फत् न्यूनीकरण गर्न आवश्यक छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित आयोजना निर्माणको क्रममा यस क्षेत्रमा रहेका महिलाहरूलाई निर्माण चरणमा न्यून संलग्नता गराउने साथै संलग्न भएका महिलाहरूलाई पनि कम ज्याला दिने र हेप्ने प्रविद्धि रहन सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धी मुद्दाहरू

सुरक्षा उपायहरूको प्रयोग बिना काम गर्दा दुर्घटनाको जोखिम पैदा हुन सक्छ । प्रायः दुर्घटनामा पर्ने धेरैजसो निर्माणमा संलग्न श्रमिकहरू हुन सक्छन् । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

होटल संचालक र कामदारबीच राम्रो समझदारी महत्त्वपूर्ण छ । निर्माण अवधिमा गुनासो साथै उजुरीको सम्भावना कम हुन्छ किनकि कर्मचारीहरू दैनिक रूपमा काममा हुन्छन् । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सबाल

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा बालबालिकाको प्रयोग वन्चित रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा अल्पकालिनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

थप निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्न सक्ने प्रभाव

निर्माण कार्य चलिरहँदा आवास तथा भोजनका लागि आउने पर्यटकलाई सेवा प्रदान गर्न होटल व्यवस्थापनमा समस्या आउन सक्ने सम्भावना रहनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा अल्पकालिनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सञ्चालन चरण

व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम

होटल सञ्चालनको क्रममा विविध प्रकारका व्यावसायिक जोखिमहरू देखा पर्न सक्छन्, जसले कर्मचारीहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षामा प्रतिकूल असर पार्न सक्छ । भौतिक जोखिमहरूमा चिप्लिने, लड्ने, तातो सतह तथा भारी वस्तु बोक्दा लाग्ने चोटपटक पर्दछन् । रासायनिक जोखिम अन्तर्गत सफा गर्ने रसायन, किराफट्याङ्ग्रा नियन्त्रणमा प्रयोग हुने विषादी, र भान्सामा प्रयोग हुने विभिन्न रसायनहरूबाट छाला, आँखामा पोल्ने वा सास फेर्न गाह्रो हुने समस्या देखिन सक्छ । त्यस्तै, जैविक जोखिमहरूमा संक्रमित लुगा, शौचालय सफा गर्दा वा बिरामी पाहुनासँग प्रत्यक्ष सम्पर्क हुँदा संक्रमण फैलिन सक्ने सम्भावना रहन्छ । विद्युत् उपकरणको मर्मत गर्दा करेन्ट लाग्ने र आगलागीको जोखिम पनि उच्च रहन्छ । होटलमा कार्यरत कर्मचारीहरू लामो समय उभिएर वा झुकेर काम गर्दा उक्त कर्मचारीहरूमा मांसपेशी तथा हड्डीसम्बन्धी समस्या उत्पन्न हुन सक्ने सम्भावना रहन्छ । यसका साथै प्रेस मेसिन, स्लाइसरजस्ता उपकरणको प्रयोगमा काटिने वा च्यापिने सम्भावना तथा आपतकालीन निकास

मार्ग अस्पष्ट हुनु वा आगलागी वा आपतकालिन समयमा सुरक्षित निकास तथा उपयुक्त तालिमको अभावले आकस्मिक अवस्थामा थप जोखिम सिर्जना गर्न सक्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित होटलको संचालनका लागि कामदारको आवश्यकता पर्ने हुन्छ जसले गर्दा आयोजना क्षेत्रमा मानिसको जमघट हुन्छ । यदि कुनै समयमा अहिलेको जस्तो महामारीको प्रकोप साथै संक्रमक रोग फैलने हो भने यस्ता महामारीको प्रकोप मानिसको जमघट हुने ठाउँमा सजिलै फैलन सक्छ र यसबाट बच्न उद्योगमा पनि सुरक्षाको विधि अपनाउ आवश्यक रहन्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रिय तथा समयावधिमा मध्यकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल

होटलले विभिन्न जाति, संस्कृति र धर्मबाट आएका पाहुना र पर्यटकहरूलाई सेवा पुऱ्याउँछ । यही कुरा होटलका कर्मचारीहरूलाई पनि लागू हुन्छ । यस सम्बन्धमा सानो छलफल र झगडा अपेक्षित हुन सक्छ । यसका साथै होटलमा मादक पदार्थ सेवन गरी केही झगडा र बहस हुन सक्छ । यद्यपि उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल

होटल सञ्चालनका क्रममा खाद्य स्वच्छताको बेवास्ताले गम्भीर नकारात्मक परिणाम उत्पन्न गर्न सक्छ। सफा वातावरणको अभाव, दूषित कच्चा पदार्थको प्रयोग, खाना तयारीमा क्रममा कन्टामिनेशन तथा भण्डारण गरिएका खाद्य सामग्रीको तापक्रमको सही व्यवस्थापन नहुँदा पाहुनाहरूमा फुड प्वाइजनिड, झाडा-पखाला, टाइफाइड, हेपाटाइटिस जस्ता रोग फैलिन सक्ने सम्भावना उच्च हुन्छ। यस्ता घटनाले ग्राहकको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्नुका साथै होटलप्रतिको विश्वासमा गम्भीर आघात पुऱ्याउँछ। यदि स्वच्छता मापदण्डको उल्लङ्घन प्रमाणित भयो भने कानुनी कारबाही, जरिवाना तथा अनुमतिपत्र खारेज हुने खतरा पनि रहन्छ। सामाजिक सञ्जाल तथा सञ्चारमाध्यममार्फत नकारात्मक प्रचार प्रसार हुँदा होटलको

प्रतिष्ठामा दीर्घकालीन क्षति पुग्न सक्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

होटलमा प्रयोग गरिने सामग्रीको (तौलिया, साबुन) व्यवस्थापनको सवाल

होटलले दैनिक ओछ्यान, तौलिया, लुगा धुन तथा स्नानका लागि प्रयास मात्रामा साबुन प्रयोग गर्छ। लुगा धुने डिटरजेन्टहरूमा हुने रसायनले पानीको पारिस्थितिक प्रणालीमा दीर्घकालीन क्षति हुन सक्छ। यसका साथै दैनिक तौलि धुने प्रक्रियाले वातावरणीय हासमा ठूलो भूमिका खेल्दछ। तौलि को स्वच्छता मापदण्डहरू कायम राख्न बारम्बार धुने र सुकाउने गर्ने काममा ठूलो मात्रामा बिजुली र पानी खपत हुन्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

विद्यमान पूर्वधारमा दबाव

प्रस्तावित होटल संचालनमा आएपछि प्रस्तावित क्षेत्रमा जनसंख्या चाप बढ्नेछ, जसका कारण आयोजना क्षेत्र साथै आसपासको क्षेत्रमा ऊर्जाको आवश्यकता बढ्ने; पानीको माग बढ्ने; सडकमा सवारी साधनको चाप बढ्नेछ, साथै फोहोरको मात्रा बढ्ने हुँदा यसको व्यवस्थापनमा चुनौती थपिनेछ, जसले स्थानीय विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव बढाउन सक्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी सवालहरू

होटल संचालनको क्रममा यौनजन्य क्रियाकलाप र लागुपदार्थ सेवनसम्बन्धी गतिविधिहरू गम्भीर सामाजिक, नैतिक तथा कानुनी सवालका रूपमा उठ्न सक्छन्। होटल परिसरमा यस्ता गैरकानुनी र अनैतिक क्रियाकलाप भएको पाइएमा सो होटलमाथि आपराधिक अनुसन्धान, जरिवाना तथा अनुमतिपत्र खारेज जस्ता कडा कानुनी कारबाही हुन सक्ने खतरा रहन्छ। यस्ता घटनाहरूले होटलको सामाजिक प्रतिष्ठा र ग्राहक विश्वासमा दीर्घकालीन नकारात्मक असर पार्न सक्छ। साथै, होटलका कर्मचारी तथा अन्य पाहुनाको सुरक्षामा समेत जोखिम उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्र आसपास होटलबाट उत्पन्न फोहोर जथाभावी ढंगले फालेमा यस क्षेत्रको वातावरण र सरसफाईमा नराम्रो असर पर्नेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू

होटलको पूर्ण संचालनका क्रममा होटलको भान्सा कोठामा काम गर्ने कर्मचारीहरूले कडा फल र तरकारीहरू काट्न प्रयोग गर्ने औजार, बिजुलीबाट चल्ने मेशिनको प्रयोग आदिले पनि बेला बेला दुर्घटना निम्त्याउन सक्छ । फोहोर संकलनमा कार्यरत कर्मचारी विभिन्न सरुवा रोगहरूको संक्रमित हुन सक्छन् । मेशीनरीहरू, पम्प र जेनरेटर अपरेटरहरू जस्तै काम गरिरहेका कर्मचारीहरू उच्च आवाज कारण प्रभावित पर्न सक्दछन् र इलेक्ट्रोक्रुशनको खतरा हुन सक्छ । यसैले होटलमा सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू उच्च हुनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

आयोजना संचालनमा आएपछि होटलमा आउने पर्यटकले पौडी पोखरीमा पौडी खेल्ने, आन्नद लिने गर्दछन् । होटलको स्विमिड पुलमा विभिन्न प्रकारका समस्याहरू देखा पर्न सक्दछन्, जसमा पानी धमिलो, अत्याधिक क्लोरिनको गन्धले गुणस्तर खराब हुनु, सरसफाइका कमीले पुलको डेक र स्विमिड पुलमा फोहोर भई पर्यटकका स्वास्थ्यमा समस्या आउन सक्छ । यसका साथै सुरक्षा व्यवस्था जस्तै लाइफगार्ड, स्विमिड पुल वरपरको सतह चिप्लो भई हुन सक्ने दुर्घटना, पानीको तापक्रम उचित नहुनु, भीडभाड र अत्यधिक कोलाहल तथा स्विमिड पुलका संरचनागत समस्याहरू जस्तै फुटेका टाइलहरू विग्रिएका बत्तीहरू र खराब ड्रेनेज प्रणालीले गर्दा पर्यटक सुरक्षामा सवाल उत्पन्न हुन सक्छ । यस कारण आयोजना क्षेत्रमा सुरक्षा सम्बन्धी सवाल महत्त्वपूर्ण रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आगन्तुकहरुको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

होटलको पूर्ण संचालनका क्रममा ठूलो संख्यामा भ्रमण गर्न आएका पर्यटकहरु होटलमा बास बस्छन् । आगन्तुक/पर्यटकहरुको निजी सामानहरु चोरी हुने सम्भावना हुन सक्छ । विभिन्न व्यक्तिबाट गैरकानूनी अभिप्रायका साथ निजी गाडी र अन्य सामग्री चोर्ने जोखिम पनि बढी हुन्छ । यसैले होटलमा सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरु उच्च हुनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

प्रस्तावित आयोजना संचालनका क्रममा विभिन्न समस्या आउन सक्छन्, जसमा होटलमा विभिन्न काममा राखिएका महिलार पुरुषबिच असमान ज्यालादरी, संचालक र कामदार बिच असमझदारीको विषय आदि पर्दछन् । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सिमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.३ जैविक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव

निर्माण तथा सञ्चालन चरण

शहरी सौन्दर्यताको सवाल

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा होटल सञ्चालन भएसँगै यातायातको वृद्धि बढ्दो रूपमा हुनेछ, जसले गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रमा ध्वनि र वायु उत्सर्जनको मात्रा बढ्नेछ यसले आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्यमा हास आउनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी मिसिने सवाल

प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालन चरणमा निस्कने तरल फोहोरलाई नजिकको खोल्साखोल्सीमा प्रशोधन नगरी सिधा निकास गरिएमा आयोजनाको आसपासस्थित जलस्रोतहरु प्रदूषित हुनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव निर्माण चरण

प्रस्तावित होटलको निर्माण चरणको बखत भौतिक वातावरणमा निम्न नकारात्मक प्रभावहरू देखा पर्दछ ।

वायु प्रदूषण

निर्माण चरणको अवधिमा वायुको गुणस्तरमा सम्भावित प्रभावहरू धूलोका कण र निर्माण साइट भित्र र वरपर उत्पन्न ग्याँसले पार्नेछन् । मुख्य रूपमा निर्माणको क्रममा प्रयोग गरिने मेशिनरी उपकरणहरूबाट उत्पन्न हुने धूलो, वायु प्रदूषणको प्रमुख कारण हो । यसका साथै निर्माण कार्यमा आवश्यक सवारी साधनबाट वायु प्रदूषणका ग्याँस उत्सर्जन बढाउने अपेक्षा गरिएको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित आयोजना निर्माणको लागि आयोजना क्षेत्रमा निर्माणमा संलग्न कामदारको अस्थायी शिविरबाट दैनिक जैविक साथै अजैविक (सिसाका बोतल, चुरोटको टुट्टा आदि) र तरल फोहोर निस्कासन हुनेछ । प्रस्तावित आयोजना निर्माण गर्दा श्रमिकहरूले प्रयोग गर्ने शिविरबाट ११.१ के.जी. प्रति दिन (१ जना: ०.३ के.जी. (World Bank, 2020) ठोस फोहोर निस्कासन हुनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

निर्माण सामग्री ओसापोसार गर्दा सवारी चाप वृद्धि

निर्माणका अवधिमा निर्माण सामग्रीको ओसारपसार गर्न धेरै गाडिहरूको आवश्यकता पर्दछ जसले होटल जोड्ने पहुँच मार्गमा सवारी चाप वृद्धि हुने समस्या देखिन सक्छ । यसले सडक आवागमनमा बाधा पुऱ्याउने मात्र होइन, यात्रुको समय खर्च र दुर्घटनाको जोखिम पनि बढाउँछ । विशेषगरी साँगा चोकबाट होटल हिल्टेक जोड्ने स्थानीय सडक साँघुरो र कच्ची हुनुका साथै उक्त सडक साँगाको व्यस्त बजार क्षेत्र हुँदै जाने भएकाले सवारी चाप वृद्धिले आयोजना क्षेत्र वरपर समस्या बढ्ने सम्भावना रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भूमिगत पानीको मात्रामा हास

आयोजना निर्माणका क्रममा धूलो नियन्त्रण, कङ्क्रेट मिक्सिङ गर्ने र सरसफाइका लागि धेरै मात्रामा पानी आवश्यक पर्दछ जसले गर्दा भूमिगत पानीको मात्रा हास आउन सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भूमिगत पानीको प्रयोग गर्दा जमिन भासिने सम्भावना

होटल निर्माण कार्यका लागि भूमिगत जलस्रोतको अत्यधिक प्रयोग भएमा भू-गर्भीय सन्तुलनमा गम्भीर असर पर्न सक्ने सम्भावना रहन्छ। विशेषतः silty geological structure भएका भू-भागहरूमा भूमिगत जलको निरन्तर तथा अनियन्त्रित उपयोगले माटोको कणहरू compact भई जमिनको सतह क्रमशः भासिने प्रक्रिया (land subsidence) सुरु हुन सक्छ। यस्तो भू-गर्भीय अस्थिरताले निर्माणाधीन वा सम्पन्न संरचनाहरूमा चिरा पर्नु, ढल्कने, तथा संरचनात्मक क्षतिको सम्भावना वृद्धि हुनुका साथै ढल निकास, खानेपानी आपूर्ति प्रणाली, र अन्य पूर्वाधारमा प्रतिकूल असर पर्न सक्छ। उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदूषण

आयोजना क्षेत्रमा निर्माण गर्ने क्रममा जमिन खन्ने तथा सम्याउने कामका लागि Excavator, निर्माण सामग्री तयार पार्न Concrete Mixer, सामग्री सार्न Crane र Dump Truck, जमिन थिच्न Vibratory Compactor र फलामको कामका लागि Welding Machine तथा Generator Set जस्ता उपकरणहरू प्रयोग गरिनेछ। यी सबै मेसिनरीले निर्माण प्रक्रियालाई सहज बनाउने भएपनि यसबाट उत्पन्न हुने ध्वनि प्रदूषणले समस्या उत्पन्न गर्ने सम्भावना रहेको छ। ध्वनि प्रदूषण विशेषगरी Excavator, Jackhammer, Concrete Mixer, Compactor, Welding Machine तथा Transport Vehicle जस्ता मेसिनरीहरूबाट उत्पन्न हुने देखिएको छ। त्यस्तै निर्माण सामग्री ढुवानीका लागि प्रयोग हुने निर्माण सवारी साधनहरूले पनि ध्वनि प्रदूषण बढाउनेछन्। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको सवाल

निर्माण कार्यमा आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण गर्दा भण्डारण स्थानको सौन्दर्यमा हास आउनका साथै निर्माण कार्यका क्रममा निस्केका सिमेन्टका बोरा, कन्क्रिट, पलास्टिक, रङ्गका खाली बट्टा, ब्रस आदि को उचित व्यवस्थापन नभए वातावरणमा हास आउन सक्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

निर्माण सामग्री दुबानी तथा भण्डारणको सवाल

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण अवधिमा ठूलो मात्रामा निर्माण सामग्री जस्तै सिमेन्ट, इट्टा, गिट्टी, बालुवा, छड आदि आवश्यक पर्नेछ, जसको व्यवस्थापनमा ध्यान दिइएन भने भण्डारण स्थलको सौन्दर्यमा हास आउनका साथै पानीको स्रोतमा मिसिएमा स्वास्थ्यलाई खतरा हुन सक्छ। उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

बाढी तथा पहिरो जोखिमको सवाल

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र आसपास ठूला जलाधार क्षेत्रका साथै आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै खहरे खोला पर्दैन । आयोजनाबाट २०० मिटरको दुरीमा सिद्धि खोल्सी रहेको छ जहाँ वर्षायाममा मात्र पानी बग्दछ । तसर्थ आयोजना क्षेत्रमा बाढीको जोखिम न्यून रहेको छ । तथापि, आयोजना क्षेत्र रहने स्थलमा रहेका चट्टानहरूमा multiple joint sets (including foliation-parallel joints) and soft filling material, Blocky rock masses ((edge, planar, or toppling failures (सम्भावना भएको क्षेत्र)) तथा RMR वर्गीकरण fair to good भएकाले निर्माणका क्रममा प्रयोग हुने भारी उपकरण र भौतिक संरचनाको भारले अस्थिरता निम्त्याउन सक्छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भू-उपयोगमा परिवर्तन

प्रस्तावित होटल निर्माणका लागि कुल कुल ४५३३२.५१ वर्ग मिटर (८९ रोपनी, १ आना, ३ पैसा ० दाम) जग्गा आवश्यक रहेको छ, जुन स्थायी भूमि परिवर्तन हो । आयोजनाका लागि कम्पनीको नाममा रहेको कित्ता नं. ५७,१०,२१,४७,१८,१६, ८३,८५,१९,२७, ४४, ५२, १५, ५०, ८८,१३, ५१, १२, २३, ५३, १४, ११, ८७, १७, ४६, ४, ८, ७, १३२, २०५, ४५, २२, ५४, ५५, १६४, १६२, १६७, १६० र भाडामा रहेको कित्ता नं. १६८, १५८, १६१, १५९, ५६, ४८, ६० को कुल ४५३३२.५१ वर्ग मिटर निजि जग्गा प्रयोग हुनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

छरछिमेकको घर जग्गामा पर्ने प्रभाव

आयोजनाको कुल क्षेत्रफल ४५,३३२.५१ वर्ग मिटर रहेको छ। हाल परियोजना परिसरमा २,७०० वर्ग मिटर निर्माण क्षेत्र (Built-up Area), ४०,०८८.५१ वर्ग मिटर खुला क्षेत्र (Open Space) र २,५४४ वर्ग मिटर पार्किङ क्षेत्र रहेको छ। प्रस्तावित शय्या विस्तारको लागि निर्माण सम्पन्न भएपछि निर्माण क्षेत्र (Built-up Area), २५८६० वर्ग मिटर, खुला क्षेत्र (Open Space) ३५६१७.१ वर्ग मिटर र पार्किङ क्षेत्र ४२०० वर्ग मिटर पुग्नेछ।

यस आधारमा, निर्माण कार्यको क्रममा छरछिमेकका घरजग्गामा प्रत्यक्ष रूपमा निर्माण सामग्री वा मेशिनरीको प्रयोगबाट क्षति हुने सम्भावना न्यून देखिन्छ। तथापि, निर्माणको क्रममा सृजना हुने ध्वनी र वायु प्रदूषणले केही हदसम्म आसपासको वातावरणमा असर पार्न सक्ने सम्भावना रहन्छ। *उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।*

प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन

नेपाल भूकम्पीय जोखिमयुक्त मुलुक भएकोले, आयोजना अवस्थित क्षेत्र स्वतः भौगोलिक दृष्टिले संवेदनशील क्षेत्रमा पर्दछ। त्यसैले निर्माण कार्यको क्रममा भूकम्पजस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरूको सम्भावना उच्च रहन्छ। यस्तै, निर्माण स्थलमा प्रयोग गरिने भारी उपकरण तथा निर्माण सामग्रीहरूको असुरक्षित व्यवस्थापनका कारण गम्भीर दुर्घटना हुने जोखिम पनि बढ्दो हुन्छ। साथै, आयोजना निर्माणका क्रममा प्रयोग हुने इन्धन, टाँस्ने पदार्थ, रङ्ग, वा सोल्भेन्टजस्ता प्रज्वलनशील पदार्थहरू खुला आगोको सम्पर्कमा आएमा आगलागी हुन सक्छ। *उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।*

सञ्चालन चरण

ठोस/अर्धठोस फोहोर सम्बन्धी प्रभाव

होटलको सञ्चालन चरणको क्रममा विभिन्न फोहोरहरू जस्तै जैविक फोहोर: भान्साबाट निस्कने फोहोर; अजैविक फोहोर: प्याकेजिङ सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू कृत्रिम गलैँचा, सिसाका टुक्रा आदि होटलबाट नियमित रूपमा निस्कन्छ । यदि यस्ता फोहोरलाई

छुट्टै र सावधानी पूर्वक व्यवस्थापन गरिएन भने यसले आयोजना क्षेत्रमा मात्र नभई वरिपरिको क्षेत्रमा पनि अत्यन्तै नकारात्मक प्रभाव पर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव

होटलको सञ्चालन पछि होटलमा बस्ने अतिथिले शौचालय र स्नान घर प्रयोग गर्दा अर्ध-ठोस र तरल फोहोर निस्कन्छन् । यसका साथै भुइँ र भान्सा क्षेत्र सफाई आदि कार्यबाट पनि फोहोर पानी निस्कन्छ । उक्त शौचालय प्रणालीको फोहोर पानीमा विशेषत ठोस पदार्थ, उच्च जैविक अक्सिजन माग (BOD) र रोग पैदा गर्ने किटाणु हुन्छ । आयोजना सञ्चालन चरणमा होटलमा १००% होटलको Occupancy भएमा १५,०९३ कालो पानी (शौचालयबाट) र नुहाउने, धुने र सफा गर्ने ठाउँबाट आएको ३५,२१७ लिटर खैरो पानीमा प्रायः रोग पैदा गर्ने किटाणु हुने हुँदा त्यस फोहोरले पानीको प्रवाहलाई दूषित बनाउँछ । ढल निकास पाइपबाट चुहावट भएमा कालो पानीले भूमिगत जल स्रोत (२ मिटर भन्दा कम) साथै बर्खामा बग्ने खोल्सी दूषित गर्न सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन

होटलको सञ्चालन पछि होटलमा बस्ने अतिथि तथा रेस्टोरेन्ट आउने व्यक्तिले प्रयोग गर्ने मिनिरल वाटरका खाली बोत्तल, खानेकुराका प्याकेटका खोलहरू, सस, मसला, तेलका बट्टाहरू नियमित रूपमा निस्कन्छन् । साथै प्रस्तावित आयोजना सञ्चालन गर्दा आयोजना क्षेत्रमा सामान बेचबिखन गर्दा प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग उच्च हुने गर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

प्रकोप/विपद् जोखिम

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र आसपास ठूला नदीका साथै आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा कुनै खहरे खोला पर्दैन, एक खोल्सी मात्र पर्दछ जहाँ वर्षाको समयमा मात्र पानी बग्दछ । तसर्थ, आयोजना क्षेत्रमा बाढीको जोखिम न्यून रहेको छ । होटलको सञ्चालन चरणमा प्राकृतिक विपद्का साथै दुर्घटनात्मक विपद् जोखिम जस्तै आगलागी, विद्युतीय चुहावोटबाट

करन्ट लाग्न सक्ने जोखिम आदि रहेका छन् । उल्लेखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

ट्राफिक जाम व्यस्थापनको चुनौती

होटलको सञ्चालन चरणको बखत पाहुना र व्यक्तिहरुको आवतजावतको कारण ट्राफिक घनत्व बढ्छ । थप रूपमा सडक साइड पार्किङको कारण सडकमा ट्राफिक जाम हुन्छ र पैदलयात्रीमा असर पर्न सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताका सवालहरु

होटल सञ्चालनको क्रममा भूमिगत पानीको अत्यधिक प्रयोगले छिमेकी क्षेत्रका साना इनार, कुवा तथा अन्य परम्परागत जलस्रोतहरुमा पानीको उपलब्धतामा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्छ । यस्तो अवस्थामा, पानीको सतह क्रमशः तल झर्दै जान्छ, जसका कारण ती साना जलस्रोतहरु सुक्ने वा पानीको मात्रा अत्यधिक घट्ने सम्भावना रहन्छ । यसले स्थानीय समुदायको दैनिक जल आपूर्तिमा बाधा उत्पन्न गराउन सक्ने सम्भावना उच्च रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

मूलको पानी प्रयोग गर्दा स्थानीयलाई पानी आपूर्तिमा पर्ने प्रभाव

प्रस्तावित होटलको सञ्चालन चरणमा नगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी तथा आयोजनाको परिसरमा रहेको मूलको पानी १८,००० लिटर प्रयोग हुनेछ । मूलको पानी एक प्राकृतिक स्रोत भएकाले एकल प्रयोग वा व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न मिल्दैन । यस कारण आयोजनाले मूल आफ्नो परिसरमा भएता पनि पाइप लाइन मार्फत आयोजना आसपासका स्थानीयलाई पनि वितरण गरिरहेको छ । आयोजनाका लागि पानी आपूर्ति मध्ये दैनिक १८,००० लिटर पानी मूलबाट लिइने भएकाले सो मूलमा निर्भर स्थानीय जनसङ्ख्यालाई नियमित पानी आपूर्तिमा कठिनाई उत्पन्न हुने सम्भावना छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भूमितग पानीको पुनःभरणको सवाल

प्रस्तावित होटलको सहज संचालनका लागि प्रत्येक दिन २९,९०० लिटर भूमिगत पानी आवश्यक पर्ने अनुमान गरिएको छ । उक्त आवश्यकता पूरा गर्न सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिइनेछ र दैनिक रूपमा अनुमति प्राप्त परिमाण अनुसार निकालिनेछ । दैनिक २९,९०० लिटर पानी निकाल्दा भूमितग पानीको मात्रामा हास आउन सक्छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल

आयोजना संचालनमा आएपछि प्रस्तावित क्षेत्रमा आउने पर्यटक साथै ग्राहक वर्गलाई आवश्यक पार्किङ्ग क्षेत्रको व्यवस्था गर्नु अनिवार्य रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोछ ।

वायु प्रदूषण

यस होटलमा भान्सामा प्रयोग गरिने ग्याँस, जेनेरेटर तथा गाडीमा प्रयोग गरिने इन्धनबाट green house gas emission हुन्छ । यस होटलमा वार्षिक (२५०० लिटर डिजेल तथा पेट्रोल) खपत हुँदा ५६२ मे.ट. CO₂, ४.९६ मे.ट. CO, ०.०९ मे.ट. NO₂, १.०४ मे.ट. SO₂ मासिक उत्सर्जन हुने अनुमान गरिएको छ । खाना बनाउन प्रयोग गरिने LPG ग्याँसबाट मासिक अनुमानित (५० सिलिन्डर प्रयोग हुँदा १,३१२ के.जि. Oxides of Carbon मासिक हुने छ जसले गर्दा वायुको प्रदूषण गर्ने छ । यसको लागि उचित न्यूनीकरणका विधि अवलम्बन गरिनु पर्नेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोछ ।

ध्वनि प्रदूषण

आयोजनाको संचालनमा मुख्यत डिजेल जेनेरेटर, सवारी साधन संचालनबाट निष्कासन हुने ध्वनि रहेको छ । यि प्रक्रियाबाट निष्कने ध्वनि औसत ५०-५५ डेसिबल भित्र रहने अनुमान गरिएको छ । कार्यक्षेत्रमा ध्वनिको प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने सुधारात्मक तथा निरोधात्मक उपायहरू अवलम्बन गरिनु पर्ने छ अन्यथा कामदाहरूको स्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्ने छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा मध्यमकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव

निर्माण चरण/सञ्चालन चरण

यस आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा रासायनिक वातावरणमा निम्न नकारात्मक प्रभावहरू देखा पर्दछ।

रसायनको चुहावट

निर्माण र सञ्चालन चरणमा आयोजना स्थलमा प्रयोग हुने गाडिबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिरूबाट हुने रसायन लिकेजले वातावरणमा प्रभाव पर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

इलेक्ट्रोनिक फोहोर

आयोजना स्थलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुनेमिसिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदिबाट पनि रासायनिक प्रभाव पर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.६ सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

पर्व, परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव

आयोजना संचालनको कारण यस क्षेत्रमा पाश्चात्य तथा अन्य साँस्कृति झल्कने खालको वातावरण बढ्न सक्ने हुँदा यसै क्षेत्रमा परम्परा देखि चल्दै आएको पर्व तथा रितिरिवाजमा प्रभाव पर्न सक्ने छ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम,सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव

यस आयोजना संचालनको समयमा होटलको विभिन्न कर्मचारीले आफुले मान्ने गरेको धर्मभन्दा बाहेको धर्म मान्नेहरूलाई नराम्रो व्यवहार देखाउन सक्ने तथा कुनै पनि धर्मालम्बिहरूलाई निषेध गर्ने जस्तो व्यवहार हुन सक्ने छ जसले गर्दा बनीरहेको धार्मिक सहिसुणता प्रति नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्ने छ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम,सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

अध्याय ८: अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय

आयोजनाबाट प्रभावित हुने क्षेत्रको वातावरणीय अवस्थिति, आयोजना कार्यान्वयन विधिहरू तथा क्रियाकलापहरूको अध्ययनबाट स्थानीय वातावरणमा पर्नसक्ने नकारात्मक वातावरणीय प्रभावहरूको विश्लेषणबाट प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू पहिचान गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ। यसरी वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू सुझाउँदा सम्भव भएसम्म प्रभाव हुन नदीने वा प्रतिरोधात्मक (Preventive Measure) र यदि यस्तो सम्भावना नरहेमा प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने वा सुधारात्मक उपाय (Corrective Measure) अवलम्बन गर्ने र अन्तिम विकल्पका रूपमा क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने (Compensatory Measure) उपायलाई आत्मसात गरिएको छ। त्यस्तै प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने सकारात्मक प्रभावहरूलाई बढोत्तरी गर्ने विषयलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका सम्पूर्ण प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू तथा सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीकरण गर्ने उपायहरूको अनिवार्य कार्यान्वयन गर्ने दायित्व उल्लेख भएअनुसार आयोजना प्रस्तावकको हुनेछ। अध्ययन प्रतिवेदनमा सकारात्मक प्रभावका बढोत्तरीकरण तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू, विधि, दायित्व तथा अनुमानित बजेट समेत उल्लेख गरी निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

८.१ प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरण योजना

(क) सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका

उपायहरू

निर्माण चरण

रोजगारीको अवसर

बढोत्तरीका उपाय: यस होटलको निर्माण चरणको क्रममा ७,२०० दक्ष, २०,७६० अदक्ष गरी जम्मा २७,९६० मानव दिन जनशक्ति कार्यरत हुनेछन् । होटलमा आवश्यक निर्माण चरण जनशक्ति भरण गरी क्षमता भए अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि

बढोत्तरीका उपाय: होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।

सीप र ज्ञानको उपयुक्तग

बढोत्तरीका उपाय: स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारलाई होटल निर्माणको श्रमिक वा प्राविधिकसँग भए अनुसार काम तथा जिम्मेवारी दिइनेछ ।

सञ्चालन चरण

गुणस्तरीय होटलको उपलब्धता

बढोत्तरीका उपाय: प्रस्तावित आयोजना होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८ अनुसार सेवा, सुविधा, सरसफाइ, सुरक्षालगायत विशेषताहरूका साथै होटलहरूमा योग्य र प्रशिक्षित कर्मचारीद्वारा नियुक्त गरिनेछ । होटलमा मैत्रीपूर्ण सेवा, सफा र सुसज्जित कोठाहरू, गुणस्तरीय भोजन तथा पेय पदार्थ, निरन्तर विद्युतीय तथा इन्टरनेट सेवा, स्वास्थ्य तथा मनोरञ्जनका लागि आवश्यक पूर्वाधार (जस्तै: फिटनेस केन्द्र, स्पा), साथै पर्याप्त पार्किङ सुविधा हाल उपलब्ध छन् र भविष्यमा शय्या स्तरोन्नति पश्चात् पनि सो सुविधा उपलब्ध हुनेछ । होटलमा सिसीटिभी, फायर अलार्म, आपत्कालीन निकास तथा सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था गरी होटलको वातावरण पूर्ण रूपमा स्वच्छ, सुरक्षित र व्यवस्थित गरिनेछ । होटल हिल्टेकमा यातायातको सहज पहुँच रहेको छ । साथै, होटलले पर्यटन विभागबाट Delux Standard आवश्यक अनुमतिपत्र लिनेछ ।

पर्यटन प्रवर्द्धन

बढोत्तरीका उपाय: होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसरी होटलहरूको प्रभावकारी संचालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो बनाउँछ । होटलले आफ्ने रिसेप्सन आगाडि स्थानीय सांस्कृतिक, प्राकृतिक र ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको जानकारी राखेर आयोजना स्थलमा आउने पाहुनाहरूलाई यी स्थलहरूको भ्रमण गर्न सिफारिस गर्नुका साथै स्थानीय पर्यटन प्याकेज उपलब्ध गराउँछन् जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने छ ।

पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना

बढोत्तरीका उपाय: होटल संचालनका क्रममा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्नु होटलको उद्देश्य हो । होटलमा बस्न र भोजन गर्न आउने पर्यटक सन्तुष्ट भएर गए सकरात्मक सूचना प्रवाह भई थप पर्यटक आगमनमा मद्दत गर्नेछ ।

राजस्वमा सङ्कलन

बढोत्तरीका उपायहरू: होटल संचालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । कर्मचारीको रूपमा कार्यरत स्थानीयले आफ्नो जीविका चलाउने अवसर पनि पाउने छन्, जसले स्थानीय अर्थव्यवस्था वृद्धि गर्न मद्दत गर्दछ । त्यस्तै होटल सञ्चालनले राजस्व सङ्कलन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

स्थानीयहरूको सीपमा विकास

बढोत्तरीका उपाय: होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ, साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।

स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

बढोत्तरीका उपाय: होटल सञ्चालन हुने क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेकाले संचालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा नगरपालिकाका स्थानीयहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखेको छ । यस होटलको संचालनको क्रममा हाल विभिन्न तहका कर्मचारीहरू गरेर करिब ६० जना कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत हुनेछन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइएको छ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा पेशेवरहरू जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage (F&B) Department, Administration Department, Spa & Wellness, Security and Maintenance, Security and Maintenance Departmen हरूमा आवश्यक पर्ने कामदारहरूमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइदै आइएको छ र स्तरोन्नति गरी होटल सञ्चालन चरणमा पनि रोजगारीमा स्थानीयहरूलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।

आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि

बढोत्तरीका उपाय: होटल सञ्चालनले यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । होटलको वरपर स्थानीय बजारको वृद्धि भई स्थानीयहरूको जीवनस्तर उकासिनेछ ।

संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम

बढोत्तरीका उपाय: संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रम अन्तर्गत यस होटलले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायसँगको परामर्शमा संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (CSR) का क्रियाकलाप सञ्चालन गरिरहेको छ । होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम कुल देवता मन्दिरमा सहज पहुँचका लागि गोरेटो बाटो निर्माण र सरसफाइ, वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा महेन्द्र मा.वि मा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गर्नेछ। प्रस्तावकले सामाजिक उत्तरदायित्वका क्रियाकलापहरू व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यविधि, २०८२ बूँदा नं ३ मा उल्लेख गरे बमोजिम विभिन्न क्षेत्र (विपद्को समयमा उद्धार तथा रोकथाम, सामुदायिक स्वास्थ्य, कला संस्कृति संरक्षण, सामुदायिक शैक्षिक विकास, वातावरण संरक्षण आदि) मा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी आर्थिक सहयोग गर्नेछ । साथसाथै, असार ४,२०८२ मा सर्वोच्च अदालतको संयुक्त इजलास (०७७-WO-०१६०) आदेशको ४३ नं. बुँदा अनुसार व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी वहन गर्न खर्च हुने रकम र संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा जम्मा भएको रकम गरिब, विपन्न तथा लक्षित वर्गको उत्थानका र गरिबी निवारण तथा गरिबीको रेखामुनी रहेका नेपाली नागरिकको प्रत्यक्ष हित लागि विनियोज गरिनु पर्ने उल्लेख भएअनुसार प्रस्तावकले सूर्यविनायक वडा नं १० सँग समन्वय गरी उक्त क्षेत्रमा रहेका विपन्न वर्ग समुदायका मानिसहरूलाई उत्थानका (शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्र) लागि आर्थिक सहयोग गर्नेछ । यसका साथै साँगा चोकबाट आयोजना जाने सडक मर्मत कार्य गरिनुका साथै स्थानीयलाई आफ्नो खेतीमा जान आयोजनाबाट जान पर्ने खण्डमा free entrance को व्यवस्था गरिनेछ । प्रस्तावकले आयोजना क्षेत्र आसपास भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि सूर्यविनायक वडा नं १० र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँग समन्वय गरी भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि उपयुक्त स्थान (सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र स्थानीय तहले निर्दिष्ट गरेको स्थान) को पहिचान गरी १०*१० मिटर (२ मिटर गहिरो) रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ । होटलले सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर यस्तै संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ ।

८.२ सामाजिक-आर्थिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण चरण

निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्ने सक्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण चरणमा पर्यटकहरूलाई असुविधा नहोस् भन्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले निर्माण व्यवसायीसँग समन्वय गरी निर्माण कार्यको तालिका तयार गर्नेछ। उक्त तालिकामा होटल व्यस्त हुने सिजनमा निर्माण कार्य सीमित समयका लागि मात्र सञ्चालन गरिनेछ, भने उच्च ध्वनि उत्पादन गर्ने मशीनरीहरू प्रयोग नगरिने व्यवस्था मिलाइनेछ। साथै, निर्माण सामग्री एकमुष्ट रूपमा पर्याप्त मात्रामा भण्डारण गरी बारम्बार ढुवानी गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई न्यून पारिनेछ, जसबाट पर्यटकहरूलाई असहज नहोस् भन्ने सुनिश्चित गरिनेछ। यस्तै, आयोजनाको थप निर्माण कार्य विद्यमान भवन तथा कटेजहरूबाट टाढा रहेको हुँदा शय्या स्तरोन्नतिको कार्यले पर्यटकहरूको अनुभवमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने छैन।

मतभेद र विवाद

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित होटल निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ, साथै होटल निर्माण गर्दा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन, जसका कारण निर्माणको क्रममा स्थानीय समुदायमाझ मतभेद र विवाद कम रहन्छ। यसका साथै निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसि सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोरहरू जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ, साथै निर्माणमा संलग्न कामदारलाई सरसफाई सम्बन्धी जागरूकता समेत गरिनेछ। निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ।

लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपायहरू: निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय, दलित आदि समुहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन्, साथै ज्यालामा लिंगका आधारमा भेदभाव गरिने छैन।

बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानुन बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ ।

कामदारहरूको व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी मुद्दाहरू

न्यूनीकरणका उपाय: होटल निर्माणको चरणमा कामदारहरूको स्वास्थ्य र सरसफाइ अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण पक्ष हो, किनभने यसले उनीहरूको सुरक्षा, उत्पादकता र जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्छ। कामदारलाई आवश्यक सुरक्षा उपकरणजस्तै हेलमेट, पञ्जा, सुरक्षा जुता र मास्क उपलब्ध गराई धूलो, धुँवाँ तथा रसायनिक प्रदूषण नियन्त्रण गर्न पानी छर्कने वा जाली प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। लामो समयसम्म लगातार काम गर्दा थकान र दुर्घटनाको जोखिम बढ्ने भएकाले कामको समय व्यवस्थापन र नियमित विश्रामको व्यवस्था गरिनुका साथै आकस्मिक अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने प्राथमिक उपचार सामग्री र नजिकको अस्पतालसम्म पुऱ्याउने व्यवस्था गरिनेछ। कामदारलाई सुरक्षित पिउने पानी, ढाकिएको खाना, सफा भाँडाकुडा, पर्याप्त शौचालय, फोहोर व्यवस्थापन, कामदारका टहरा वा कोठाहरूमा प्राकृतिक हावा बहने झ्याल-ढोका वा भेन्टिलेसन र पानी नछिर्ने व्यवस्था, सरसफाइका लागि नुहाउने तथा कपडा धोइने सुविधा उपलब्ध गराई व्यक्तिगत स्वास्थ्यको ख्याल राखिनेछ। यी सबै अभ्यासलाई मजबुत बनाउन प्रस्तावकले निर्माण व्यवसायीलाई श्रम ऐनअनुसार स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्ड पालना गरी बीमा, क्षतिपूर्ति र नियमित सुरक्षा तालिमको व्यवस्था गर्न निर्देशन दिई सोही अनुरूप सम्झौतामा उल्लेख गरिनेछ ।

गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

न्यूनीकरणका उपाय: होटल संचालक र निर्माणमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएता पनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ । स्थानीय तथा कामदारहरूलाई आफ्नो गुनासो र सुझाव राख्नको लागि गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिने छ ।

ट्राफिक जाम

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।

सञ्चालन चरण

व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम

न्यूनीकरणका उपाय: होटल सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्रमा व्यवसायजन्य सुरक्षा कायम गर्न र स्वास्थ्य जोखिम कम गर्न, निम्न उपायहरू अबलम्बन गरिदै आइएको छ।

- ❖ तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिएको छ र आवश्यकता अनुसार थप गरिने छ।
- ❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिएको साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ।
- ❖ ग्यास चुहावटसँग सम्बन्धित जोखिमहरूलाई कम गर्न भान्सा क्षेत्रमा राम्रो भेन्टिलेशन जडान गरिएको छ।
- ❖ आकस्मिक LPG चुहावटबारे सावधानी गराउनुका साथै भान्सामा आकस्मिक हुन सक्ने चोट र छाला जलन सक्ने सम्बन्धी सचेत गराइनेछ। भान्छा क्षेत्र, जेनेरेटर क्षेत्र आदिमा आगो निभाउने उपकरणको प्रावधान गरिएको छ।
- ❖ प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिएको छ।
- ❖ आपतकालिन निकासी योजनाको जानकारी स्टोर कोठा, भान्सा, लबी र अन्य स्थानहरू राखिएको छ।
- ❖ स्वास्थ्य र सुरक्षा सावधानीको बारेमा जागरूकता कार्यक्रम गरिदै आइएको छ र सो कार्यलाइ निरन्तरता दिइने छ।

संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: संक्रमक रोगको Safety & Hygiene Protocol को पालना गरेर कर्मचारीहरूलाई काममा लगाइनेछ।

- ❖ प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा तथा सेनिटाइज गरिदै आइएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइनेछ।
- ❖ यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिइनेछ। साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिएको छ।

खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर

न्यूनीकरणका उपाय: होटलले उपभोक्ताहरूलाई गुणस्तरीय खाद्य आपूर्ति गर्नेछ । यसको लागि प्रत्येक दिन विहान Breakfast सुरुहुनु पूर्व होटलको CEO को अध्यक्षतामा मुख्य सेफ, किचेन व्यवस्थापन विभाग र होटलको फुड टेक्नोलोजिष्ट सम्मेलीत सिमितिबाट Mgf. Date, exp. Date, प्रयोग गरिएको मसला, तेलको शुद्धता र इन्ग्रेडियनहरू अनुगमन गर्ने छ र तल उल्लेखित विधिहरू पनि अपनाइने छ । ।

- ❖ भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिएको छ । उचित पोशाकको व्यवस्था गरिएको छ र होटलमा स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा थप कर्मचारी आवश्यक परेको खण्डमा उनिहरूलाई पनि पोशाकको व्यवस्था गरिने छ ।
- ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिदै आइएको छ । प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरूको सरसफाइ कायम गरिएको छ ।
- ❖ खाना पकाउन प्रयोग गरिने पानी राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्डले सुझाए बमोजिमको गुणस्तरको प्रयोग गरिदै आइएको छ ।
- ❖ म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिदै आइएको छ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता गर्ने गरिएको छ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ ।

होटलमा प्रयोग गरिने सरसफाई सामग्रीको व्यवस्थापनको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेंट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ ।

होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित होटलमा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङको व्यवस्था गराइएको छ । प्रस्तावकले कोठाको वालमा Sound Proofing Material प्रयोग गरेको छ जसको गर्दा एउटा कोठामा भएको होहल्लाले अर्को कोठामा असर गर्ने छैन । आगन्तुकहरू बिच झगडा भएमा वा गरेमा पहरीको जिम्मा लगाउने हाल व्यवस्था रहेको छ ।

विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव सिर्जना

न्यूनीकरणका उपायहरू: प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिएको छ । यसका साथै पानीको आवश्यकता पूरा गर्न धारा र मूलको पानी, नगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी सङ्कलन गरी सञ्चालन गरिने छ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन गर्न 3R सिद्धान्तको प्रयोग व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ र नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ ।

यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी सवालहरू

न्यूनीकरणका उपाय: सञ्चालन चरणमा होटलमा यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी गतिविधि नियन्त्रण गर्न निम्न उपायहरू अबलम्बन गरिनेछ ।

- प्रत्येक पाहुनाको आधिकारिक परिचयपत्र अनिवार्य रूपमा जाँच गर्ने र संकास्पद पाहुनाको गतिविधिमा निगरानी राख्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- होटलको प्रवेशद्वार, लबी, कोरिडोर, र साझा स्थानहरूमा CCTV क्यामेरा जडान तथा नियमित अनुगमनका साथै सुरक्षाकर्मीहरूलाई विशेष तालिम दिई संवेदनशील क्षेत्रहरूमा पोस्टिड गरिनेछ ।
- होटलका कर्मचारीहरूलाई यौनजन्य शोषण, मानव बेचबिखन तथा लागुपदार्थ प्रयोगको संकेत चिन्ने सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी कुनै पनि शंका लाग्दा तुरुन्त व्यवस्थापन र सुरक्षा निकायलाई जानकारी गराउने अभ्यास विकास गरिनेछ ।
- होटल प्रशासनले स्थानीय प्रहरी कार्यालयसँग नियमित सम्पर्क राख्ने र शंका लाग्दा तुरुन्त सूचना आदानप्रदान गर्ने गरिनेछ ।
- प्रस्तावकले मानव बेचबिखन तथा यौनजन्य अपराध विरुद्ध कार्यरत संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गर्दै होटल क्षेत्रमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्र आसपास स्वच्छ र सफा अवस्था कायम गर्न निम्न उपायहरू अबलम्बन गरिनेछ ।

- ❖ होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको

- स्थानमा मात्र सङ्कलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ र होटलको स्तरोन्नति पश्चात् पनि यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ❖ ढल र पाइपबाट चुहावट नियन्त्रण गर्न समय समयमा ढल निकास मर्मत गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।
  - ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य र सरसफाइ अभ्यासहरू र संक्रामक रोगहरू बारेमा कर्मचारीहरूलाई चेतनामूलक कार्यक्रम गरिदै आइएको छ ।
  - ❖ जोखिम क्षेत्र जस्तै उच्च आवाज क्षेत्रमा र फोहोर सम्बन्धी काममा संलग्न कामदारहरूका लागि आवधिक चिकित्सा जाँच र कर्मचारीहरूलाई स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिएको छ ।
  - ❖ नियमित अन्तरालमा निस्कने फोहोर पानीको आधिकारिक प्रयोगशालामा परीक्षण गरिदै आइएको छ र प्रशोधन गरिएको पानी शौचालय फलस र बगैँचामा प्रयोग गरिँदै आइएको छ ।
  - ❖ आयोजना परिसर र भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा पनि स्वच्छता कायम गर्न नियमित सरसफाइ कायम गरिने छ ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू

न्यूनीकरणका उपाय: होटल हिल्टेकमा हाल कार्यरत कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सुनिश्चित गर्न नियमित तालिम र सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुका साथै व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रयोग अनिवार्य बनाइएको छ (भान्सामा काम गर्नेले एप्रोन, ह्यान्डग्लोभ, स्लिप-रेसिस्टेन्ट जुता, सफाइमा काम गर्नेले मास्क र ग्लोभ प्रयोग गर्ने) । यसका साथै होटलका स्टाफलाई आपतकालीन समयमा emergency response सम्बन्धी तालिमका साथै निस्कने बाटो (emergency exit) प्रस्ट जानकारी गराइएको छ । यसैगरी कार्यक्षेत्र सफा, सुरक्षित वातावरण बनाउन ध्यान दिनुका साथै दुर्व्यवहार रोक्न नियमित निरीक्षण र मूल्याङ्कन गरिँदै आइएको छ । होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ ।

पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलको स्विमिड पुलमा देखा पर्ने समस्याहरूको समाधानका लागि पानीको गुणस्तर सुधार गर्ने जसका लागि नियमित रूपमा क्लोरिन र पीएच स्तरको जाँच गर्नुका साथै फिल्टरेसन प्रणालीलाई सधैं सक्रिय राखिनेछ । सरसफाइका लागि प्रतिदिन पुल डेक, शौचालय र चेन्जिड रुम सफा गर्नुका साथै पानीमा तैरिएका फोहोर हटाउन स्किमरको

नियमित प्रयोग गरिनेछ। पौडी पोखरीमा हुन सक्ने दुर्घटना रोक लगाउन प्रशिक्षित लाइफगार्ड तैनाथ गरिनेछ र चिप्लो ठाउँमा एन्टी-स्लिप म्याट राखिनेछ । साथ साथै पुलको गहिराइ स्पष्ट रूपमा चिन्ह राखिनेछ । पानीको तापक्रम मौसम अनुसार उचित स्तरमा (२६-२८ डिग्री सेल्सियस) कायम गरिनेछ। पुलमा भीडभाड नियन्त्रण गर्न एकै समयमा पुलमा प्रवेश गर्न पाउने अधिकतम सङ्ख्या तोकिनुका साथै संरचनागत समस्याहरू जस्तै फुटेका टाइल, बिग्रिएका बत्ती र खराब ड्रेनेजको मर्मत तत्काल गरिनेछ । अन्तमा, नियमित निरीक्षण तालिका बनाई जिम्मेवार कर्मचारी तोक्नुपर्छ र पाहुनाहरूबाट प्रतिक्रिया सङ्कलन गरी सेवा निरन्तर सुधार गरिनेछ।

आगन्तुकहरूको सुरक्षा सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिएको छ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहेको छ तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम छ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानूनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिएको छ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्शन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय बनेपा) प्रदर्शन गरेर राखिएको छ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिएको छ ।

गुनासो व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: होटल संचालक र संचालनमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएतापनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिएको छ । Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिएको छ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिन्छ साथै होटलमा बास बस्न आएका पाहुनाहरूको गुनासो, सल्लाह, सुझाव आदिको लागि फर्म प्रत्येक कोठामा राखिएको छ ।

ट्राफिक जाम

न्यूनीकरणका उपाय: सवारी साधन पार्किङका लागि ४२०० वर्ग मिटर क्षेत्रफल छुट्टाइएको छ सो ठाँउ पार्किङका लागि पर्याप्त हुनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिएको छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिएको छ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिएको छ।

८.३ जैविक वातवरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू निर्माण तथा सञ्चालन चरण

शहरी सौन्दर्यताको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याएको छ । आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र नगरपालिकासँगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्दै आएको छ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिएको छ ।

नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी मिसिने सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाबाट निस्कासन भएको फोहोर पानी शुद्धिकरण गरी शौचालय फलस गर्न र बगैँचामा प्रयोग गरिने हुँदा नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी पठाइने छैन ।

८.४ भौतिक वातवरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू निर्माण चरण

वायु प्रदुषण

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण क्रममा निर्माणमा संलग्न मिसिनबाट धुँवा, ग्रेडिड र साइट खाली गर्दा निस्कने धुँलो वायु प्रदुषणको मुख्य स्रोत हो । यस्ता प्रभावहरू न्यूनीकरण गर्नका लागि निम्न उपायहरू अपनाइने छ:

- ❖ आयोजनामा प्रयोग हुने सबै सवारी साधन र मेसिनरीको उत्सर्जन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले निर्धारित सवारी साधन र मेसिनरीको मापदण्डहरू अनुसार हुनेछन् ।
- ❖ निर्माण सामग्री सावधानी पूर्वक चडाउने र झार्ने गरिनेछ ।
- ❖ डिजेल जेनरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ ।

कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपायहरू: प्रस्तावित आयोजना निर्माण गर्दा श्रमिक शिविरबाट उत्पन्न फोहोरलाई वर्गीकरण गरी सङ्कलन गरिनेछ र कुहिने फोहोरलाई प्राङ्गारिक जैविक मल बनाउने

संस्थासँगको सहकार्यमा प्राङ्गारिक मल बनाउनका लागि दिइनेछ भने अजैविक फोहर आयोजना क्षेत्र आसपास रहेको फोहर सङ्कलन गर्ने कम्पनीमा पठाइनेछ । जथाभावि फोहोर फाल्न कडाई गरिनेछ । यस प्रभाव न्यूनीकरण गर्न प्रस्तावित क्षेत्रको स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी काम गरिनेछ ।

भूमिगत पानीको मात्रामा हास

न्यूनीकरणका उपायहरू: प्रस्तावित आयोजना निर्माणका क्रममा पानीको उपयोगलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्न र स्थानीय स्रोतमा अत्यधिक निर्भरता कम गर्न आकाशे पानी संकलन प्रणालीको पनि विकास गरेको छ योजना बनाइएको छ । होटल परिसरमा हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीमा पानी सङ्कलन गरिने व्यवस्था गरिएको छ । यसका साथै निर्माण अवधि लामो समय भएकाले निर्माणका क्रममा पानीको आवश्यकतालाई पूर्ति गर्न ट्याङ्करको पानी पनि प्रयोग गरिनेछ ।

भूमिगत पानीको प्रयोग गर्दा जमिन भासिने सम्भावना

न्यूनीकरणका उपायहरू: प्रस्तावित आयोजनाको geotechnical report अनुसार आयोजना क्षेत्रमा खनिएका पाँचवटा bore hole मा १८ मिटरको गहिराईसम्म पनि भूमिगत पानी भेटिएको थिएन र उक्त क्षेत्रमा प्राकृतिक नाला राम्रो रहेको कारण पानी जमेर बस्ने सम्भावना कम रहेको छ । यसका साथै soil permeability 79-87% रहेकाले waterlogging को समस्या र clay content नभएका कारण पानी trap गरेर राख्ने समस्या न्यून हुनेछ । आयोजना क्षेत्रमा पानीको राम्रो निकासी, shallow aquifer नभएको र permeable sandy-silty profile कारण जमिन भासिने सम्भावना न्यून रहेको छ । यस क्षेत्रमा परम्परागत रूपमा जमिन भासिने जोखिम सम्भावना न्यून छ । साथ साथै आयोजनाले भूमिगत पानीको कम प्रयोग गर्न, आकाशे पानी संकलन प्रणालीको पनि विकास गरेको छ, होटल परिसरमा हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीमा पानी सङ्कलन गरिने व्यवस्था गरिएको छ ।

निर्माण सामग्री ओसापोसार गर्दा सवारी चाप वृद्धि

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै ' No Roadside Parking' , 'Way to Hotel' र ' No Parking' इत्यादि संकेत चिन्हहरू सडकमा राखिनेछ । आयोजनाका लागि चाहिने निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल सुनिश्चित गरी बारम्बार ओसारपसार आवश्यक नपर्ने योजना बनाइनेछ । यसका साथै निर्माण

सामग्री ओसारपसार गर्न प्रयोग गरिने ठूला सवारी साधनले स्थानीय सडकको स्तरमा पार्ने हास कम गर्न सडक मर्मत कार्य गरिनेछ ।

निर्माण सामग्री ढुवानी तथा भण्डारणको सवाल

न्यूनीकरणको उपाय: आयोजनाको निर्माणजन्य सामग्री भण्डारण आयोजना स्थलको आफ्नै परिसरमा गरिनेछ ।

निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको सवाल

न्यूनीकरणको उपाय: प्रस्तावित आयोजना निर्माण क्रममा निर्माण सामग्री थुपारेको क्षेत्रमा यदि सामग्री बाँकी रहेको खण्डमा निर्माण व्यवसायीले लग्नेछन् अथवा रडका टुक्रा, सिमेन्ट बोरा आदि फोहोर संकलकलाई बेच्नेछन् ।

निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने छ । कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनेरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनेरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गरिने छ ।

बाढी तथा पहिरो जोखिमको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले जमिन स्थिर गर्नका लागि आयोजनाको परिसरमा वृक्षारोपण तथा बगैँचा निर्माण गरी भू-क्षय न्यून र जमिन स्थिर गरिनेछ । साथै, आकस्मिक अवस्था व्यवस्थापनका लागि होटलका कर्मचारीहरूलाई उद्धार तालिम दिनुका साथै आपतकालीन योजना समेत सुनिश्चित गरिनेछ ।

भू-उपयोगमा परिवर्तन

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने स्थायी जग्गाको न्यूनीकरण उपायहरू रहेको छैन । अस्थायी रूपमा प्रयोग भएका जग्गाको पुनःस्थापना गरिनेछ । यस आयोजनाले स्वीकृत डिजाइनका आधारमा संरचना र ल्यान्डस्केप डिजाइन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ । यसका साथै निर्माण सामग्री थुपार्दा हुने प्रभाव साथै कामदार शिविरबाट निस्कने फोहोर कम गर्न निश्चित ठाउँ तोकेर सामग्री भण्डारण गर्ने साथै फोहोर सङ्कलन गरिनेछ र सामग्री भण्डारण स्थलमा निर्माण कार्य सम्पादन भएपछि सरसफाई गरिनेछ । यसका साथै सङ्कलन गरिएको जैविक फोहोर स्थानीय तहसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिनेछ भने अजैविक फोहोर, फोहोर संकलकलाई बेचिनेछ ।

छरछिमेकको घर जग्गामा पर्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण स्थलको चारैतिर जालीको प्रयोग गरी धूलो अनियन्त्रित रूपमा फैलन नदिन व्यवस्था गरिनेछ। धूलो नियन्त्रणका लागि नियमित रूपमा पानी छर्किने व्यवस्था मिलाइनेछ। त्यस्तै, भारी उपकरणहरूको प्रयोग गर्दा यथासम्भव कम आवाज उत्पन्न हुने प्रविधियुक्त उपकरणहरूको छनोट गरिनेछ। साथै, निर्माण कार्यलाई निश्चित समय सीमाभित्र जस्तै बिहान ८ बजेदेखि साँझ ६ बजेसम्म सीमित राखी, आसपासका बासिन्दाको दैनिक जीवनमा पर्न सक्ने असरलाई न्यून पार्ने प्रयास गरिनेछ।

प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना निर्माण स्थलमा कार्यरत कामदारहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रदान गरिनुका साथै प्राथमिक उपचारको सामग्री उपलब्ध गराइनेछ। प्रस्तावकले निर्माण व्यवसायीद्वारा कामदारका लागि भारी उपकरण तथा निर्माण सामग्रीहरूको सुरक्षित व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमूखीकरण कार्यक्रम गर्न अभिप्रेरित गर्नेछ। साथै, आकस्मिक अवस्था व्यवस्थापनका लागि अग्नि नियन्त्रण उपकरणको उपलब्धता, उद्धार तालिम तथा आपतकालीन योजना समेत सुनिश्चित गरिनेछ।

सञ्चालन चरण

ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाको सञ्चालन चरणमा ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापनका लागि निम्न उपायहरू अपनाइएको छ:

- ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिएको छ। तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा यसलाई निरन्तरता दिइने छ।
- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई सूर्यविनायक नगरपालिकासंगको समन्वयमा पठाउदै आइएको छ र सोहि अनुसार होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् पनि व्यवस्थापन गरिने छ।
- ❖ ई-फोहोर र सिसा बेचन नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. संगको समन्वयमा पठाइदै आइएको छ।
- ❖ ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिएको छ र सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाहरूको प्रयोग कम गर्न प्रयास गरिएको छ।

- ❖ स्वास्थ्य र वातावरणमा पर्ने असरबाट बच्नका लागि फोहोरलाई राम्रोसँग व्यवस्थित गरी राखिनेछ ।

ट्राफिक जाम

न्यूनीकरणका उपाय: सवारी साधन पार्किङका लागि ३४४८२.४१ वर्ग मिटर क्षेत्रफल छुट्टाइएको छ सो ठाँउ पार्किङका लागि पर्याप्त हुनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिएको छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिएको छ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिएको छ ।

पार्किङ क्षेत्रको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: सवारी साधन पार्किङका लागि ३४४८२.४१ वर्ग मिटर क्षेत्रफल छुट्टाइएको छ सो ठाँउ पार्किङका लागि पर्याप्त हुनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिएको छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिएको छ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिएको छ ।

वायु प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाको सञ्चालन चरणमा वायु प्रदूषणका स्रोत कम हुन्छ । यद्यपि डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनको प्रयोगले SO₂, NO_x र PM वायुमण्डलमा निस्कासन हुन्छन् । यस प्रभाव न्यूनीकरणका लागि निम्न उपायहरू छन्:

- ❖ होटलमा प्रयोग हुने fossil fuel बाट उत्सर्जन हुने कार्बन कम गर्न भन्सामा विद्युत उपकरणका साथै बत्ती बालन र पानी तताउन सोलार इनर्जी प्रयोग गरिँदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइनुका साथै विद्युत सवारी साधन प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ । डिजेल जेनेरेटको प्रयोग बत्ति गएको अवस्थामा मात्र प्रयोग गरिँदै आइएको छ ।
- ❖ डिजेल जेनेरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गरिएको छ (यदि थप डिजेल जेनेरेटर आवश्यक भएमा) ।
- ❖ डिजेल जेनेरेटरको स्ट्याक उचाइ (Stack Height) प्रयाप्त उचाइको कायम गरिएको छ ।
- ❖ सवारी साधन र डिजेल जेनेरेटरको समय समयमा मर्मत गरिँदै आइएको छ ।

- ❖ भान्साबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा खाना पकाउनका निमित्त LPG ग्याँस प्रयोग गरिने गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् यसलाई नै निरन्तरता दिइनेछ ।

ध्वनि प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा ध्वनि उत्पन्न हुने स्रोत (जेनेरेटर, पम्प आदि) पत्ता लगाइ स्रोतमा नै sound absorber, sound damping राखिएको छ भने जेनेरेटर आयत गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्रको मात्र आयत गरिनेछ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिएको छ जसले गर्दा कोठा भित्रको आवाज बाहिर जाने छैन । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिएको छ र थप हुने कर्मचारीहरूलाई पनि प्रदान गरिदै आइएको छ । होटल परिसरमा हर्न नबजाउन प्रेरित गर्ने No horn को बोर्डहरू राखिनेछ । होटल संचालनको क्रममा उत्पन्न हुने प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गरी व्यवसाहिक क्षेत्रमा हुनु पर्ने ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धि मापदण्ड भित्र रहने गरी सञ्चालन गर्न प्रस्तावक प्रतिबद्ध रहेको छ ।

तरल फोहोर व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा उत्पन्न हुने फोहोर पानीलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन र पुनःप्रयोग गर्न योजना बनाइएको छ । होटलका बाथरुम, वासबेसिन, भान्सा र लन्ड्रीबाट उत्पन्न फोहोर पानीलाई होटलमा जडान गरिएको १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant सम्म पुऱ्याइनेछ । उक्त प्रणालीमा फोहोरपानीको प्रभावकारी ट्रिट्मेन्टमा भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइन्छ र होटल भित्र आफ्नै प्रशोधन प्लान्टमा प्रशोधन गरी अन्तिममा सार्वजनिक ढलमा मिसाइने प्रशोधित फोहोर पानी मापदण्ड, २०८० भित्र भए पश्चात् निस्कासित पानी होटलको बगैँचा र शौचालय फ्लस गर्न प्रयोग गरिदै आइएको छ सो अभ्यासलाई निरन्तरता दिइनेछ । फोहोर पानीको ड्रेनेज वार्षिक जाँच तथा मर्मत गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।

प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले भइपरि आउने प्रकोपलाई व्यवस्थापन गर्न निम्न उपायहरू अपनाउने छ:

- ❖ होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट (पाइप लम्बाई १०० मिटर भएको), फायर एक्सटिग्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिएको छ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिएको छ ।
- ❖ होटलमा Overhead ४०,००० लिटर क्षमताको पानी ट्याङ्की रहेको छ र आठौँ तल्लामा पौडी पोखरी भएको हुनाले यी दुई पानीलाई पनि आगो निभाउन प्रयोग गर्न सकिने गरी पाइप जडान गरिएको छ ।
- ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइएको छ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरूमा पब्लिक एड्ज्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिएको छ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ ।
- ❖ होटलको स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ ।
- ❖ आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि होटलले सूयविनायक नगर अस्पताल र धुलिखेल अस्पतालको आपतकालीन विभागको इन्चार्जसँग समन्वय गरिनेछ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससँग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा अस्पताल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको सम्पर्क नम्बर देखिने गरी राखिनेछ ।
- ❖ होटलमा काम गर्ने कामदार तथा कर्मचारीहरूलाई प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ ।
- ❖ होटलका प्रमुख स्थानहरूमा प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्टाफलाई तालिमको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् सोहि कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- ❖ भुकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणको लागि होटलले माटो परिक्षण गरी भुकम्प प्रतिरोधात्मक पक्की भवन निर्माण गरिएको छ ।
- ❖ होटलमा Earthing system जडान गरिएको छ साथै विद्युतिय केवलहरू/तारहरू समय समयमा मर्मत गरिदै आइएको छ ।
- ❖ प्रत्येक कामदारहरूलाई Risk Assessment गरी उपयुक्त व्यक्तिगत सुरक्षाको सामग्रीहरू प्रदान गरिदै आइएको छ साथै व्यवसायजन्य स्वास्थ्यको जोखिम सम्बन्धी तालिम दिइएको छ ।
- ❖ होटलको वाललाई नियमित रूपमा मर्मत सम्भार गरिनेछ ।

भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताका सवालहरू

न्यूनीकरणका उपाय: भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताको असर कम गर्नका लागि वर्षाको पानी संकलन प्रणालीको स्थापना, फोहोर पानी शुद्धीकरण गरी शौचालय फलस गर्नका लागि पुनःप्रयोग गर्ने प्रविधि विकास गरिएको छ, सो प्रविधिलाई निरन्तरता दिइनेछ, र वैकल्पिक धाराको पानी र मूलको पानी प्रयोग उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । साथै, स्थानीय समुदायसँग समन्वय गर्दै उनीहरूको जल आवश्यकता सुनिश्चित गर्न नीतिगत एवं प्राविधिक उपायहरू अपनाइनेछ । साथ साथै आयोजनाले भूमिगत पानीको कम प्रयोग गर्न, आकाशे पानी संकलन प्रणालीको पनि विकास गरेको छ, होटल परिसरमा हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीमा पानी सङ्कलन गरिने व्यवस्था गरिएको छ भने होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् थप ४ वटा ५०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्की निर्माण गर्ने योजना रहेको छ । उक्त प्रणालीबाट वार्षिक ४ महिनामा कुल ४,००,००० लिटर आकाशे पानी संकलन गरिने अनुमान गरिएको छ । यस प्रणालीले भूमिगत पानी प्रयोगमा थप भार कम हुनेछ ।

मूलको पानी प्रयोग गर्दा स्थानीयलाई पानी आपूर्तिमा पर्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले मूल क्षेत्रको पानीको उपयोगलाई व्यवस्थित बनाउन स्थानीय समुदाय र स्थानीय तहसँग समन्वय गरी समुचित योजना निर्माण गरिएको छ, जसबाट होटल सञ्चालन र स्थानीय बासिन्दा दुबैलाई पानीको उपलब्धतामा सहजता भएको छ । साथै, मूलको पानीको पुनर्भरण (रिचार्ज) सुनिश्चित गर्न डाले घाँस, भुँइ घाँस, इपिल इपिल, दुबो लगायतका वनस्पतिहरू रोपिनेछन् र साथै कोइरालो, बाँस, निम, पिपलजस्ता रूखहरू पनि लगाइनेछन् । यसका साथै मूलको पानीमा मात्र निर्भरता हटाउन

नगरपालिकाबाट वितरण गरिने पानीको उपयोग गरिनुका साथै वर्षाको पानी सङ्कलन गरी प्रयोग गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।

भूमिगत पानीको पुनःभरणको सवाल

न्यूनीकरणका उपायः भूमिगत पानी प्रयोग गर्न होटलले सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी निकाल्ने अनुमति लिने प्रक्रियामा रहेको छ । होटलले भूमिगत पानीको प्रयोग कम गर्न, नगरपालिकाको खानेपानी तथा नजिकैको मुलको पानी-१८,००० लिटर खानेपानीको प्रयोग गरिरहेको छ र वैकल्पिक माध्यमको रूपमा आकाशे पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरिएको छ जहाँ हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीमा पानी सङ्कलन गरिने व्यवस्था गरिएको छ भने होटलको क्षमतावृद्धि पश्चात् थप ४ वटा ५०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्की निर्माण गर्ने योजना रहेको छ। उक्त प्रणालीबाट वार्षिक ४ महिनामा कुल ४,००,००० लिटर आकाशे पानी संकलन गरिने अनुमान गरिएको छ ।

यसका साथै भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास र ५ मिटर गहिरो भएको रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।

प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपायः आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याइएको छ । साथै प्याकेजिङ सामग्रीबाट उत्पन्न हुने प्लास्टिकजन्य फोहोरहरुलाई नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । होटलले प्लास्टिक झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिनरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरु कम गरिनेछ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिएको छ ।

८.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु

निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरण

रसायनहरुको चुहावट

न्यूनीकरणका उपायः होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्लिज, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरु रोक्न गाडी र मेशिनको समय समयमा मर्मत गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।

इलेक्ट्रोनिक फोहोर

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मेशिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रिएको या काम नलाग्ने खण्डमा प्लास्टिकलाई पठाइदैं आइएको छ।

द.६ सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

पर्व परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपायहरू: स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ । धार्मिक संस्था र वडा कार्यालयसंग मिलेर प्रोत्साहनको कार्यक्रममा सहभागि हुदै आएको छ ।

धार्मिक सहिसुणतामा पर्ने सक्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपायहरू: यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गर्दै आइएको छ ।

तालिका नं. ४२: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र बढोत्तरीका उपाय

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
निर्माण चरण										
१	रोजगारीको अवसर	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	८५	होटलमा आवश्यक निर्माण चरण जनशक्ति भरणा गर्दा क्षमता भए अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२	सीप र ज्ञान उपयोग	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूलाई होटल निर्माणको श्रमिक वा प्राविधिकसँग भए अनुसार काम तथा जिम्मेवारी दिइनेछ ।
३	आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	मध्यम २०	क्षेत्रीय ६०	अल्पकालीन ५	८५	होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।
सञ्चालन चरण										
१	गुणस्तरीय होटलको उपलब्धता	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	प्रस्तावित आयोजना होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८ अनुसार सेवा, सुविधा, सरसफाइ, सुरक्षालगायत विशेषताहरूका साथै होटलहरूमा योग्य र प्रशिक्षित कर्मचारीद्वारा नियुक्त गरिनेछ ।
२	पर्यटनमा प्रवर्द्धन	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसरी होटलहरूको प्रभावकारी संचालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो बनाउँछ । होटलले आफ्ने रिसेप्सन आगाडि स्थानीय सांस्कृतिक, प्राकृतिक र ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको जानकारी

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										राखेर आयोजना स्थलमा आउने पाहुनाहरूलाई यी स्थलहरूको भ्रमण गर्न सिफारिस गर्नुका साथै स्थानीय पर्यटन प्याकेज उपलब्ध गराउँछन् जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने छ ।
३	पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना	प्रत्यक्ष	-	अनुकुल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटल संचालनका क्रममा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्नु होटलको उद्देश्य हो । होटलमा बस्न र भोजन गर्न आउने पर्यटक सन्तुष्ट भएर गए सकारात्मक सूचना प्रवाह भई थप पर्यटक आगमनमा मद्दत गर्नेछ ।
४	स्थानीयहरूको सीपमा विकास	प्रत्यक्ष	-	अनुकुल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
५	स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटल सञ्चालन हुने क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेकाले संचालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा नगरपालिकाका स्थानीयहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखेको छ । यस होटलको संचालनको क्रममा हाल विभिन्न तहका कर्मचारीहरू गरेर करिब ६० जना कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहेका छन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइएको छ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा पेशेवरहरू जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage (F&B) Department, Administration Department, Spa & Wellness, Security and

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										Maintenance, Security and Maintenance Departmen हरुमा आवश्यक पर्ने कामदारहरुमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइदै आइएको छ र स्तरोन्नति गरी होटल सञ्चालन चरणमा पनि रोजगारीमा स्थानीयहरुलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।
६	राजस्वमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटल संचालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । कर्मचारीको रूपमा कार्यरत स्थानीयले आफ्नो जीविका चलाउने अवसर पनि पाउने छन् जसले स्थानीय अर्थव्यवस्था वृद्धि गर्न मद्दत गर्दछ । त्यस्तै होटल सञ्चालनले राजस्व सङ्कलन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ।
७	स्थानीयले उत्पादन	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटल हिल्टेक एक विशुद्ध शाकाहारी होटलका रूपमा प्रसिद्ध छ । हाल

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
	गरेको खाद्यन्नले बजार पाउने									स्वास्थ्यप्रति जागरूक व्यक्तिहरू स्थानीय जैविक कृषि पद्धतिबाट उत्पादन गरिएका कृषिजन्य वस्तुहरूलाई प्राथमिकता दिने गरेका छन्। तसर्थ, होटलमा स्थानीय जैविक खेतीबाट उत्पादित खाद्यान्नको प्रयोग गर्नाले साँगामा फस्टाइरहेको जैविक खेतीलाई थप प्रोत्साहन मिल्नेछ र स्थानीय उत्पादनले सुनिश्चित बजार पाउनेछ।
८	संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका गतिविधि	-	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रम अन्तर्गत यस होटलले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायसँगको परामर्शमा संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (CSR) का क्रियाकलाप सञ्चालन गरिरहेको छ। होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम कुल देवता मन्दिरमा सहज पहुँचका लागि गोरेटो बाटो र सरसफाइ, वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा महेन्द्र

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										<p>मा.वि मा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्कुलहरूमा स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गर्नेछ। यसका साथै साँगा चोकबाट आयोजना जाने सडक मर्मत कार्य गरिनेछ । प्रस्तावकले आयोजना क्षेत्र आसपास भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि सूर्यविनायक वडा नं १० सँग समन्वय गरी भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि उपयुक्त स्थान (सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र स्थानीय तहले निर्दिष्ट गरेको स्थान) को पहिचान गरी १०*१० मिटर (२ मिटर गहिरो) रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ । होटलले आगामी दिनमा सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर यस्तै संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ ।</p>

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरु
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	उच्च ६० मध्यम २० न्यून १०		क्षेत्रीय ६० स्थानीय २० क्षेत्र विशेष १०					दीर्घकालीन २० मध्यमकालीन १० अल्पकालीन ०५	

तालिका नं. ४३: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण (निर्माण चरण)										
१	थप निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्न सक्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण क्रममा पर्यटकहरूलाई असुविधा हुन नदिन होटलको त्रिदेवी सडकतर्फ रहेको गेटबाट मात्र निर्माण सामग्री ओसारपोसार गरिने छ भने होटलमा आगमन हुने पर्यटकहरूको लागि छुट्टै Entry र Exist को व्यवस्था रहेकाले पर्यटकहरू त्यस

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										क्षेत्रबाट आवतजावत गर्ने छु जसले गर्दा होटलमा हुने निर्माणको कार्यले पर्यटकलाई असर पर्ने छैन ।
२	मतभेद र विवाद	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	प्रस्तावित होटल निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै होटल निर्माण गर्दा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन, जसका कारण निर्माणको क्रममा स्थानीय समुदायमाझ मतभेद र विवाद कम रहन्छ । यसका साथै निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसि सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ ।
२	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माणसँग सम्बन्धितहरु जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ साथै निर्माणमा

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										संलग्न कामदारलाई सरसफाई सम्बन्धी जागरूकता समेत गरिनेछ । निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
३	लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	८५	निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय, दलित आदि समुहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन् साथै ज्यालामा लिंगका आधारमा भेदभाव गरिने छैन ।
४	कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धी मुद्दाहरू	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माणको क्रममा निर्माण कर्मीहरू विभिन्न प्रकारको निर्माण सम्बन्धित स्वास्थ्य जोखिमहरू जस्तै धुँवा धूलो, उच्च ध्वनि, शारीरिक चोट आदिको सामान गर्न पर्ने

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										हुन्छ । निर्माणको प्रकृतिको आधारमा प्रस्तावक (वा ठेकेदार मार्फत)ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका वस्तु जस्तै हेलमेट, बुट, ग्लोभज, गगल्स, मास्क, सेप्टी बेल्ट आदि व्यवस्था गर्ने छ । मानिसहरूलाई सचेत गराउन निर्माण क्षेत्र वरपर पर्याप्त सम्भावित खतराहरू र जोखिमहरूको सावधानीको बोर्ड राखिनेछ । निर्माण परिसरमा प्राथमिक उपचारका किटहरूको प्रावधान गरिनेछ । निर्माण क्षेत्रमा सेनेटरी दृष्टिकोणबाट स्वीकार्य सफाई कायम राखिनेछ । निर्माण श्रमिकहरूलाई पर्याप्त शौचालय र सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।
५	गुनासो व्यवस्थापनको	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम	क्षेत्र सीमित	अल्पकालीन	३५	होटल संचालक र निर्माणमा संलग्न

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
	चुनौती					२०	१०	५		कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएता पनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ । स्थानीय तथा कामदारहरूलाई आफ्नो गुनासो र सुझाव राख्नको लागि गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिने छ ।
६	बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सबाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३०	प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानून बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ ।
८	ट्राफिक जाम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिने छ । सवारी संकेतहरू जस्तै ' No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र ' No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण (सञ्चालन चरण)										
१	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिएको छ र आवश्यकता अनुसार थप गरिने छ । जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिएको साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ । आकस्मिक LPG चुहावटबारे सावधानी गराउनुका साथै भान्सामा आकस्मिक हुन सक्ने चोट र छाला जलन सक्ने सम्बन्धी सचेत गराइनेछ । भान्छा क्षेत्र, जेनेरेटर क्षेत्र

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										आदिमा आगो निभाउने उपकरणको प्रावधान गरिएको छ ।
२	संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	मध्यमकालीन १०	१३०	संक्रामक रोगको Safety & Hygiene Protocol को पालना गरेर कर्मचारीहरूलाई काममा लगाईनेछ । प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा तथा सेनिटाइज गरिदै आइएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ । यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईनेछ । साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिएको छ ।
३	होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	कम १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजन संचालनका क्रममा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङ गराइनेछ ।

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										प्रस्तावकले रातिको समयमा होहल्ला नगर्न निर्देशन दिने छ । यसका साथै आयोजना क्षेत्रमा हुनसक्ने झगडा समाधान गर्न संयोजक व्यवस्था गरिनेछ ।
४	खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिएको छ । उचित पोशाकको व्यवस्था गरिएको छ र होटलमा स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा थप कर्मचारी आवश्यक परेको खण्डमा उनिहरूलाई पनि पोशाकको व्यवस्था गरिने छ । खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिदै आइएको छ । प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरूको सरसफाइ कायम गरिएको छ । म्याद सकिएका सामग्री

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिदै आइएको छ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेताको Policy बमोजिम फिर्ता गर्ने गरिएको छ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ ।
५	होटलमा प्रयोग गरिने सामग्रीको (तौलिया, साबुन) व्यवस्थापनको सवाल	-	प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेन्ट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ ।
६	विद्यमान पूर्वधारमा दवाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिएको छ । यसका साथै पानीको आवश्यकता

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										पूरा गर्न धारा र मूलको पानी, नगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी सङ्कलन गरीसंचालन गर्नेछ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन गर्न ३R सिद्धान्तको प्रयोग गर्नेछ र नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।
७	यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी सवालहरू	-	प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	प्रत्येक पाहुनाको आधिकारिक परिचयपत्र अनिवार्य रूपमा जाँच गर्ने र संकास्पद पाहुनाको गतिविधिमा निगरानी राख्ने व्यवस्था गरिनेछ । होटलको प्रवेशद्वार, लबी, कोरिडोर, र साझा स्थानहरूमा CCTV क्यामेरा जडान तथा नियमित अनुगमनका साथै सुरक्षाकर्मीहरूलाई विशेष तालिम दिई

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										संवेदनशील क्षेत्रहरूमा पोस्टिड गरिनेछ ।
८	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	-	प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष		प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र सङ्कलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ र होटलको स्तरोन्नति पश्चात् पनि यसलाई निरन्तरता दिइने छ । नियमित अन्तरालमा निश्कर्ण फोहोर पानीको आधिकारिक प्रयोगशालामा परीक्षण गरिदै आइएको छ र नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड अनुरूप बगैँचामा र शौचालय फ्लस गर्न प्रयोग गरिँदै आइएको छ । आयोजना परिसर र

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा पनि स्वच्छता कायम गर्न नियमित सरसफाइ कायम गरिने छ ।
८	कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	कम १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ ।
९	पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित	दीर्घकालीन २०	५०	होटलको स्विमिङ पुलमा देखा पर्ने समस्याहरूको समाधानका लागि पानीको गुणस्तर सुधार गर्ने जसका लागि नियमित रूपमा क्लोरिन र पीएच स्तरको जाँच

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										गर्नुका साथै फिल्टरेसन प्रणालीलाई सधैं सक्रिय राखिनेछ । सरसफाइका लागि प्रतिदिन पुल डेक, शौचालय र चेन्जिड रुम सफा गर्नुका साथै पानीमा तैरिएका फोहोर हटाउन स्किमरको नियमित प्रयोग गरिनेछ। पौडी पोखरीमा हुन सक्ने दुर्घटना रोक लगाउन प्रशिक्षित लाइफगार्ड तैनाथ गरिनेछ र चिप्लो ठाउँमा एन्टी-स्लिप म्याट राखिनेछ । साथ साथै पुलको गहिराइ स्पष्ट रूपमा चिन्ह राखिनेछ ।
१०	आगन्तुकहरुको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	कम १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिएको छ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहेको छ तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम छ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानूनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिएको छ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्शन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय बनेपा) प्रदर्शन गरेर राखिएको छ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिएको छ ।
१ १	गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटल संचालक र संचालनमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएतापनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिएको छ । Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिएको छ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										सङ्कलन गरिन्छ।
१ २	ट्राफिक जाम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	सवारी साधन पार्किङ्गका लागि ३४४८२.४१ वर्ग मिटर क्षेत्रफल छुट्टाइएको छ सो ठाँउ पार्किङ्गका लागि पर्याप्त हुनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिएको छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिएको छ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिएको छ ।
जैविक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	शहरी सौन्दर्यताको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याएको छ । आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र नगरपालिकासँगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्दै आएको छ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिएको छ
२	नजिकैको फोहोरपानी सवाल खोल्सीमा मिसिने	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	प्रस्तावित आयोजनाबाट निस्कासन भएको फोहोर पानी शुद्धिकरण गरी शौचालय फलस गर्न र बगैचामा प्रयोग गरिने हुँदा नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी पठाइने छैन ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
भौतिक वातावरण (निर्माण चरण)										
१	वायु प्रदूषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	आयोजनामा प्रयोग हुने सबै सवारी साधन र मेसिनरीको उत्सर्जन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले निर्धारित सवारी साधन र मेसिनरीको मापदण्डहरू अनुसार हुनेछन् । निर्माण सामग्री सावधानी पूर्वक चडाउने र झार्ने गरिनेछ । डिजेल जेनरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ ।
२	कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	प्रस्तावित आयोजना निर्माण गर्दा श्रमिक शिविरबाट उत्पन्न फोहोरलाई वर्गीकरण गरी सङ्कलन गरिनेछ र कुहिने फोहोरलाई प्राङ्गारिक जैविक मल बनाउने संस्थासँगको सहकार्यमा प्राङ्गारिक मल बनाउनका लागि दिइनेछ भने अजैविक फोहोर आयोजना क्षेत्र आसपास रहेको फोहोर सङ्कलन गर्ने

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										कम्पनीमा पठाइनेछ ।
३	निर्माण सामग्री ओसापोसार गर्दा सवारी चाप वृद्धि	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै ' No Roadside Parking' , 'Way to Hotel' र ' No Parking' इत्यादि संकेत चिन्हहरू सडकमा राखिनेछ । आयोजनाका लागि चाहिने निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल सुनिश्चित गरी बारम्बार ओसारपसार आवश्यक नपर्ने योजना बनाइनेछ ।
४	भूमिगत पानीको प्रयोग गर्दा जमिन भासिने सम्भावना	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनाले भूमिगत पानीको कम प्रयोग गर्न, आकाशे पानी संकलन प्रणालीको पनि विकास गरेको छ, हाल होटल परिसरमा १०००० लिटर (वार्षिक ४ महिनामा कुल ४,००,००० लिटर आकाशे पानी संकलन गरिने अनुमान गरिएको छ ।

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										यसका साथै हाल मूलको पानी र नगरपालिकाबाट वितरीत खानेपानी पनि प्रयोग रहेकाले भूमिगत थप भार कम हुनेछ ।
५	निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदुषण	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	२५	उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने छ । कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनेरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनेरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गरिने छ ।
६	निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको सवाल	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	प्रस्तावित आयोजना निर्माण क्रममा निर्माण सामग्री थुपारेको क्षेत्रमा यदि सामग्री बाँकी रहेको खण्डमा निर्माण व्यवसायीले लग्नेछन् अथवा रडका टुक्रा, सिमेन्ट बोरा आदि फोहोर संकलकलाई बेच्नेछन् ।
६	निर्माण सामग्री ढुवानी	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम	स्थानीय	अल्पकालीन	४५	आयोजनाको निर्माणजन्य सामग्री भण्डारण

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
	तथा भण्डारणको सवाल					२०	२०	५		आयोजना स्थलको आफ्नै परिसरमा गरिनेछ ।
७	बाढी तथा पहिरो जोखिमको सवाल	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	आयोजनाले जमिन स्थिर गर्नका लागि आयोजनाको परिसरमा वृक्षारोपण तथा बगैँचा निर्माण गरी भू-क्षय न्यून र जमिन स्थिर गरिनेछ । साथै, आकस्मिक अवस्था व्यवस्थापनका लागि होटलका कर्मचारीहरूलाई उद्धार तालिम दिनुका साथै आपतकालीन योजना समेत सुनिश्चित गरिनेछ ।
८	भू-उपयोगमा परिवर्तन	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन ५	८५	प्रस्तावित आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने स्थायी जग्गाको न्यूनीकरण उपायहरू रहेको छैन । अस्थायी रूपमा प्रयोग भएका जग्गाको पुनःस्थापना गरिनेछ ।
९	छरछिमेकको घर जग्गामा पर्ने प्रभाव	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	२५	निर्माण स्थलको चारैतिर जालीको प्रयोग गरी धूलो अनियन्त्रित रूपमा फैलन नदिन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										व्यवस्था गरिनेछ। धूलो नियन्त्रणका लागि नियमित रूपमा पानी छर्किने व्यवस्था मिलाइनेछ। त्यस्तै, भारी उपकरणहरूको प्रयोग गर्दा यथासम्भव कम आवाज उत्पन्न हुने प्रविधियुक्त उपकरणहरूको छनोट गरिनेछ। साथै, निर्माण कार्यलाई निश्चित समय सीमाभित्र जस्तै बिहान ८ बजेदेखि साँझ ६ बजेसम्म सीमित राखी, आसपासका बासिन्दाको दैनिक जीवनमा पर्न सक्ने असरलाई न्यून पार्ने प्रयास गरिनेछ।
१०	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	आयोजना निर्माण स्थलमा कार्यरत कामदारहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रदान गरिनुका साथै प्राथमिक उपचारको सामग्री उपलब्ध गराइनेछ। साथै, आकस्मिक अवस्था व्यवस्थापनका

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										लागि अग्नि नियन्त्रण उपकरणको उपलब्धता, उद्धार तालिम तथा आपतकालीन योजना समेत सुनिश्चित गरिनेछ ।
भौतिक वातावरण (सञ्चालन चरण)										
१	ठोस र अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिएको छ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा यसलाई निरन्तरता दिइने छ । होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई सूर्यविनायक नगरपालिकासँगको समन्वयमा पठाउदै आइएको छ र सोहि अनुसार होटलको

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् पनि व्यवस्थापन गरिने छ । ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिएको छ र सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाहरूको प्रयोग कम गर्न प्रयास गरिएको छ ।
२	तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	आयोजना स्थलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ जहाँ STP बाट फोहोरपानी शुद्धीकरण गरी बगैँचामा र शौचालयमा प्रयोग गरिँदै आइएको छ र सो लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१२०	होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट, फायर एक्सटिग्विशर (fire

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										<p>extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिएको छ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिएको छ । होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइएको छ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरूमा पब्लिक एड्ड्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिएको छ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ । होटलको स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने</p>

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्यक्ष तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ । आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि होटलले नजिकको हस्पिटलको आपतकालीन विभागको इन्चार्जसंग समन्वय गरिएको छ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससंग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा अस्पताल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको नम्बर पारदर्शि गरी राखिने छ ।
४	भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताका सवालहरू	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताको असर कम गर्नका लागि वर्षाको पानी संकलन प्रणालीको स्थापना, फोहोर पानी

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										शुद्धीकरण गरी शौचालय फलस गर्नका लागि पुनःप्रयोग गर्ने प्रविधि विकास गरिएको छ सो प्रविधिलाई निरन्तरता दिइनेछ, र वैकल्पिक जलस्रोत नगरपालिका तथा मूलबाट ल्याइएको धाराको पानी र मूलको पानी प्रयोग उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । साथै, स्थानीय समुदायसँग समन्वय गर्दै उनीहरूको जल आवश्यकता सुनिश्चित गर्न नीतिगत एवं प्राविधिक उपायहरू अपनाइनेछ ।
५	मुलको पानी प्रयोग गर्दा स्थानीयलाई पानी आपूर्तिमा पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	मूलको पानीको पुनर्भरण (रिचार्ज) सुनिश्चित गर्न डाले घाँस, भुँइ घाँस, इपिल इपिल, दुबो लगायतका वनस्पतिहरू रोपिनेछन् र साथै कोइरालो, बाँस, निम, पिपलजस्ता रूखहरू पनि लगाइनेछन् । यसका साथै

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										मूलको पानीमा मात्र निर्भरता हटाउन नगरपालिकाबाट वितरण गरिने पानीको उपयोग गरिनुका साथै वर्षाको पानी सङ्कलन गरी प्रयोग गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।
६	भूमिगत पानीको पुनःभरणको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास र ५ मिटर गहिरो भएको रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।
७	वायु प्रदुषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	मध्यमकालिन १०	४०	डिजल जेनरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गरिएको छ । सवारी

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										साधन र डिजल जेनेरेटरको समय समयमा मर्मत गरिदै आइएको छ । भान्साबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा खाना पकाउनका निमित्त LPG ग्याँस प्रयोग गरिने गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नती गरी सञ्चालन पश्चात् यसलाई नै निरन्तरता दिइने छ ।
८	ध्वनि प्रदूषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	मध्यमकालिन १०	४०	होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिएको छ । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिएको छ र

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										थप हुने कर्मचारीहरूलाई पनि प्रदान गरिदैं आइएको छ । होटल क्षेत्र र वरपर हर्नलाई कडाइका साथ प्रतिबन्ध लगाइएको र त्यस्ता संकेतहरू होटल परिसरमा राखिएको छ । होटल संचालनको क्रममा हुने प्रदुषणलाई नियन्त्रण गरी स्वीकृत मापदण्ड भित्र रही सञ्चालन गरिने छ ।
९	प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याइएको छ । होटलले प्लास्टिक झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिमरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिने छ र यदि

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिएको छ ।
१ १	पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङ्गको व्यवस्था गरेको छ । आयोजनाले पार्किङ्गका लागि बेसमेन्ट P1 र बेसमेन्ट P2 छुटाएको छ जसमा दुइ पाङ्ग्रे १८० वटा र चार पाङ्ग्रे ४० वटा सम्म अट्न सक्ने क्षमताको रहेको छ ।
रासायनिक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	रसायनको लिकेज	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइने

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										छ ।
२	इलेक्ट्रोनिक फोहोर	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मेशिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रिएको या काम नलाग्ने खण्डमा कवाडी व्यापारीलाई पठाइदै आइएको छ ।
सांस्कृतिक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	पर्व, परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ । धार्मिक संस्था र वडा कार्यालयसँग मिलेर प्रोत्साहनको कार्यक्रममा सहभागि हुदै आएको छ ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
२	धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गर्दै आइएको छ ।
	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	उच्च ६० मध्यम २० न्यून १०		क्षेत्रीय ६० स्थानीय २० क्षेत्र विशेष १०				दीर्घकालीन २० मध्यमकालीन १० अल्पकालीन ०५		

तालिका नं. ४४: अनुकूल प्रभाव अधिकतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
अनुकूल प्रभाव (निर्माण चरण)						
सामाजिक-आर्थिक	रोजगारीको अवसर सृजना हुने	❖ यस होटलको निर्माण चरणको क्रममा ७,२०० दक्ष, २०,७६० अदक्ष गरी जम्मा २७,९६० मानव दिन जनशक्ति कार्यरत हुनेछन् । होटलमा आवश्यक निर्माण चरण जनशक्ति भरण गार्दा क्षमता भए	सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।				
	सीप र ज्ञानको उपयोग	❖ स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूलाई होटल निर्माणको श्रमिक वा प्राविधिकसँग भए अनुसार काम तथा जिम्मेवारी दिइनेछ ।	सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	निर्माण चरण	५०,०००	प्रस्तावक
	आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि	❖ होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।	स्थानीय स्तरमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
अनुकूल प्रभाव (सञ्चालन चरण)						
	गुणस्तरीय होटलको उपलब्धता	❖ प्रस्तावित आयोजना होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८ अनुसार सेवा, सुविधा, सरसफाइ, सुरक्षालगायत विशेषताहरूका साथै होटलहरूमा योग्य र प्रशिक्षित कर्मचारीद्वारा नियुक्त गरिनेछ । होटलमा मैत्रीपूर्ण सेवा, सफा र सुसज्जित कोठाहरू, गुणस्तरीय भोजन	सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ स्थानीय निकाय

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		तथा पेय पदार्थ, निरन्तर विद्युतीय तथा इन्टरनेट सेवा, स्वास्थ्य तथा मनोरञ्जनका लागि आवश्यक पूर्वाधार (जस्तै: फिटनेस केन्द्र, स्पा), साथै पर्याप्त पार्किङ सुविधा हाल उपलब्ध छन् र भविष्यमा शय्या स्तरोन्नति पश्चात् पनि सो सुविधा उपलब्ध हुनेछ। होटलमा सिसीटिभी, फायर अलार्म, आपत्कालीन निकास तथा सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था गरी होटलको वातावरण पूर्ण रूपमा स्वच्छ, सुरक्षित र व्यवस्थित गरिनेछ । होटल हिल्टेकमा यातायातको सहज पहुँच रहेको छ। साथै, होटलले पर्यटन विभागबाट Delux Standard आवश्यक अनुमतिपत्र लिनेछ ।				
	पर्यटन प्रवर्द्धन	❖ होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसरी होटलहरूको प्रभावकारी संचालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो	सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ स्थानीय निकाय

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>बनाउँछ ।</p> <p>❖ होटलले आफ्ने रिसेप्सन आगाडि स्थानीय सांस्कृतिक, प्राकृतिक र ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको जानकारी राखेर आयोजना स्थलमा आउने पाहुनाहरूलाई यी स्थलहरूको भ्रमण गर्न सिफारिस गर्नुका साथै स्थानीय पर्यटन प्याकेज उपलब्ध गराउँछन् जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने छ ।</p>				
	पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना	<p>❖ होटल संचालनका क्रममा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्नु होटलको उद्देश्य हो ।</p> <p>❖ होटलमा बस्न र भोजन गर्न आउने पर्यटक सन्तुष्ट भएर गए सकरात्मक सूचना प्रवाह भई थप पर्यटक आगमनमा मद्दत गर्नेछ ।</p>	भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	सञ्चालन चरण		प्रस्तावक
	स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर सृजना हुने	❖ होटल सञ्चालन हुने क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेकाले संचालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा नगरपालिकाका स्थानीयहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखेको छ । यस होटलको	स्थानीय क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण		प्रस्तावक/ स्थानीय निकाय

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>संचालनको क्रममा हाल विभिन्न तहका कर्मचारीहरू गरेर करिब ६० जना कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहेका छन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइएको छ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा पेशेवरहरू जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage (F&B) Department, Administration Department, Spa & Wellness, Security and Maintenance, Security and Maintenance Departmen हरुमा आवश्यक पर्ने कामदारहरूमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइदै आइएको छ र स्तरोन्नति गरी होटल सञ्चालन चरणमा पनि रोजगारीमा स्थानीयहरूलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।</p>				
	आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि हुने	<p>❖ होटल सञ्चालनले यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । होटलको वरपर स्थानीय बजारको वृद्धि भई स्थानीयहरूको जीवनस्तर उकासिनेछ ।</p>	भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	स्थानीयहरूको सीपमा विकास हुने	❖ होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।	स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक
	राजस्वमा सङ्कलन	❖ होटल संचालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । कर्मचारीको रूपमा कार्यरत स्थानीयले आफ्नो जीविका चलाउने अवसर पनि पाउने छन्, जसले स्थानीय अर्थव्यवस्था वृद्धि गर्न मद्दत गर्दछ ।	कर कार्यालयमा गएर कर तिर्ने	सञ्चालन चरण	-	प्रदेश सरकार/ सूर्यविनायक नगरपालिका
	संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम	❖ होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम भद्रकाली मन्दिरको सरसफाइ, वडा कार्यालयसंगको समन्वयमा वडाका स्कुलहरूमा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्कुलहरूमा स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गरेको छ र प्रत्येक वर्ष रक्तदान कार्यक्रममा गर्दै आइएको छ । ❖ होटलले नजिकै रहेको त्रिदेवी मन्दिरलाई दैनिक रूपमा सरसफाइ गर्दै आइएको छ र आयोजना क्षेत्रको फुटपाथको दैनिक सरसफाइ र हरियाली कायम गर्न रोड साइड वृक्षारोपण पनि गरिएको छ । होटलले आगामी दिनमा सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर यस्तै	सूर्यविनायक नगरपालिका क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	नेपाल सरकारको नियम बमोजिम	प्रदेश सरकार/ सूर्यविनायक नगरपालिका

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ ।				

तालिका नं. ४५: नकारात्मक प्रभाव न्यूनतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
सामाजिक – आर्थिक तथा सांस्कृतिक	निर्माण कार्यले पर्यटन आगमनमा पर्न सक्ने प्रभाव	❖ प्रस्तावित आयोजनाको अन्तरिक पुन संरचना क्रममा पर्यटकहरूलाई असुविधा हुन नदीन होटलको त्रिदेवी सडकतर्फ रहेको गेटबाट मात्र निर्माण सामग्री ओसारपोसार गरिने छ भने होटलमा आगमन हुने पर्यटकहरूको लागि छुट्टै Entry र Exist को व्यवस्था रहेकाले पर्यटकहरू त्यस क्षेत्रबाट आवतजावत गर्ने छु जसले गर्दा होटलमा हुने अन्तरिक पुन संरचनाको कार्यले पर्यटकलाई असर पर्ने छैन ।	होटल परिसर/स्थानीय स्तरमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	❖ निर्माणको प्रकृतिको आधारमा प्रस्तावक (वा ठेकेदार मार्फत) ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका वस्तु जस्तै हेलमेट, बुट, ग्लोभज, गगल्स, मास्क, सेप्टी बेल्ट आदि व्यवस्था गर्ने ❖ महामारी जुनसुकै बेला आउन सक्ने हुँदा, त्यस रोगका	आयोजना क्षेत्रमा	निर्माण चरण	३५,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		लागि उक्त समयमा नेपाल सरकार र स्थानीय निकायले भने अनुसार मापदण्डको पालना गरिनेछ ।				
	मतभेद र विवाद	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय जन सहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ । ❖ निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसि सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ । 	आयोजना क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोर जस्तै बोरा, प्लास्टिक आदि जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ । ❖ निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ । 	स्थानीय स्तरमा	निर्माण चरण	२०,०००	प्रस्तावक
	लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय, दलित आदि समुहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन् साथै ज्यालामा लिंगका आधारमा भेदभाव गरिने छैन । 	आयोजना स्थल/ निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानुन बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ । 	निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	कामदारहरूको व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी मुद्दाहरू	❖ निर्माण परिसरमा प्राथमिक उपचारका किटहरूको प्रावधान गरिनेछ । निर्माण क्षेत्रमा सेनेटरी दृष्टिकोणबाट स्वीकार्य सफाई कायम राखिनेछ । निर्माण श्रमिकहरूलाई पर्याप्त शौचालय र सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।	निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी
	गुनासो व्यवस्थापन	❖ आपसि समझदारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र भित्र	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	ट्राफिक जाम	❖ पर्याप्त पार्किंगको व्यवस्था गरिनेछ । ❖ ट्राफिक संकेतहरू राखिनेछ । ❖ रोड साइड पार्किंग निषेध गरिनेछ । ❖ दुर्घटनाहरू घटाउने स्पीड ब्रेकरहरू व्यवस्था गरिनेछ ।	होटल परिसर	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	❖ तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिएको छ र आवश्यकता अनुसार थप गरिने छ । ❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE- Presonel Protective Equipment आदि) प्रदान गरिएको साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ ।	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	३,२०,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिएको छ ❖ आपतकालिन निकासी योजनाको जानकारी स्टोर कोठा, भान्सा, लबी र अन्य स्थानहरू राखिएको छ । 				
संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल		<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा तथा सेनिटाइज गरिदै आइएको छ र होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् थप निरन्तरता दिइने छ । ❖ यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईनेछ । साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिएको छ । 	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक
खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर		<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलले उपभोक्ताहरूलाई गुणस्तरीय खाद्य आपूर्ति गर्नेछ । यसको लागि प्रत्येक दिन विहान Breakfast सुरुहुनु पूर्व होटलको CEO को अध्यक्षतामा मुख्य सेफ, किचेन व्यवस्थापन विभाग र होटलको फुड टेक्नोलोजिष्ट सम्मेलीत सिमितिबाट Mgf. Date, exp. Date, प्रयोग गरिएको मसला, तेलको शुद्धता र इन्ग्रेडियनहरू अनुगमन गरिनेछ । ❖ भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा 	होटलको भान्सा, रेष्टुरेन्ट, डाइनिङ क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिएको छ । उचित पोशाकको व्यवस्था गरिएको छ र होटलमा स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा थप कर्मचारी आवश्यक परेको खण्डमा उनिहरुलाई पनि पोशाकको व्यवस्था गरिने छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरु सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिदै आइएको छ । प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरुको सरसफाइ कायम गरिएको छ । ❖ खाना पकाउन प्रयोग गरिने पानी राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्डले सुझाए बमोजिमको गुणस्तरको प्रयोग गरिदै आइएको छ । ❖ म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ, खाद्य सामग्रीहरुको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिदै आइएको छ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता गर्ने गरिएको छ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । 				

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	होटलमा प्रयोग गरिने सरसफाई सामग्रीको व्यवस्थापनको सवाल	❖ होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेन्ट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ।	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि
	होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल	प्रस्तावित होटलमा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङको व्यवस्था गराइएको छ। प्रस्तावकले कोठाको वालमा Sound Proofing Material प्रयोग गरेको छ जसको गर्दा एउटा कोठामा भएको होहल्लाले अर्को कोठामा असर गर्ने छैन। आगन्तुकहरू बिच झगडा भएमा वा गरेमा पहरीको जिम्मा लगाउने हाल व्यवस्था रहेको छ।	होटल क्षेत्र, सूर्यविनायक नगरपालिका वडा न. १० प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि/ सूर्यविनायक नगरपालिका
	विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव सिर्जना	❖ प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिएको छ। ❖ यसका साथै पानीको आवश्यकता पूरा गर्न धारा र मूलको पानी, नगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी सङ्कलन गरी सञ्चालन गरिने छ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन गर्न 3R सिद्धान्तको प्रयोग व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ र नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि.	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ सूर्यविनायक नगरपालिका

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		सँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिदैं आइएको छ ।				
	यौनजन्य क्रियाकलाप तथा लागु पदार्थ सेवन सम्बन्धी सवालहरू	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक पाहुनाको आधिकारिक परिचयपत्र अनिवार्य रूपमा जाँच गर्ने र संकास्पद पाहुनाको गतिविधिमा निगरानी राख्ने व्यवस्था गरिनेछ । होटलको प्रवेशद्वार, लबी, कोरिडोर, र साझा स्थानहरूमा CCTV क्यामेरा जडान तथा नियमित अनुगमनका साथै सुरक्षाकर्मीहरूलाई विशेष तालिम दिई संवेदनशील क्षेत्रहरूमा पोस्टिड गरिनेछ । होटलका कर्मचारीहरूलाई यौनजन्य शोषण, मानव बेचबिखन तथा लागुपदार्थ प्रयोगको संकेत चिन्ने सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी कुनै पनि शंका लाग्दा तुरुन्त व्यवस्थापन र सुरक्षा निकायलाई जानकारी गराउने अभ्यास विकास गरिनेछ । होटल प्रशासनले स्थानीय प्रहरी कार्यालयसँग नियमित सम्पर्क राख्ने र शंका लाग्दा तुरुन्त सूचना आदानप्रदान गर्ने गरिनेछ । 	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ सूर्यविनायक नगरपालिका/ स्थानीय सुरक्षा निकाय

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तावकले मानव बेचबिखन तथा यौनजन्य अपराध विरुद्ध कार्यरत संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गर्दै होटल क्षेत्रमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ । 				
	आगन्तुकहरूको सुरक्षा सवाल	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिएको छ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहेको छ तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम छ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानूनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिएको छ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्शन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय बनेपा) प्रदर्शन गरेर राखिएको छ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिएको छ । 	आयोजना क्षेत्र वरपर	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि
	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	<ul style="list-style-type: none"> होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र सङ्कलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ र होटलको स्तरोन्नति पश्चात् पनि यसलाइ निरन्तरता दिइने 	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	७०,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि/ स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ ढल र पाइपबाट चुहावट नियन्त्रण गर्न समय समयमा ढल निकास मर्मत गरिदै आइएको छ र यसलाई निरन्तरता दिइने छ । ❖ जोखिम क्षेत्र जस्तै उच्च आवाज क्षेत्रमा र फोहोर सम्बन्धी काममा संलग्न कामदारहरूका लागि आवधिक चिकित्सा जाँच र कर्मचारीहरूलाई स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिएको छ । ❖ नियमित अन्तरालमा निस्कने फोहोर पानीको आधिकारिक प्रयोगशालामा परीक्षण गरिदै आइएको छ र प्रशोधन गरिएको पानी बगैँचा र शौचालय फलस प्रयोग गरिँदै आइएको छ । ❖ आयोजना परिसर र भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा पनि स्वच्छता कायम गर्न नियमित सरसफाइ कायम गरिने छ । 				
	कामदारको	❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई	आयोजना	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक,

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू	व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिएको छ ।	क्षेत्रमा			होटल प्रतिनिधि
	गुनासो व्यवस्थापन	❖ Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिएको छ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिन्छ ।	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	६०,०००	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि
	पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	❖ आयोजनले प्रस्तावित होटल सञ्चालन गर्दा पौडी पोखरीमा सुरक्षाका दृष्टिकोणले आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछन् । पौडी पोखरीमा सूर्यविनायक नगरपालिकाबाट वितरित धाराको पानी प्रयोग गरिदै आइएको छ साथै यस क्षेत्रको नियमित सरसफाईको काम गरिएको छ । जसले गर्दा पर्यटकमा रोग फैलने सम्भावना न्यून रहन्छ ।	पौडी पोखरी क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
जैविक वातावरण	शहरी सौन्दर्यताको सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागि भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुऱ्याएको छ । ❖ आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र नगरपालिकासँगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्दै आएको छ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिएको छ । 	होटल परिसर वरपर, काठमाडौं नगरपालिका वडा न. १०	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि स्थानीय सरकार/ काठमाडौं नगरपालिका वडा न. १०
	नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी मिसिने सवाल	प्रस्तावित आयोजनाबाट निस्कासन भएको फोहोर पानी शुद्धिकरण गरी शौचालय फलस गर्न र बगैँचामा प्रयोग गरिने हुँदा नजिकैको खोल्सीमा फोहोरपानी पठाइने छैन ।	होटल परिसरमा	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक
भौतिक वातावरण	वायु प्रदुषण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निर्माण सामग्री जस्तै बालुवा, सिमेन्ट भण्डारण गर्दा होस् वा ढुवानी गर्दा प्लास्टिक वा त्रिपालले छोपिनेछ । ❖ डिजेल जेनरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ । 	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	१०,०००	प्रस्तावक/

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ट्राफिक जाम	❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।	होटल परिसर	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदुषण	❖ उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने । ❖ कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनेरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनेरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गर्ने ।	निर्माण क्षेत्र	निर्माण चरण	१०,०००	प्रस्तावक/

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिएको छ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिएको छ र आगामी दिनहरूमा यसलाई निरन्तरता दिइनेछ । ❖ होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि. सँगको समन्वयमा पठाउदै आइएको छ र सोहि अनुसार होटलको स्तरोन्नति गरी सञ्चालन पश्चात् पनि व्यवस्थापन गरिने छ । ❖ ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिएको छ र सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाहरूको प्रयोग कम गर्न प्रयास गरिएको छ । 	होटल क्षेत्र, स्थनीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ट्राफिक जाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सवारी साधन पार्किङ्गका लागि बेसमेन्ट P1 र बेसमेन्ट P2 गरी पर्याप्त ठाँउको व्यवस्था गरिएको छ । ❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिएको छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीस ब्रेकरको प्रावधान गरिएको छ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिएको छ । 	आयोजना क्षेत्र वरपर	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक
	पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङ्गको व्यवस्था गरेको छ । आयोजनाले पार्किङ्गका लागि बेसमेन्ट P1 र बेसमेन्ट P2 छुटाएको छ जसमा दुइ पाङ्ग्रे १८० वटा र चार पाङ्ग्रे ४० वटा सम्म अट्न सक्ने क्षमताको रहेको छ । 	होटल परिसर	३४४८२.४१ वर्ग मिटर क्षेत्रफल पार्किङ्गको व्यवस्था गरेर	-	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार
	वायु प्रदूषण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ डिजल जेनरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गर्ने (यदि थप डिजेल जेनरेटर आवश्यक भएमा) । ❖ डिजल जेनरेटरको स्ट्याक उचाइ (Stack Height) प्रयाप्त कायम गरेर । 	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	२,०००००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ध्वनि प्रदूषण	<p>❖ होटलमा ध्वनि उत्पन्न हुने स्रोत (जेनेरेटर, पम्प आदि) पत्ता लगाइ स्रोतमा नै sound absorber, sound damping राखिएको छ भने जेनेरेटर आयत गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्रको मात्र आयत गरिने छ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिएको छ जसले गर्दा कोठा भित्रको आवाज बाहिर जाने छैन । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिएको छ र थप हुने कर्मचारीहरूलाई पनि प्रदान गरिदै आइएको छ</p> <p>❖ उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिएको छ र थप हुने कर्मचारीहरूलाई पनि प्रदान गरिदै आइएको छ । होटल क्षेत्र र वरपर हर्नलाई कडाइका साथ प्रतिबन्ध लगाइएको र त्यस्ता संकेतहरू होटल परिसरमा राखिएको छ ।</p>	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	६०,०००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बचन आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट, फायर एक्सटिग्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिएको छ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिएको छ । ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइएको छ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरूमा पब्लिक एड्ड्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिएको छ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ । ❖ होटलको स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ । 	आयोजना क्षेत्र भित्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताका सवालहरू	❖ भूमिगत पानीको प्रयोगले छिमेकका साना इनार, कुवामा पानी उपलब्धताको असर कम गर्नका लागि वर्षाको पानी संकलन प्रणालीको स्थापना, फोहोर पानी शुद्धीकरण गरी शौचालय फलस गर्नका लागि पुनःप्रयोग गर्ने प्रविधि विकास गरिएको छ सो प्रविधिलाई निरन्तरता दिइनेछ, र वैकल्पिक जलस्रोत नगरपालिका तथा मूलबाट ल्याइएको धाराको पानी र मूलको पानी प्रयोग उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । साथै, स्थानीय समुदायसँग समन्वय गर्दै उनीहरूको जल आवश्यकता सुनिश्चित गर्न नीतिगत एवं प्राविधिक उपायहरू अपनाइनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक/स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	मूलको पानी प्रयोग गर्दा स्थानीयलाई पानी आपूर्तिमा पर्ने प्रभाव	❖ आयोजनाले मूल क्षेत्रको पानीको उपयोगलाई व्यवस्थित बनाउन स्थानीय समुदाय र स्थानीय तहसँग समन्वय गरी समुचित योजना निर्माण गरिएको छ, जसबाट होटल सञ्चालन र स्थानीय बासिन्दा दुबैलाई पानीको उपलब्धतामा सहजता भएको छ। साथै, मूलको पानीको पुनर्भरण (रिचार्ज) सुनिश्चित गर्न डाले घाँस, भुँइ घाँस, इपिल इपिल, दुबो लगायतका वनस्पतिहरू रोपिनेछन् र साथै कोइरालो, बाँस, निम, पिपलजस्ता रूखहरू पनि लगाइनेछन् । यसका साथै मूलको पानीमा मात्र निर्भरता हटाउन नगरपालिकाबाट वितरण गरिने पानीको उपयोग गरिनुका साथै वर्षाको पानी सङ्कलन गरी प्रयोग गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	भूमिगत पानीको पुनःभरणको सवाल	<p>❖ उपाय: भूमिगत पानी प्रयोग गर्न होटलले सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी निकाल्ने अनुमति लिने प्रक्रियामा रहेको छ । होटलले भूमिगत पानीको प्रयोग कम गर्न, नगरपालिकाको खानेपानी तथा नजिकैको मुलको पानी-१८,००० लिटर खानेपानीको प्रयोग गरिरहेको छ र वैकल्पिक माध्यमको रूपमा आकाशे पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरिने छ जहाँ हाल ३ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्कीमा वार्षिक ४ महिनामा कुल ४,००,००० लिटर आकाशे पानी संकलन गरिने गरिएको छ र शय्या स्तरोन्नति पश्चात् थप ४ वटा २०००० लिटर क्षमताको रिजर्भ Underground ट्याङ्की निर्माण गर्ने योजना रहेको छ ।</p> <p>❖ यसका साथै भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास र ५ मिटर गहिरो भएको रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।</p>	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	तरल फोहोर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोजना स्थलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ जहाँ STP बाट फोहोरपानी शुद्धीकरण गरी निस्कासन गरिदै आइएको छ। ❖ उक्त प्रणालीमा फोहोरपानीको प्रभावकारी ट्रिट्मेन्टमा भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइन्छ र होटल भित्र आफ्नै प्रशोधन प्लान्टमा प्रशोधन गरी अन्तिममा सार्वजनिक ढलमा मिसाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टसँग सम्बन्धी मापदण्ड २०६९ भित्र भए शौचालय फलस गर्न र बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ । 	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन	❖ आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याइएको छ । साथै प्याकेजिड सामग्रीबाट उत्पन्न हुने प्लास्टिकजन्य फोहोरहरूलाई सूर्यविनायक नगरपालिकासँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिदै आइएको छ । होटलले प्लास्टिक झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिन्डरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिने छ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिएको छ ।	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार
रासायनिक वातावरण	इलेक्ट्रोनिक फोहोर	❖ होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी ताप्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मिसिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रिएको या काम नलाग्ने खण्डमा सूर्यविनायक नगरपालिकालाई पठाइदै आइएको छ ।	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक
	रसायनको लिकेज	होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट	होटलमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।				
	पर्व परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव	❖ स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ । धार्मिक संस्था र वडा कार्यालयसंग मिलेर प्रोत्साहनको कार्यक्रम पनि गरिने छ ।	होटल क्षेत्रमा, स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	१०,०००	प्रस्तावक/स्थानीय निकाय
	धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव	❖ यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिने छ ।	होटल क्षेत्रमा, स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण		प्रस्तावक/स्थानीय निकाय

द.४ वातावरणीय व्यवस्थापन एकाइ

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना विभिन्न चरणहरूमा आयोजना सञ्चालनको क्रममा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बद्ध हुने विभिन्न पक्षहरूसँगको सम्बन्धहरू देखाउन तयार गरिएको छ, जसले मौजूदा ऐन तथा नियमको अनुपालन गर्दछ। वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी समग्रमा प्रस्तावकको रहेको छ। वातावरण व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न प्रस्तावकद्वारा वातावरण व्यवस्थापन एकाइ स्थापना गरिनेछ। वातावरण व्यवस्थापन एकाइले वातावरण व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयन र अनुगमनलाई नियन्त्रण गर्दछ।

द.५ अनुमान लगतको सारांश

यस अध्यायमा उल्लेख गरिएका न्यूनीकरणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्न केहि लगत अनुमान गरिएको छ।

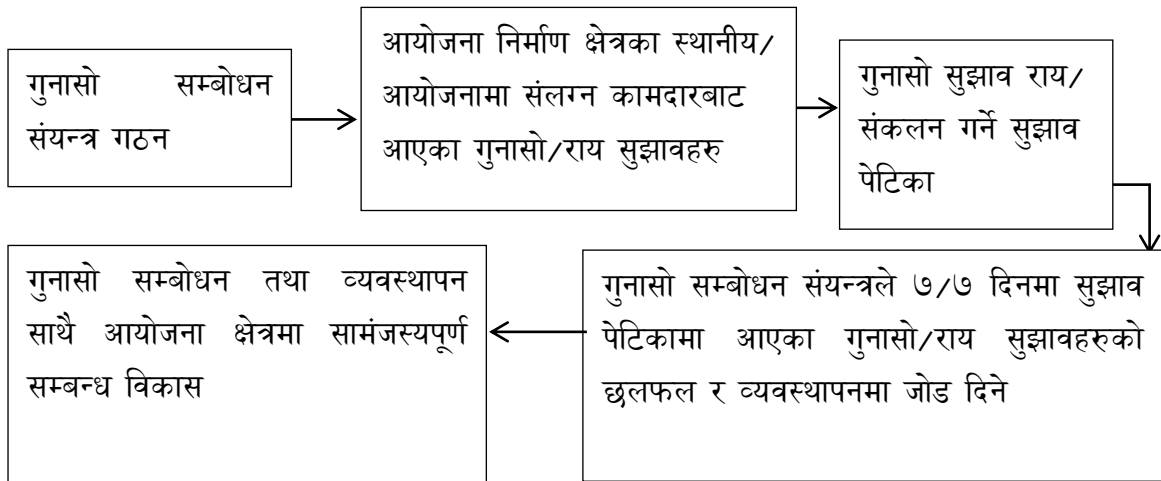
तालिका नं. ४६: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि अनुमानित रकम

सि.नं.	खर्च गरिने क्रियाकलापहरू	अनुमानित रकम (ने.रु)	कैफियत
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण			
१.	स्थानीयको प्राविधिक सीपमा अभिवृद्धिको लागि कामको बेला तालिमको व्यवस्था	१,००,०००/-	एक पटक खर्च निर्माण / समयमा अवधिको
२.	भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि रिचार्ज पोखरी	२०,००,०००/-	एक पटक खर्च
३.	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	३,२०,०००/-	निर्माण तथा सञ्चालन चरण
३.	सुरक्षा सम्बन्धि मुद्दाहरू (First Aid Kits, आवधिक स्वास्थ्य जाँच	२,१५,०००/-	वार्षिक खर्च
५.	आयोजना क्षेत्र आसपास स्वास्थ्य र सरसफाई	३०,०००/-	निर्माण चरण तथा सञ्चालन
६.	यातायातमा अवरोध(ट्राफिक व्यवस्थापन)	१,००,०००/-	निर्माण अवधि भर
७.	गुनासो व्यवस्थापन	६०,०००/-	वार्षिक खर्च
जैविक वातावरण			
१.	शहरी सौन्दर्यता व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण	१,००,०००/-	एक पटक खर्च
भौतिक वातावरण			
१.	निर्माण सामग्री थुपार्ने क्षेत्र, आदिको स्थापना तथा संचालनको सरसफाई तथा	३०,०००/-	एक पटक खर्च

	पुर्नस्थापना		
२.	ठोस फोहोर इलेक्ट्रोनिक तथा अर्धठोस/ व्यवस्थापन सम्बन्धी	१,००,०००/-	वार्षिक खर्च
३.	तरल फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी	१,००,०००/-	वार्षिक खर्च
४.	वायु तथा ध्वनि प्रदुषण	२,००,०००/-	वार्षिक खर्च
कूल वातावरणीय व्यवस्थापन रकम मात्र		३३,५५,०००- /	वातावरणीय व्यवस्थापन रकम

गुनासो सम्बोधन/सुनुवाई संयन्त्र

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन क्रममा विभिन्न समस्या आउन सक्छन्, जसमा स्थानीय पूर्वाधार (पानी, खाद्य सामग्री) मा चापका कारण स्थानीयहरूको अवरोध, बाल श्रमको मुद्दा, महिला र पुरुषबिच असमान ज्यालादरको विषय आदि पर्दछन् । आयोजनाबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावबारे प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रका बासिन्दा र सरोकारवालाहरूले उठाएका जायज माग, गुनासो वा उजुरी दर्ता गर्न सक्नेछन् । आयोजना संचालनबाट प्रभावित कुनै व्यक्ति वा समुहले दिएको उजुरीलाई गुनासो वा उजुरीको रूपमा लिन सकिन्छ र त्यस गुनासोलाई सम्बोधन तथा उजुरीलाई दर्ता गर्न सकिन्छ । गुनासो सम्बोधन संयन्त्रद्वारा गुनासोहरू सुन्ने, कारणहरू पत्ता लगाउने तथा ती गुनासोलाई प्रभावकारी ढङ्गले सम्बोधन गरिनेछ । गुनासोहरूको सुनुवाई र समाधान गर्न निम्न व्यवस्था मिलाईने छ ।

चित्र १ गुनासो सम्बोधनको Flow Chart

क. निर्माण व्यवसायी

निर्माण व्यवसायी आयोजना क्षेत्रमा आफैले गर्न सक्ने सामाजिक गुनासाहरुको न्यूनीकरणका उपायहरु कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवार हुनेछन् । व्यवसायिक सुरक्षा, स्थानीय श्रमिकलाई रोजगारीमा संलग्नता, स्वास्थ्य र सरसफाईका उपायहरु निर्माण व्यवसायीले कार्यान्वयन गर्न सक्ने उपायहरु हुन् । निर्माण चरणमा आयोजना स्थलमा नै गुनासो सुनुवाईको व्यवस्था गरिनेछ ।

ख. जिल्ला स्तरीय निकायहरु (Line Agencies)

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३६ को उपदफा (१) बमोजिम कसैले यस ऐन विपरीत संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत प्रतिवेदनको विपरीत हुने गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गरेमा वा यस ऐन विपरीत हुने कार्य गरेमा वा गर्न लागेमा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारी समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । उपदफा (२) कसैले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, निर्देशिका वा मापदण्ड विपरीत प्रदूषण गरेको वा जोखिमपूर्ण पदार्थ निष्कासन गरेको वा कुनै दुर्घटनाजन्य प्रदूषणका कारणबाट कुनै व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायलाई कुनै हानी नोक्सानी पुग्न गएमा त्यस्तो कार्यबाट पीडित व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायले आफूलाई पुग्न गएको क्षति बापत सम्बन्धित निकाय समक्ष क्षतिपूर्ति भराई पाउन निवेदन दिन सक्नेछ । (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम परेको निवेदनका सम्बन्धमा छानबिन तथा जाँचबुझ गर्दा निवेदकलाई हानी नोक्सानी भएको ठहरेमा क्षतिको यकिन गरी त्यसरी

हानी नोक्सानी पुर्याउने व्यक्ति, संस्था वा प्रस्तावकबाट पीडित व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायलाई मनासिब क्षतिपूर्ति भराइदिनु पर्नेछ। उपदफा (४) नेपाल सरकारको कुनै निकाय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व र नियन्त्रणमा रहेको संस्थाले प्रदूषण गरी क्षति पुगेको विषयमा परेको निवेदन सम्बन्धमा छानबिन गर्न नेपाल सरकारले मनोनयन गरेका तीनजना विज्ञ रहेको समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसको आधारमा उपदफा (३) बमोजिम क्षतिपूर्ति भराई दिनु पर्नेछ । उपदफा (५) प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कुनै निकाय वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको स्वामित्व र नियन्त्रणमा रहेको संस्थाले प्रदूषण गरी क्षति पुगेको विषयमा परेको निवेदन सम्बन्धमा छानबिन गर्न प्रदेश सरकारले मनोनयन गरेका तीनजना विज्ञ रहेको समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसको आधारमा उपदफा (३) बमोजिम क्षतिपूर्ति भराई दिनु पर्नेछ । उपदफा (६) यस दफा बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्ने आधार र अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

यसका साथै दफा ३७ को उपदफा (१), दफा ३५ बमोजिम भएको जरिवाना उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले स्थानीय तहबाट भएको जरिवाना उपर सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा र नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारका अन्य निकाय वा अधिकारीबाट भएको जरिवाना उपर सम्बन्धित उच्च अदालतमा पैतीस दिनभित्र पुनरावेदन गर्न सक्नेछ । (२) दफा ३६ बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण सम्बन्धमा भएको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको क्रममा आयोजनासँग सम्बन्धित राय सुझाव तथा गुनासो संकलन स्थानीय तहबाट गरिनेछ । गुनासो सम्बोधन संयन्त्र सामान्यतया दुई किसिमका हुने गर्दछन्: निर्माण चरणमा निजि संरचना तथा जग्गा अधिग्रहणको सवालमा सिर्जना हुने गुनासो र सञ्चालन चरणमा हुने अवरोध वा अशान्ति सम्बन्धी गुनासो हुने गर्दछन्ब । यस आयोजनको हकमा आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन हुने स्थान सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १० मा रहेको छ । आयोजना प्रभावित व्यक्तिले वडा, नगरपालिका र अदालत वा दुवैमा गुनासो सम्बोधन गर्न सक्नेछन् । आयोजनाले प्रभाव पारेको खण्डमा उचित क्षतिपूर्ति तथा प्रभाव न्यूनीकरणको उपाय नपाएमा आयोजना प्रभावित व्यक्तिले अदालतमा अपिल गर्न सक्छन् । प्रभावितहरूले सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको ३५ दिन भित्र उच्च अदालतमा अपिल गर्न सक्नेछन् । यस प्रस्तावको हकमा आयोजनाअन्तर्गत प्रस्तावकको स्वामित्वमा रहेको आफ्नै जग्गामा होटल निर्माण गर्नेछ ।

अध्याय ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय

वातावरणीय अनुगमनमा आयोजनको वास्तविक वातावरणीय प्रभावहरू निर्धारण गर्न तथ्यांकको व्यवस्थित संग्रह, नियामक मापदण्डको साथ आयोजनाको अनुपालन र वातावरण संरक्षणको कार्यान्वयन र प्रभावकारिताको तह सामेल हुन्छ । वातावरण अनुगमन योजनाका लागि लाग्ने सम्पूर्ण खर्च प्रस्तावक स्वयंमले व्यहोर्नेछ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३९ को (१) र (२) बमोजिम वातावरणीय अनुगमन गरिने छ । वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ४५ (१) बमोजिम वातावरणीय अनुगमनको सम्पूर्ण जिम्मा प्रस्तावक आफैको हो र प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा सोबाट वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति तथा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयलाई बुझाउन पर्नेछ ।

आयोजनाको कार्यान्वयनबाट उत्पन्न हुन सक्ने वातावरणीय प्रभावहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश सरकार, निर्माण व्यवसायी तथा आयोजनास्थित स्थानीय तहहरूको समन्वयमा गरिनेछ । वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, नियम ४५(२) बमोजिम प्रभावहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने क्रममा, वास्तविक प्रभाव उल्लिखित सीमा भन्दा अधिक मात्रामा पाइएमा प्रभावहरू कम गर्न वा नियन्त्रण गर्न आवश्यक उपायहरू अपनाइने छ । वातावरणीय अनुगमनका उद्देश्य निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

- ❖ कानूनले तोकेको सीमा भन्दा बढी मात्रामा प्रभाव पर्न नदीन ।
- ❖ वातावरणीय प्रभाव कम गर्न अपनाइएका उपाय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार कार्यान्वयन भएका छन् कि छैनन् भन्ने कुरा जाँचन ।
- ❖ सम्भावित वातावरणीय क्षतिबारे समयमै सचेत गराउन ।
- ❖ पहिचान तथा आँकलन गरिएका प्रभाव वास्तविकतासँग कति नजिक छन् भन्ने जानकारी लिन ।

९.१. अनुगमनका प्रकार

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अनुगमन योजना र सूचकहरू, तालिका र जिम्मेवारी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा पहिचान गर्न आवश्यक छ । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले अनुगमनका लागि तीन चरण प्रस्ताव गरेको छ, जसमा प्रारम्भिक अवस्थाहरूको अनुगमन, प्रभाव अनुगमन र नियमपालन अनुगमन पर्दछन् ।

क. प्रारम्भिक अवस्थाहरूको अनुगमन/आधारभूत अनुगमन (Baseline Monitoring)
प्रस्तावित प्रस्तावको निर्माण कार्य सुरु गर्नु भन्दा अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गरिने छ। यसले गर्दा अनुगमनको सिलसिलामा प्रारम्भिक अवस्थाहरूको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन बारेमा थाहा पाउन सकिन्छ।

ख. प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring)
प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तन पत्ता लगाउन आयोजना निर्माण र संचालनका क्रममा त्यस क्षेत्रको जनस्वास्थ्य लगायत सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक अवस्थाका सूचकको मूल्याङ्कन प्रभाव अनुगमनले गर्दछ। प्रभाव अनुगमन वातावरणीय प्रभावको वास्तविक स्तर पहिचान गर्न र न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारिता पहिचानका लागि गरिन्छ। तसर्थ, प्रभाव अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अध्ययन आयोजना निर्माण चरणको अन्ततिर प्रस्तावित गरिन्छ।

ग. नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring)
नियमपालन अनुगमन अन्तर्गत प्रस्तावकले वातावरण संरक्षण सम्बन्धि निर्धारित मापदण्डको पालना गरेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न वातावरणीय गुणस्तरका विशेष सूचक वा प्रदूषणको अवस्था बारेमा आवधिक वा लगातार रूपमा अनुगमन गरी अभिलेख राखिने छ।

९.२. वातावरणीय अनुगमनका सूचक

अनुगमन पारदर्शी र विश्वासनीय तरिकाले स्थापित गर्न सूचकहरू प्रयोग गरी सम्पन्न गरिनेछ। धेरै जसो अनुगमनमा देखिएको प्रभावहरूको मात्रा पुष्टि गर्न र प्रभावहरूको प्रकृति, सीमा र सूचक परीक्षण गर्न र सरोकारवालाहरू प्राविधिक/सामाजिक विज्ञहरूले जिपिएसको साथ अवलोकन गरिएको स्थल/क्षेत्रको भौगोलिक सन्दर्भ प्रमाणित गर्दछ। अनुगमनमा प्रभाव पार्ने विशेष कारणमा प्रभाव विश्लेषण पनि समावेश हुनेछ। निम्न तालिकाले प्रमाणित सूचकहरूको समूह निर्दिष्ट गर्दछ जुन यस वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनामा अनुगमनको लागि प्रयोग गरिनेछ।

तालिका नं. ४७: अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू

अनुगमन गरिने क्षेत्र	अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू
जमिनको अस्थिरता, फोहोर व्यवस्थापन क्षेत्रहरू	<ul style="list-style-type: none"> जमिनको अस्थिरताको कारण प्रकृति साथै मानव निर्मित वस्तुहरूमा असर जग्गाको क्षेत्रफल (हे.) र सम्पत्तिमा प्रभाव बिग्रन व्यवस्थापनको लागि सुरक्षित क्षेत्रहरू
जल प्रदूषण, जलस्रोतहरू र तिनिहरूको प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> हानिकारक फोहोरहरूको असुरक्षित व्यवस्थापनको कारण जल प्रदूषणका घटनाहरू, पानीको गुणस्तर, pH निर्धारण, विवरण, टोटल सलिड्स, टर्बिडिटी, अमोनिया, क्लोराईड, फ्लाम, नाइट्रेट, टोटल हार्डनेसको लागि प्रयोगशाला परीक्षणहरू
वायु र ध्वनि	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोग गरिएका यान्त्रिक उपकरणहरूले गर्दा वायु प्रदूषणका घटनाहरू साथै निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा सवारी साधनहरूको कारण हुने ध्वनि प्रदूषणको विवरण/तथ्यांक विश्लेषण वायु मापन यन्त्र (AQM 09 device) को प्रयोग ध्वनि मापन यन्त्र (Lutron Sound Level Meter) को प्रयोग
आयोजना क्षेत्र आसपास सामाजिक आर्थिक विकास	<ul style="list-style-type: none"> जनसंख्या वृद्धि, आर्थिक र शैक्षिक तथ्याङ्क नयाँ बस्तीहरू/प्रकारहरू र जातीय समूहहरूको संख्या र स्थिति नयाँ व्यवसायहरूको स्थिति नयाँ सुविधाहरू र उपभोग्य सामग्रीहरूको संख्या र स्थिति

९.३. अनुगमनको विधि

उल्लिखित अनुगमनका सूचकहरूलाई कुन विधिहरूबाट अनुगमन गर्ने हो भनी यस उपखण्डमा उल्लेख गरिएको छ । अनुगमनका विधिहरूलाई तीन चरणमा विभाजन गरी व्याख्या गर्न सकिन्छ । ती यस प्रकार छन्:

९.३.१. निर्माण चरणको अनुगमन

निर्माण चरणको अनुगमनमा सञ्चालन भईरहेको आयोजनाले हुने वातावरणीय र सामाजिक संरचनामा पार्ने प्रभावहरू केन्द्रित गर्दछ । यसले वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनामा तोकिए बमोजिम अभ्यास, मापदण्ड, मान्यता र प्राविधिक समाधानहरू बमोजिम कार्य पालन भएको वा नभएको जाँच गर्नेछ । निर्धारित आवश्यकता अनुसार उचित ढङ्गले क्रियाकलापहरू व्यवस्थापन गरिएका छन् भने वातावरणीय क्रियाकलापको अनुगमन सबै कामहरूमा पर्याप्त

रूपमा लागु गरिएको छ भन्ने कुरालाई उल्लेख गर्नेछ। यसका साथै प्रस्तावकले आयोजनाको कारणले गर्दा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावहरूको आधारभुत तथ्याङ्क स्थलगत अध्ययनको क्रममा सङ्कलन गरिएको छ। निर्माण चरणको अनुगमन कार्यहरूमा निम्न लिखित बुँदा समावेश हुनेछ:

क. पानी, वायु तथा ध्वनि प्रदूषण:

आयोजनाबाट प्रभावित हुने स्थानको पानीको नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा pH निर्धारण, विवरण, टोटल सलिड्स, टर्बिडिटी, अमोनिया, क्लोराईड, फ्लाम, नाईट्रेट, टोटल हार्डनेसको निरीक्षण गरिनेछ। आयोजनाको निर्माण क्षेत्रमा वायु (AQM 09 device) को माध्यबाट पि.यम.१० पि.यम.२.५ र टोटल सस्पेन्डेड पार्टिकल्सको निरीक्षण गरिनेछ। ध्वनि गुणस्तरको लागि ध्वनि मापन यन्त्र (Lutron Sound Level Meter) को प्रयोग गरिनेछ।

- आयोजना क्षेत्रमा वृक्षारोपणको अनुगमनका लागि स्थलगत निरीक्षण, पहिले र पछिको फोटोग्राफ एक आपसमा जुधाइनेछ।
- वातावरणीय संरक्षण, जनस्वास्थ्य र सुरक्षा तथा आयोजना क्षेत्र बाहिरबाट आउने मजदुरहरूको आवागमनसँग सम्बन्धित सामाजिक समस्याहरूको न्यूनीकरण भए/नभएको अनुगमन स्थलगत अवलोकन तथा स्थानीय जानकारहरूसँगको परामर्शबाट गरिनेछ।
- श्रमिकहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षाहरू बारे उनीहरूसँग प्रत्यक्ष भेटेर सोधपुछ मार्फत गरिनेछ।
- प्रभावित समुदायहरूको कामदार र सर्वसाधारण दुवैको लागि स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि प्रशिक्षण तथा तालिमको सञ्चालन भए/नभएको स्थलगत अवलोकन तथा सोधपुछबाट गरिनेछ।

९.३.२. सञ्चालन चरणको अनुगमन

यस चरणको समयमा परामर्शदाताको समझौता र कार्यसूचीमा तोकिएको अवधिमा निम्न सूचाङ्कको आधारमा गरिनेछ। प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अनुगमन सम्बन्धित तथ्याङ्कहरूको खोजी गरेर टिपोट गरिनेछ र निर्धारित प्रतिवेदनको ढाँचाहरू अवलोकन गरिनेछ। सञ्चालन चरणको अनुगमन कार्यहरूमा निम्न लिखित बुँदा समावेश हुनेछ:

- भू-उपयोगमा हुने परिवर्तनलाई जि.आई.यस.बाट आयोजना क्षेत्रको भू-उपयोग निकाली पहिलेको तथ्याङ्कसँग रूजु गरिनेछ।

- आयोजना निर्माण तथा संचालनले प्रस्तावित क्षेत्रमा जडसंख्या वृद्धि तथा अव्यवस्थित बस्ती विकास तथा यातायात अवरूद्ध भए/नभएको पहिले र पछिको फोटोग्राफ एक आपसमा जुधाइनेछ, स्थलगत अवलोकन मार्फत साथै स्थानीयहरूको परामर्शबाट प्रमाणीकरण गरिनेछ।
- आयोजना निर्माणका लागि निर्माण गरिएका उत्खनन् क्षेत्रहरू, भण्डारण क्षेत्रहरू तथा श्रमिक शिविर क्षेत्रहरू पुनर्स्थापनाका लागि आयोजनाको आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक उपायहरू गरे/नगरेको प्रमाणीकरण गरिनेछ।
- जमिनको संरक्षण र भूक्षय नियन्त्रणको लागि कार्यान्वयन गरिएको बायो-ईन्जिनियरिङ्ग कार्यहरूको स्थलगत अवलोकनको विधिबाट मात्रा मापन र प्रमाणीकरण गरिनेछ।
- आयोजना क्षेत्रमा सरकारी संस्थाहरू/गैरसरकारी संस्थाहरूद्वारा संचालित सामुदायिक जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमहरूको सफलता/असफलताको मूल्याङ्कन स्थलगत अवलोकन तथा परामर्शबाट गरिनेछ।

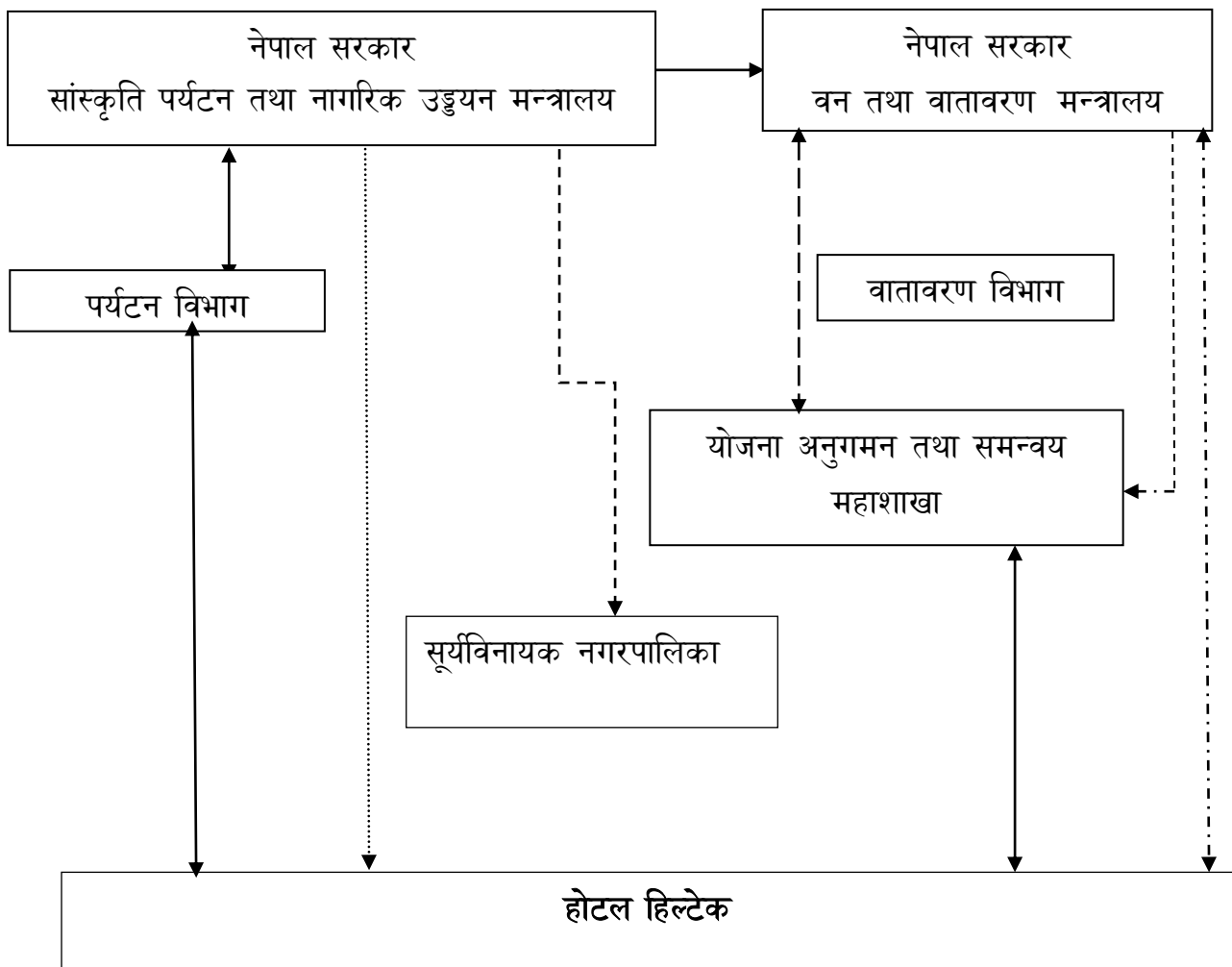
९.४. अनुगमनको लागि समय तालिका

आयोजनासँग सम्बन्धित विभिन्न सूचकहरूलाई आयोजनाको निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरणमा अनुगमन गर्नु पर्ने हुन्छ । प्रस्तावित आयोजनासँग सम्बन्धित निकायले आयोजनाको अनुगमन गर्न सक्नेछन् । यसका साथै आयोजना संचालनमा आएपछि आयोजनाबाट वातावरणमा परेको प्रभावहरूको बारेमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालय समक्ष पेस गर्न आवश्यक रहेको छ ।

९.५. अनुगमन गर्ने निकायहरू

यस खण्डले आयोजना कार्यान्वयनबाट हुने सम्भावित मुख्य मुद्दाहरूको बारेमा छलफल गर्छ र निगरानी तालिका र जिम्मेवारी सहित न्यूनीकरणका उपायहरूको प्रस्ताव गर्दछ। प्रस्तावित आयोजनासँग सम्बन्धित वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने सम्बन्धित निकायहरू उल्लेख गरिएको छ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३९ को उपदफा १ बमोजिम अनुगमन तथा निरीक्षणको लागि जिम्मेवार निकाय सम्बन्धित मन्त्रालय वा विभाग हुनेछ। श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग अनुगमन तथा निरीक्षणको लागि जिम्मेवार निकाय रहेको छ। सोही दफाको उपदफा २ बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रको वातावरण संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह पनि अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४५ को उप-नियम (१)

बमोजिम प्रस्तावकद्वारा प्रत्येक ६ महिनामा आयोजनाको प्रभावको विषयमा स्व:अनुगमन गरी सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय/विभागमा पेस गरिनेछ ।

चित्र १२ प्रभाव अनुगमनको लागि निकायगत संरचना खाका

९.६. अनुगमनको लागि अनुमानित रकम

वातावरणीय अनुगमनका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा अनुमानित बजेट रकम समेत विनियोजन गरी प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ४८: प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन						
प्रदुषित पानी तथा फोहोरमैला	ढल निकासीको संरचना, होटल वरपरका बासिन्दामा परेको प्रभाव	क्षेत्र अवलोकन, फोटोहरू,	होटल परिसर	वर्षमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
पानीको गुणस्तर	पानी निकास हुने ठाउँ अवलोकन, विभिन्न प्यारामिटरहरू	नमुना सङ्कलन, प्रयोगशाला परीक्षण	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	६०,०००/-	प्रस्तावक
वायुको गुणस्तर	हावामा पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको परिमाण	AQM ०९ device बाट पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको २४ घण्टाको वायुको नमुना सङ्कलन	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	४०,०००	प्रस्तावक
अर्थतन्त्रमा परिवर्तन	होटलमा संलग्न जनशक्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	दुर्घटनाहरूको प्रकार र क्षतिपुर्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
होटल परिसरको सौन्दर्य कायम	वृक्षारोपण र बगैँचा	होटल परिसरको अवलोकन,	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

तालिका नं.४१: प्रभाव अनुगमन र नियमपालना अनुगमन

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रभाव अनुगमन						
प्रदुषित पानी तथा फोहोरमैला	ढल निकासीको संरचना, होटल वरपरका बासिन्दामा परेको प्रभाव	क्षेत्र अवलोकन, फोटोहरू,	होटल परिसर	वर्षमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा
पानीको गुणस्तर	पानी निकास हुने ठाउँ अवलोकन, विभिन्न प्यारामिटरहरू	नमुना सङ्कलन, प्रयोगशाला परीक्षण	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	६०,०००/-	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा
वायुको गुणस्तर	हावामा पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको	AQM ०९, device बाट पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको २४	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	४०,०००	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
	परिमाण	घण्टाको वायुको नमुना सङ्कलन				
अर्थतन्त्रमा परिवर्तन	होटलमा संलग्न जनशक्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा
व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	दुर्घटनाहरूको प्रकार र क्षतिपुर्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा
होटल परिसरको सौन्दर्य कायम	वृक्षारोपण र बगैँचा	होटल परिसरको अवलोकन,	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, सू.न.पा
नियमपालन अनुगमन						
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा सुझाइएको बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू पालना गरे नगरेको	वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले समावेश गरेका सम्पूर्ण उपायहरू	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरणमा दुई पटक	जनशक्ति खर्च	सू.न.पा, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रदुषण रोकथाम, पानी, वायु, ध्वनि	3R सिद्धान्तको अभ्यास, Treatment Plant को व्यवस्था	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	न.पा, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण विभाग संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग
हरियाली व्यवस्थापन	वृक्षारोपण	अवलोकन	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	न.पा, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) को प्रावधान, सेप्टी नेटको व्यवस्था, कर्मचारीलाई आगोको खतराहरू बारे जानकारी, आपतकालीन निकास र आगो निभाउने उपकरण	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	सूर्यविनायक नगरपालिका
स्थानीय रोजगारी	कर्मचारीहरूको संख्या	निरिक्षण तथा छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा	जनशक्ति खर्च	सूर्यविनायक नगरपालिका, प्रदेश अन्तर्गत श्रम तथा रोजगार कार्यालय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
				दुइ पटक		
व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	स्वास्थ्य जाँच, बिमा, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रावधान	रेकर्डहरूको समिक्षा, कर्मचारीहरूसंगको छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	सूर्यविनायक नगरपालिका, प्रदेश अन्तर्गत श्रम तथा रोजगार कार्यालय
गुनासो व्यवस्थापन	कर्मचारी तथा स्थानीयहरूको गुनासो भए/नभएको	स्थलगत अवलोकन, कर्मचारी तथा स्थानीयहरूसंगको छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	सूर्यविनायक नगरपालिका, होटलको उच्च व्यवस्थापन

अनुगमनका लागि अनुमानित लागत

होटल सञ्चालन भए पश्चात् हरेक ६/६ महिनामा आफैले स्वा-अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन पेस गरिनेछ। होटलले पानीको गुणस्तर, वायुको गुणस्तर र ध्वनिको स्तर जस्ता सूचकको मापन गर्नेछ। प्रत्येक वर्षका लागि यस्तो अनुगमनको लागत र जनशक्ति खर्चहरू तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४९: वातावरणीय अनुगमनको लागि अनुमानित लागत

जनशक्ति	अवधि (दिन)
वातावरणविद्	वर्षको २ पटकका लागि
समाजशास्त्री	वर्षको २ पटकका लागि
जैविक विविधता विज्ञ	वर्षको २ पटकका लागि
क्षेत्र सहायक	वर्षको २ पटकका लागि
वायु, ध्वनि र पानीको गुणस्तर मापन	वर्षको २ पटकका लागि
स्टेशनरी, प्रिन्टिंग र अन्य खर्च	वर्षको २ पटकका लागि
यातायात ढुवानी खर्च	वर्षको २ पटकका लागि

अध्याय १०: वातावरणीय परिक्षण

१०.१. वातावरणीय परीक्षण

वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम १३ (१) बमोजिम प्रस्ताव वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन वर्षमा यसको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ र वातावरणीय संरक्षण ऐन, २०७६ दफा १२ (१) बमोजिम प्रस्ताव कार्यान्वयन भएको मितिले छ महिनाभित्र त्यस्तो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव, त्यस्ता प्रभावलाई कम गर्न अपनाइएको उपाय तथा त्यस्तो उपायको प्रभावकारिता र न्यूनीकरण हुन नसकेको वा आँकलन नै नभएको प्रतिकूल प्रभाव उत्पन्न भएकोमा सो समेतको विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक रूपमा राख्नुपर्नेछ । यसका साथै वातावरणीय संरक्षण ऐन, २०७६ दफा १२ (२) बमोजिम सम्बन्धित वन तथा वातावरण मन्त्रालय/वातावरण विभाग तथा संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय/पर्यटन विभागले आवश्यक अध्ययन गरी वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न अपनाइएको उपाय पर्याप्त भएको नदेखेमा त्यस्तो प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्न प्रस्तावकलाई उपयुक्त आदेश दिन सक्नेछ र वातावरणीय संरक्षण ऐन, २०७६ दफा १२ (३) बमोजिम मन्त्रालय वा विभागले दिएको आदेश पालना गर्नु प्रस्तावकको कर्तव्य हुनेछ । वातावरणीय परीक्षणले वातावरणको विगत र वर्तमान वातावरणीय अवस्था र न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई दर्शाउने कार्य गर्दछ । वातावरणीय लेखापरीक्षणको मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ❖ वातावरणको सुरक्षा गर्न र मानव स्वास्थ्यमा हुने जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न ।
- ❖ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको हकमा वातावरणीय लेखा परीक्षणले वास्तविक वातावरणीय प्रभाव, पहिचान गरिएका प्रभावहरूको प्रभावकारिता, वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण र वृद्धि उपायहरूको प्रभावकारिता र अनुगमन संयन्त्रहरूको कार्यको मूल्याङ्कन गर्दछ ।
- ❖ सम्बन्धित राष्ट्रिय, स्थानीय र अन्तर्राष्ट्रिय कानून र नियमहरूको पालनलाई प्रमाणित गर्न ।

१०.२. वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यता परीक्षक र परीक्षरत पक्ष संलग्न हुनेछन् ।

क) परीक्षक

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा १२ को उपदफा १ बमोजिम प्रस्तावित आयोजनाको लागि नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयले वातावरणीय परीक्षण गर्नेछ। वातावरणीय परीक्षणको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रस्ताव कार्यान्वयन सुरु भएको २ वर्ष भुक्तान भएको मितिले छ महिना भित्र प्रस्तावित आयोजनाको परीक्षण गर्नेछ। वातावरणीय परीक्षणको क्रममा आयोजना कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव र वातावरणीय प्रभावहरूलाई कम गर्न अपनाईएका उपायहरू साथै उपायहरूको प्रभावकारीताबारे परीक्षण गरिनेछ। यसका साथै आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण गर्ने क्रममा न्यूनीकरण वा आँकलन नभएका वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरू उत्पन्न भएमा सो प्रभावहरूको समेत विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक रूपमा राखिनेछ। वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा १२ को उपदफा २ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले अध्ययन गरिसके पछि वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न अपनाइएको उपाय पर्याप्त भएको नदेखेमा त्यस्तो प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्न आयोजनालाई आदेश दिन सक्नेछ र सोही दफाको उपदफा ३ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले दिएको आदेश कार्यान्वयन गर्नेछ।

ख) परीक्षित पक्ष

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको लागि परीक्षित पक्षको रूपमा योजना रहनेछ।

➤ वातावरणीय लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका सूचकहरू

लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका मुख्य सूचकहरू निम्न रहेका छन्:

- ❖ आयोजना विकासमा परिभाषित क्रियाकलापहरूको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा पूर्वानुमानित प्रभावहरू।
- ❖ आयोजना चक्रमा परिभाषित क्रियाकलापहरूको प्रभावहरूलाई कम गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा न्यूनीकरण उपायहरू प्रदान गर्ने।
- ❖ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार आयोजनामा न्यूनीकरण उपायहरूको कार्यान्वयन स्थिति पहिचान गरिएको क्रियाकलापको प्रभावलाई कम गर्नका लागि परिभाषित न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारीता।
- ❖ कुनै पनि सुधारात्मक कार्यहरू सुझाव गरिएको वा परिभाषित गतिविधिहरूको प्रभावहरू कम गर्नका लागि गरिएको।
- ❖ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनाको साथ अनुपालन वा गैर अनुपालन।
- ❖ राष्ट्रिय वातावरणीय मापदण्डहरूको अनुपालन वा गैर अनुपालन।

- ❖ परिभाषित गतिविधिहरूको लागि भविष्यमा आयोजनामा प्रभाव पूर्वानुमान बलियो बनाउन अनुभव प्राप्त हुन।

१०.३. वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ५०: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

अध्याय १.	कार्यकारी सारांश
अध्याय २.	परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएको अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि, वातावरणीय अनुगमन, परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण
अध्याय ३.	परीक्षणको पूर्ण विवरण
अध्याय ४.	आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्य
अनुसूची	सम्बन्धित तथ्याङ्क र विवरण
परीक्षण गर्ने समूहमा समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति	
प्राविधिक	प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ
	वातावरण विज्ञ
	सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक विज्ञ
	प्रस्तावको क्षेत्र, किसिम र यसले पारेको प्रभावको गम्भीरताको आधारमा थप अन्य विज्ञ

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको समय तालिका तल उल्लेख गरिए बमोजिम हुनेछ ।

तालिका नं. ५१: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट

क्र.स.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणको उपाय	प्रभावकारीता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत
भौतिक वातावरण								
१	वायुको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा सवारी साधनहरूको कारण वायु प्रदूषण हुनेछ	आयोजना क्षेत्र	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा छोपेर मात्र ढुवानी गरिनेछ	वायु प्रदूषणमा कमि		स्थलगत सर्वेक्षण
२	पानीको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	श्रमिक शिविर, विग्रन व्यवस्थापन, भण्डारण क्षेत्रबाट हुने प्रदूषणका कारण जलस्रोतमा प्रभाव हुन्छ	आयोजना क्षेत्र	निर्माण कार्य गर्दा जलस्रोतको क्षेत्र भन्दा टाँढा गरिनेछ, पानीको पाइपहरूमा पूर्ण निर्माण गरिनेछ	पानी प्रदूषणमा कमि, जल स्रोतको संरक्षण		स्थलगत सर्वेक्षण र प्रयोगशाला प्रतिवेदन
३	ध्वनिको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	निर्माण चरणमा यान्त्रिक उपकरणहरूको प्रयोग, सवारी साधनहरूको चाँप	आयोजना क्षेत्र	सवारी साधन र उपकरणको प्रयोग बेलुका र बिहानको समयमा गरिनेछैन र वासस्थान क्षेत्रहरूमा हर्न निषेध साइनबोर्ड			स्थलगत सर्वेक्षण र मापन

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

			बढ्नेछ		प्रयोग गरिनेछ			
४	भू-उपयोग	अवलोकन, अन्तर्वार्ता		आयोजना क्षेत्र	निजी जग्गा (कम्पनीको नाममा रहेको)	निजी जग्गा		स्थलगत सर्वेक्षण
जैविक वातावरण								
१	बोटबिरुवाको संरक्षण साथै वृक्षारोपण	अवलोकन, अन्तर्वार्ता	-	आयोजना क्षेत्र	वृक्षारोपण गरिनेछ	वनस्पतिको संरक्षण र सम्बर्धन		स्थलगत सर्वेक्षण
सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण								
१	रोजगारी	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	स्थानीय बासिन्दाहरूलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ	आयोजना क्षेत्र	आयोजना निर्माणको क्रममा स्थानीय श्रमिकहरूलाई प्राथमिकता दिई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ। स्थानीयहरूको दक्षता विकास गर्ने सिप मूलक तालिम प्रदान	स्थानीयको सीप विकास		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

					गरिनेछ ।			
२	बसाईसराई	अन्तर्वार्ता	बसाईसराईका कारण मानिसहरूको भिड र स्थानीय स्रोत साधनमा चाँप बढ्नेछ	आयोजना क्षेत्र	उपयुक्त सामुदायिक पूर्वाधार सुविधाहरू, शहरी विकास र भवन निर्माणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ	सामुदायिक पूर्वाधारहरूको विकास		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता
३	स्वास्थ्य र सरसफाई	अन्तर्वार्ता	स्वास्थ्य र सरसफाइको जानकारीको कमिका कारण विभिन्न रोगहरू फैलिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	श्रमिकहरूलाई माक्स, पन्जा र चशमा जस्ता सामाग्रीहरूको उचित व्यवस्था गरिनेछ । श्रमिकहरूको लागि सफा खानेपानी र चर्पिको व्यवस्था गरिनेछ ।	स्वास्थ्य र सरसफाई व्यवस्था		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता
४	लैङ्गिक सवाल	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	महिला र पुरुष श्रमिकहरू बिच समान अवसर र पारिश्रमिको कमिका कारण मतभेद हुनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	महिला र पुरुष श्रमिकहरूलाई समान अवसर र पारिश्रमिक प्रदान गरिनेछ । नियमित अनुगमन गरी आयोजनाको निर्माण	समान अवसर		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

					चरणमा हुने भेदभावलाई नियन्त्रण गरिनेछ ।			
५	सामाजिक स्थिति	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	आयोजना संचालनको कारण आयोजना क्षेत्र र बाहिरबाट आएका श्रमिकहरू बिच मतभेदका कारण सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन हुनेछ	आयोजना क्षेत्र	अनुचित सामाजिक व्यवहार कम गर्न मानिसहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ र महत्त्वपूर्ण मुद्दाहरूमा निर्णय लिन सार्वजनिक बैठकहरूको आयोजना गरिनेछ जहाँ सबैलाई आफ्नो विचार राख्न आमन्त्रित गरिनेछ ।	सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

१०.४. वातावरणीय परीक्षणको लागत

आयोजना सम्पन्न भएको दुई वर्षपछि वातावरणीय परीक्षण गरिनेछ । उक्त वातावरणीय परीक्षणमा लाग्ने रकम आयोजनाले वार्षिक बजेटमा छुट्टाइनेछ । वातावरणीय परीक्षणको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

- वातावरण विज्ञ
- जैविक वातावरण विज्ञ
- समाजशास्त्री
- क्षेत्र सहायक
- आवश्यकता अनुसार अन्य विज्ञहरू पनि समावेश गरिनेछ ।

अध्याय ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता

निष्कर्ष:

हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा. लि.द्वारा बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०, चित्तापोलमा सुविधा सम्पन्न होटलको थप निर्माण सहित संचालनका लागि यो प्रस्ताव अगाडि सारेको हो । हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा १०० कोठा र १०० शय्या क्षमतामा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएता पनि होटलको ८ भवनमा ६७ कोठा र ६७ शय्या क्षमतामा होटलको निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालन गरिरहेको अवस्थामा होटलको Renovation को कामका लागि होटल बन्द रहेको थियो भने हाल Renovation को काम सम्पन्न गरी २०८१/०१/०१ बाट Opening भएको छ । होटलले थप निर्माण गरी Delux Standard दर्ता गर्ने उद्देश्य राखेको छ । होटलले थप निर्माण सहित क्षमतावृद्धि गरी कुल ९ भवन, ६० भिल्लामा २८० कोठा र ३५० शय्यामा होटल पूर्ण रूपमा सञ्चालन गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको हो । होटल हिल्टेकले थप निर्माण सहित होटल क्षमतावृद्धि पश्चात् पाँच तारे डिलक्स स्तरमा वर्गीकरण गर्ने उद्देश्य रहेको छ । होटल हिल्टेक स्तरोन्नति गरी होटल संचालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान भविष्यवाणी र मूल्यांकन गरेको छ र यसले लाभदायक प्रभावहरूको अभिवृद्धि र सम्भावित नकारात्मक प्रभावहरूको उन्मुक्ति वा न्यूनीकरणका लागि पनि उपायहरू सुझाव दिएको छ । यस लगायत होटलको निर्माण तथा संचालनबाट पर्ने नकारात्मक प्रभावहरू भन्दा सकारात्मक प्रभावहरू महत्त्वपूर्ण भएकाले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु फाइदाजनक देखिन्छ । रोजगारीको अवसर सृजना, पर्यटन प्रवर्द्धन, पर्यटकहरूको आगमनमा वृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना, सरकारको राजश्वमा वृद्धि, आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि जस्ता सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ । यस होटल संचालनबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानीको शुद्धिकरण गर्नको लागि आयोजना स्थलमा १०० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ, ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिएको छ भने थप निर्माण गर्दा पनि प्रयोग गरिनेछ । होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई सूर्यविनायक नगरपालिकासँगको समन्वयमा पठाइने छ । होटलमा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर कायम गर्न म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइएको छ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक

जाँच गरिदै आइएको छ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता पठाइने छ । यस प्रतिवेदनमा वातावरणीय अनुगमन योजना पनि तयार गरी यसलाई कार्यान्वयन कहाँ, कहिले, कसले गर्ने भनि ढाँचा प्रस्तुत गरिएको छ ताकि यो प्रस्तावले आर्थिक विकास र रोजगारीको अवसर सृजना गरी पूर्वाधार विकासबाट जनतामा बढी फाइदा पुऱ्याउँदै वातावरणमा हुने जोखिम कम गर्नेछ । यस प्रतिवेदनले सकारात्मक प्रभावहरू र नकारात्मक प्रभावहरूको तुलना गरेको छ जसमा सकारात्मक प्रभावहरू बढी प्रभावरी हुने र आर्थिक क्षेत्र उत्थानमा टेवा पुग्ने हुँदा वातावरण संरक्षणका उपायहरूलाई उचित ध्यान दिएर वातावरणलाई सकेसम्म कम नकारात्मक प्रभाव पारी होटल सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

प्रतिबद्धता

यो आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा होटल निर्माण तथा सञ्चालन बखत निम्न कुराहरू गर्न प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछ ।

- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृति पश्चात् मात्र निर्माण कार्य गरिन्छ ।
- प्रतिवेदनमा पहिचान भएका सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव गरी: प्रस्ताव गरिएको सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू अक्षराशं पालना गरिन्छ ।
- होटल सञ्चालनसँग आउने नयाँ वातावरणीय प्रभाव/सवालको लागि पनि तत्काल निराकरण गर्न उचित न्यूनीकरणका उपायहरू लागू गरिन्छ ।
- प्रतिवेदनमा पुनरावलोकन गरिएका कानुनी प्रवाधान तथा नयाँ लागू हुने कानुन प्रावधान मापदण्डको पूर्ण रूपमा पालना गरिन्छ ।
- प्रतिवेदनमा प्रस्ताव गरिएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको पूर्ण पालना गरिन्छ ।
- प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिएको स्वःअनुगमन योजना बमोजिम हरेक ६/६ महिनामा स्वः अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायमा पेस गरिन्छ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- USEPA (2010) “Air Emission Factor and Quantification, Liquid fuel combustion for the furnace” 5th edition,
- DHM (2080) “ Nepal climatic summary 2023” Climatic Analysis Section of Department of Hydrology and Metrology, link https://www.dhm.gov.np/uploads/dhm/climateService/Annual_Summary_20232.pdf
- उलक प्र (२०७३): “हिमालयको भूगर्भ” त्रिभुवन विश्वविद्यालय, त्रिचन्द्र बहुमुखि काम्पस, घण्टाघर काठमाण्डौं
- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (२०८०): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को थैमिटिक रिपोर्ट-१, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, थापाथली, काठमाण्डौं ।
- ने.स. (२०७६): "वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६", नेपाल सरकार, काठमाण्डौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७७): "वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७", नेपाल सरकार, काठमाण्डौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७९) "आगमन तथा प्रस्तान तथ्याङ्क, २०२२", नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, अध्यागमन विभाग, काठमाण्डौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७९) "नेपाल पर्यटन तथ्याङ्क, २०७९", नेपाल सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, काठमाण्डौं, नेपाल ।
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको टोपोग्राफिकल नक्सा, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०७६): नेपाल र नेपाल भित्रको जिल्ला तथा स्थानीयतहको प्रशासनीक सिमाना सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको भू-उपयोगको सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको खोला, खोल्सी, तथा नदीको सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०६३): नेपालको भौगोलिक बनोट सेफ फाइल, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०७६): नेपालको सिस्मिक जोनेसन वर्गिकरण, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०७६): नेपालमा भौगर्भिक फर्मेशन, फल्ट लाइन देखाइएको नक्सा, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं

- राष्ट्रिय योजना आयोग (२०८०): स्रोतौ योजनाको (आर्थिक वर्ष २०८०/८१-२०८५/८६), नेपाल सरकार, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल
- Piya B, Van C.J and Waldai T (2006): “Geology database for liquefaction hazard analysis in the Kathmandu Valley, Nepal” Journal of Nepal Geological Society Vol 30: 141-152. Kathmandu, Nepal
- Gautam D, Aryal K.R, Pandey V.L and Khatakho R (2021): “Multi Hazard Risk Assessment of Kathmandu Valley, Nepal” Nepal Sustainability Vol 13.
- Bhattarai A, Shrestha H, Timalsina A, Bista S, Rimal K and Gyawali (2024): “A Landslide Susceptibility Mapping with GIS in Nagi Dada Area of Panauti Municipality, Kavrepalanchwok District: A Comparison Between AHP and FR Method”
- Paudel N P, Tamrakar N (2012) : “Geology and rockmass condition of Dhulikhel-Panchkhal area, Kavre District, Central Nepal Lesser Himalaya”, Vol. 15, 2012, pp. 1–14
- स्थलगत अध्ययन (२०८२): “होटल हिल्टेकको अध्ययन टोलीको स्थलगत अध्ययन” भक्तपुर, नेपाल

प्रयोग गरिएको website हरु:

<https://earth.google.com/web/>

<https://www.nrb.org.np>

<https://lawcommission.gov.np/>

<https://www.moial.bagamati.gov.np/>

<https://kathmandu.gov.np/archives/report-type/acts-laws-regulation>

सार्वजनिक सुनुवाई र आयोजना स्थलको फोटोहरु

फोटो नं. १: होटल हिल्टेकको सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा खिचिएको फोटो (मिति २०८२/०९/३०)

फोटो नं. २: होटल हिल्टेकको सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा खिचिएको फोटो (मिति २०८२/०९/३०)

फोटो नं. ३: होटल हिल्टेकको सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा खिचिएको फोटो (मिति २०८२/०९/३०)

फोटो नं. ४: होटल हिल्टेकको सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा खिचिएको फोटो (मिति २०८२/०९/३०)

होटल हिलटेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

फोटो नं. ५ होटल हिलटेकको सार्वजनिक सुनुवाईको क्रममा खिचिएको फोटो (मिति २०८२/०९/३०)

फोटो नं. ६ होटल क्षेत्र (मिति २०८२/०९/२९)

फोटो नं. ७ होटलको तथ्याङ्क संकलन गर्दा खिचिएको फोटो(मिति २०८२/०९/२९)

फोटो नं. ८ होटलको waste water treatment plant (मिति २०८२/०९/२९)

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ स्वीकृत कार्यसूची

पत्रोत्तरमा पत्र संख्या मिति उल्लेखित हुन अपेक्षित छ ।

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

EX: पो.म. ३८७
सिंहदरवार, काठमाडौं

(वातावरण तथा जैविक विविधता महाशाखा)

वि. सं.-२०८१/११/०५

नेपाल संवत्-११४५ सिन्लागा ५ सोमवार

पत्र संख्या -

घलानी नं. ६६६

प्राप्त पत्र संख्या र मिति -

श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं।

विषय:- क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची स्वीकृत गरिएको बारे।

तहाँ मन्त्रालयको प.सं. ०८१/०८२ च.नं.१३५ मिति २०८१/०६/२३ को पत्रसाथ प्राप्त श्री हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम प्रा.लि. प्रस्तावक रहेको वागमती प्रदेश भक्तपुर जिल्लाको सुर्यविनायक नगरपालिका वार्ड नम्बर १० मा प्रस्तावित होटल हिल्टेक (३५० शय्यामा स्तरोन्नती) आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययनका लागि तयार गरिएको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची उपर कारवाही हुँदा प्रस्तावकबाट प्राप्त क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची (पौस, २०८१) प्रचलित कानूनको विपरित नहुनेगरी तथा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा पालना गर्ने भनी प्रतिबद्धता जनाइएका विषयहरू र वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ को अधिनमा रही गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गर्न तपसिलका शर्तसहित वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ५ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) बमोजिम क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम कार्यसूची वन तथा वातावरण मन्त्रालय (सचिबस्तर) को मिति २०८१/१०/२४ को निर्णयानुसार स्वीकृत गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

सर्तहरू

१. वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा कुनै नयाँ थप सवाल पहिचान हुन आएमा तिनलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बोधन गर्नु पर्नेछ।
२. कार्यसूचीले औल्याएका सवालहरू अनुसार असर तथा असर न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमबद्ध रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ।
३. वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव निराकरणका उपायहरू के, कहाँ, कसरी, कसले र कहिले गर्नेबारे स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ।
४. स्थानीय निकायको सिफारिस संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ।
५. वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा आयोजनाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना समावेश गर्नु पर्नेछ।
६. सार्वजनिक सुनुवाइमा जडेका सवालहरूलाई माईन्युटिङ्ग गरी सरोकारवालाहरू (आयोजनाको वरिपरि रहेका स्थानीय बासिन्दा) को हस्ताक्षर सहित प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ र ती सवालहरूको सम्बोधन हुनुपर्ने तथा यदी सम्बोधन नगरिने भएमा के कती कारणले सम्बोधन नहुने हो सो को उल्लेख गरिनु पर्नेछ।
७. प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरूको पुर्णपालना गरी तयार कार्यसूचीमा संलग्न समय तालिकाभित्र अध्ययन गरि सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ।
८. प्रस्तावित आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र वायु, ध्वनि तथा पानी र माटोको नमुना प्रचलित मापदण्डको व्यवस्था बमोजिम परीक्षण गरि सो विश्लेषण सो को समेत प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ।
९. प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरू सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गर्नु पर्नेछ।
१०. प्रभावित क्षेत्रको कम्तिमा दुई तिहाई घरधुरी सार्वजनिक सुनुवाईमा उपस्थित हुनुपर्नेछ। सार्वजनिक सुनुवाईमा वडा कार्यालयको वडा अध्यक्ष/नगरपालिका/गाउँपालिकाको अध्यक्षको उपस्थिति गराई उपस्थित मानिसको सञ्चाल सहीछाप नाम तथा मोबाईल

फोन नं.: - ८२११७०३, ८२११७३७, ८२११५५८, ८२११८६८ फ्याक्स नं.: - ८२११८६८

अनुसूची २ सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुट

सुनिश्चित गर्ने २०८२/०१/३० गते बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, बडा नं.१० मा हिल्टेक हेलथ एण्ड होमस प्रा लि. द्वारा होटलको क्षमतावृद्धि गरी कुल ८ भवन, ८० भिल्लामा २८० कोठा र ३५० शय्या क्षमतामा होटलको स्तरोन्नती गरी संचालन गर्ने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ६ बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) प्रतिवेदन तयारीको लागि सरोकारवालाहरूको राम्रुझाव संकलन गर्ने प्रयोजनार्थ सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम हिल्टेक हेलथ एण्ड होमस प्रा लि.का संचालक/प्रबन्धक श्री प्रतिल गजिठि ज्यूको अध्यक्षता तथा सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० का वडा अध्यक्ष श्री विमला रावल ज्यूको प्रमुख आधिपत्यामा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम निम्न सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो।

स्थान: आयोजना स्थल
समय: बिहान ८:३० बजे

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम	पद/ठेगाना	फोन नं.	हस्ताक्षर
१	शिवराज रावल	वडा अध्यक्ष वडा नं. १०	९८५३३३६६	
२	राजमणि पौडेल	वडा नं. १३, वडा नं. १३	९८५३३३३३	
३	कमल श्रेष्ठ	वडा नं. १३, वडा नं. १३	९८५३३३३३	
४	राजेश श्रेष्ठ	वडा नं. १३, वडा नं. १३	९८५३३३३३	
५	विमानेन्द्र पाण्डे	चित्तपाल सिन्धुवा	९८५३३३३३	
६	दशरथ पाण्डे	वि. व. म. म. म. म. म.	९८५३३३३३	
७	रवि श्रेष्ठ	स्थानीय	९८५३३३३३	
८	विमला रावल	११	९८५३३३३३	
९	विमला रावल	११	९८५३३३३३	
१०	रवि श्रेष्ठ	११	९८५३३३३३	
११	विमला रावल	११	९८५३३३३३	
१२	विमला रावल	११	९८५३३३३३	
१३	विमला रावल	स्थानीय		
१४	मनमोहन श्रेष्ठ	स्थानीय	९८५३३३३३	
१५	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
१६	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
१७	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
१८	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
१९	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
२०	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	
२१	विमला रावल	स्थानीय	९८५३३३३३	

सूर्यविनायक नगरपालिका, भक्तपुर, बागमती प्रदेश

अनुसूची ३ सूचना टाँसको
मुचुल्का

सूचना टांस सम्बन्धित मुचुल्का

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्लाको सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा ८ भवनमा १०० कोठा र १०० शय्या क्षमतामा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएको अवस्थामा हाल होटलको थप निर्माण सहित क्षमताबृद्धि गरी कुल ८ भवन र ८० भिल्लामा २८० कोठा र ३५० शय्या क्षमताको होटल निर्माण तथा संचालन गर्ने सिलसिलामा प्रस्तावको तर्फबाट वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को प्रयोजनार्थ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनका लागि क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस वडा कार्यालयको सूचना पाटीमा मिति २०८१/०४/०९ गते टांस गरेको व्यहोरा साँचो हो। उपरोक्त व्यहोरा साँचो हो भनी प्रमाणित गर्ने

१. बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० बस्ने बर्ष ४७ को श्री / श्रीमती जय राम खत्री (सहि) जय राम खत्री
२. बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० बस्ने बर्ष ४६ को श्री / श्रीमती शोभा कुमारी (सहि) शोभा कुमारी
३. बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० बस्ने बर्ष ४९ को श्री / श्रीमती प्रियंका गिरी (सहि) प्रियंका गिरी
४. बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० बस्ने बर्ष ४९ को श्री / श्रीमती डेविता श्याम (सहि) कीर्ति
५. बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सुर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० बस्ने बर्ष ४९ को श्री / श्रीमती रुषि व. राउत (सहि) रुषि व. राउत

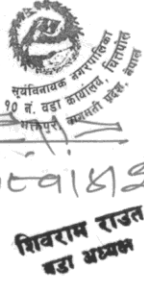
रोहवरमा:

सहि:

नाम:

पद:

कार्यालयको छाप

काम तामेल गर्ने

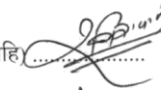
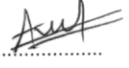

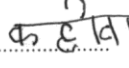
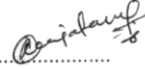
सहि:

नाम: किशोर श्रेष्ठ

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

सूचना टांस सम्बन्धित मुचुल्का

बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा हिल्टेक हेल्थ एण्ड होम्स प्रा.लि. द्वारा ८ भवनमा १०० कोठा र १०० शय्या क्षमतामा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) स्वीकृत गरिएको अवस्थामा हाल होटलको थप निर्माण सहित क्षमताबृद्धि गरी कुल ८ भवन र ८० भिल्लामा २८० कोठा र ३५० शय्या क्षमताको होटल निर्माण तथा संचालन गर्ने सिलसिलामा प्रस्तावको तर्फबाट वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को प्रयोजनार्थ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनका लागि क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस वडा कार्यालयको सूचना पाटीमा मिति २०८१/०४/०१ गते टांस गरेको व्यहोरा साँचो हो। उपरोक्त व्यहोरा साँचो हो भनी प्रमाणित गर्ने

१. बस्ने बर्ष ४४ को श्री / श्रीमती राज कृष्ण आचार्य (सहि)
- २ बस्ने बर्ष २० को श्री / श्रीमती अश्विनी खत्री (सहि)
३. बस्ने बर्ष ४३ को श्री / श्रीमती अश्विनी खत्री (सहि)
४. बस्ने बर्ष ३६ को श्री / श्रीमती रमणिका खत्री (सहि) क. दे. वा.
५. बस्ने बर्ष ४३ को श्री / श्रीमती राजाराम दुवाल (सहि)

रोहवरमा:

सहि:
नाम: राज कृष्ण आचार्य
पद: (१) प्रशासक
कार्यालयको छाप

काम तामेज गर्ने

सहि:
नाम: किशोर श्रेष्ठ

अनुसूची ४ सार्वजनिक सूचना

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती) वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयारीको सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना (प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०८२/०१/३१)				
बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १० मा हिल्टेक हेलथ एण्ड होम्स प्रा. लि. द्वारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न लागिएको छ।				
प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना	हिल्टेक हेलथ एण्ड होम्स प्रा. लि., सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १०, भक्तपुर, बागमती प्रदेश			
प्रस्तावको व्यहोरा	निम्न बमोजिमको होटलको धर निर्माण सहित क्षमताबृद्धीको लागि प्रस्ताव गरिएको छ।			
	विबरण	स्वीकृत	धर	कुल
	भवन संख्या	८	८० भित्ता	८ भवन ८० भित्ता
	कोठा संख्या	१००	१८० कोठा	२८० कोठा
	शय्या संख्या	१००	२५० शय्या	३५० शय्या
प्रभाव पर्ने सबै जिल्ला/स्थानीय तह	भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं. १०			
जग्गाको किला नं.	कम्पनीको नाममा: ५७, १०, २१, ४७, १८, १९, ८३, ८५, १९, २७, ४४, ५२, १५, ५०, ८८, १३, ५१, १२, २३, ५३, १४, ११, ८७, १७, ४६, ४, ८, ७, १३२, २०५, ४५, २२, ५४, ५५, १६४, १६२, १६७, १६०			
	भाडामा: १६८, १५८, १६१, १५९, ५६, ४८, ६०			
माथी उल्लिखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, आर्थिक प्रणाली र सांस्कृतिक प्रणालीमा के कस्ता प्रभाव पर्दछ भनी बकिन गर्ने सो स्थानको नगरपालिका तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशित भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध गरिन्छ।				
राय सुझावका लागि पत्राचार गर्ने ठेगाना:				
श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं, नेपाल				
ईमेल: info@mofe.gov.np, फोन : +९७७-१-४२११७३७, ०१-४२११७०३				
श्री सूर्यविनायक नगरपालिका, १० नं. वडा कार्यालय				
ईमेल: suryabinayakmun.ward10@gmail.com, फोन नं: ०१-६५५०००५				
श्री हिल्टेक हेलथ एण्ड होम्स प्रा. लि., सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं. १०, भक्तपुर				
ईमेल: reservation@hiltako.com.np, फोन नं: ९७७-२०८७७७००				
श्री ग्रिनहेटलड ईन्भ्यास्टमेन्ट एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट प्रा. लि., बानेश्वर, काठमाडौं				
ईमेल: geec.nepal@gmail.com फोन नं.: ९७७-९७७२११८				

अनुसूची ५ सिफारिस पत्र

सूर्यविनायक नगरपालिका

१० नं. वडा कार्यालय

फोन नं.: ०१-६५४०००५

चित्तपोल, भक्तपुर

३ नं. प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या: ०२१/०२२

चलानी नं.: २४

मिति: वि.सं. २०७३/११

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

विषय: राय सुझाव सहित सिफारीस गरिएको सम्बन्धमा ।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा बागमती प्रदेश, भक्तपुर जिल्ला, सूर्यविनायक नगरपालिका, वडा नं.१० मा हिल्टेक हेल्थ एण्ड होमस प्रा.लि. द्वारा होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती) गरी होटल संचालन गर्ने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को प्रयोजनार्थ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा आयोजना स्थलमा २०८२/०१/३० गते सरोकारवालाहरूको उपस्थितीमा सम्पन्न भएको सार्वजनिक सुनूवाई कार्यक्रममा होटलको स्तरोन्नती गरी संचालन गर्न उपयुक्त भएको सुझाव प्राप्त भएको र यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको सूचना तथा मिति २०८२/०१/३१ गतेको "सौर्य राष्ट्रिय दैनिक" पत्रिकामा प्रकाशित सूचना उपर कुनै राय, सुझाव, उजुरी नपरेको व्यवहारा जानकारी गराइन्छ साथै प्रस्तावित होटलको स्तरोन्नती गरी संचालन हुने हुँदा यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

सकारात्मक प्रभाव	नकारात्मक प्रभाव
पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सहयोग पुर्याउने	फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या हुन सक्ने
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर श्रृजना हुने	वायु तथा ध्वनि प्रदुषण हुने
नगरपालिकाको आयस्रोतमा वृद्धि	

उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लिखित सकारात्मक प्रभाव बढि हुने देखिएकाले निम्न आधारमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न मिल्ने व्यवहारा उल्लेख गरी यो सिफारीस गरिएको छ ।

१. रोजगारीमा स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राखिनु पर्ने छ
२. सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने
३. ध्वनि/वायु प्रदुषण न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिनुपर्ने छ

बोधार्थ:

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, पर्यटन विभाग
हिल्टेक हेल्थ एण्ड होमस प्रा.लि.

स्वर्णा आचार्य
स्वास्थ्य चौकी
प्रमुख

अनुसूची ६ अध्ययन टोलीको स्वघोषणा

होटल हिल्टेकको (३५० शय्यामा स्तरोन्नती)
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन

परामर्शदाताको नाम: प्रिनहेराल्ड ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा. लि.
नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं
फोन नं.: ९८४६४०४९१८
इमेल : geec.nepal@gmail.com

विशेषज्ञहरूको घोषणा

भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं १० मा होटल हिल्टेकको शय्या स्तरोन्नति आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको व्यवसायिक रूपले स्वीकार्य र उच्च स्तरको विधिहरू प्रयोग गरेर तयार पारेको तथ्य घोषणा गर्दछौं । हाम्रो ज्ञानको आधारमा, अध्ययनका निष्कर्षहरू सही र कुनै पनि हिसाबले परिवर्तन गरिएको छैन । प्रस्ताव गरिएको न्यूनीकरणको उपायहरू विश्वसनीय, व्यावहारिक र कानुनी आवश्यकताहरूको पालना गर्न पर्याप्त छन् । यस वातावरणीय अध्ययनमा प्रस्तुत गरिएका तथ्याङ्कहरू मिति २०८२/०९/२२ देखि २०८२/०९/२६ गते सम्मको स्थलगत अध्ययनको आधारमा उल्लेख गरिएको छ, सो समयको तथ्याङ्कमा अध्ययन टोली जवाफदेही हुनेछ ।

क्र.स.	नाम	शैक्षिक योग्यता	वा अध्ययन अनुभव	हस्ताक्षर
१	सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
२	आग्रह अर्याल	स्नातकोत्तर हस्पिटालिटी म्यानेजमेन्ट	३ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
३	सुमन नेपाल	स्नातकोत्तर स्ट्रक्चरल इन्जिनियरिङ	३ वर्ष भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
४	निश्मा भट्ट	स्नातकोत्तर प्राणीशास्त्र	६ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
५	शोभा सापकोटा	स्नातकोत्तर समाजशास्त्र	६ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
६	साजन पुरी	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
७	शिवराम सापकोटा	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	५ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	

टोली प्रमुखबाट घोषणा

मैले यस वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको सामग्री पढेको छु र जाँच गरेको घोषणा गर्दछु । मेरो अध्ययन टोलीले व्यावसायिक रूपमा स्वीकार्य विधिहरू प्रयोग गरी अध्ययन संचालन गरेको छ । अध्ययनका निष्कर्षहरू मेरो ज्ञानको आधारमा सही छन् । पहिचान गरिएका मुद्दाहरू विश्वसनीय, व्यावहारिक र कानुनी आवश्यकताहरूको पालना गर्न पर्याप्त छन् । स्थलगत अध्ययनको आधारमा अध्ययन टोलीले आफैले मिति २०८२/०९/२२ देखि २०८२/०९/२६ गते संकलन गरिएको तथ्याङ्क उल्लेख गरिएको छ, सो समयको तथ्याङ्कमा अध्ययन टोली जवाफदेही हुनेछ ।

हस्ताक्षर:

नाम: सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)